

# Europos Sąjungos oficialusis leidinys

# C 161

50 tomas

Leidimas  
lietuvių kalba

## Informacija ir pranešimai

2007 m. liepos 13 d.

<u>Pranešimo Nr.</u>	Turinys	Puslapis
	III <i>Parengiamieji aktai</i>	
	<b>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas</b>	
	<b>434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d.</b>	
2007/C 161/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Gyventojų senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui .....	1
2007/C 161/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokesčiniu sukčiavimu gerinimo strategiją COM(2006) 254 — 2006/0076 (COD) .....	8
2007/C 161/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Būsto ir regioninės politikos .....	17
2007/C 161/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalui pritraukti (nauja redakcija) COM(2006) 760 <i>final</i> — 2006/0253 (CNS) .....	23
2007/C 161/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl Bendrijoje įregistruotose sunkiasvorėse krovininėse transporto priemonėse įrengtų veidrodėlių modifikavimo COM(2006) 570 <i>final</i> — 2006/0183 (COD) .....	24
2007/C 161/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo įsteigiamas Europos technologijos institutas COM(2006) 604 <i>final/2</i> — 2006/0197 (COD) .....	28
2007/C 161/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių regos lauko ir priekinio stiklo valytuvų (Kodifikuota redakcija) COM(2006) 651 <i>final</i> — 2006/0216(COD) .....	35
2007/C 161/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių tam tikrų dalių ir techninių rodiklių (Kodifikuota redakcija) COM(2006) 662 <i>final</i> — 2006/0221 (COD) .....	36

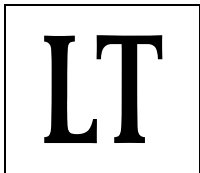
**LT**
**Kaina:  
22 EUR**

(Tėsinys kitame puslapyje)

2007/C 161/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių didžiausio projekcinio greičio ir jų krovinių kėbulų (Kodifikuota redakcija) COM(2006) 667 <i>final</i> — 2006/0219(COD) .....	37
2007/C 161/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairo mechanizmų (Kodifikuota redakcija) COM(2006) 670 — 2006/0225 (COD) .....	38
2007/C 161/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl draudimų ginant vartotojų interesus (kodifikuota redakcija) COM(2006) 692 <i>final</i> — 2003/0099 (COD) .....	39
2007/C 161/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, panaikinančią 1971 m. liepos 26 d. Tarybos direktyvą 71/304/EEB dėl laisvės teikti paslaugas pagal viešojo darbų pirkimo sutartis apribojimų panaikinimo ir viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo su rangovais, veikiančiais per atstovybes ar filialus COM(2006) 748 <i>final</i> — 2006/0249 (COD) .....	40
2007/C 161/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (Kodifikuota redakcija) COM(2006) 812 <i>final</i> — 2006/0264 (COD) .....	44
2007/C 161/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendro aiškinamojo memorandumo dėl 25 teisės aktų, kurie turi būti skubos tvarka pritaikyti prie 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimo 1999/468/EB, nustatančio Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką su pakeitimais, padarytais 2006 m. liepos 17 d. Tarybos sprendimu 2006/512/EB COM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 <i>final</i> .....	45
2007/C 161/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo COM(2006) 373 <i>final</i> — 2006/0132 (COD) .....	48
2007/C 161/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, panaikinantį Tarybos direktyvą 68/89/EEB dėl valstybių narių įstatymų dėl žaliavinės medienos klasifikavimo suderinimo COM(2006) 557 <i>final</i> — 2006/0178 (COD) .....	53
2007/C 161/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Su gyvūnų gerove susijusio ženklinimo	54
2007/C 161/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo ir nustatantį XI priedo turinį COM(2006) 7 <i>final</i> — 2006/0008 (COD) .....	61
2007/C 161/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Šeimos ir demografinės raidos	66
2007/C 161/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (kodifikuota redakcija) COM(2006) 657 <i>final</i> .....	75
2007/C 161/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Europos Sąjungos piliečio diplomatinė ir konsulinė apsauga trečiojoje šalyje“ COM(2006) 712 <i>final</i> .....	75



2007/C 161/22	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Lisabonos strategijos įgyvendinimas. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje“ COM(2006) 177 <i>final</i>	80
2007/C 161/23	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos Komisijos 2001 m. baltosios knygos dėl transporto politikos laikotarpio vidurio apžvalgos COM(2006) 314 <i>final</i>	89
2007/C 161/24	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Bendrijos raštinės įrangos energijos naudojimo efektyvumo ženklavimo programos COM(2006) 576 <i>final</i> — 2006/0187 (COD)	97
2007/C 161/25	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl konkurencijos taisyklių taikymo geležinkelių, kelių ir vidaus vandenų transportui COM(2006) 722 <i>final</i> — 2006/0241 (COD)	100



## III

(Parengiamieji aktai)

## EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

434-OJOJE PLENARINĖJE SESIJOJE, ĮVYKUSIOJE 2007 M. KOVO 14–15 D.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Gyventojų senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui**

(2007/C 161/01)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. gegužės 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Gyventojų senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui*

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 23 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Susanna Florio.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 109 nariams balsavus už, nė vienam nariui nebalsavus prieš ir 2 susilaikius.

### 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Ši EESRK tiriamoji nuomonė buvo parengta atsakant į Europos Komisijos pirmininko pavaduotojos Margot Wallström raštą, tačiau joje taip pat atsižvelgiama į pastaraisiais metais priimtas nuomones, kuriose pateikiami Komiteto apmąstymai, tyrimai ir pasiūlymai nagrinėjamais klausimais.

#### *Darbo rinka*

1.2 EESRK mano, kad reikia ir toliau siekti Lisabonos strategijos tikslų demografinės politikos srityje. Atsižvelgiant į sparčius demografinius pokyčius darbo rinkoje, būtina skubiai imtis reikiamų priemonių šioms problemoms spręsti:

- jei įmanoma, didinti vyresnių nei 50 metų amžiaus darbuotojų užimtumo lygį, tiek dirbančių pagal darbo sutartis, tiek ir vykdančių savarankišką profesinę veiklą,
- skatinti priemones, kurios sudaro sąlygas vyresnio amžiaus darbuotojams grįžti į darbo rinką ir persikvalifikuoti, taip jiems užtikrinant deramą pensiją,
- užkirsti kelią vyresnių nei 50 metų amžiaus darbuotojų, norinčių tęsti savo profesinę veiklą, išstūmimui iš darbo rinkos.

1.3 Būtina priešintis vyresnio amžiaus darbuotojų išstūmimui iš darbo vietų. Priešingai, reikėtų skirti itin didelį dėmesį jų įtraukimui į gamybos ciklą.

1.4 Darbo vieta turėtų atitikti darbuotojo išsilavinimą ir profesinę patirtį ir neturi būti diskriminuojama dėl amžiaus. Todėl EESRK ragina visas valstybes nares kiek įmanoma greičiau perkelti ir taikyti *Direktyvą, nustatančią vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus* (2000/78/EB).

1.5 Siekiant geriau organizuoti darbą, reikia įvertinti atliekamo darbo pobūdį (darbas kenksmingomis sąlygomis, sunkus fizinis darbas arba monotoniškas darbas).

#### *Visą gyvenimą trunkantis mokymasis*

1.6 Tęstinio mokymosi programos yra labai svarbios užtikrinant veiksmingesnę vyresnių nei 50 metų amžiaus darbuotojų veiklą įmonėje ir už jos ribų. Todėl reikia skleisti ir stebėti geriausios praktikos pavyzdžius, kaip numatyta Europos socialinių partnerių pateikiamose metinėse stebėsenos ataskaitose.

1.7 Kokybišką užimtumą skatinanti politika turi užtikrinti ištisu piliečių kartų orientavimą ir mokymą per visą profesinės veiklos laikotarpį. Šioje srityje vietos, nacionaliniu ir Europos lygiu turi aktyviai veikti socialiniai partneriai ir visi ekonominiai ir socialiniai suinteresuotieji subjektai.

#### *Už kartų paktą*

1.8 Moksliniai tyrimai ir naujovės — šios investicijos labai svarbios tiek dabartiniams Europos piliečiams, tiek ir būsimosioms kartoms. Todėl reikia skatinti jaunimą stoti į tikslųjų mokslų fakultetus ir sukurti tinkamas darbo sąlygas technologijų ir mokslinių tyrimų srityje.

Europos Sąjunga privalo įveikti atotrūkį, skiriantį ją nuo kitų šalių, pavyzdžiui, Kinijos ir Indijos, kurios pastaraisiais metais šiuose sektoriuose padarė milžinišką pažangą.

1.9 Investicijos į nepalankias sąlygas turinčius regionus skatins jaunimą neišsikelti ir taps vystymosi ir teritorijų atgaivinimo priemone.

1.10 2007 metais, kurie paskelbti lygių galimybių visiems metais, reikėtų nuodugniau išnagrinėti galimybes derinti profesinį ir asmeninį gyvenimą siekiant, kad sprendimo dėl motinystės ar tėvystės nulemtų stabilumo trūkumas, prastos sąlygos ar tokia padėtis, kai šeima viena turi sumokėti vaiko gimimo kainą (ne tik finansiniu požiūriu).

#### *Moterys ir Europos Sąjungos darbo rinka*

1.11 EESRK mano, kad reikia skatinti taikyti svarbias direktyvas, pavyzdžiui, dėl vaiko priežiūros atostogų, ir užtikrinti vaikų priežiūros ir pagyvenusių asmenų globos ir rūpybos paslaugas. Komitetas taip pat yra įsitikinęs, kad būtina skubiai panaikinti skirtumą tarp vyrų ir moterų atlyginimų ir kovoti su neužtikrintu ir trumpalaikiu užimtumu, kadangi tai yra daugelio Europos moterų skurdo priežastis. Be to, reikėtų numatyti priemones, kurios skatintų vyrus prisiimti daugiau išpareigojimų šeimoje. Neturėtų būti prieštaros tarp gimstamumo ir moterų užimtumo, todėl būtina numatyti priemones, kurios leistų suderinti moterų profesinę veiklą ir rūpinimąsi vaikais.

1.12 Verslo pasaulyje taip pat būtina imtis priemonių, kurios moterims užtikrintų galimybę ir sudarytų sąlygas užimti vadovaujančius postus.

#### *Imigracijos vaidmuo ir reikšmė vykstant demografiniams pokyčiams*

1.13 Imigracija yra vienas iš reikalingų atsakymų, kaip atremti su gyventojų senėjimu susijusius iššūkius. Visuotinė inte-

gracijos ir užimtumo politika gali būti augimo ir vystymosi variklis. Šiuo tikslu turėtų būti pripažinti imigrantų profesiniai įgūdžiai, patirtis ir mokslo diplomai.

#### *Gerovės sistemų tvarumas Europos Sąjungoje*

1.14 Siekiant užtikrinti gerovės sistemų tvarumą, reikia priemonių, kurios nekludytų siekti galutinio tikslo, nustatyto ES sutartyje (2 str.). Todėl būtina, viena vertus, užtikrinti Europos socialinio modelio tvarumą, kita vertus, ir toliau siekti universalumo ir sąžiningumo tikslų, sudarančių šio modelio pagrindą.

1.15 Atsižvelgiant į jų funkcijas, turi būti užtikrinamos ir remiamos visuotinės svarbos socialinės paslaugos ir socialinės ekonomikos subjektai. Reikėtų skatinti ir remti savanoriškas asociacijas, kuriose pagyvenusiems asmenims tenka svarbus socialinis vaidmuo.

#### *Pensijų sistemų tvarumas*

1.16 Europos Sąjungos ir valstybių narių tikslas turėtų būti užtikrinti būsimoms kartoms ramią ir orią senatvę, taigi ir atitinkamas pensijų sistemas. Papildomos pensijos, jei jų prireikia, turi būti patikimos, saugios ir apsaugotos nuo neprognozuojamų finansų rinkų svyravimų.

1.17 Kovoti su neužtikrintu darbu — tai garantuoti jauniems darbuotojams deramą pensiją ir siekti, kad jie kuo anksčiau įsitrauktų į darbo rinką.

1.18 Pensijų sistemų tvarumas turi būti ištirtas atsižvelgiant į keletą sudėtingų veiksnių, kurių negalima sieti vien tik su gyvenotojų senėjimo problema.

1.19 Kai kurių ES valstybių narių pagrindinis tikslas siekiant užtikrinti pensijų sistemų tvarumą turi būti aktyvi kova su vengimu mokėti mokesčius ir socialinio draudimo įmokas.

#### *Gyventojų senėjimo poveikis sveikatos priežiūrai*

1.20 Sveikatos apsaugos srityje dėl gyventojų senėjimo visų pirma reikės investuoti į prevencinę sveikatos priežiūrą, medicinos paslaugų kokybę, mokslinius tyrimus, ypač susijusius su vyresnio amžiaus žmonių patologijomis. Jų tyrimui reikės sutelkti pastangas ir joms skirti daugiau mokslinių darbų.

1.21 Atsižvelgiant į gyventojų senėjimą, net ir darbo aplinkoje sveikatos apsaugos ir darbo saugos klausimai įgis naujų aspektų ir pasikeis jų pobūdis. Juos reikės kruopščiai ištirti ir įvertinti.

1.22 EESRK mano, kad ES valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, turi įgyvendinti bendras programas, skirtas nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų, ypač susijusių su vyresniu darbuotojų amžiumi, prevencijai. Svarbios priemonės šioje srityje yra stebėseną ir keitimasis informacija.

1.23 Vyresnio amžiaus darbuotojams turi būti suteikta laisvė patiems nuspręsti, ar tęsti savo profesinę veiklą, atsižvelgiant į atliekamo darbo pobūdį ir įvertinant kenksmingas darbo sąlygas, monotonišką pobūdį ar fizinį krūvį.

1.24 EESRK ir toliau tęs savo veiklą, susijusią su tyrimais, teiks vertinimus ir pasiūlymus demografinių pokyčių klausimu. Iš tiesų, Komitetas labai gerai suvokia, kad ši problema yra sudėtinga ir kad, siekiant ateityje ją sėkmingai spręsti, prireiks visų institucinių, ekonominių ir socialinių veikėjų pastangų. Komitetas išsipareigoja, laikydamasis Darbo tvarkos taisyklių, ir toliau nagrinėti šioje nuomonėje aptariamas temas.

## 2. Išanga

2.1 Europos Komisijos pirmininko pavaduotoja Margot Wallström pateikė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui prašymą parengti tiriamąją nuomonę dėl pranešimo dėl gyventojų senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui visose Europos Sąjungos valstybėse, kurį neseniai paskelbė Europos Komisija kartu su Ekonominės politikos komitetu.

2.2 Kadangi šis klausimas platus ir susijęs su daugeliu politikos sričių, pateikdama minėtą prašymą Margot Wallström paragino Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą pareikšti nuomonę dėl klausimų, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su darbo aplinka ir atitinkamomis sritimis, pavyzdžiui, sveikatos apsauga, pensijų sistemomis ir visą gyvenimą trunkančiu mokymusi.

2.3 Dublino fondas, kurio tikslas — gerinti Europos gyvenimo ir darbo sąlygas, atliko daugybę tyrimų, kuriuose nagrinėjama gyventojų senėjimo problema, ir analizavo šio reiškinio poveikį Europos piliečiams ir dirbantiesiems.

2.4 Yra daug gyventojų senėjimą lemiančių veiksnių: gimstamumo mažėjimas, vis ilgėjanti vidutinė gyvenimo trukmė, pokario kartos ir (ateityje) 7-ojo dešimtmečio „kūdikų bumo“ kartos <sup>(1)</sup> laipsniškas pasitraukimas iš ekonominės veiklos, kuris turi ir turės tiesioginį poveikį darbingo amžiaus gyventojams.

2.5 Eurostat prognozuoja, kad 25 valstybių narių ES vyresnių nei 60 metų amžiaus darbuotojų skaičius 2005 m. turėtų viršyti 75 milijonus, o 2050 m. išaugti iki 135 milijonų. Numatoma, kad jie sudarys 30 proc. visų 25 valstybių narių gyventojų: daugiausiai Ispanijoje (36 proc.) ir Italijoje (35 proc.), o mažiausiai Liuksemburge (22 proc.) ir Olandijoje (23 proc.).

<sup>(1)</sup> EESRK jau turėjo galimybę pabrėžti, kad būtina ištirti ES gyventojų senėjimo reiškinį. Žr. Komiteto nuomonę dėl 7-osios Bendrosios tyrimų programos: *Demografinių pokyčių tyrimų poreikis*, OL C 74, 2005 3 23, p. 44 ir žr. 1 išnašą.

2.6 Gyventojų senėjimas turi sunkių ekonominių ir socialinių pasekmių valstybėms, todėl reikia modernizuoti biudžeto politiką ir gerovės politiką.

2.7 Visa valstybės ekonomika — darbo rinka, našumas, technologinės naujovės ir ekonomikos augimas — patiria gyventojų senėjimo poveikį, kadangi neišvengiamai keičiasi gyventojų poreikiai ir potencialas.

## 3. Gyventojų senėjimas ir darbo rinka

3.1 Lisabonos strategijoje, be kita ko, atsižvelgiama ir į vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygį: iškeltas pradinis tikslas, t. y. iki 2010 m. pasiekti didesnę nei 50 proc. vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygį, dar nėra įgyvendintas.

3.2 Viena vertus, gyventojų senėjimas atspindi vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimą, kita vertus, darbingo amžiaus piliečių bendro skaičiaus mažėjimą, kadangi jaunų dirbančiųjų yra per mažai, kad jie pakeistų senąsias kartas. Be to, jaunimas vis vėliau ir vėliau pradeda profesinę veiklą <sup>(2)</sup>.

3.3 Todėl gyventojų senėjimo reiškinys daro didelį poveikį darbo rinkai ir ją keičia. Dėl šių priežasčių reikia skubiai imtis priemonių sprendžiant kylančias problemas ir siekiant šių tikslų:

- didinti vyresnių nei 50 metų amžiaus darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, užimtumo lygį, ir nekludyti jiems vykdyti savarankišką profesinę veiklą,
- skatinti priemones, kurios sudaro sąlygas vyresnio amžiaus darbuotojams grįžti į darbo rinką (įskaitant persikvalifikavimą) taip jiems užtikrinant deramą pensiją,
- užkirsti kelią vyresnių nei 50 metų amžiaus darbuotojų, norinčių tęsti savo profesinę veiklą, išstūmimui iš darbo rinkos,
- jaunimui sudaryti galimybes įsidarbinti pagal neterminuotą darbo sutartį, kuri padėtų užtikrinti tęstinumą ir pagerinti profesinę veiklą.

<sup>(2)</sup> Žr. neseniai paskelbtą Europos Komisijos komunikatą „Europos demografinis ateitis: iššūkių paversti galimybe“, COM(2006) 571.

3.4 Gyventojų senėjimas turi poveikį ne tik darbuotojams, bet ir verslininkams. Keičiantis kartoms bus svarbu numatyti priemones, kurios sudarytų palankias sąlygas įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių, veiklos perleidimui. Pastebimas laipsniškas ir verslininkų vidutinio amžiaus didėjimas, o tai daro tiesioginį ar netiesioginį poveikį naujovių diegimui, kapitalo rinkoms ir apskritai visai Europos pramonės struktūrai. Didelė vyresnio amžiaus verslininkų dalis jau pasitraukė arba ruošiasi pasitraukti iš aktyvios profesinės veiklos, nors nėra naujos jaunų verslininkų kartos, kuri juos pakeistų. Dėl mažėjančio verslininkų skaičiaus mažėja įmonių skaičius, taigi ir darbo vietų skaičius.

3.5 Vyresnio amžiaus darbuotojų išstūmimas ne tik iš pramonės, bet ir iš tretinio sektoriaus tampa vis didesnę susirūpinimą keliančiu reiškiniumi. Sudėtinga integracija naujoje darbo aplinkoje, ribota profesinė patirtis, sukaupta dirbant toje pačioje arba tik keliuose darbo vietose, ir diskriminacija, kurią, be abejonės, patiria vyresnio amžiaus darbuotojai ieškodami galimybės įsidarbinti — tai problemos, su kuriomis susiduria visi Europos darbuotojai.

3.6 Todėl būtų tikslinga itin didelį dėmesį skirti vyresnio amžiaus darbuotojų įtraukimui į gamybos ciklą, kadangi kai kuriuose sektoriuose jų patirtis padeda užtikrinti didesnę darbo našumą kokybės požiūriu, todėl reikia atsakyti asmens vertinimo vien pagal jo amžių ir vertinti jo konkrečią kvalifikaciją, taip pat ir verslininkų atveju. Siekiant šio tikslo turi būti taikomos Europos direktyvos, kuriomis siekiama kovoti su visomis diskriminacijos formomis (2000/43/EB ir 2000/78/EB), ir vykdoma jų stebėseną.

3.7 Visi darbuotojai turėtų atlikti darbą, kuris kiek įmanoma geriau atitiktų jų išsilavinimą ir patirtį. Laikantis tokio požiūrio, būtų galima padidinti darbo našumą, kuris kompensuotų (bent jau iš dalies) neigiamus gyventojų senėjimo padarinius <sup>(3)</sup>.

3.8 Vykdam politiką, kuria siekiama skatinti vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumą, bet kuriuo atveju turėtų būti atsižvelgiama į atliekamo darbo pobūdį (kenksmingos darbo sąlygos, sunkus fizinis darbas ar monotoniškas darbas), kuris turi būti tikslingai ištirtas ir remtis didesne šiuo darbu suinteresuotų asmenų pasirinkimo laisve <sup>(4)</sup>.

#### 4. Visą gyvenimą trunkantis mokymasis

4.1 Vienas iš tikslų, kurių reikia konkrečiai siekti norint didinti vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygį, — tai veiksmingų ir pažangių tęstinio (visą gyvenimą trunkančio)

<sup>(3)</sup> Šiuo klausimu žr. neseniai priimtą EESRK nuomonę „Darbinės veiklos kokybė, našumas ir užimtumas globalizacijos ir demografinių problemų fone“, OL C 318, 2006 12 23, p. 157

<sup>(4)</sup> Žr. EESRK nuomonę 92/2007 „Skatinti padorų darbą visiems“.

mokymosi programų įgyvendinimas, keičiantis geros praktikos pavyzdžiais tarp 27 ES valstybių narių ir nuolat plėtojant dialogą su socialiniais partneriais, kaip ragina daugelis Europos institucijų <sup>(5)</sup>.

4.2 Po Liuksemburgo Europos Vadovų Tarybos susitikimo (1997 m.) Europos užimtumo strategija (EUS) metai po metų padėjo nustatyti visą gyvenimą trunkančio mokymosi gaires. Įvairiomis progomis stengtasi pabrėžti, kad svarbu užtikrinti vyresnio amžiaus darbuotojų įsidarbinimo galimybes, taigi ir jų tolesnį profesinį mokymą, siekiant spręsti su gyventojų senėjimu susijusias problemas.

4.3 Sąvoka „visą gyvenimą trunkantis mokymasis“ apima bet kokią reikšmingą mokymosi veiklą, kurios tikslas — ugdyti įgūdžius, gilinti žinias ir kelti kvalifikaciją. Todėl tokia veikla turėtų tęstis visą profesinės veiklos laikotarpį, kadangi būtenti vyresnio amžiaus darbuotojai labiausiai nukentčia praradę profesinius įgūdžius arba neturėdami galimybės persikvalifikuoti.

4.4 EESRK savo ruožtu taip pat nuolat pabrėžė, kad tarp kartų nėra pusiausvyros technologijų įvaldymo ir įvairių įgūdžių įsisavinimo požiūriu <sup>(6)</sup>.

4.5 Viena iš veiksmingų priemonių, skatinančių darbuotojų prisitaikymo galimybes, — tai pačios įmonės organizuojami mokymai. Keletas valstybių narių (Jungtinė Karalystė, Ispanija, Portugalija, Nyderlandai ir Austrija) skirtingu mastu sudarė sąlygas tokių mokymo ir žinių atnaujinimo kursų organizavimui įmonėse, suteikdamos mokesčių lengvatas ar atleisdamos nuo mokesčių.

4.6 Lisabonos strategijoje pabrėžiama, kad pažangūs ir darbo rinkos poreikius atitinkantys mokymo metodai ir sistemos yra pagrindinis veiksnys siekiant vieno iš pagrindinių šios strategijos tikslų, t. y. sukurti žiniomis paremtą ekonomiką.

4.7 Mažinant kliūtis vyresnio amžiaus asmenų įsidarbinimui bus iš anksto rengiamasi demografinių pokyčių padariniams.

#### 5. Už kartų paktą

5.1 Jau 2004 m. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pabrėžė, kad svarbu remti kartų pakto pasirašymą, siekiant Europos valstybių piliečiams užtikrinti pakankamą kartų atsinaujinimą darbo rinkoje, socialinę padėtį, atitinkančią naują demografinę padėtį ir Europos teisinę bazę, kuri skatintų užimtumo politiką, profesinį persikvalifikavimą ir glaudesnę švietimo sistemos ir verslo sąsają <sup>(7)</sup>.

<sup>(5)</sup> Žr. „Visą gyvenimą trunkančio mokymosi siekiant ugdyti įgūdžius ir kelti kvalifikaciją veiksmų programa“, kurią pasirašė ETUC, UNICE ir CEEP.

<sup>(6)</sup> Pavyzdžiui, žr. neseniai priimtas EESRK nuomones „Bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimai“, OL C 195, 2006 8 18, p. 109, ir „Kartų santykiai“, OL C 157, 2005 6 58, p. 150.

<sup>(7)</sup> Žr. EESRK nuomonę „Kartų santykiai“ OL C 157, 2005 6 28, p. 150.

5.2 Bet kuriuo atveju įgyvendinant politikos kryptis, skatinančias „gerą“ užimtumą, turi taip pat būti siekiama jaunimui sudaryti geresnes sąlygas patekti į darbo rinką, stebint juos viso jų profesinio gyvenimo metu <sup>(8)</sup>, ir užtikrinti, kad nebus sukurta „skaitmeninė atskirtis“ tarp jaunų ir vyresnio amžiaus darbuotojų, kurie ketina išsaugoti savo darbo vietą.

5.3 Minėtoje nuomonėje EESRK paskelbė iššūkį, t. y. „pridėti prie to, kad ateityje būtų daugiau konsultuojamasi dėl ypatingai svarbių klausimų, kurių sprendimui reikia daugelio įvairių subjektų koordinuotos ir tęstinės veiklos bei konstruktyvaus plano tęstinumo, bei kur negalima leisti dominuoti trumpalaikiams interesams. Reikia palaipsniui pasirašyti naują paktą tarp kartų visoje Europos Sąjungos teritorijoje“.

5.4 Moksliniai tyrimai ir naujovės — tai sritys, į kurias būtina investuoti, jeigu norime būsimums Europos kartoms užtikrinti gerovę ir tinkamą bei tvarią gyvenimo kokybę. Todėl taip pat svarbu atsižvelgti į Europos mokslininkų ir tyrėjų vidutinį amžių ir į šiuos svarbius sektorius įtraukti jaunimą.

5.5 Nepakankamos investicijos į mokslinius tyrimus visoje Europoje, kuriai vis dar nepavyko pasiekti Lisabonos strategijos tikslų, neleidžia jauniems tyrėjams, kurie dažnai yra priversti dirbti neturėdami jokių garantijų, planuoti savo ateities ir vykdyti profesinės veiklos mokslinių tyrimų ir technologijų srityje. Tokia Europa, kurioje vidutinis mokslininkų amžius yra didesnis nei kitose galingose pasaulio valstybėse, yra pavojinga ateičiai.

Pavyzdžiui, Indijoje ir Kinijoje diplomuotų specialistų tikslųjų mokslų srityje skaičius smarkiai auga: 60 proc. šiuo metu JAV dirbančių mokslininkų ir tyrėjų yra kilę iš šių šalių. Tuo tarpu daugelyje Europos valstybių į tikslųjų mokslų fakultetus pastaraisiais metais stvoja daug mažiau studentų.

5.6 Gyventojų senėjimo problema turi tiesioginį poveikį ir teritorinei sanglaudai: jaunimas dažnai išsikelia iš tam tikrų vietovių, kad susirastų darbą ten, kur geresnės gyvenimo ir darbo sąlygos. Todėl didėja atotrūkis tarp regionų, kurių ekonomika labiau išsivysčiusi, ir regionų, kurie dėl šio reiškinio dar labiau nuskursta ir sparčiau senėja.

5.7 Galimybė derinti asmeninį ir profesinį gyvenimą yra Europos socialinio modelio pagrindas. Dėl didėjančios vidutinės Europos gyventojų gyvenimo trukmės kyla klausimas, kaip paskatinti gimstamumą. Ši problema turi būti sprendžiama visoms poroms suteikiant galimybę turėti vaikų neatsisakant aktyvaus profesinio gyvenimo ar juo labiau smarkiai nepabloginant šeimos gyvenimo lygio, kuris, deja, pernelyg dažnai nukrenta beveik iki skurdo lygio. Šių dienų jaunimas, dažnai dirbantis neužtikrintą darbą ir neturintis jokių saugumo garantijų ateičiai, yra linkęs susilaukti mažiau vaikų arba visai jų neturėti.

<sup>(8)</sup> Pavyzdžiui, darbo kokybės klausimu žr. Komisijos komunikatą „Darbo kokybės gerinimas: naujausios pažangos analizė“, COM(2003) 728 (vert. pastaba — pavadinimo vertimas neoficialus).

5.8 Kad būtų pasiektas laipsniško gimstamumo didėjimo tikslas, reikia, kad visos socialinės, sveikatos apsaugos ir švietimo paslaugos (ikimokyklinės įstaigos, medicininės paslaugos, prevencinė sveikatos priežiūra, finansinė parama ir pan.) būtų sustiprintos, pagerintos ir priderintos prie ES valstybių realios demografinės padėties.

## 6. Moterų užimtumas ir gimstamumas

6.1 2005 m. moterų užimtumo lygis 25 valstybių narių Europos Sąjungoje buvo lygus 56,3 proc. Padėtis ne tokia bloga Šiaurės Europos valstybėse, tačiau rimtesnė Viduržemio jūros regiono šalyse. Tačiau net ir dirbančių moterų profesinė karjera ne visada leidžia joms įnešti pakankamai socialinio draudimo įmokų, suteikiančių teisę gauti pensiją. Darbo aplinkoje moterys iš tiesų susiduria su daugeliu problemų:

- būtent moterys šiandien daugiausiai kenčia dėl neužtikrinto ir trumpalaikio darbo, apskritai dėl ekonominio nestabilumo ir dažnai skurdžių sąlygų,
- vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas vis dar išlieka labai neigiamu veiksniu beveik visose ES valstybėse (dirbdamos tą patį darbą moterys vidutiniškai uždirba 24 proc. mažiau),
- beveik visose ES valstybėse nepakankamos vaikų priežiūros ir pagyvenusių asmenų globos ir slaugos paslaugos vis dar verčia piliečius, visų pirma moteris, aukoti savo karjerą, kad galėtų skirti daugiau laiko artimųjų priežiūrai,
- nepakankamai atsižvelgiama į svarbias direktyvas, pavyzdžiui dėl vaiko priežiūros atostogų, ir moterys vis dar turi rinktis tarp motinystės ir profesinės karjeros,
- moterų užimtumas ir gimstamumas neturi būti laikomi nesuderinamais: šioje srityje reikia atkreipti dėmesį į geros praktikos pavyzdžius tų šalių, kuriose mokesčių sistema pagimdžiusioms moterims užtikrina geresnes sąlygas grįžti į darbo rinką visiškai nepakenkiant savo profesinei karjerai ir darbo užmokesčiui. Be to, reikia pabrėžti, kad priemonės, skatinančios vyrus dalytis atsakomybe, susijusia su vaiko gimimu, dar nėra pakankamos.

6.2 Komisija teisingai tvirtina, kad darbingo amžiaus piliečių skaičiaus mažėjimą iš dalies galima kompensuoti įvairiomis priemonėmis, įskaitant, bent jau artimiausiu laikotarpiu, aktyvesnį moterų dalyvavimą darbo rinkoje. Kultūriniai pokyčiai, kurie pastaraisiais dešimtmečiais moterims suteikė galimybę dirbti ir tapti nepriklausomomis, atspindi lyginant skirtingų jaunų moterų užimtumo lygį. Faktiškai, Europoje yra daugiau jaunų dirbančių moterų negu vidutinio amžiaus dirbančių moterų.



6.3 Aktyvesnis moterų dalyvavimas darbo rinkoje, be abejonės, yra teigiamas ir pažangus reiškinys. Vis dėlto, kaip rodo įvairūs ir neseniai atlikti statistiniai tyrimai, šis dalyvavimas dar nėra pakankamas. Be to, itin svarbu, kad jis būtų neatsiejamas nuo veiksmingo vienodų darbo sąlygų ir vienodo darbo užmokesčio užtikrinimo moterims ir vyrams, ir būtų siekiama moteris apsaugoti nuo piktnaudžiavimo ir diskriminacijos darbovietėse ir visuomenėje. Vyrų ir moterų užimtumo skirtumai taip pat pastebimi ir verslo pasaulyje: skirtumas tarp verslininkų ir verslininkių skaičiaus yra milžiniškas. Todėl valstybės narės ir Europos Sąjunga privalo tobulinti jau taikomas priemones ir kurti naujas, siekdamas skatinti moterų darbą ir apsaugoti jį.

## 7. Imigracijos vaidmuo ir našta atsižvelgiant į demografinius pokyčius

7.1 Imigracija į Europos Sąjungą nuolat auga. Milžiniški Europos ir besivystančių šalių ekonomikos ir gyvenimo lygio skirtumai skatina migraciją į turtingesnes Europos šalis. Imigracijos nereikėtų laikyti grėsme, o verčiau reiškiniu, kuris, įgyvendinant nuoseklią politiką, gali būti potencialus augimo, vystymosi ir integracijos veiksnys.

7.2 Atsižvelgiant į visuotinį gyventojų senėjimą ir tuo pačiu metu mažėjantį dirbančių gyventojų skaičių, darbuotojai migrantai Europos Sąjungoje atlieka darbus, kurie gerai atitinka priimančiosios šalies gamybinius, ekonominius ir socialinius poreikius. Todėl užimtumo ir integracijos politiką reikia vystyti taip, kad būtų geriau paskirstyti turimi žmogiškieji ištekliai, įskaitant imigrantus, kuo naudingiau pritaikant jų profesinius įgūdžius, patirtį ir išsilavinimą<sup>(9)</sup>.

7.3 Iš tiesų, ir Komisija tvirtina, kad imigracija gali būti teigiamas veiksnys suderinant darbo rinką. Be to, darbuotojai migrantai, dirbdami oficialiai, prisideda prie socialinio draudimo sistemos finansavimo mokėdami mokesčius ir socialinio draudimo įmokas. Todėl ši grupė artimiausiais metais bus nauja svarbi Europos darbo rinkos sudedamoji dalis. Reikėtų tinkamai įvertinti ir finansinę paramą, kurią jie teikia savo artimiesiems kilmės šalyje; dažnai tai yra vienintelis jų pajamų šaltinis. Dėl šių priežasčių geresnė imigrantų integracija yra esminis ES valstybių tikslas<sup>(10)</sup>.

7.4 Būtinybė priklausyti oficialiai ekonomikai yra susijusi ne tik su darbuotojais migrantais: dėl gyventojų senėjimo reikia skubiai spręsti nelegalaus ir neuztikrinto darbo klausimus siekiant, kad nacionalinės ekonomikos būtų stipresnės ir tvaresnės.

<sup>(9)</sup> Žr. EESRK nuomonę „Imigracija, integracija ir užimtumas“, OL C 80, 2004 3 30, p. 92.

<sup>(10)</sup> Šiuo klausimu žr. neseniai priimtą EESRK nuomonę „Imigracija į ES ir integracijos politika: regionų ir vietos valdžios institucijų bei pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimas“, OL C 318, 2006 12 23, p. 128.

## 8. Gerovės sistemų tvarumas Europos Sąjungoje

8.1 Jau daugelyje dokumentų Europos Komisija teigė, kad, siekiant tikro valstybių narių viešųjų finansų tvarumo, būtina imtis priemonių, kurios leistų kontroliuoti arba smarkiai, palaipsniui ir nuolatos mažinti valstybės skolą. Šiuo tikslu būtina užtikrinti veiksmingą išteklių paskirstymą nepakenkiant viešųjų paslaugų kokybei ir universalumui.

8.2 Visų pirma dėl demografinių pokyčių, kurie kelia didelį pavojų gerovės valstybės (*welfare state*) tvarumui, įvairios Europos Sąjungos valstybių socialinės apsaugos finansavimo sistemos, nepaisant jų skirtumų ir ypatumų, turėtų funkcionuoti veiksmingai, teisingai ir skaidriai bei piliečių labui.

8.3 EESRK pabrėžia, kad socialinės visuotinės svarbos paslaugos ir socialinės ekonomikos dalyviai atlieka svarbų vaidmenį papildydami šeimoms ir pagyvenusiems žmonėms skirtas paramos priemones. Pripažįstant šios veiklos svarbą, remiantis bendrais reikalavimais, reikėtų konkrečiai remti šiuos subjektus, vykdančius visuomenei naudingą veiklą.

8.4 Šiuo požiūriu Europos Sąjunga taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį: Lisabonos strategija (socialinės, ekonominės ir užimtumo politikos integravimas) įkūnijo visiškai naują požiūrį ir viena iš šios strategijos priemonių — atviras koordinavimo metodas — gali būti vertinama kaip viena iš įdomiausių pastarųjų metų Bendrijos politikos naujovių. Deja, ši priemonė buvo per mažai taikoma ir dažnai nepakankamai vertinama, o kartu buvo pamiršta ir Bendrijos teisinė priemonė. Tikslas sukurti Europos socialinį modelį toli gražu dar nepasiektas, tačiau jis, jokių būdu, nėra kliūtis, kurią reikėtų pašalinti vardan vidaus rinkos.

8.5 Kai kuriose Europos šalyse, ypač tose, kurios susiduria su tokiu didelio masto reiškiniais kaip vidutinio gyventojų amžiaus didėjimas, socialinės apsaugos ir pensijų sistemų finansavimui iškyla didelė mokesčių ir socialinio draudimo įmokų vengimo grėsmė. Kiekviena socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros sistemų bei užimtumo politikos reformos projekte turėtų būti numatytos ir priemonės, skirtos kovai su mokesčių vengimu ir mokestiniu sukčiavimu, keliantiems didžiausią grėsmę nacionalinių biudžetų tvarumui.

8.6 Todėl EESRK norėtų pabrėžti, kad ieškant sprendimų ir siekiant prisitaikyti prie demografinių pokyčių, ypač svarbu kovoti su vengimu mokėti mokesčius ir socialinio draudimo įmokas bei su mažėjančiu mokesčių mokėtojų skaičiumi.

## 9. Pensijų sistemos

9.1 Darbingo amžiaus gyventojų mažėjimas ir išėjusių į pensiją darbuotojų skaičiaus didėjimas — tai reiškiniai, susiję su vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimu ir nagrinėjami daugelyje Europos Komisijos dokumentų dėl pensijų sistemų tvarumo.

9.2 Būtina, kad artimiausiais dešimtmečiais pensijų sistemos būsimoms kartoms galėtų užtikrinti ramią ir orią senatvę. Todėl, bandant spręsti senėjimo poveikio pensijų sistemoms problemą, negalima apsiriboti raginimu kaupti papildomas arba privačias pensijas: tai būtų paprastas, tačiau pavojingas sprendimas. Veikiau reikia dėti pastangas siekiant sukurti veiksmingas priemones, kad šios papildomų pensijų sistemos būtų paprastesnės, saugios, patikimos ir apsaugotos nuo neprognozuojamų finansų rinkų svyravimų. Be to, reikėtų skirti daugiau dėmesio privačių pensijų fondų priežiūrai išplėtojant kontrolės sistemą ir užtikrinant griežtą jų valdymą.

9.3 Daugelyje ES šalių pensijų sistemos patiria krizę, kurią lėmė ne tik gyventojų senėjimas, bet ir tai, kad pensijų įmokos nuolat mažėja ir nėra kitų šaltinių joms kompensuoti (pavyzdžiui, kovojant su vengimu mokėti mokesčius ir socialinio draudimo įmokas). Tuo tarpu piliečių poreikiai, susiję su pensijų išmokomis, nuolat didėja.

9.4 Tokia padėtį dar labiau apsunkina tai, kad jaunoji karta vis vėliau pradeda aktyvią profesinę veiklą ir dažnai dirba pagal laikinas sutartis, mažai apmokamą darbą, todėl jų pensijų įmokos yra mažesnės už jų tėvų įmokomis, mokėtas, kai pastarieji buvo tokio paties amžiaus.

9.5 Senėjant gyventojams, gali atsirasti būtinybė prailginti profesinės veiklos trukmę, tačiau kai kuriose ES šalyse visų pirma būtina anksčiau pradėti dirbti ir apskritai karjeros pradžioje suteikti geresnes darbo galimybes ir sąlygas.

9.6 Europos Komisija numato, kad iki 2050 m. visose ES šalyse, išskyrus Austriją, kurioje 2000 m. buvo sėkmingai įgyvendintos reformos, išaugs pensijoms skirtos išlaidos. Šios išlaidos nedaug padidės Italijoje ir Švedijoje, kadangi šiose šalyse valstybinės pensijų sistemos pagrindą sudaro įmokų sistema. Kitose šalyse prognozuojamas smarkus padidėjimas, kuris bus didžiausias Portugalijoje. – 9,7 proc.

9.7 Taigi, pensijų sistemos tvarumo problemos negalima nagrinėti ir spręsti neatsižvelgiant į konkrečią padėtį. Reikia tiksliai nustatyti priežastis, kurios susijusios ne tik su Europos visuomenėje vykstančiais vidiniais procesais (bendru gyventojų senėjimu), bet ir su įvairiais darbo rinkos aspektais, ekonomikos augimu ir įvairių ES valstybių socialinės apsaugos sistemomis.

9.8 Siekiant spręsti pensijų sistemos tvarumo problemą, reikia nustatyti tikslus, kurie būtų susiję ne tik su pensinio amžiaus didinimu, kadangi gali paaiškėti, kad ši priemonė, jei ji bus taikoma nenustačius konkrečių kriterijų, yra neveiksminga ir kenkia Europos piliečių gyvenimo kokybei.

9.9 Iš tiesų, atsižvelgiant į skirtumus tarp įvairaus pobūdžio darbo (krūvio, monotonijos ir nuovargio požiūriu), gyventojų senėjimo problemos sprendimo būdas negali būti susijęs tik su pensinio amžiaus didinimu: ilgesnio darbo pasekmės nevienodos ir priklauso nuo profesijos. Be to, reikia atsižvelgti į skirtumą tarp įstatymuose numatyto ir realaus pasitraukimo iš profesinės veiklos amžiaus.

9.10 Kovoti su neuztikrintu ir nelegaliu darbu, remti darbo užmokesčio politiką, teisingiau skirstyti išteklius ir siekti tvirtesnės socialinės sanglaudos yra taip pat svarbu, kaip ir didinti privalomą, laipsnišką ir savanorišką pensinį amžių. Šį didinimą reikia skatinti ir dėl jo priimti sprendimą nuolat plėtojant dialogą su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene.

## 10. Sveikatos priežiūra

10.1 Akivaizdu, kad vidutinio gyventojų amžiaus didėjimas susijęs su didėjančiomis išlaidomis sveikatos priežiūrai. Tačiau numatyti sveikatos priežiūros išlaidas ir konkrečius sektorius, kuriems ateinančiais dešimtmečiais bus reikalingos investicijos, yra labai sunki užduotis. Remiantis vien tik demografinėmis tendencijomis, neįmanoma apskaičiuoti, kiek padidės valstybės išlaidos šiai sričiai. Be to, išlaidos sveikatos priežiūrai priklauso nuo to, kokią politiką bus nuspręsta vykdyti, atsižvelgiant į tokią padėtį, nuo pažangos medicinos srityje, ligų raidos, taršos lygio ir siekiant jas mažinti pasirinktų politinių bei technologinių sprendimų.

10.2 Tačiau, kaip jau minėjome, atlikti tyrimai rodo, kad iš profesinės veiklos pasitraukiama vis vėliau. Dėl jų amžiaus vyresnio amžiaus darbuotojams kyla didesnis pavojus nei jų jaunesniems kolegoms susirgti ar turėti sveikatos sutrikimų. Atsižvelgiant į tai, kad vyresnio amžiaus darbuotojų skaičius nuolat didėja, jau dabar būtina sukurti ir įdiegti tokią sveikatos priežiūros sistemą, kuri padėtų užtikrinti veiksmingą sveikatos prevencijos politiką visose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Be to, darbuotojai, kurie ilgą laiką neturėjo nuolatinio darbo, susidurs su sunkumais sulaukę pensinio amžiaus. Visuomenė privalės jais vienaip ar kitaip pasirūpinti atsižvelgdama į valstybėse narėse numatytas nuostatas, įskaitant sveikatos priežiūrą ir socialinę pagalbą. Nenuolatinio darbo išplitimo pasekmės tiesiogiai atsilieps gerovės sistemos išlaidoms.

10.3 Užsibrėžusios tikslą — išlaikyti priimtina sveikatos priežiūros išlaidų lygį, valstybės narės turi suvienyti pastangas siekdamos įgyvendinti sveikatos priežiūros, nelaimingų atsitikimų prevencijos, stebėsenos ir keitimosi informacija programas. Šiam tikslui pasiekti reikalingas glaudesnis ir veiksmingesnis darbo ir sveikatos sektorių bendradarbiavimas.

10.4 Negalima visų profesijų vertinti vienodai. Senėjimo poveikis dirbantiesiems nevienodas, kadangi yra fiziškai sunkių ir ne tokių sunkių, pavojingų ir ne tokių pavojingų ar monoto-

niškų darbų: senyvo amžiaus įtaka skiriasi atsižvelgiant į atliekamą darbą. Vyresnio amžiaus darbuotojas negali dirbti varginančio fizinio darbo, tačiau jis gali dirbti administracinį ar protinį darbą.

10.5 Taigi, vėlyva profesinė veikla kelia daug rimtesnių sveikatos problemų, kai dirbamas sunkus fizinis darbas. Reikėtų į tai atsižvelgti. Jeigu ateityje numatoma didinti pensinį amžių sektoriuose, kuriuose tai būtų įmanoma, reikės skirti didelį dėmesį sveikatos priežiūrai ir darbo saugos sritims.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategiją**

COM(2006) 254 — 2006/0076 (COD)

(2007/C 161/02)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. gegužės 31 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategiją*

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 23 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Edgardo Iozia.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 15 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 97 nariams balsavus už, 2 — prieš ir 1 susilaikius.

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas apgailestauja, kad valstybės narės savo bendradarbiavimu dar nepakankamai remia Komisijos iniciatyvas kovos su mokestiniu sukčiavimu srityje. Jis pritaria numatomoms iniciatyvoms ir ragina Komisiją pasinaudoti visomis galiomis, kurios sutartimis suteiktos Europos institucijoms.

1.2 EESRK mano, kad Komisijos komunikate pakankamai gerai išdėstyti visi klausimai ir kad kovos su mokestiniu sukčiavimu problemos jame nagrinėjamos tinkamu aspektu išskiriant valstybių narių administracijų bendradarbiavimo stiprinimą kaip pagrindinę priemonę, galinčią padėti užkirsti kelią šio reiškinio plėtrai.

1.3 Komunikate iš esmės nagrinėjamas santykių su trečiosiomis šalimis klausimas ir siūlomas Bendrijos požiūris. EESRK pritaria šiam pasiūlymui.

1.4 EESRK palankiai vertina siūlymą persvarstyti PVM sistemą pastebėdamas, kad jis daugelį kartų ragino tai padaryti. Komitetas mano, kad tikslinga sudaryti tyrimo grupę, kuri ištirtų PVM sistemos keitimo galimybes nustatčius sąlygą, kad galimas PVM pakeitimas kitu mokesčiu nepadidins įmonėms ir piliečiams tenkančios išlaidų naštos.

1.5 EESRK rekomenduoja Komisijai kuo daugiau naudotis Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) dabartiniais įgaliojimais, jau leidžiančiais jai vykdyti svarbias užduotis. Komisija turėtų įvertinti, ar OLAF turi pakankamai priemonių, reikalingų deramai vykdyti jos institucinius įgaliojimus.

1.6 EESRK mano, kad absoliučiai prioritetinė užduotis yra nuolat gerinti nacionalinių kovos su sukčiavimu organų bendradarbiavimą, prireikus, sujungiant policijos ir tyrimo organų pajėgas į tinklą, leidžiantį jiems dalytis turimomis duomenų bazėmis, ir rekomenduoja smulkiau išnagrinėti visus su šia veikla susijusius techninius ir teisinius klausimus.

1.7 EESRK mano, kad pasiūlymas surengti aukšto lygio diskusijų forumą administracijų bendradarbiavimo tema yra žingsnis teisinga kryptimi, ir visiškai nesupranta, kodėl atsiranda biurokratinis prieššinimasis ir kliūtys, nukreiptos prieš šią idėją.

1.8 EESRK laikosi nuomonės, kad į Bendrijos teisę tikslinga įtraukti kai kuriose valstybėse narėse įgyvendintas priemones ir kovai su sukčiavimu pasitelkti „atviros rinkos kainos“ kriterijų.

1.9 EESRK rekomenduoja ypatingą dėmesį skirti tam, kad sudarant sandorius būtų įtraukiamos nuostatos dėl pardavėjo ir pirkėjo bendros atsakomybės ir kad akivaizdžiai nepateisinamų, visų pirma remiantis Teisingumo Teismo sprendimais, operacijų atvejams būtų numatyta taikyti įrodinėjimo pareigos perkėlimą.

1.10 EESRK mano, kad reikėtų dar patobulinti Komisijos pasiūlymą, kuriuo siekiama supaprastinti procedūras tiems ūkio subjektams, kurie bendradarbiauja su administracija, ir įvesti griežtesnę kontrolę bei procedūras riziką keliantiems apmokestinamiems subjektams.

1.11 EESRK ragina Komisiją ir toliau finansuoti Bendrijos programas, kuriomis siekiama skatinti veiklą Bendrijos finansinių interesų apsaugos srityje, pavyzdžiui, Hercule II.

1.12 EESRK rekomenduoja suderinti Direktyvos 77/799/EEB nuostatas su netiesioginių mokesčių srityje jau priimtomis nuostatomis ir suvienodinti skirtingas apmokestinimo PVM sistemas.

## 2. Svarbiausios komunikato nuostatos

2.1 Komisijos komunikate siūloma „kurti suderintą kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategiją“. Jame pažymima, kad, siekiant šio tikslo, Bendrijos teisinis pagrindas, nors ir buvo patobulintas bei sustiprintas, naudojamas nepakankamai, o administracinio bendradarbiavimo lygis nėra proporcingas prekybos mastui Bendrijos viduje.

2.2 Todėl Komisija dar kartą grįžta prie daugelį kartų svarstytos temos — būtinybės sustiprinti valstybių narių valdžios institucijų administracinį bendradarbiavimą, nes tai yra prie-

monė, leidžianti kovoti su sukčiavimu ir vengimu mokėti mokesčius, kurie daro nuostolius biudžetui, iškreipia konkurencijos sąlygas ir kliudo geram vidaus rinkos funkcionavimui.

2.3 Komunikato pristatymo metu už mokesčius ir muitinių sąjungą atsakingas Komisijos narys László Kovács pareiškė: „Esu įsitikinęs, kad pats laikas apsvarstyti naujus metodus, kuriais bus galima veiksmingiau kovoti su mokestiniu sukčiavimu. Mokestinio sukčiavimo mastai tapo tokie, kad tai iš tikrųjų kelia susirūpinimą“.

2.4 Ekonomistų vertinimu, mokestinio sukčiavimo apimtys svyruoja nuo 2 iki 2,5 proc. BVP, o tai yra nuo 200 iki 250 milijardų eurų suma. Su PVM susijęs sukčiavimas, kitaip vadinamas „karuseliniu sukčiavimu“, yra vienas didžiausių susirūpinimą keliančių šio klausimo aspektų, tačiau nuo jo neatsilieka alkoholio ir tabako gaminių klastojimas bei kontrabanda ir su tiesioginiais mokesčiais susijęs sukčiavimas. 1993 m. sukūrus vidaus rinką ir prasidėjus laisvam prekių, paslaugų, asmenų ir kapitalo judėjimui, valstybėms narėms atskirai darosi vis sunkiau veiksmingai kovoti su mokestiniu sukčiavimu.

2.5 Netiesioginių mokesčių srityje Bendrijos teisėje yra numatytos valstybėms narėms skirtos bendros taisyklės (vienodos procedūros, kompetentingų valdžios institucijų identifikacija, duomenų perdavimo metodai), kuriomis siekiama skatinti administracinį bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija.

2.6 Komisija išskyrė tris prioritetinius veiklos sektorius:

2.6.1 Valstybių narių administracinio bendradarbiavimo gerinimas

2.6.1.1 Komisija mano, kad kovą su mokestiniu sukčiavimu leis pagerinti tokios priemonės:

— veiksmingesni bendradarbiavimo mechanizmai. Kovai su mokestiniu sukčiavimu trukdo tai, kad nėra Bendrijos administracinės kultūros. Tai dažnai galima paaiškinti kalbų nemokėjimu, personalo trūkumu ir tuo, kad pareigūnai nėra susipažinę su bendradarbiavimo procedūromis. Operatyvinės veiklos lygmeniu šios problemos pasireiškia tuo kad, gavus kitos valstybės narės prašymus bendradarbiauti mokesčių srityje, nesilaikoma numatytų terminų, per kuriuos prašymus reikia išnagrinėti;

— teisės aktų, susijusių su bendradarbiavimu tiesioginių mokesčių srityje ir pagalba renkant mokesčius, tobulinimas;

- greitesnis rizikos nustatymas ir veiksmingesnis jos valdymas, užtikrinantis, kad valstybės narės bus skubiau įspėjamos apie joms galintį grėsti sukčiavimo pavojų, ypač tais atvejais, kai jų teritorijoje pirmą kartą įsteigiamos naujos užsienio šalių įmonės;
- nuolatinio administracinio bendradarbiavimo visų tiesioginių ir netiesioginių mokesčių klausimais forumo įsteigimas Bendrijos lygmeniu.

## 2.6.2 Nauja Bendrijos pozicija bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis atžvilgiu

2.6.2.1 „Mokestinis sukčiavimas nėra tik Sąjungos vidaus problema“. Bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis atžvilgiu Komisija siūlo nustatyti Bendrijos poziciją. Šiuo metu bendradarbiavimas vyksta įvairių valstybių dvišalių susitarimų pagrindu, todėl dėl jų skirtumų atsirandačiomis galimybėmis pasinaudoja sukčiai. Be to, Komisija siūlo į ekonominės partnerystės susitarimus, kuriuos Sąjunga sudaro su savo ekonominiais partneriais, įtraukti punktus dėl bendradarbiavimo mokesčių srityje.

## 2.6.3 Šiuo metu galiojančios PVM sistemos dalinis pakeitimas

2.6.3.1 Komisija pradeda diskusiją dėl galimybių sugriežtinti bendros šalių atsakomybės už PVM **mokėjimą** principą nepažeidžiant proporcingumo ir teisinio apibrėžtumo principų.

2.6.3.2 Komisija taip pat svarsto galimybę valstybės narės viduje vykdomoms operacijoms taikyti atvirkštinio mokesčio mechanizmą, kuris šiuo metu privalomas tik vykdant tam tikras operacijas, leidžiant valstybėms narėms savo nuožiūra taikyti ar netaikyti jį kitoms operacijoms. Komisija mano, kad galiojančius teisės aktus dėl PVM reikia keisti taip, kad iš esmės būtų mažinamos sukčiavimo galimybės, užkertamas kelias naujiems pavojams, ypač stengiantis neužkrauti įmonėms ir mokesčių administratoriams neproporcingos administracinės naštos, užtikrinamas mokesčio neutralumas ir nebūtų diskriminuojamas nė vienas ūkio subjektas.

## 2.7 Kitos naujoviškos galimybės

2.7.1 Komisija siūlo apsvarstyti ir kitas konkrečias priemones, pavyzdžiui:

- deklaravimo prievolių riziką keliantiems mokesčių mokėtojams sugriežtinimas;
- šių prievolių sumažinimas įmonėms, kurios, tapdamos mokesčių administravimo tarnybų partnerėmis, gautų tokį leidimą;
- standartizuotų ir pažangių kompiuterinių metodų taikymas siekiant greitai keistis informacija.

## 3. Bendrijos teisinis pagrindas

3.1 Komitetas mano, kad teisinių priemonių, kurias suteikia šiuo metu galiojantis Bendrijos teisinis pagrindas, pakanka veiksmingai kovai su mokestiniu sukčiavimu. Tačiau būtina skubiai paraginti valstybes nares dažniau naudotis galiojančiomis administracinio bendradarbiavimo priemonėmis laikantis taisyklių ir numatytų terminų. Dabartiniame globalizuotos ekonomikos pasaulyje, kai net sukčiavimas įgavęs tarptautinį aspektą, būtina reikalingą informaciją pateikti per tam tikrą terminą, užtikrinantį sklandžią tyrimų eigą.

3.2 Kad tiesioginių ir netiesioginių mokesčių srityje būtų galima disponuoti nuoseklesne sistema, Komisija galėtų suderinti Direktyvos 77/799/EEB nuostatas su teisės aktais dėl netiesioginių mokesčių ir numatyti veiksmingesnius keitimosi informacija metodus atsižvelgdama į informatikos teikiamas galimybes. Taip pat svarbu suderinti skirtingas apmokestinimo PVM sistemas ypatingą dėmesį skiriant apmokestinamųjų prievolėms.

3.3 Bendrijos teisinį pagrindą galima suskirstyti į penkias pagrindines sritis:

- tarpusavio pagalba,
- bendradarbiavimas PVM srityje,
- bendradarbiavimas akcizų srityje,
- bendradarbiavimas mokestinių įsiskolinimų išieškojimo srityje,
- *Fiscalis* programa.

3.4 Nuorodų į Bendrijos teisės aktus sąrašas ir glaustas numatytų priemonių aprašymas pateikiami A priede.

## 4. Bendros pastabos

4.1 Komitetas mano, kad būtina intensyviau kovoti su vis gausėjančiais mokestinio sukčiavimo atvejais, ir apgailestauja kad, nors ir yra parengtas išsamus ir gerai suformuluotas teisinis pagrindas, Komisijos vertinimu, valstybių narių veikla ir bendradarbiavimas yra nepakankami.

4.2 Dėl sukčiavimo ir mokesčių nemokėjimo atsirandantys ekonomikos ir vidaus rinkos iškraipymai yra rimta problema, kuri iki šiol buvo nepakankamai įvertinta, kaip ir ryšys tarp sukčiavimo mokesčių srityje, pinigų plovimo ir ekonominių nusikaltimų. Juk sukčiavimas siekiant neteisėtai pasinaudoti valstybės ar Bendrijos finansine parama dažnai vykdomas klastojant mokestinius dokumentus, o lėšos, įgytos mokestinio sukčiavimo keliu, ypač vykdant tarpvalstybines operacijas, dažnai panaudojamos kitai neteisėtai ar nusikalstamai veikai.

4.3 Mokestinio sukčiavimo, kuris, priešingai nei mokesčių vengimas, apibūdinamas kaip veikla, kuri pati savaime nėra neteisėta, tačiau vykdoma vienu tikslu — sumažinti priklausantį sumokėti mokesčio dydį, svarbos klausimu Komitetas pabrėžė, kad jis skirtingų valstybių nacionaliniuose teisės aktuose sprendžiamas nevienodai. Komiteto nuomone, siekiant išvengti administracinio ir socialinio pobūdžio išlaidų didėjimo dėl ne visuomet suderintų teisės aktų, tikslinga suartinti nacionalinius šios srities teisės aktus įterpiant bendrą punktą dėl kovos su sukčiavimu arba sąrašą atvejų, kuriais visos mokesčių administravimo tarnybos, siekdamos su mokesčiais susijusių tikslų, galės nepripažinti operacijų, kurios įvykdytos sukčiaujant, teisinių pasekmių.

4.4 Komitetas mano, kad Komisijos pateikti pasiūlymai yra nepakankamai griežti šiai problemai įveikti, juo labiau, kad pagal sutartis Komisija įgaliota imtis visų būtinų priemonių siekiant užtikrinti Europos institucijų finansinę pusiausvyrą. Taryba savo 1999 m. birželio 28 d. Sprendimu 1999/468/EB yra suteikusi Komisijai daug įgaliojimų įgyvendinimo srityje. Todėl Komitetas primena, kad šiuo atveju taikytinas subsidarumo principas, nustatytas ES sutarties 5 straipsnyje, pagal kurį Bendrija imasi veiksmų tose srityse, kurios nepriklauso jos išimtinėi kompetencijai tik tada ir tokiu mastu, kai siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o Bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau. Komitetas ragina Komisiją kuo geriau pasinaudoti šiais įgaliojimais.

4.5 2001 m. birželio mėn. komunikate „Europos Sąjungos mokesčių politika — ateities prioritetai“ (COM(2001) 260 final) Komisija jau yra pabrėžusi, kad, siekiant prioritetinių tikslų, būtina, be teisinių priemonių, panaudoti ir visas kitas turimas priemones. Savo nuomonėje dėl šio komunikato Komitetas pabrėžė, kad mokesčių politikos srityje sprendimai yra ir visuomet turi būti priimami vieningai. (1)

4.6 Jau tada Komitetas rekomendavo iš dalies pakeisti pereinamojo laikotarpio sistemą ir skubiai pereiti prie galutinės sistemos, paremtos kilmės šalyje nustatytu apmokestinimo principu. Jis šie tiek ironiškai kėlė klausimą *kiek metų mes dar turėsime kęsti šios pereinamojo laikotarpio sistemos trūkumus, kol bus pasiektas tikslas?* ir reikalavo supaprastinti ir modernizuoti taisykles, vienodžiau jas taikyti ir glaudžiau bendradarbiauti administruojančioms institucijoms. Atrodo, šioje srityje nėra jokios pažangos.

4.7 Komitetas pritaria bendrai veiklos kryptčiai — stiprinti bendradarbiavimą neapsiribojant vien šiuo metu galiojančios keitimosi informacija sistemos (VIES) naudojimu, plėtojant automatinio arba spontaniško keitimosi informacija tarp valstybių narių priemones.

4.8 Nors Komitetas palankiai vertina prasidėjusių diskusijų dėl PVM sistemos dalinio pakeitimo, jis pabrėžia, kad būtina atlikti išsamų poveikio tyrimą nepamirštant, kad pakeitimai turi

būti daromi siekiant veiksmingumo ir paprastinimo, o ne didinant piliečiams ir įmonėms tenkančią mokesčių našta. Šiuo atžvilgiu Komitetas (2) primena, kad savo ankstesnėje nuomonėje jis pasiūlė apsvaistyti galimybę taikyti alternatyvią PVM sistemą, kuri užtikrintų ne žemesnes, nei dabartinės, įplaukas, bet visuomenei atsieitų pigiau, o jos mokesčių surinkimas būtų veiksmingesnis.

## 5. Konkrečios pastabos

### 5.1 Pridėtinės vertės mokestis

Šiuo metu galiojanti Bendrijos vidaus prekybos PVM sistema pagrįsta principu, pagal kurį prekė apmokestinama valstybės, į kurią ji pristatoma, tarifu. Šis principas, pagal kurį pardavimo operacijos neapmokestinamos, o pirkimo operacijos šalyje, į kurią pristatoma prekė, apmokestinamos pagal vidaus operacijoms nustatytą tarifą, užtikrina vienodas sąlygas nacionaliniams produktams ir iš kitų valstybių narių importuojamoms prekėms.

Laikiniai buvo įvesta ši pereinamojo laikotarpio sistema, kadangi reikėjo daugiau laiko parengti tinkamą struktūrą, kurioje įplaukos (kad ir kur jos būtų surinktos) būtų tolygiai paskirstomos tarp valstybių narių proporcingai vartojimo jose lygiui. Tačiau, jei norima išvengti konkurencijos iškraipymo, tokio tipo sistema negali būti priimta prieš tai nesuderinus visų PVM tarifų.

#### 5.1.1 Su PVM susijęs „karuselinis sukčiavimas“

Bendrijos vidaus prekybos pereinamojo laikotarpio sistema, nors ir atveria daug galimybių laisvo prekių judėjimo srityje, neapsaugo valstybių narių nuo nuostolių, susijusių su dažnu mokesčių vengimu ir mokestiniu sukčiavimu stambiu mastu.

5.1.1.1 Vienas iš įvairių sukčiavimo PVM srityje būdų „karuselinis sukčiavimas“ yra ypatingai rimtas, kadangi dėl jo prarandama daug įplaukų, ir klastingas, kadangi jį sunku susekti. Jo esmė — išvengti PVM mokėjimo specialiai šiuo tikslu steigiant bendroves, vykdančias operacijas tarptautiniu lygiu. Siekiama nemokėti PVM, kad kitos sukčiavimo grandinės grandys turėtų galimybę iš savo lėšų atimti fiktyvias sumas ir susigrąžintų PVM arba sumažintų priklausiančio sumokėti PVM dydį. Šiuo tikslu įsteigtas fiktyvus ūkio subjektas paprastai nevykdo tikros ekonominės veiklos, neturi gamybos padalinių, o jo pagrindinė buveinė dažniausiai yra tik pašto dėžutė. Keletą mėnesių vykdamas „formalią veiklą“, toks subjektas dingsta, neužpildęs mokestinės deklaracijos ir nesumokėjęs priklausiančių sumų, o mokesčių administratoriams labai sunku jį susekti.

(1) EESRK nuomonė Europos Sąjungos mokesčių politika — ateities prioritetai. OL C 48, 2002 2 21, p. 73–79.

(2) 2004 m. balandžio 28 d. EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 77/388/EEB dėl paslaugų teikimo vietos OL C 117, 2004 4 30, p. 15–20.

5.1.1.2 Komiteto nuomone, „karuseliniam sukčiavimui“ palankios sąlygos susidarė pirmiausia dėl to, kad valstybės narės nepakankamai bendradarbiavo, o jų PVM tarifai buvo skirtingi. Todėl Komitetas siūlo panaudoti visas būtinas bendradarbiavimo ir keitimosi informacija priemones, kurios padėtų veiksmingai priešintis tokio pobūdžio sukčiavimui.

## 5.1.2 Administracinis bendradarbiavimas PVM srityje

5.1.2.1 Su PVM susijęs sukčiavimas paskatino valstybių narių finansų administravimo institucijas nuolat tobulinti tyrimo metodiką, kad būtų galima kuo veiksmingiau kovoti su šiuo reiškiniu.

Kai su PVM susijusį sukčiavimą vykdo keletas ūkio subjektų, įsteigtų skirtingose valstybėse narėse, lemiamas vaidmuo kovojant su juo tenka šių valstybių administraciniam bendradarbiavimui.

Naudodamos atitinkamas susitarimuose numatytas priemones, valstybės narės sukūrė keitimosi informacija sistemą, kuri sėkmingai veikia, kai reikia nustatyti, kaip moka mokesčius apmokestinti subjektai, ir užkirsti kelią tarpvalstybinio mastu vykdomam mokestiniam sukčiavimui bei jį pažaboti.

Komitetas jau seniai ragina Komisiją imtis aktyvesnio vaidmens skatinant bendradarbiavimą. Todėl jis pritaria planams sukurti stebėsenos sistemą, kuri padėtų kontroliuoti teikiamos pagalbos kokybę ir apimtį.

5.1.2.2 Iš tikrųjų, šiuo metu keitimasis informacija dar toli gražu nėra tapęs paplitusia darbo praktika, pirmiausia dėl kultūrinių ir kompiuterizavimo lygio skirtumų bei dėl teisės aktų, pagal kuriuos už vangumą valstybėms būtų taikomos nuobaudos, trūkumo. Todėl būtina šioje srityje sukurti Bendrijos kultūrą, kadangi tarpvalstybinis prašymas pateikti informaciją turėtų būti laikomas ne išimtinio atveju, o eiliniu tyrimo proceso etapu, kai to reikia.

Siekiant šio tikslo, reikia pašalinti visas kliūtis Bendrijos administracinės kultūros plėtrai skatinant kuo geriau panaudoti jau turimas bendradarbiavimo priemones ir laikytis nustatytą tvarkos procedūrų ir terminų, kad tyrimo organai galėtų laiku, nestabdant tyrimų eigos, gauti bylai reikalingus duomenis.

5.1.2.3 Be to, kaip siūlo Komisija, minėdama standartizuotų kompiuterinių sistemų panaudojimą keičiantis informacija, būtų galima sujungti į vieną tinklą skirtingų valstybių narių policijos ir tyrimo organų pajėgas, kovojančias su mokestiniu sukčiavimu.

Tai užtikrintų keitimąsi informacija be tarpininkų naudojant patvirtintą elektroninio pašto ryšio sistemą ir bendrą priegią prie duomenų bazių su informacija apie įvairių valstybių narių subjektų mokesčių deklaracijas, panašiai kaip dabar tai daroma naudojant VIES I ir II lygių duomenis.

Ši iniciatyva, vis dėlto reikalaujanti išankstinio sutikimo įrašyti duomenis į duomenų bazines ir suderinimo su nacionaliniais teisės aktais asmens privatumo apsaugos srityje, būtų didelis žingsnis gerinant kovą su mokestiniu sukčiavimu. Tokiu būdu tyrimo organai galėtų iš karto ir be papildomų biurokratinių procedūrų gauti jiems reikalingą informaciją.

5.1.2.4 Be to, nors teisės aktai, reguliuojantys keitimąsi informacija tarp valstybių narių, yra gerai parengti ir veiksmingi, pagrindinė kliūtis kovojant su sukčiavimu ES viduje yra nesuderinti teisės aktai, nustatantys skirtingų nacionalinių administracijų tyrimo institucijų įgaliojimus ir baudžiamųjų priemonių griežtumo lygį.

Todėl daugiausia sukčiaujama tose valstybėse, kur kontroliuojančių tyrimo organų įgaliojimai yra mažesni, arba valstybėse, kur taikomos nuobaudos nepakankamai griežtos, kad atliktų atgrasantį vaidmenį.

5.1.2.5 Laikantis valstybių narių suverenumo principo, būtų tikslinga ES lygiu suderinti nuobaudas, numatytas už analogiškus sukčiavimo atvejus, kaip tai numatyta, pavyzdžiui, teisės aktuose, reguliuojančiuose kovą su pinigų plovimu. Taip būtų galima užkirsti kelią tokiam reiškiniiui, kai šalyse, kur šios srities teisės aktai švelnesni, o kontrolės sistema ne tokia veiksminga, susikuria „saugūs prieglobsčiai“, kuriuose kaupiamos nusikaltamos veiklos ar „karuselinio sukčiavimo“ įplaukos.

## 5.1.3 Atviros rinkos kaina kaip apmokestinamos vertės nustatymo kriterijus kovojant su sukčiavimu

5.1.3.1 Kaip daugelį kartų pabrėžė Teisingumo Teismas, kova su sukčiavimu yra būtina, tačiau turi būti vykdoma laikantis Bendrijos principų, įskaitant nediskriminavimo ir proporcingumo principus. Viena sričių, kur teisės aktų nuostatos labiausiai skiriasi, yra susijusi su kriterijais (skirtingais nei šalių sandorių sutartas atlygis), naudojamais siekiant nustatyti apmokestinamąją vertę ne tik asmeniniam naudojimui ar ne komercinei veiklai skirtų prekių atveju, bet ir kiekvienu atveju, kai įtariamas sukčiavimas arba mokesčių vengimas.

Šiuo požiūriu pastebime, kad visų valstybių narių teisės aktuose numatyta, jog kriterijus, naudojamas apmokestinamajai vertei nustatyti, parenkamas atsižvelgiant į šalių polinkį derėtis, ir juo siekiama užtikrinti, kad bus apmokestinta tikroji atlygio suma, kadangi dažniausiai mokesčio bazė yra sandoryje numatytas atlygis už prekes ar suteiktas paslaugas. Be šio pagrindinio kriterijaus, siekiant tam tikromis aplinkybėmis patikslinti arba perskaičiuoti apmokestinamąją vertę, naudojama „atviros rinkos kaina“.

5.1.3.2 Nustatant PVM, visose valstybėse narėse naudojama viena atviros rinkos kainos sąvoka, iš esmės atitinkanti 1977 m. gegužės 17 d. Direktyvoje 77/388/EEB (Šeštojoje direktyvoje) pateiktą apibrėžimą, t. y. ja laikoma vidutinė suma, kuri už vienos rūšies prekes ar paslaugas mokama laisvos konkurencijos sąlygomis ir tuose pačiuose prekybos etapuose sandorio sudarymo vietoje ir jo sudarymo metu arba, jei jų nustatyti negalima, panašiausioje vietoje analogišku metu.

5.1.3.3 Visuose Bendrijos teisės aktuose atviros rinkos kainos naudojimas yra alternatyvus metodas apmokestinamajai vertei nustatyti, kai:

— visiškai ar iš dalies nėra numatytas atlygis pinigais. Šiuo atveju naudojama atviros rinkos kaina, nes būtina turėti kriterijų, kuriuo remiantis būtų galima nustatyti piniginę apmokestinamosios vertės išraišką. Manoma, kad jis atlieka ir apsaugos nuo sukčiavimo funkciją;

— įstatymų leidimo institucija po pirmo svarstymo nusprendžia, kad yra mokesčio sukčiavimo rizika <sup>(3)</sup>.

5.1.3.4 Be to, taikant principą, pagal kurį apmokestinamoji vertė nustatoma atlygio pagrindu, išimtis daroma šiais atvejais:

— kai reguliavimo ar administravimo institucijos numato nustatyti minimalaus dydžio ar bent jau lygią atviros rinkos kainai apmokestinamąją vertę tam tikrų prekių ar prekybos sektorių (ypač nekilnojamojo turto srityje) atžvilgiu;

— kai nuostatose numatyta, kad kai už skirtingas prekes ir paslaugas mokama vienoda kaina, apmokestinamąją vertę laikoma prekių arba paslaugų atviros rinkos kaina;

— kai yra priklausomybės ryšys tarp sandorio šalių, nors jos ir susitaria dėl atlygio pinigais, nuostatose numatyta, kad apmokestinamoji vertė yra atviros rinkos kaina, importuotų prekių kaina arba įsigijimo kaina;

<sup>(3)</sup> Siekiant laikytis Bendrijos teisės nuostatų, ši rizika turi būti *reali*, o sukčiavimas turi būti *įrodytas*.

— kai perleidžiama arba suteikiama nuosavybės ar panaudos teisė nekilnojamam turtui.

5.1.3.5 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas <sup>(4)</sup> patikslino, kad, įgyvendinant nacionalines priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią sukčiavimui ar mokesčių vengimui, nukrypti nuo Šeštosios direktyvos 11 straipsnyje numatyto apmokestinamosios vertės nustatymo principo leidžiama tik tiek, kiek iš tikrųjų būtina šiems tikslams pasiekti.

5.1.3.6 Kitaip tariant, atviros rinkos kaina yra pagrindinis orientyras siekiant nustatyti galimą sukčiavimą. Kai pagal sandorį numatytą atlygį apskaičiuota apmokestinamoji vertė yra mažesnė už atviros rinkos kainą, mokesčių administratoriai privalo ne įrašyti šią rinkos kainą vietoje vertės, o įtarti, kad galimas sukčiavimas ir taikyti įrodinėjimo pareigos perkėlimą.

5.1.4 Bendroji atsakomybė PVM mokėjimo srityje

5.1.4.1 Siekiant kovoti su „karuseliniu sukčiavimu“, kai kuriose nacionaliniuose teisės aktuose buvo priimtos nuostatos, kuriose numatyta, kad, jeigu pardavėjas nesumokėjo PVM mokesčio, o prekė buvo parduota žemesne nei atviros rinkos kaina, pirkėjui tenka bendra atsakomybė dėl PVM mokėjimo.

5.1.4.1.1 Šios nuostatos remiasi Šeštosios direktyvos 21 straipsniu, pagal kurį pripažįstama valstybių narių teisė numatyti, kad, laikantis proporcingumo principo, ir kitas nei apmokestinamasis asmuo yra bendrai atsakingas už mokesčio sumokėjimą.

5.1.4.2 Tokia nuostata paremta prielaida, kad sandoris, kuriame numatyta kita, nei atviros rinkos kaina, gali būti sudarytas mokesčio sukčiavimo tikslais. Iš esmės, pagal įstatymus sprendžiama, kad pirkėjas pasielgė nesąžiningai tais atvejais kai, vertinant pagal jo sumokėtą kainą, jis negalėjo nežinoti, jog buvo sukčiaujama <sup>(5)</sup>. Šis įtarimas gali būti panaikintas, jei pirkėjas gali pateikti dokumentus, įrodančius, kad kaina yra žemesnė už atviros rinkos kainą dėl objektyviai įrodomų pateisinamų aplinkybių ir sąlygų arba atsižvelgiant į teisės aktus, ir kad tai nesusiję su PVM vengimu. Tokiu atveju bendra atsakomybė už pardavėjo nesumokėtą mokesčių yra mažesnė.

<sup>(4)</sup> Sprendimai Nr. 324/82 ir 131/91 dėl prekybos naujais ir padėvėtais automobiliais bei naujesnis 2005 m. sausio 20 d. sprendimas Nr. C-412/03.

<sup>(5)</sup> Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad 2004 m. balandžio 16 d. komunikate Nr. 2004/260/EB Europos Komisija teigiamai įvertino kai kuriose valstybėse narėse pastebima atgrasantį poveikį, kurį padarė bendrosios atsakomybės nuostatos priėmimas, ir nurodė operatyvinę sistemą, pagal kurią reikalaujama įrodyti bendrininkavimo ryšį tarp pardavėjo ir pirkėjo.



5.1.4.3 Komitetas pritaria daugelio ūkio subjektų reiškiamam susirūpinimui dėl bendrosios atsakomybės principo. Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo sprendimus <sup>(6)</sup>, jis mano, kad galimos priemonės turėtų apsiriboti tik reikalavimu sumokėti mokesť, keliamu asmenims, kurie aiškiai identifikuoti kaip apmokestinamieji subjektai. Todėl būtų galima numatyti, kad tuo atveju, kai prekė buvo parduota už žemesnę nei atviros rinkos kainą, pirkėjas drauge su pardavėju yra atsakingas už mokesčio sumokėjimą. Kadangi ši nuostata labai griežta ir nepalanki pirkėjui, nes jam tenka sumokėti mokesť, kurio išvengia sukčiaujantys asmenys, ji turi būti taikoma ribotai ir tik tam tikromis ypatingomis aplinkybėmis:

- sandorį turi sudaryti PVM mokėtojai specialiai neleidžiant dalyvauti galutiniams vartotojams;
- pardavėjas nesumoka viso priklausančio PVM arba jo dalies;
- prekė, dėl kurios sudaromas sandoris, turi būti įtraukta į vieną iš kategorijų, kurios aiškiai nurodytos atitinkamu ministerijos dekretu;
- prekė turi būti parduodama žemesne nei atviros rinkos kaina;
- sandorio kainos ir atviros rinkos kainos skirtumas negali būti pateisintas objektyviai įrodomais įvykiais ar aplinkybėmis.

5.1.5 Komitetas pritaria galimybei valstybės narės vidaus operacijoms taikyti atvirkštinio mokesčio taikymo mechanizmą. Vienoje neseniai paskelbtų nuomonių Komitetas išreiškė įsitikinimą, kad šis mechanizmas „yra būtina priemonė siekiant užkirsti kelią mokesčių vengimui ir nuslėpimui. Jis yra ypatingai tinkamas, kai pardavėjas turi finansinių sunkumų“ <sup>(7)</sup>. Komisija išplėtė neprivalomo atvirkštinio mokesčio taikymo mechanizmo taikymo sritį po sėkmingos jo taikymo patirties statybinių medžiagų ir su statybomis susijusių paslaugų teikimo sektoriuose. Tačiau priemonėmis negalima trikdyti Bendrijos viduje vykstančio prekių ir paslaugų judėjimo, kadangi skirtingi reikalavimai sąskaitoms gali trukdyti geram vidaus rinkos funkcionavimui.

## 5.2 Tiesioginiai mokesčiai

5.2.1 Su mokestinio sukčiavimu būtina kovoti ir bendru lygmeniu, derinant valstybių narių teisės aktus tiesioginių mokesčių ir jų kontrolės srityje.

5.2.1.1 Padidėjus Europos Sąjungos valstybių narių skaičiui, mokesčių sistemų skirtumai darys vis didesnę poveikį sprendimams, susijusiems su lėšų skyrimu įvairioms valstybėms narėms ir verslo veiklos valdymo tvarkai jose. Iš tikrųjų, aukštas ekonominės politikos suderinimo lygis leis valstybėms narėms naudoti savo skirtingus nacionalinius mokesčių srities teisės aktus kaip

priemonę daryti įtaką priimant sprendimus dėl investicijų ir išteklių skirstymo Europos Sąjungos viduje. Tačiau ryškūs įvairių valstybių narių tiesioginių mokesčių sistemų skirtumai gali labai kliudyti rinkų integravimo procesui <sup>(8)</sup> ir neigiamai atsiliepti Europos ekonomikos konkurencingumui.

5.2.2 Valstybių narių mokesčių srities teisės aktų suderinimą Komisija analizavo 2003 m. lapkričio 24 d. komunikate COM (2003) 726. Vis dėlto, kalbant apie įmonių apmokestinimą ir ypač apie bendras priemones, kuriomis siekiama skatinti vieno Europos įmonių mokesčio įdiegimą vienos konsoliduotos mokesčių bazės pagrindu <sup>(9)</sup>, būtina pažymėti, kad dėl skirtingų valstybių narių metodų pasirenkant mokesčių bazės apskaičiavimo kriterijus kyla didelių įgyvendinimo sunkumų. Be to, kad būtų priimtas vienas bendras mokestis, būtina ne vien glaudžiai suderinti ekonominę politiką, bet ir sukurti atitinkamą teisinį pagrindą. Kalbant apie dabartinę padėtį, EB sutarties 94 straipsnyje numatyta, kad Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai priima direktyvas dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, turinčių tiesioginės įtakos bendrosios rinkos sukūrimui ar veikimui, suderinimo.

5.2.3 Ši nuostata ir faktas, kad mokesčių sritis ir toliau priklauso valstybių narių kompetencijai, ne tik neskatina iniciatyvų, kuriomis siekiama įdiegti bendrą konsoliduotą mokesčių bazę visoms Europos Sąjungoje veikiančioms įmonėms, bet ir yra rimta kliūtis įmonių apmokestinimo tvarkai suderinti tiek dėl augančio valstybių narių skaičiaus, labai apsunkinančio vieningų sprendimų priėmimą, tiek dėl to, kad Sutarties dėl Konstitucijos Europai galutinėje teksto redakcijoje nėra nuostatos dėl įstatymų arba pagrindų įstatymų, nustatančių priemones įmonių apmokestinimo srityje, priėmimo kvalifikuota balsų dauguma.

5.2.4 Ketinant atsisakyti vieningo balsavimo nuostatos, 2005 m. gruodžio 23 d. Komisijos komunikate SEC(2005) 1785 „Kliūčių, susijusių su mažoms ir vidutinėms įmonėms taikomu pelno mokesčiu, mažinimas vidaus rinkoje — Numatomo bandomojo projekto dėl apmokestinimo pagal buveinės valstybės reikalavimus metmenys“ analizuojamas eksperimentas mažoms ir vidutinėms įmonėms taikyti buveinės valstybės reikalavimų sistemą <sup>(10)</sup>. Tyrimas rodo, kad 23 milijonai mažų ir vidutinių įmonių, įsisteigusių 25 valstybių Europos Sąjungoje, atlieka pagrindinį vaidmenį Europos ekonomikoje, nes jos

<sup>(6)</sup> Sprendimai C-354/03, C-355/03, C-484/03 ir C-384/04.

<sup>(7)</sup> OL C 65, 2006 3 17, 103–104 p.

<sup>(8)</sup> Žr. L. Kovacs, *The future of Europe and the role of taxation and customs policy*, tinklavietėje [www.europa.eu.int/comm/commission\\_bassoso/kovacs/speeches/speech\\_amcham.pdf](http://www.europa.eu.int/comm/commission_bassoso/kovacs/speeches/speech_amcham.pdf).

<sup>(9)</sup> EESRK nuomonė dėl *Bendros konsoliduotos pelno mokesčio bazės sukūrimo* ES. OL C 88, 2006 4 11, p. 48

<sup>(10)</sup> EESRK nuomonė dėl *Kliūčių, susijusių su mažoms ir vidutinėms įmonėms taikomu pelno mokesčiu, mažinimo vidaus rinkoje*. OL C 195 2006 8 18, p. 58.

sudaro 99,8 proc. visų Europos įmonių ir sudaro apie 66 proc. visų privataus sektoriaus darbo vietų <sup>(11)</sup>. Įvedus tokią sistemą, labai pagyvėtų šių įmonių veikla tarptautiniu mastu, nes sumažėtų joms tenkančios mokesčių reikalavimų laikymosi išlaidos <sup>(12)</sup>, kurios daug kartų didesnės, nei didelėms bendrovėms <sup>(13)</sup>, ir padaugėtų galimybių perkelti nuostolius, nes tai pagrindinė kliūtis plėtoti tarpvalstybinę ekonominę veiklą. Be to, ši sistema padėtų Europos lygiu suderinti įmonių apmokestinimo srities teisės aktus.

### 5.3 Elektroninė prekyba

5.3.1 Nors elektroninės prekybos plėtra ir jos technologinė pažanga atskleidžia ekonominės veiklos subjektams daug naujų galimybių, vis dėlto naujieji prekybos metodai reikalauja mokesčių sistemų suderinimo, ypač aspektų, susijusių su vartojimo mokesčių įgyvendinimu. Taikant mokesčių sistemas, kurios iš esmės dar veikia pagal tradicinės prekybos taisykles, būtina atsižvelgti į šiuos pokyčius ir prisitaikyti prie naujų šiuo metu plintančių prekybos formų.

5.3.2 Pagrindinė su elektroninių operacijų apmokestinimu susijusi problema yra diskriminacija, galinti atsirasti dėl skirtingų požiūrių į sandorį, priklausomai nuo būdo, kuriuo bus perduodama sandorio objektu esanti prekė.

5.3.2.1 Nagrinėjant, kokios yra tradicinių mokesčių teisės principų taikymo konkrečioms elektroninės eros atvejams galimybės, reikia įsitikinti, kad bus laikomasi apmokestinimo neutralumo principo, pagal kurį draudžiami skirtingi požiūriai į to paties pobūdžio sandorius, kurie skiriasi vien tik prekės perdavimo būdais (internetu ar juo nesinaudojant).

5.3.3 Pagrindinės problemos yra susijusios su tiesioginiu ar netiesioginiu nematerialių (kitais atvejais, pateikiamų skaitmeniniu pavidalu) prekių apmokestinimu, kadangi prekybos operacijos etapai (pardavimas ir pristatymas) vyksta elektroniniu būdu (prekyba internetu), tiekiant virtualiuosius produktus interneto tinklu. Iš tikrųjų, tiekėjas paslaugoms ir prekėms išsiuntimo momentu suteikia nematerialią išraišką, o gavėjas paskirties vietoje suteikia joms materialią formą. Šiuo atveju nėra fiziškai apčiuopiamos prekės, kurių būtų galima patikrinti kontrolės tikslais.

<sup>(11)</sup> Šaltiniai: MVI padėtis Europoje 2003 m., Europos MVI stebėjimo centras, 2003/7, Įmonių ir pramonės generalinio direktorato ir Europos Komisijos leidiniai: Europos Sąjungos plėtros poveikis Europos MVI, Europos MVI stebėjimo centras, 2006/6, Įmonių ir pramonės generalinio direktorato bendradarbiaujant su Eurostatu leidinys. Ekonominės mažų ir vidutinių įmonių svarbos klausimais žr. 2005 m. gruodžio 23 d. Europos Komisijos komunikatą SEC(2005), p. 15–17.

<sup>(12)</sup> Komunikate SEC(2005) 1785 kalbama apie mokesčių reikalavimų laikymosi išlaidas, tai yra: teisinių ir mokesčių konsultacijų paslaugų teikimo išlaidas, kelionių išlaidas, dokumentų vertimo išlaidas, finansinę riziką ir su įmone susijusias išlaidas.

<sup>(13)</sup> 2004 m. birželio 11 d. paskelbtame Europos amatų, mažų ir vidutinių įmonių asociacijos tyrime, kuris minimas Komunikate SEC(2005) 1785, nurodyta, kad su mokesčiais susijusių reikalavimų laikymosi išlaidos mažoms ir vidutinėms įmonėms yra 100 kartų didesnės nei didelėms bendrovėms. Apie su mokesčiais susijusių reikalavimų laikymosi išlaidų nustatymo metodus žr. 2004 m. rugsėjo 10 d. Komisijos tarnybų darbo dokumentą SEC(2004) 1128, European Tax Survey.

### 5.4 OLAF kompetencijos sritys

5.4.1 Komitetas mano, kad šiuo metu galiojantys Bendrijos teisės aktai, kurie yra Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) įkūrimo teisinis pagrindas, jau yra suteikę šiam organui plačius įgaliojimus, nustatytus Komisijos sprendimo 1999/352/EB (CECA, Eratom) 2 straipsnyje. Todėl Komitetas ragina Komisiją imtis visų reikiamų priemonių, kad šie įgaliojimai būtų panaudoti konkrečiai veiklai, prireikus, aprūpinant tarnybą papildomomis priemonėmis, reikalingoms jai vykdyti institucines užduotis naudojant, pavyzdžiui, sutarties 81–86 straipsniuose nustatytą modelį.

5.4.2 Šiame kontekste OLAF galėtų atlikti analizės ir derinimo ES lygmeniu organo vaidmenį kovojant su sukčiavimu, ypač mokesčiniu, skiriant jam užduotis ir įgaliojimus skatinti administracinį bendradarbiavimą mokesčių (tiesioginių, netiesioginių ir akcizų mokesčių) srityje, kad būtų gerinamas keitimasis informacija tarp institucijų, kurioms valstybių nacionaliniais teisės aktais pavesta kovoti su mokesčiniu sukčiavimu.

5.5 Bendrijos vidaus prekybos vystymasis reikalauja aktyviau bendradarbiauti keičiantis informacija rizikos valdymo klausimais. Tačiau Komisija nesiūlo konkrečių iniciatyvų, apsiribodama raginimu valstybėse narėse naudotis leidiniu „Mokesčių administravimo tarnybų vadovas rizikos valdymo srityje“. Šiuo klausimu Komitetas rekomenduoja įkurti centralizuotą duomenų banką, į kurį suplauktų visa informacija, kuria keičiasi administravimo tarnybos ir kuri kol kas standartizuota tik muitinių veiklos srityje dvišalių susitarimų pagrindu.

5.5.1 Rengiant šią priemonę būtų galima sudaryti gaminių, dėl kurių įvairių valstybių narių kompetentingų institucijų atliktų tyrimų išvados įspėjama apie didelę su jais susijusių „karuselinio sukčiavimo“ rizikos tikimybę, kategorijų sąrašą. Kaip pavyzdžius galime nurodyti motorines transporto priemones ir aukštųjų technologijų produktus — kompiuterinę ir telefoninio ryšio įrangą. Tokį tyrimą būtų galima pavesti OLAF, o šios tarnybos išvados būtų periodiškai siunčiamos valstybėms narėms, kad jos galėtų tinkamai orientuoti sukčiavimo kontrolės veiklą ir operatyvinius veiksmus nukreiptų tiksliai nurodyta kryptimi. Taip pat reikia numatyti ir organizuoti valstybių narių ir OLAF keitimąsi šio pobūdžio informacija.

5.6 Komitetas mano, kad Bendrijos požiūrio į santykius su trečiosiomis šalimis suformavimo idėja yra neabejotinai vertingesnė nei dvišalių susitarimų metodas. Jos įgyvendinimui būtų galima numatyti konkrečias nuostatas ir jas įtraukti į projektą priimti Bendrijos susitarimą dėl dvigubo apmokestinimo, kuris svarstytas Europos Komisijos komunikatuose SEC(2001) 1681 „Bendrovių apmokestinimas vidaus rinkoje“ ir COM(2003) 726 „Vidaus rinka be kliūčių, susijusių su pelno mokesčiu. Pasiekimai, įgyvendinamos iniciatyvos ir likę uždaviniai“ bei 2003 m. Europos Parlamento komunikate (SEC A5–0048). Komitetas pritaria galimybei parengti konkretų bendradarbiavimo susitarimą, kuris būtų įtraukiamas į ekonominio bendradarbiavimo sutartis. Tačiau būtina pabrėžti, kad, nesant aiškios ir tvirtos valstybių narių valios, būtina tęsti darbą dvišalių susitarimų pagrindu ir nenutraukti šiuo metu vykstančių procesų.

5.7 Komitetas laikosi nuomonės, kad Komisijos siūlomas deklaravimo prievolių stiprinimas turi vykti griežtai laikantis proporcingumo ir paprastinimo principų. Būtinybė kovoti su mokesčiniu sukčiavimu negali tapti pretekstu nepagrįstai nustatyti papildomą našta sąžiningai mokesčių mokėtojų ir įmonių daugumai. Todėl būtų tikslinga itin sušvelninti prievoles patikimoms įmonėms, kurios aktyviai bendradarbiauja su mokesčių administravimo institucijomis, ir sugriežtinti prievoles tiems mokesčių mokėtojams, kurie pagal objektyvius kriterijus laikomi „keliančiais riziką“.

5.8 Komitetas nesutinka su Komisijos nuomone dėl tabako ir alkoholio gaminių apmokestinimo tokiu pačiu, kaip ir kitos „normalios“ prekės, tarifu. Kai kurios valstybės narės, reguliuodamos alkoholio ir tabako prekėms taikomus akcizo mokesčius, bando spręsti su jų vartojimu susijusias sveikatos problemas, kurios akivaizdžiai svarbesnės nei vidaus rinkos funkcionavimas. Komisija siūlo pašalinti šiuos skirtumus, tačiau šiems skirtumams pašalinti reikės daug laiko, kadangi pajamų lygis atskirose

valstybėse narėse labai skiriasi. Be to, skiriasi valstybių narių pajamų ir sveikatos politikos tikslai ir priemonės. Laukiant, kol mokesčių normos bus pakankamai suderintos, reikėtų ieškoti kitų sprendimų, kad kiekviena valstybė narė galėtų pati visiškai užsitikrinti galimybę siekti savo fiskalinės ir sveikatos politikos tikslų. Juk tabako gaminių kontrabandos iš valstybių narių mastai yra minimalūs, o ją valdo tarptautinės nusikalstamos organizacijos. Komitetas, nors ir suvokia, kad socialinės ir medicininės išlaidas, susijusias su piktnaudžiavimu šiais gaminiais, yra labai didelės, ir todėl ragina įgaliotas institucijas imtis tinkamų kontrolės priemonių, laikosi nuomonės, kad akcizai tabako ir alkoholio gaminiams turi likti tik valstybių narių kompetencijos sritis.

5.9 Komitetas ragina Komisiją tęsti Hercule II programą ir tikisi, kad Europos Parlamentas ir Taryba skubiai priims dokumentą COM(2006) 0339 final, kuriame raginama pratęsti Bendrijos finansinių interesų apsaugos veiklos skatinimo programą. Vykdam šią programą jau pasiekta gerų rezultatų — surengta 19 mokymo kursų, kuriuose dalyvavo 2236 asmenys iš įvairių valstybių narių, iš 5 trečiųjų šalių ir iš Europos institucijų. Todėl reikia dar labiau atsižvelgti į poreikį stiprinti bendradarbiavimą, kadangi, į Europos Sąjungą įstojus Bulgarijai ir Rumunijai, netrukus ir jos dalyvaus šioje veikloje.

5.10 Komitetas mano, kad tikslinga įsteigti nuolatinį aukšto lygio diskusijų ir (arba) konsultacijų forumą, kad būtų susitarta dėl visiems bendro požiūrio į klausimus, susijusius su sukčiavimu ir su valstybių narių bendradarbiavimu. Dabartinis konsultacinės veiklos padalijimas daugybei aukšto lygio komitetų, pasiskirsčiusių pagal kompetencijos sritis, trukdo veiksmingai keistis gera praktika siekiant sustiprinti administracijų bendradarbiavimą ir pagerinti jų veiklą šioje srityje. Komitetas mano, kad sudarytos biurokratinės kliūtys ir ECOFIN neryžtingumas yra nesuprantami ir peiktini.

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Būsto ir regioninės politikos**

(2007/C 161/03)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. rugsėjo 26 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Būsto ir regioninės politikos*.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 23 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Angelo Grasso, bendrapranešėja Nicole Prud'homme.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 91 nariui balsavus už, nė vienam prieš ir 1 susilaikius.

**1. Išvados ir rekomendacijos**

atskirai ir jam negali būti taikomos rinkos taisyklės, kaip tai pripažinta paslaugų direktyvoje.

1.1 Teisė į būstą yra viena pagrindinių, todėl galimybė turėti būstą lemia galimybes naudotis kitomis pagrindinėmis teisėmis ir užtikrina orų gyvenimą. Teisė į būstą pripažinta Žmogaus teisių chartijoje ir ET Europos socialinėje chartijoje (pataisytoje) bei daugelyje Europos valstybių konstitucijų. Turėti pastogę yra svarbiausia, kad žmogus galėtų gyventi ir integruotis į visuomenę.

1.4 *Būstas ir struktūriniai fondai 2007–2013 m.: vystyti techninę paramą siekiant kaupti iniciatyvas ir didinti matomumą*

**1.2 Europos Parlamento tarpfrakcinės grupės miestų ir apgyvendinimo klausimais chartija**

1.2.1 EESRK pritaria Europos Parlamento tarpfrakcinės grupės miestų ir apgyvendinimo klausimais priimtai chartijai, kuri parodo vis didėjančią ir dažnėjančią Europos politikos kryptį ir būsto politikos sąveiką ir primena teisės į būstą svarbą.

1.4.1 EESRK pabrėžia, kad šiuo metu svarbu tai, jog ne tik ES-12 valstybių piliečiai visiškai išnaudotų galimybę naudotis struktūriniais fondais siekdami pagerinti būsto sąlygas, bet ir ES-15 šalys, galinčios naudotis struktūriniais fondais integruotos miestų plėtros veiksams. Tokios išlaidos turės teigiamos įtakos socialinei ir teritorinei sanglaudai bei ekonomikos augimui. Todėl EESRK ragina Europos finansines institucijas skirti kreditus labai žemomis palūkanomis jaunimo, imigrantų, pagyvenusių žmonių, žmonių su negalia būsto programoms ir taip skatinti darbuotojų judumą, skirtingų socialinių sluoksnių maišymąsi ir prieinamas būsto kainas.

1.2.2 Todėl EESRK prašo įtraukti Europos būsto chartiją į Europos Parlamento nuomonę savo iniciatyva dėl būsto ir regionų politikos.

1.4.2 EESRK pažymi, kad priemonė JESSICA padės įsteigti garantijų fondą didesnio masto socialinio būsto projektams, todėl prašo, kad, atliekant struktūrinių fondų vidurio laikotarpio vertinimą, šis klausimas būtų išnagrinėtas.

**1.3 Didinti galimybes pasinaudoti teise į būstą**

1.3.1 EESRK norėtų, kad Europos lygiu būtų pasiūlyta keletas siektinų bendrų tikslų dėl galimybės gauti būstą ir minimalūs būsto kokybės standartai, apibrėžiantys padoraus būsto sąvoką. Be tokių kriterijų bus sunku veiksmingai pasinaudoti teise į būstą, be to, galimybė gauti būstą yra minimali oraus gyvenimo sąlyga.

1.4.3 Šiuo tikslu EESRK pritaria, kad, bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijų atstovais ir tinklais bei padedant Europos Komisijai ir valstybėms narėms, būtų sukurta techninės pagalbos priemonė būsto projektams 2007–2013 m. laikotarpiu. Ši priemonė padėtų kaupti įgyvendintinus projektus ir metodus siekiant kuo geriau integruoti būsto projektus į miestų atnaujinimo programas. Ji taip pat leistų centralizuotai kaupti patirtį ir galėtų atlikti pagalbiniško vaidmenį ją perduodant. Svarbiausia parengti konkrečią priemonę būsto politikai siekiant geriau panaudoti struktūrinius fondus. Ją būtų galima įgyvendinti remiantis reglamento dėl struktūrinių fondų bendrųjų nuostatų 45 straipsniu, kuriame Komisijos prašoma palengvinti techninės pagalbos priemonės sukūrimą.

1.3.2 EESRK primena, kad socialinių ir vietos paslaugų sektorius yra vis svarbesnis senstančioje visuomenėje ir šios paslaugos dažnai teikiamos kartu su būsto paslaugomis, todėl Komitetas prašo, kad jos būtų teikiamos Europos mainų pagrindu ir kad joms būtų skiriamas didesnis dėmesys. Be to, Komitetas primena, kad socialinio būsto klausimas turi būti nagrinėjamas

## 1.5 Būstas ir energija

1.5.1 Be to, EESRK siūlo sukurti keitimosi informacija tinklą, skirtą būsto ir energijos veiksmingumo klausimams, kuris padėtų keistis patirtimi, kaupti ir didinti vietos operatorių patirtį siekiant įgyvendinti tvirtas ir aukštų tikslų siekiančias politikos kryptis. Nors tikslai skirtingi, tai galėtų būti siejama su paramos struktūriniais fondams priemone, todėl reikės užtikrinti abiejų priemonių tinkamą koordinavimą.

1.5.2 EESRK siūlo bendradarbiaujant su aktyviais būsto sektoriaus tinklais Europoje surengti informavimo kampaniją apie energijos taupymo galimybes būsto sektoriuje. Kampanijos tikslas turėtų būti keisti vartotojų elgesį. Šioje kampanijoje turėtų dalyvauti Europos piliečiai ir sudarytų galimybę teigiamai iniciatyvai sutelkti visus dalyvius. Tuo tarpu vykdant kampaniją „Tviri energetika Europai“ skiriamas nepakankamas dėmesys sąmonin- gumui didinti ir jai skirta nepakankamai lėšų.

1.5.3 EESRK prašo Komisijos pateikti pasiūlymų pagrįstą platesnę poziciją, negu ta, kurios iki šiol buvo laikomasi ir pagal kurią buvo siekiama didesnio pastatų energijos veiksmingumo. Reikėtų skirti daugiau dėmesio gyventojams ir pagalvoti apie galimybes geriau panaudoti turimus pastatus.

## 1.6 Būstas ir Europos Sąjungos institucijos

1.6.1 EESRK pritaria Europos Komisijos iniciatyvai įsteigti tarnybų darbo grupę miestų klausimais. Ji siūlo, kad ši darbo grupė svarstytų ir būsto klausimą bei paskirtų už jį atsakingą asmenį.

1.6.2 Be to, labai svarbu, kad būsto aspektas būtų įtrauktas į ministrų, atsakingų už miestų ir regionų reikalus, posėdžių darbotvarkę.

## 2. Pagrindimas

### 2.1 Teisė į būstą — viena pagrindinių teisių

2.1.1 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, paskelbtoje 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje, teigiama (II-34 str.): „Siekdama įveikti socialinę atskirtį ir skurdą, Sąjunga pripažįsta ir gerbia teisę į socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, kad pagal Sąjungos teisės ir nacionalinių teisės aktų nustatytas taisykles bei praktiką būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos visiems neturintiems pakankamai lėšų“.

2.1.2 EESRK primina, kad būsto klausimas nėra ES kompetencija ir kad jis sprendžiamas laikantis subsidiarumo principo ir mano, kad atsakymų, kaip įgyvendinti minėtame straipsnyje išskeltus siekius, turi būti ieškoma įgyvendinant Europos politikos kryptis, kuriomis siekiama spręsti skubius socialinius ir aprūpi- nimo būstu labiausiai skurstančius (o taip pat nedideles pajamas

gaunančius gyventojus ir jaunimą, pradedantį profesinį ir šeimyn- inį gyvenimą) klausimus.

2.1.3 2001 m. gruodžio mėn. Lakeno Europos Vadovų Taryba vis dėlto pripažino, kad labai svarbu spręsti būsto klausimą siekiant išvengti skurdo didėjimo pavojaus. Todėl, EESRK nuomone, labai svarbu, kad Vadovų Taryba pradėjo diskusijas dėl būtinybės plėtoti socialinių būstų pasiūlą siekiant kovoti su skurdu Europoje.

2.1.4 Teisė į būstą yra numatyta daugelio Europos Sąjungos valstybių narių, pavyzdžiui, Belgijos, Ispanijos, Graikijos, Portu- galijos, Suomijos, Nyderlandų konstitucijose. Todėl gali būti, kad bus numatyta teisė į būstą Europos mastu. EESRK laikosi nuomonės, kad strategiškai labai svarbu būsto klausimą įtraukti į Pagrindinių teisių chartiją, pridėdamą prie Sutarties dėl Konsti- tucijos Europai, ir apgailestauja, kad ten nenumatyta teisė į būstą ar bent jau „teisė į gyvenamąją vietą“.

2.1.4.1 EESRK mano, kad labai svarbu parengti Europos būsto strategiją, kadangi būstas kiekvienam žmogui yra būtina sąlyga siekiant kuo geriau pasinaudoti kitomis Europos lygiu pripažintomis žmogaus teisėmis, pavyzdžiui, teise „į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečia- mybė ir komunikacijos slaptumas“ bei teise „tuoktis ir kurti šeimą“.

2.1.5 Patvirtinus teisės į būstą principą, iškyla galimybės pasi- naudoti šią teisę klausimas, kitaip tariant, ką daryti būsto neran- dančiam žmogui. Taigi, ES turi susirūpinti teisės į būstą veiks- mingumo sąlygomis. Jeigu negalima numatyti vienintelio spren- dimo, visos valstybės narės, oficialiai pripažįstančios teisę į būstą, privalo patikslinti:

- kokia valstybės valdžios institucija atsakinga už šios teisės užtikrinimą ir kokia forma;
- kokios priemonės tokiu atveju turi būti skiriamos tokiaia institucijai ar kokiomis priemonėmis ji turi pasirūpinti;
- kas gali šia teise naudotis ir kokiomis sąlygomis ji vykdoma;
- koks yra šios teisės turinys (būstas ar apgyvendinimas, laisvai pasirenkamas ar ne).

2.1.6 Siekdamas išlaikyti nuoseklumą su Europos būsto char- tija, kurią 2006 m. balandžio 26 d. priėmė Europos Parlamento tarpfrakcinė grupė miestų ir apgyvendinimo klausimais ir kurioje būstas apibūdinamas pirmos būtinybės turtu, EESRK palankiai vertina Europos Parlamento iniciatyvą parengti prane- šimą dėl būsto ir regioninės politikos. EESRK tikisi, kad Parla- mentas pritaris jo prašymui pripažinti teisę į būstą ir pasiūlys partnerystę su vietos ir regionų valdžios institucijomis siekiant užtikrinti pakankamą būstų pasiūlą ir padaryti būstą prieinamą tiems, kurie neturi galimybių jį įsigyti rinkos sąlygomis.

2.1.7 2006 m. paskelbtas Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo atliktas tyrimas dėl gyvenimo sąlygų ir būsto socialinių aspektų <sup>(1)</sup> rodo, kad labai skiriasi ES-15 ir ES-10 būstų kokybė ir kiekybė. Taip pat naudinga priminti, kad ne visi Europos piliečiai turi galimybę naudotis karštu vandeniu ir vidaus tualetais, o šie du kriterijai yra vieni pagrindinių, apibrėžiančių padoraus būsto minimalias sąlygas.

2.1.8 Kadangi būstas yra Europos socialinio modelio kertinis akmuo, išsūkliai, išskylantys Europai socialinių ir demografinių pokyčių srityje, turi atspindėti būsto politikoje. Taip pat reikia atsižvelgti į gyventojų senėjimą, jaunosios kartos atstovų, liekančių gyventi su tėvais dėl lėšų trūkumo, nuskurdimą, galimybes gauti tinkamą būstą neigaliesiems ir migrantams. Todėl EESRK, siekdamas nuoseklumo su 2001 m. gruodžio mėn. Lakeno Europos Vadovų Tarybos išvadomis, siūlo Europos lygiu priimti:

— bendrus tikslus dėl galimybių gauti būstą,

— minimalius būsto kokybės standartus, apibrėžiančius padoraus būsto sąvoką.

2.1.9 Be to, svarbiausia yra skatinti mobilumą būsto požiūriu siekiant užtikrinti darbuotojų judumą. Daugelis piliečių yra savo būsto „įkaitai“ (nesvarbu, ar jų būstas socialinis ar nuosavas) dėl nepakankamos pasiūlos, didelių mokesčių ar sudėtingų paskolos gavimo sąlygų. Būtina skatinti gyventojus keisti gyvenamąją vietą siekiant didesnio darbo rinkų sklandumo.

2.1.10 Būstas dėl poveikio socialiniam gyvenimui ir miesto ekonomikai nebeturi būti tik strategijų ir veiksmų dalis. Todėl, atsižvelgdamas į subsidiarumo principą, EESRK siūlo būstą vertinti kaip svarbų politinį klausimą, turintį pasekmių kasdieniam piliečių gyvenimui ir kaip priemonę priartinti piliečius prie Europos projekto, kuris atrodo vis labiau miglotas.

2.1.11 Reikia geriau apibrėžti būsto politikos, visų pirma kaip ekonomikos augimo variklio, indėlį įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus. **EESRK pabrėžia, kad dėl būsto politikos poveikio darbuotojų judumui ši politikos kryptis tampa papildoma Europos politikos kryptimis, įgyvendinamoms pagal ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją**, o tai padeda stiprinti teritorinę sanglaudą, kurią visų pirma reikia įgyvendinti neseniai į Europos Sąjungą įstojusiose valstybėse narėse numatant miesto ir kaimo infrastruktūrų tinklų finansavimą bei vykdant tinkamą energetikos politiką.

<sup>(1)</sup> First European Quality of Life Survey: Social Dimensions of Housing (Pirmasis Europos gyvenimo kokybės tyrimas: būsto socialiniai aspektai), 2006 m., ISBN 92-897-0935-9.

## 2.2 Būstas ir teritorinė sanglauda

2.2.1 Būstas visada darė ir daro struktūrinį poveikį mūsų visuomenei; bendros erdvės, užtikrinančios gyvenimą kartu, glaudžiai susijusios su individualiomis ar kolektyvinėmis gyvenamosiomis zonomis. Miestų planavimas ir patrauklių gyventi kvartalų kūrimas, kurių pagrindinė sudedamoji dalis yra būstas, lemia socialinę ir teritorinę sanglaudą.

2.2.2 Nors būstas ir būsto politika skiriasi visose valstybėse narėse, Europos Sąjungai būdingas didelis gyventojų tankumas miestuose. Europos miestai yra kompaktiški, tačiau jiems būdinga tai, kad yra daug vidutinio dydžio daugiaaukščių ir aplink miestus statomi gyvenamieji namai.

2.2.3 Būstas yra labai svarbi urbanistikos, ekonomikos ir socialinės politikos kryptį dalis visose Europos šalyse, todėl aktyviau keistis sėkmingais problemų sprendimais, ypač dėl skurdžių kvartalų krizių, įvykusių daugelyje valstybių narių.

2.2.4 Europos regionų politikos tikslas — didinti teritorinę, socialinę ir ekonominę sanglaudą skatinant mažiausiai pažengusių regionų ekonominę vystymąsi ir, nuo 2005 m. daugiausia dėmesio skiriama prioritetiniams atnaujintos Lisabonos darbotvarkės augimo ir darbo vietų kūrimo tikslams.

2.2.5 Siekiant užtikrinti visų regionų konkurencingumą ir skatinti darbuotojų judumą, svarbiausia, kad būsto pasiūla būtų įvairiapusė gyvenimo sąlygų, kvartalų (gyvenamųjų namų ir ekonominės veiklos) ir socialinės įvairovės požiūriu, kadangi tai yra socialinės sanglaudos garantas. Getų steigimas kai kuriuose kvartaluose labai apsunkina jų ekonominę veiklą.

2.2.6 Įperkamo būsto vieta yra glaudžiai susijusi su pirmiau pateikiamais teiginiais. Vietos valdžios institucijos privalo užtikrinti, kad visoje jų valdomoje teritorijoje yra kokybiškų ir šeimų pajamas atitinkančių būstų pasiūla, kadangi jos yra atsakingos už teisę į būstą.

2.2.7 **Gyvenamųjų zonų vystymas daro didelį poveikį kaimo vietovėms**, todėl siekiant tvarios plėtros yra būtina labiau atsižvelgti į kaimo ir miesto vietovių sąveiką įgyvendinant būsto politiką.

### 2.3 Būstas, ekonomikos augimas, judumas ir užimtumas

2.3.1 Kai kuriose Europos šalyse, visų pirma tose, kurios ankstesniu laikotarpiu pasinaudojo sanglaudos fondų lėšomis, ekonomikos augimas yra glaudžiai susijęs su intensyviu būsto sektoriaus vystymusi. Tačiau tai nereiškia, kad piliečiams sudarytos palankios sąlygos įsigyti būstą už prieinamą kainą. 2006 m. Airijos nacionalinėje reformų programoje, kuri vykdoma įgyvendinant Lisabonos strategiją, pabrėžiama, kad augimo tvarumas yra silpnas, kadangi nėra užtikrinta galimybė už prieinamą kainą įsigyti būstą. Pavyzdžiui, Portugalija savo 2006 m. reformų plane primena, kad būtina labiau remti statybos sektorių ir savivaldybes skatinant tvarią būsto plėtrą.

2.3.2 Norint išvystyti dinamišką užimtumo zoną, būtina plėtros sąlyga išlieka būsto pasiūla visiems darbininkams ir tarnautojams, o daugelyje Europos užimtumo zonų plėtojimą riboja būstų stygius. Taigi, būstas gali būti vietos darbo rinkų nelankstumo ir darbuotojų judumą mažinantis veiksnys.

2.3.2.1 Galime pateikti įdomų pavyzdį Prancūzijoje, kur darbdaviai 0,45 proc. bendro darbo užmokesčio fondo lėšų skiria būsto politikai, ir tai yra papildoma priemonė padėti darbuotojams spręsti būsto problemas. Socialiniai partneriai taip pat turi specialių priemonių jaunimui ir pažeidžiamoms šeimoms (užstato suteikimas).

2.3.3 Šį poreikį reikia ypač skubiai spręsti tuose regionuose, kuriuose daugėja migrantų, susiduriančių su būsto problemomis nelankščioje rinkoje ir patiriančių diskriminaciją, kuri kartais paskatina bendruomenių segregaciją.

2.3.4 Statybų sektorius yra vienas daugiausiai darbo vietų sukuriančių sektorių Europoje. Yra daug sričių, kuriose užimtumo potencialas dar nėra išvystytas, visų pirma tvarių būsto technologijų ir ekologiškų būstų srityse, kurios turėtų būti labai išplėtos ateityje. Be to, statybų sektorius yra vienas tų sektorių, kuriuose labai trūksta kvalifikuotų darbuotojų.

2.3.5 Vietos ir namų ūkio paslaugos yra svarbus užimtumo šaltinis ir jos dažnai organizuojamos ir siūlomos teikiant su būstu susijusias paslaugas. Tokiu būdu socialinių būstų tiekėjai, bendradarbiaudami su socialinių paslaugų asociacijomis, siūlo paslaugas namuose pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems bei integruotas sveikatos, švietimo ar vaikų priežiūros paslaugas, pavyzdžiui, namuose, kuriuose gyvena kelios kartos. Probleminiuose kvartaluose kultūrinį ir socialinį dinamiškumą išlaikyti galim a remiant vietos iniciatyvas.

2.4 Su būstu susijusios paslaugos yra ne tik užimtumo šaltinis, jos gali padėti spręsti ir demografinius iššūkius, kurie neišvengiamai daro poveikį užimtumui regionų lygiu. Pavyzdžiui, Vokietijoje vykdam tikslingą politiką dėl namų, kuriuose gyvena kelios kartos, sprendžiami įvairūs poreikiai ir padedama veiksmingai kovoti su vienišų pagyvenusių žmonių atskirtimi. Kadangi susiduriame su gyventojų senėjimo reiškinio visoje Europoje, reikėtų skatinti keistis naudinga patirtimi.

2.4.1 EESRK nuomone, teisės į būstą klausimas turėtų būti vertinamas ne tik kovos su atskirtimi aspektu, bet ir atsižvelgiant į gyventojų senėjimą, migracijos srautus ir naujas skurdo formas bei į Lisabonos strategiją, kurioje numatyta atgaivinti Europos ekonomiką didinant judumą darbo rinkoje.

2.4.2 Darbuotojų judumas ir toliau bus iliuzinis, kol nebus sustiprintos galimybės naudotis pagrindinėmis socialinėmis teisėmis, tarp kurių yra ir teisė į pagalbą ieškant būsto. Galima paminėti tokį reiškinį, kaip socialinių būstų, iš pradžių pastatytų darbuotojams apgyvendinti, gyventojų nuskurdimas. Tiems darbuotojams šiuo metu nebeteikiama pirmenybė gauti socialinį būstą ir jie susiduria su dideliais sunkumais ieškodami padoraus būsto tose vietose, kur padėtis būsto rinkoje įtempta.

2.4.3 Per pastarąjį dešimtmetį būsto kainos nuolat augo beveik visose Europos Sąjungos šalyse. Dėl tokio kainų kilimo sumažėjo šeimų galimybės įsigyti kito turto, o tai ilgainiui stabdo tvarų ekonomikos augimą. Nedidelės palūkanos taip pat lėmė tai, kad susidarė investicijų perviršis gyvenamųjų namų sektoriuje, tokiu būdu atsirado spaudimas būstui skirtiems finansiniams ištekliams (žr. Švedijos nacionalinę reformų programą). Socialinių būstų sektorius yra būsto kainų (per būstų nuomą) reguliavimo priemonė ir užtikrina sektoriaus tvarumą.

2.4.4 Be to, EESRK pažymi, kad įgyvendinant socialinio būsto politiką valstybių narių viešosios valdžios institucijų ir būsto sektoriaus dalyvių pagalbos sąlygas vis dažniau apunkina Bendrijos teisė. Svarbiausia, kad konkurencijos ir vidaus rinkos politikos kryptys nesudarytų kliūčių būsto politikai, kuria siekiama užtikrinti galimybes visiems turėti padorų būstą už prieinamą kainą, kadangi šios politikos kryptys daro didelį teigiamą poveikį ekonomikos augimui ir užimtumui Europoje. Šie tikslai laikui bėgant keitėsi, o socialinių būstų nuomotojams teko išvystyti socialines paslaugas, kad būtų sprendžiamas integracijos, visų pirma migrantų, politikos klausimas.

## 2.5 Spręsti Europos energijos suvartojimo mažinimo klausimą

2.5.1 Plėtojant būsto politiką galima labai prisidėti prie energijos taupymo, ir ši veiklos sritis, turint omeny energijos kainas, taps vis patrauklesne regionams.

2.5.2 Didžiausias energijos taupymo potencialas įmanomas gyvenamuosiuose namuose (šeimose). Manoma, kad ten galima sutaupyti 27 proc. naudojamos energijos, kaip pabrėžia Europos Komisija savo parengtame energetikos veiksmų plane.

2.5.3 Vis daugiau šeimų Europoje gyvena skurde dėl pernelyg didelių būsto mokesčių už suvartotą energiją (fuel poverty).

2.5.4 Galimybės sumažinti suvartojamą energiją bus didesnės, jeigu bus imtasi atitinkamų skatinamųjų priemonių Europos lygiu.

2.5.5 Todėl stebina Europos Komisijos pozicija, išsakyta energetikos efektyvumo veiksmų plane, pagal kurią daugiausia dėmesio skiriama naujos statybos pramonei ir siūloma išplėsti šio sektoriaus standartų taikymo sritį.

2.5.6 Komisijos pozicija yra pernelyg siaura, kadangi joje nėra numatyta būtinybė keisti mūsų gyvenimo būdą siekiant globalesnį tvarumo, apimančio įvairius individualaus elgesio aspektus (ne tik utopinę svajonę kiekvienam turėti nuosavą namą, bet ir kasdienį elgesį aplinkoje). Komisijos pozicija siekiama padidinti gamybos kainas, kurios jau ir taip yra pernelyg didelės vidutinės pajamas gaunančioms bei skurstančioms šeimoms, ir nesvarstoma galimybė gerinti turimų pastatų būklę ar pakeisti požiūrį, nors daugelis tyrimų rodo tokių priemonių svarbą.

2.5.7 Nereikia įrodinėti, koks svarbus yra Europos regionų politikos indėlis stiprinant sanglaudą ir gerinant gyvenimo sąlygas. Tačiau, jeigu būtų skiriamas didesnis dėmesys būsto klausimui svarstant šią politiką, būtų galima tikėtis daugiau teigiamų sąveikų.

2.5.8 Energijos taupymo politika orientuota į naują būstą ir nepaisoma turimų pastatų arba jiems taikomos naujų būstų taisyklės. Tačiau reikia atsižvelgti ne tik į turimus senus būstus, bet ir plėtoti požiūrius, kurie derėtų su specifinėmis seno nekilnojamo turto savybėmis ir nepaprastai didelėms priderinimo prie standartų sąnaudoms.

2.5.8.1 Teikiant valstybės pagalbą turi būti atsižvelgiama į socialinio būsto ypatybes: nedidelį gyventojų mokumą ir į tai,

kad mokesčių pagalba mažiau pritaikyta šio sektoriaus poreikiams, negu privataus sektoriaus poreikiams.

2.5.8.2 Energija nėra vienintelė tvarios plėtros problemų. Dar yra vanduo, atliekų tvarkymas, galimybės neįgaliems žmonėms, saugumas, oro kokybė ir sveikata namuose. Būsto sektorius gali įnešti lemiamą indėlį į tvarią plėtrą, tačiau tam reikalingos atitinkamos priemonės, ypač sprendžiant problemas, susijusias su turimais būstais.

## 2.6 Europos priemonės būsto sektoriaus indėliui į regionų politiką didinti

2.6.1 EESRK pritarė tam, kad būtų išplėsti tinkamumo kriterijai gauti Europos rekonstrukcijos ir plėtros fondo paramą būsto projektų plėtojimui ES-12 ir priemonių, susijusių su tvaria urbanistika, vystymui bei veiksmingo energijos naudojimo skatinimui ES-15 plėtojant integruotas galimybes vystyti skurdžius kvartalus. Turint omeny būsto svarbą, reikėtų skatinti valstybes nares ir regionus bei jiems padėti planuoti kvartalų restruktūrizavimą ir būsto gerinimą naudojantis struktūrinių fondų pagalba.

2.6.2 Iš tiesų sunku įgyvendinti integruotas kvartalų vystymo strategijas nesvarstant būsto klausimo. Todėl ir dabar dar aktuali Europos socialinės integracijos strategija, kurioje numatyta sudaryti sąlygas įsigyti padorų būstą už prieinamą kainą, kadangi tai yra sėkmingos socialinės integracijos sąlyga. EESRK nuomone, svarbiausia, kad visos Europos priemonės būtų sutelktos geresnei visų socialinei integracijai.

2.6.3 Šiuo tikslu Europos socialinis fondas turėtų paremti ne tik integraciją į darbo rinką, bet ir socialinės integracijos priemones, kadangi, kaip jau minėta, būsto ir darbo rinkos yra glaudžiai susijusios. Be to, plėtojant imigracijos politiką, kuri šiuo metu apibrėžta Europos lygiu, negalima pamiršti būsto klausimo, jei siekiama užkirsti kelią teritorinei izoliacijai. Komisija turi paskelbti migrantų integracijos suteikiant būstą gaires, kurios bus pirmasis etapas šiame procese, ir jį vykdant reikėtų siekti didesnės paramos būsto projektams pagal PROGRESS<sup>(2)</sup> programą.

2.6.4 Svarbu pažymėti, kad efektyvus energijos vartojimas pastatuose yra ne tik ES-12, bet ir visos Europos Sąjungos prioritetas. Energijos efektyvumo, kaip ir bendros erdvės naudojimo gerinimo, atsinaujinančios energijos naudojimo ir skatinimo bei socialinės integracijos priemonės yra remtinios iš struktūrinių fondų visose valstybėse narėse.

<sup>(2)</sup> PROGRESS programos tikslas — suteikti finansinę paramą įgyvendinant Europos Sąjungos tikslus užimtumo ir socialinių reikalų srityje. Taip ji prisideda prie Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimo.



2.6.5 EESRK palankiai įvertino Europos Komisijos ir Europos investicijų banko (EIB) iniciatyvą sukurti naują finansinę priemonę JESSICA <sup>(3)</sup>, skirtą konkrečiai padėti miestų skurdžių kvartalų vystymui, įskaitant ir socialinius būstus šiuose kvartaluose. Reikia pažymėti, kad pagal šią priemonę teikiant paskolas ir garantijas miestų atnaujinimo ir socialinio būsto sektoriaus dalyviams, jiems bus lengviau sukaupti kapitalą, reikalingą kvartalų renovacijai. Šią priemonę taip pat turėtų valdyti miestų atnaujinimo ir būsto sektoriaus specialistai, glaudžiai bendradarbiaudami su vietos valdžios institucijomis. Priemonė turėtų atlikti sverto poveikį kvartaluose, kad būtų pagerintos žmonių gyvenimo sąlygos. Priemonė JÉRÉMIE <sup>(4)</sup> taip pat suteikia daug galimybių socialinių būstų statytojams, kurie dirba kurdami visiems malonius gyventi kvartalus.

2.6.6 Energetikos politikos srityje, įgyvendinant programą INTELLIGENT ENERGY, Europos Komisija pasiūlė pradėti bandomuosius veiksmus socialinio būsto srityje, kuriais remiantis buvo atrinkti ir paskatinti pavyzdiniai energijos efektyvumo ir mainų tarp sektorių dalyvių projektai. Kadangi Europa siekia sukurti bendrą energetikos politiką ir kuo geriau koordinuoti valstybių narių veiksmus šioje srityje, būtina užtikrinti, kad tokia priemonė būtų tęsiama ir remiama ne tik pagal bandomųjų veiksmų programas.

2.6.7 Galiausiai, techninių ir socialinių naujovių srityje septintosios mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pagrindų programos parama padės nustatyti potencialą būsto sektoriuje siekiant tvarios miestų plėtros ir sumažinti energijos suvartojimą.

2.6.8 Europos standartizacija labai glaudžiai susijusi su būstu ir atitinkamomis paslaugomis. Tačiau tai sritis, kurioje techniniai ar urbanistiniai pasirinkimai kertasi su visuomenės pasirinkimais, todėl nepriimtina, kad vien tik darbo grupės nustatytų standartus sektoriaus dalyviams nesant garantijos, kad standartizacijos procesas yra kontroliuojamas politiniu lygiu. Standarto „nusikalstamumo prevencija per urbanistiką ir statybą“ priimto realistiškai nepagalvojus politiniu lygiu apie urbanistikos modelį, įvestą atlikus rizikos rezultatų įvertinimą, pavyzdys verčia permąstyti standartizavimo procesą šiame sektoriuje.

2.6.9 Galiausiai, Komisija parengė tvaraus miestų vystymo strategiją siekdama paraginti miestus dar kartą pagalvoti apie jų plėtrą, ypač apie transporto politiką. Tačiau ši strategija tik orientacinė ir nebus išnaudotas visas jos potencialas, jeigu joje nebus svarstomas tvarios miestų plėtros socialinis aspektas.

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

<sup>(3)</sup> Jessica: Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas (Bendra Europos parama tvariam augimui miestų vietovėse).

<sup>(4)</sup> Jérémie: Joint Resources for Micro to Medium Enterprises (Bendri Europos ištekliai vidutinėms įmonėms ir mikroįmonėms).

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalui pritraukti (nauja redakcija)**

COM(2006) 760 final — 2006/0253 (CNS)

(2007/C 161/04)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. sausio 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalui pritraukti (nauja redakcija).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 23 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Umberto Burani.

434-osios plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 159 nariams balsavus už, nė vienam prieš ir 6 susilaukius.

**1. Įžanga**

1.1 Pasiūlymas susijęs su naujos redakcijos Tarybos direktyva 69/335/EEB dėl kapitalo mokesčio, kuri iš dalies buvo keičiama daug kartų. Direktyva iš pradžių buvo siekiama suderinti mokesčių sistemas ir užkirsti kelią valstybėms narėms sukurti ar nustatyti panašius mokesčius. Ji keletą kartų buvo iš dalies keičiama, o 1985 m. priėmus Direktyvą 85/303/EEB buvo pripažinta, kad kapitalo mokestis turėtų būti **visiškai panaikintas**, atsižvelgiant į jo neigiamus ekonominius padarinius įmonėms.

1.2 Tačiau kai kurioms valstybėms narėms buvo nepriimtinas toks mokestinių pajamų praradimas; dėl to 1985 m. priimtoje direktyva turėjo būti numatyta leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią valstybėms narėms būtų suteikta galimybė **neapmokestinti** sandorių kapitalo mokesčiu arba jiems **taikyti vieną mokesčio normą**, kuri būtų ne didesnė kaip 1 proc.

1.3 Aišku, tokio principo laikomasi ir naujajame pasiūlyme, kuris yra tik nauja ankstesnių dokumentų redakcija; EESRK atkreipia į tai dėmesį ir išreiškia pritarimą. Tačiau dėl Komisijos aiškinamojo memorandumo kyla nemažai pastabų, į kurias Taryba, gal būt, norės atsižvelgti rengdama kitas iniciatyvas.

**2. Išvados ir rekomendacijos**

2.1 Dauguma ES 25 valstybių narių laikėsi Tarybos 1985 m. rekomendacijos ir visiškai panaikino mokestį; šiuo metu jį taiko

tik septynios valstybės narės: Lenkija ir Portugalija taiko 0,5 proc. arba mažesnės normos mokestį, Kipras — 0,6 proc., o Graikija, Ispanija, Liuksemburgas ir Austrija visą jo normą — 1 proc. Tokia nevienoda tvarka **trukdo sudaryti vienodas sąlygas** Europos įmonėms, o tai yra viena išankstinių sąlygų, užtikrinančių tinkamą bendrosios rinkos veikimą. Tiesa, mokesčių srityje yra nemažai ir kitų skirtumų bei kliūčių, tačiau tai neturėtų būti priežastis atsisakyti panaikinti šį mokestį visiems laikams.

2.2 Valstybėms narėms, toliau taikančioms leidžiančią nukrypti nuostatą, vertėtų mokestinių pajamų naudą palyginti su galimais (ir iš dalies apskaičiuojamais) nuostoliais iš investicijų, kurias kitos ES valstybės narės ir trečiosios šalys galėjo, bet neskyrė dėl šiuo metu jau beveik visur panaikinto mokesčio. EESRK mano, kad, panaikinus leidžiančią nukrypti nuostatą, suinteresuoti subjektai pajustų naudą, o bendroji rinka veiktų dar tinkamiau.

2.3 EESRK norėtų atkreipti dėmesį ir į tvarką, kurią taiko nemažai šį mokestį panaikinusių valstybių narių: jos įveda naujus mokesčius, slapta pakeisdamos panaikintąjį mokestį. Kai kuriais atvejais Komisija įsikišdavo ir inicijuodavo pažeidimų procedūrą, tačiau negalima atmesti galimybės, kad pasitaikys kitų nepastebėtų atvejų. Socialinių partnerių budrumas galėtų padėti išgyvendinti tokią praktiką.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl Bendrijoje įregistruotose sunkiasvorėse krovininėse transporto priemonėse įrengtų veidrodėlių modifikavimo**

COM(2006) 570 final — 2006/0183 (COD)

(2007/C 161/05)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 71 straipsnio 1 dalies c punktu, 2006 m. lapkričio 10 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl Bendrijoje įregistruotose sunkiasvorėse krovininėse transporto priemonėse įrengtų veidrodėlių modifikavimo

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Virgilio Ranocchiaro.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 kovo 14 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 139 nariams balsavus už ir 6 susilaikius.

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Europos Komisijos pastangoms pagerinti saugą keliuose ir besąlygiškai pritaria pateiktam pasiūlymui, kuris pagrįstai yra laikomas viena iš iniciatyvų, kuriomis siekiama šio tikslo.

1.2 EESRK vertina tai, kad Komisija, prieš pateikdama pasiūlymą, atliko ekonominės naudos analizę ir labai išsamų poveikio vertinimą. Todėl buvo galima parengti realistišką pasiūlymą ir tinkamai atsižvelgti į visus šios temos aspektus. Taip pat buvo suteiktas deramas prioritetas ypač pažeidžiamų eismo dalyvių apsaugai.

1.3 Tačiau EESRK norėtų atkreipti dėmesį į keletą dabartinės pasiūlymo redakcijos probleminių vietų ir papildyti bei paaiškinti tam tikras pasiūlymo vietas, kadangi tai palengvintų sklandžiau ir teisingiau taikyti direktyvą turint omenyje terminus, sertifikavimą ir įgyvendinimo kontrolę.

1.4 EESRK tikisi, kad Komisija iš tikrųjų rimtai vertina savo pasiūlymus būtinai taikyti veiksmingus ir vienodus metodus norint išvengti konkurencijos tarp valstybių narių iškreipimo. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad svarbu valstybėms narėms pateikti daugiau rekomendacijų dėl sertifikavimo sistemų, kurias atsakingoms nacionalinėms institucijoms būtų paprasta naudoti.

1.5 EESRK primygtinai rekomenduoja Tarybai ir Europos Parlamentui kuo greičiau įgyvendinti pasiūlymą priimti direktyvą, kad ji būtų taikoma daugumai įregistruotų transporto priemonių ir, kaip tikimasi, tai padėtų išgelbėti daugelio eismo dalyvių gyvybes.

## 2. Komisijos pasiūlymo priešastys ir teisinė aplinka

2.1 Kelių eismo sauga jau seniai yra vienas svarbiausių Bendrijos institucijų prioritetų. Neabejotinai svarbus žingsnis siekiant

šio tikslo yra baltoji knyga dėl transporto politikos <sup>(1)</sup>, kurios vienas tikslų iki 2010 m. perpus sumažinti mirčių keliuose skaičių.

2.2 Vėlesnėse iniciatyvose, pavyzdžiui, Kelių saugos veiksmų programa <sup>(2)</sup>, e. saugumas ir daugelyje kitų buvo taikomas integruotas metodas įtraukiant pramonės sektorių, valdžios institucijas ir kelių eismo dalyviams atstovaujančias asociacijas. Taip buvo įveiktos kliūtys, dėl kurių — iš dalies dėl subsidiarumo principo — nebuvo galima įgyvendinti konkrečių ir įpareigojančių priemonių Europos lygiu.

2.3 Pasiekta didelė pažanga: per pastaruosius 30 metų kelių eismas išaugo trigubai, o žuvusiųjų keliuose skaičius sumažėjo perpus. Tačiau neturėtume užmigti ant laurų, nes kiekvienais metais Europos keliuose žūsta apie 40 000 žmonių, o ir liūdno prognozės, kad 2001 m. baltojoje knygoje iškeltas tikslas gali būti nepasiektas, vis dėlto yra labai didelė kaina už nuolat intensyvėjančių kelių eismą.

2.4 EESRK supranta, kad tik pagerinus visus tris „ramsčius“, t. y. automobilių pramonę, infrastruktūrą ir eismo dalyvių elgesį, kelių eismo saugos srityje bus galima pasiekti didesnės pažangos. Tačiau jis pritaria bet kokiai iniciatyvai, kuri mus priartina prie aukšto 2001 m. užsibrėžto tikslo, net jei ji tėra susijusi tik su vienu „ramsčiu“.

2.5 EESRK, turėdamas tai omenyje, anksčiau <sup>(3)</sup> yra pritaręs Direktyvai 2003/97/EB <sup>(4)</sup>, kuria, siekiant daugiau saugos keliuose, buvo siūloma Europos lygiu suderinti taisykles, kad būtų galima sumažinti pavojų, su kuriuo susiduria sunkiasvorių krovininių transporto priemonių vairuotojai dėl ne viso šoninio matymo lauko.

<sup>(1)</sup> Baltoji knyga „Europos transporto politika iki 2010 m.: metas spręsti“, COM(2001) 371 final.

<sup>(2)</sup> COM(2003) 311 final.

<sup>(3)</sup> CESE 512/2002 — OLC 149, 2002 6 21.

<sup>(4)</sup> „... netiesioginio matymo įtaisų ir transporto priemonių, kuriose jie įrengti, tipo patvirtinimą, suderinimą...“ OLC 25, 2004 1 29.

2.6 Direktyva 2003/97/EB buvo siekiama nuo 2006/2007 m. privaloma tvarka pradėti montuoti patobulintų veidrodėlių komplektą ir taip sumažinti dėl sunkiasvorių transporto priemonių keleivio pusėje susidarancio aklojo taško kylantį nelaimingų atsitikimų pavojų.

2.7 Daug eismo įvykių sukelia didesnių transporto priemonių vairuotojai, nepastebintys labai arti ar šalia jų transporto priemonės esančių kitų eismo dalyvių.

2.8 Šie eismo įvykiai dažnai būna susiję su krypties keitimu sankryžose ar žiedinėse sankryžose, kai vairuotojai nepastebi į akluosius taškus, kurie susidaro prie pat jų transporto priemonės, patekusių kitų labiau pažeidžiamų eismo dalyvių: pėsčiųjų, dviratininkų ir motociklininkų.

2.9 Apskaičiuota, kad dėl šios priežasties Europoje kasmet žūva apie 400 žmonių. Vien dėl šios aplinkybės EESRK anuomet be išlygų pritarė Direktyvai 2003/97/EB, kuria turėjo būti panaikinta ir pakeista pirma direktyva dėl netiesioginio matymo įtaisų suderinimo (71/127/EEB) ir jos vėlesnės pakeistos redakcijos. Panaikintoje direktyvoje buvo nustatyti reikalavimai, kaip transporto priemonėse turi būti įmontuoti užpakalinio vaizdo veidrodėliai ir kokia turi būti jų konstrukcija, tačiau direktyva nebuvo taikoma su tuo susijusiems nacionaliniams reikalavimams. Tik Direktyvoje 2003/97/EB buvo nustatyta, kad tam tikras veidrodėlių komplektas ar kiti netiesioginio matymo įtaisai yra privalomi, nors prieš tai visoje Europoje jie nebuvo privalomi.

2.10 Direktyva 2003/97/EB buvo taikoma N<sub>2</sub> klasės kroviniams transporto priemonėms, sveriančioms daugiau nei 7,5 t, ir N<sub>3</sub> klasės kroviniams transporto priemonėms<sup>(5)</sup>. Ši direktyva buvo iš dalies pakeista Komisijos direktyva 2005/27/EB<sup>(6)</sup>, kuri, esant tam tikroms sąlygoms, reikalauja, kad IV ir V<sup>(7)</sup> klasės veidrodėliai būtų privalomi ir 3,5 t sveriančioms transporto priemonėms, nors ankstesnė svorio riba buvo 7,5 t.

2.11 Direktyvos 2003/97/EB nuostatos nuo 2006 m. sausio 26 d. taikomos įregistruotoms transporto priemonėms (naujiems transporto priemonių tipams), o nuo 2007 m. sausio 26 d. pirmą kartą įregistruotoms transporto priemonėms (naujos transporto priemonės). Tai reiškia, kad jau įregistruotoms transporto priemonėms, taigi, didžiąjai transporto priemonių parko daliai, ši direktyva netaikoma.

2.12 Europos Sąjungos valstybėse narėse yra daugiau kaip 5 mln. krovinių transporto priemonių, sveriančių daugiau nei 3,5 t. Atsižvelgiant į šių transporto priemonių naudojimo trukmę (šiek tiek ilgiau nei 16 m.) ir lėtą transporto priemonių parko atnaujinimą (300 000 įregistruotų transporto priemonių per metus), 2007 m. pradėjus atnaujinti transporto priemonių

parką, tik 2023 m. visose transporto priemonėse būtų įmontuoti nauji veidrodėliai.

2.13 Komitetui svarstyti pateiktu pasiūlymu Komisija užsibrėžė tikslą rasti sprendimus, kaip pasiekti, kad jau įregistruotos transporto priemonės kuo greičiau taptų saugesnės.

### 3. Pasiūlymo turinys

3.1 Galiausiai Komisija norėtų, kad jos parengtas pasiūlymas būtų laikina priemonė ir Direktyvos 2003/97/EB nuostatos dėl IV ir V klasės transporto priemonių naujų veidrodėlių (matymo laukas keleivio pusėje) būtų taikomos ir jau įregistruotoms N<sub>2</sub> ir N<sub>3</sub> kategorijų transporto priemonėms. Netaikoma:

- transporto priemonėms, įregistruotoms daugiau nei prieš 10 metų iki direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę datos (apie 1998 m.),
- transporto priemonėms, kuriose IV ir V kategorijos veidrodėliai negali būti įmontuoti taip, kad atitiktų šias sąlygas:
  - a) kai transporto priemonė yra pakrauta tiek, kiek leidžiama, veidrodėlių, nepaisant jų nustatymo padėties, dalys nuo žemės paviršiaus negali būti nutolusios mažiau nei 2 m (±10 cm),
  - b) vairuotojas, sėdėdamas prie vairo, veidrodėlius turi visiškai aiškiai matyti.
- transporto priemonėms, kurioms buvo taikomi nacionaliniai reikalavimai<sup>(8)</sup> įmontuoti kitas netiesioginio matymo priemones, apimančias ne mažiau kaip 95 proc. viso Direktyvos 2003/97/EB nustatyto per veidrodėlius matomo žemės paviršiaus matymo lauko.

3.2 Direktyvą įgyvendina valstybės narės, taigi jos turi užtikrinti, kad nauji veidrodėliai būtų įmontuoti per 12 mėn. nuo direktyvos įsigaliojimo dienos. Galimos šios išimtys:

- jeigu transporto priemonėse yra įmontuoti veidrodėliai, kurių bendras matymo laukas sudaro ne mažiau kaip 99 proc. viso Direktyvoje 2003/97/EB apibrėžto IV ir V klasės veidrodėlių apimamo žemės paviršiaus matymo lauko, laikoma, kad jie atitinka šios direktyvos reikalavimus,
- valstybės narės transporto priemonėms, įregistruotoms prieš 4 ar 7 metus iki šios direktyvos įsigaliojimo dienos, gali suteikti vienerių metų prisitaikymo laikotarpį nuo direktyvos įsigaliojimo dienos, o transporto priemonėms, įregistruotoms prieš 7–10 metų, — dvejų metų prisitaikymo laikotarpį.

<sup>(5)</sup> N<sub>2</sub>: bendras svoris nuo 3,5 iki 12 t., N<sub>3</sub>: bendras svoris daugiau nei 12 t.

<sup>(6)</sup> OL L 81, 2005 5 30.

<sup>(7)</sup> I klasė — vidinis užpakalinio vaizdo veidrodėlis; II ir III klasė — pagrindinis išorinis veidrodėlis; IV klasė — plataus kampo išorinis veidrodėlis; V klasė — artimo vaizdo išorinis veidrodėlis; VI klasė — priekinis veidrodėlis.

<sup>(8)</sup> Nacionaliniai reikalavimai taikomi Belgijoje, Danijoje ir Nyderlanduose. Taip pat ir Vokietijoje, kurioje federalinė vyriausybė yra sudariusi savanorišką susitarimą su krovinių transporto priemonių gamintojais, pagal kurį po 2000 m. pagamintomis transporto priemonėmis galima pasiekti tokių pačių rezultatų kaip ir pirmiau minėtos trijose šalyse.

3.3 Transporto priemonėse, kuriose techniniu požiūriu negalima įmontuoti direktyvos reikalavimus atitinkančių veidrodėlių, gali būti įmontuojami kiti netiesioginio matymo įtaisai (kamera arba kiti elektroniniai įtaisai), jei jie apima ne mažiau kaip 99 proc. viso pirmiau minėto matymo lauko. Šiuo atveju atsakingos valstybių narių institucijos leidimą turi duoti kiekvienai transporto priemonei atskirai.

3.4 Valstybės narės turi teisę taikyti direktyvą ir senesnėms nei 10 metų transporto priemonėms.

#### 4. Bendrosios pastabos

4.1 Reikia pabrėžti, kad pasiūlymas tikslingas tik tuo atveju, jei jis bus pakankamai greitai įgyvendintas siekiant didelio poveikio dabartiniam transporto priemonių parkui. Komisijos vertinimu, pamažu didėjantis transporto priemonių, kuriose įmontuoti nauji veidrodėliai, skaičius ateityje leistų išgelbėti dar 1 200 gyvybių.

4.2 Pasiūlymo poveikio įvertinime <sup>(9)</sup> Komisija pati pripažįsta, kad skubus ir griežtas naujų reikalavimų įgyvendinimas sukeltų daug techninių problemų, kurios turėtų neigiamo, taip pat ir ekonominio pobūdžio, poveikio šio sektoriaus įmonėms ir iškreiptą rinką.

4.3 Komisija mano, kad galima lengvai ir už nedidelę kainą (apie 150 eurų) pakeisti daugiau nei pusės transporto priemonių užpakalinio vaizdo veidrodėlius <sup>(10)</sup>. Dėl likusių transporto priemonių svarstomi įvairūs sprendimai: nuo nedidelio matomumo reikalavimų sumažinimo (mažiausiai 99 proc.) iki labai sudėtingų sprendimų, taikytinų senesnėms transporto priemonėms, kurių kai kuriais atvejais turėtų būti keičiama vairuotojo kabinos konstrukcija ir, nors tai kainuotų tūkstančius eurų, nėra visiškai aišku, ar duotų gerų rezultatų.

4.4 Remiantis šiais kintamaisiais ir susidūrus su sunkiais atvejais, kurie (kai kurių transporto priemonių modeliai ar variantai) atrodo neišsprendžiami, „visos valstybės narės turėtų būti lanksčios ir pateikti sprendimus atsižvelgdamos į kiekvieną konkretų atvejį, kad tikrinančioji institucija galėtų patvirtinti alternatyvius sprendimus“, kurių įgyvendinimui, kaip teigiama Komisijos dokumente, skirtos išlaidos būtų priimtinos <sup>(11)</sup>.

4.5 Nors EESRK ir supranta šio neaiškumo, kurį lemia įvairios techninės problemos, priežastis, vis dėlto mano, kad taip suformuluotas pasiūlymas gali būti aiškinamas visiškai skirtingai, o tai turės neigiamo poveikio Europos krovinių vežimo rinkai.

4.6 EESRK pirmiausia atkreipia dėmesį į du neigiamus šio pasiūlymo dabartinės redakcijos aspektus: galimą krovinių

vežimo įmonių diskriminacijos pavojų ir su tuo susijusį konkurencijos iškreipimą ir į tai, kad nėra paprastos ir vienodos sertifikavimo ir kontrolės sistemos taikant naujas nuostatas.

4.6.1 Pirmojo aspekto atžvilgiu atrodo netikslinga reikalauti, kad nauji užpakalinio vaizdo veidrodėliai apimtų 99 proc. matymo lauko, nors tuo pačiu metu valstybės narėms, kurios jau yra priėmusios atitinkamus teisės aktus, leidžiamas 95 proc. matymo laukas. Komitetas mano, kad būtų teisingiau ir kartu paprasčiau kontroliuoti, jei visai ES bus nustatytas vienodas matymo laukas.

4.6.2 Kalbant apie nediskriminavimą reiktų pridurti, kad valstybės narėms suteikta galimybė naujų nuostatų taikymą senesnėms transporto priemonėms savarankiškai atidėti <sup>(12)</sup> gali iškreipti tarptautinio eismo transporto priemonių konkurenciją. Todėl EESRK rekomenduoja visose valstybėse narėse laikytis tų pačių įgyvendinimo terminų.

4.6.2.1 EESRK, atsižvelgdamas į didelį transporto priemonių skaičių ir sudėtingą sertifikavimą, mano, kad, direktyvai įsigaliojus, dvejų metų prisitaikymo laikotarpis yra būtinas, tačiau dvejų metų pakanka. Taip pat ir paskutiniame TTE tarybos posėdyje <sup>(13)</sup>, atrodo, buvo susitarta dėl tokio sprendimo. Kita vertus, atrodo, jog Taryba linksta taikyti direktyvą transporto priemonėms, kurios buvo įregistruotos ne nuo 1998 m., o nuo 2000 m. sausio 1 d., taigi, direktyva nebūtų taikoma apie 15 proc. įregistruotų transporto priemonių.

4.6.3 Komitetą dar labiau neramina kita problema: sertifikavimas ir kontrolė pagal naujus reikalavimus. Abejojama, ar galima veiksmingai patikrinti ir sertifikuoti kiekvienos transporto priemonės matymo lauką reguliarių techninių apžiūrų metu. Matymo lauko nustatymas yra darbas, kuriam atlikti reikia daug pastangų ir kuris apima daug įvairių sudėtingų parametrų ir matavimų.

4.6.3.1 Paprastai tipo patvirtinimo žymuo — kaip ir Direktyvoje 2003/97/EB, kurioje į jį ne kartą daroma nuoroda — yra susijęs su visų komponentų kaip visumos sertifikavimu (veidrodėlis, laikiklis, kabina, sėdynė ir veidrodėlio aukštis nuo žemės paviršiaus), kuris priklauso ne tik nuo veidrodėlio, bet ir nuo transporto priemonės, kurioje yra įmontuotas veidrodėlis, modelio. Šie patikrinimai atliekami su prototipu ir jo patvirtinimas taikomas visai tolesnei pramoninei gamybai. Veidrodėliai, kuriuos sudaro keletas detalių, registruojami kaip visuma ir tipo patvirtinimo žymeniu ženklina veidrodėlio pagrindas, taigi, jei keičiamas veidrodėlio stiklas, registracijos atnaujinti nereikia. Jei keičiamas tik veidrodėlio stiklas, transporto priemonėms, kurios buvo įregistruotos pagal seną Direktyvą 71/127/EEB, būtų suteiktas tipo patvirtinimo žymuo remiantis jau nebegaliojančia direktyva.

<sup>(9)</sup> SEK(2006) 1238 ir SEK(2006) 1239.

<sup>(10)</sup> Ši suma atrodo reali, jei keičiamas tik veidrodėlio stiklas, tačiau keičiant visą užpakalinio vaizdo veidrodėlį, ji yra gerokai didesnė.

<sup>(11)</sup> Poveikio įvertinimas, redakcijos italų kalba 5 psl.

<sup>(12)</sup> Plg. 3.2 punktą.

<sup>(13)</sup> TTE taryba, 2006 12 12.

4.6.3.2 Tačiau jei nebus numatyta atitikties garantija (žymuo, sertifikatas ir pan.), gali tekti visas transporto priemones tikrinti pagal Direktyvą 2003/97/EB, t.y., turėtų būti iš naujo patikrintas kiekvienos transporto priemonės matymo laukas, kaip ir tais atvejais, kai naudojami elektroniniai įtaisai būtinam matymo laukui pasiekti. Labai lengva įsivaizduoti, kokios įtakos tai turės sertifikavimo ir kontrolės įstaigoms, juk kalbama apie milijonus transporto priemonių.

4.6.3.3 Europos Komisijos ir Tarybos siūlomame sprendime numatyta, kad transporto priemonių, kurių bendras svoris didesnis nei 3,5 t, atitikties sertifikavimas, kaip to reikalauja 1996 m. gruodžio 20 d. Direktyva 96/96/EB, bus atliktas techninės apžiūros metu.

4.6.3.4 Techninės apžiūros metu turi būti patikrinta, ar veidrodėliai yra nesugadinti ir saugiai įmontuoti nustatytose vietose. Todėl nerealu, jog tuo remiantis gali būti išduotas pažymėjimas, kad visas matymo laukas atitinka pirmiau nurodytus reikalavimus.

4.6.3.5 EESRK norėtų pasiūlyti kitą sprendimą, kuris jam atrodo lengviau įgyvendinamas praktikoje ir patikimesnis: naujus užpakalinio vaizdo veidrodėlius įmontavusios bendrovės išduotą atitikties deklaraciją. Tai galėtų būti bendrovės vadovo pasirašytas dokumentas, kuriame būtų nurodyti visi transporto priemonės ir pakeistų veidrodėlių ar veidrodėlių stiklų duomenys. Ši deklaracija būtų laikoma transporto priemonėje ir pateikiama tiek metinės apžiūros, tiek ir patikrinimo kelyje metu. Kadangi šį dokumentą sudarytų beveik tik skaitmeniniai kodai, jį nebūtų sunku išversti į oficialias ES kalbas.

## 5. Konkrečios pastabos

5.1 Pasiūlymo pradžioje pateiktame punkte „Bendrosios aplinkybės“ teigiama: „Direktyva 2003/97/EB buvo iš dalies

pakeista Komisijos direktyva 2005/27/EB, kad bendrasis reikalavimas montuoti IV ir V klasės veidrodėlius būtų taikomas ir 3,5 tonos sveriančioms transporto priemonėms, nors ankstesnė svorio riba buvo 7,5 tonos“.

5.1.1 Tačiau ši formuluo­ t e klaidina, kadangi ją galima suprasti taip, kad ši nuostata galioja visoms N<sub>2</sub> klasės transporto priemonėms, sveriančioms mažiau nei 7,5 t. Iš tikrųjų Direktyva 2005/27/EB nustato šį reikalavimą tik N<sub>2</sub> klasės transporto priemonėms, kurių kabinos yra panašios į N<sub>3</sub> klasės transporto priemonės kabiną, kurioje du metrai nuo žemės paviršiaus gali būti įmontuotas V klasės veidrodėlis. Tik šiuo atveju turi būti įmontuoti du nauji veidrodėliai.

5.1.2 Todėl, siekiant aiškumo, EESRK ragina pakeisti pasiūlymo 2 straipsnio b punktą, kad N<sub>2</sub> klasės transporto priemonėms, sveriančioms mažiau nei 7,5 t, kuriose negali būti įmontuotas V klasės veidrodėlis, kaip numato Direktyva 2005/27, būtų taikoma išimtis.

5.2 Konstatuojamosios dalies 8 punkte numatytos išimty­ s „transporto priemonėms, kurių eksploatavimo terminas netrukus baigsis“, žinoma, turimos omenyje tos transporto priemonės, kurios eksploatuojamos jau seniai, ir todėl likusi jų naudojimo trukmė yra ribota. Kadangi valstybėse narėse skiriasi transporto priemonių naudojimo trukmė, Komisija turėtų šią apibrėžtį paaiškinti tiksliau ir išreikšti ją skaičiais.

5.3 Daugelyje jau eksploatuojamų transporto priemonių vairuotojo pusėje yra pritvirtintas plataus kampo veidrodėlis (IV klasės). Kadangi dabar yra privalomas plataus kampo veidrodėlis keleivio pusėje, veidrodėlį vairuotojo pusėje taip pat reikėtų pakeisti, nes vairuotojui, kuris turi matyti keletą veidrodėlių, esant dviem skirtingo išlinkio plataus kampo veidrodėliams gali kilti problemų įvertinti atstumą.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo įsteigiamas Europos technologijos institutas**

COM(2006) 604 final/2 — 2006/0197 (COD)

(2007/C 161/06)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 157 straipsnio 3 dalimi, 2006 m. gruodžio 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo įsteigiamas Europos technologijos institutas*.

Komitetas pavedė Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Antonello Pezzini ir priėmė šią nuomonę 93 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Aukščiausi moksliniai ir techniniai laimėjimai ir jų pavertimas konkurencinga ekonomine jėga yra lemiamos sąlygos, galinčios užtikrinti mūsų ateitį, pvz., susijusią su nanotechnologijomis ir informacine visuomene bei energetikos ir klimato klausimais, išlaikyti ir gerinti dabartinę mūsų padėtį, kad plėtotume Europos socialinį modelį, o nekeltume jam pavojaus.

1.2 Komitetas visada pritarė priemonėms, skirtoms

- stiprinti Bendrijos ir valstybių narių gebėjimus diegti naujoves;
- skatinti integruotą požiūrį į žinių trikampį <sup>(1)</sup>;
- stiprinti mokslo ir ekonomikos ryšius;
- remti visas pastangas naujovių diegimui skatinti;
- išplėsti viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystes mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje;
- sudaryti daugiau galimybių MVĮ įgyti naujų įgūdžių.

1.3 EESRK tvirtai remia idėją įsteigti Europos technologijos institutą (ETI), siekiant prisidėti prie kokybiško švietimo, naujovių diegimo ir mokslinių tyrimų ir skatinti Europos kompetencijos centrų bendradarbiavimą ir integraciją pramonės, aukštųjų mokyklų ir mokslo srityse.

1.4 Komitetas pabrėžia kaip svarbu, kad plėtojamas pasiūlymas įsteigti ETI atitiktų teisinį pagrindą, kuriuo pirmiausiai siekiama šių tikslų: „spartinti pramonės prisitaikymą prie struktūrinių pokyčių; skatinti palankios aplinkos, įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių, iniciatyvai ir plėtrai visoje Bendrijoje

<sup>(1)</sup> Atliekant mokslinius tyrimus įgyti žinių, skleisti jas pasitelkus švietimą ir taikyti diegiant naujoves.

kūrimą; siekti geriau panaudoti inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros politikos sukuriama pramonės potencialą“ <sup>(2)</sup>.

1.5 Komiteto nuomone, kad ši nauja integruota priemonė žinioms, moksliniams tyrimams ir naujovėms susieti būtų sėkminga, ji turi skirtis nuo jau esančių integruotų Bendrijos priemonių — pavyzdžiui, Europos technologijų platformų, bendrų Europos technologijų iniciatyvų, kompetencijos tinklų, integruotų projektų arba aukščiausio lygio Europos magistro studijų programų <sup>(3)</sup>.

1.6 Komitetas supranta, kad negalima būsimo ETI lyginti su tokiu institutu, kaip MIT Jungtinėse Valstijose, kadangi pastarasis niekada nebuvo federalinė kompetencijos iniciatyva, veikiau aukščiausio lygio universitetas, turintis investicijų valdymo bendrovės remiamą tarybą (angl. *MIT corporation*). Nepaisant to, tokių institucijų kaip MIT sėkmė rodo, kad kompetencija yra teisingais principais grindžiamo ir pakankamai remiamo vystymosi proceso rezultatas.

1.7 Tačiau Komitetas mano, kad norint, jog būsimas ETI taptų sėkmingu dalyviu ir užimtų aukščiausią poziciją tarptautiniu mastu, t.y. taptų Europos kompetencijos modeliu ir simboliu — nepakanka tik skirti papildomų išteklių.

1.8 Šį tikslą turi visiškai atitikti — atsižvelgiant į Sutarties, kuri yra jo teisinis pagrindas, tikslus — ne tik jo koncepcija, struktūra ir forma, tačiau jie turi padėti vystyti į gamtos mokslus ir technologijas orientuotą kompetencijos ir meistriškumo kultūrą, kuri pritrauktų geriausius studentus ir parengtų geriausius mokslininkus ir inžinierius. Tai yra svarbiausia išankstinė sąlyga naujoms žinioms įgyti ir nuolat diegti naujoves.

<sup>(2)</sup> Plg. EB steigimo sutarties 157 straipsnis, kuris yra Komisijos pasiūlymo teisinis pagrindas.

<sup>(3)</sup> Žr., pavyzdžiui, EMM-Nano pagal Erasmus-Mundus programa, [www.emm-nano.org](http://www.emm-nano.org).

1.9 Komiteto nuomone, taip pat labai svarbu nesustoti ties tarptautiniu mastu pripažinto *pavyzdinio žinių centro* (\*) idėja, o stengtis, kad visi suinteresuoti subjektai atkakliai dirbtų siekdami, jog pavienės *žinių ir naujovių bendrijos* (ŽNB) pasiektų ypatingų rezultatų ir kartu konkrečių rinkai svarbių rezultatų:

- perkelti žinias ir mokslinių tyrimų duomenis į realias rinkos naujoves;
- steigiant naujas įmones sukurti išskirtinį konkurencingumą;
- pritraukiant ir rengiant pasaulyje žinomus specialistus;
- skatinant naujas, ilgalaikes ir kvalifikacijos reikalaujančias darbo vietas.

1.10 Instituto struktūra ir forma turi būti tokia, kad

- būtų orientuota į Europos verslo ir užimtumo poreikius ir stiprintų pastangas siekiant žiniomis grindžiamos visuomenės;
- atitiktų ekonominę ir socialinę Bendrijos modelio dimensiją;
- būtų orientuota į užsienį, pritraukiant mokslininkus ir įmones iš viso pasaulio.

1.10.1 Turėtų būti tinkamai atsižvelgta į galimybę įsteigti bendrą įmonę.

1.11 Bent jau pradžioje ETI sėkmė labai priklausys nuo to, ar Bendrija ir valstybės narės skirs pakankamą finansavimą. Tačiau lėšos neturėtų būti imamos iš jau patvirtintų mokslinių tyrimų ir naujovių diegimo programų.

1.11.1 Komitetas mano, kad būsimo ETI veikloje vis svarbesni taps metodai, viena vertus, skatinantys patentus ir intelektinės nuosavybės valdymo sistemas, kita vertus, gebėjimą pritraukti privačias lėšas. Privačios lėšos turėtų gerokai viršyti Bendrijos lėšas, kad išteklių nebūtų paimti iš kitų programų, pirmiausia mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros.

1.11.2 Kalbant apie finansavimą, Komitetas laikosi nuomonės, kad pradžioje turėtų būti numatyta šią veiklą finansuoti iš Bendrijos lėšų. Galėtų būti naudojami papildomi ištekliai pagal Septintosios bendrosios mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programos vidurio laikotarpio įvertinimą, tačiau didesnę dalį proporcingai turėtų skirti valstybės narės. Be to, būtų galima pasinaudoti EIB priemonėmis, skirtomis naujovių tinklams ir aukštųjų mokyklų moksliniams tyrimams.

1.12 Komitetas mano, kad taip pat svarbu, jog institutas ugdytų gebėjimus žinių rinkoje bei naujovių ir mokslinių tyrimų srityje, užtikrinant stipresnes instituto ir jo filialų, t.y. žinių ir naujovių bendrijų (ŽNB), sąsajas.

1.12.1 Tai galima pasiekti ir rengiant didelius viešus renginius, kuriuos organizuotų ETI sistema ir kuriais būtų siekiama sukurti vienodą kompetencijos prekinį ženklą, pasižymintį decentralizuota tinklo struktūra, pritraukiančia ir perduodančia žinias ir naujoves.

1.12.2 Naujovės ir sėkmė yra tinkamos pusiausvyros tarp į tikslą orientuotų metodų ir individualios laisvės plėtoti naujas idėjas ir projektus, kurie turi būti išbandyti konkurencijos sąlygomis, rezultatas. Viso ETI tinklo veikla mokslinių tyrimų, žinių ir naujovių diegimo srityse turi atitikti Europos lygiu standartizuotus kokybės kriterijus. Be rinkta pagrįstos sąveikos tarp mokslinių tyrimų, naujovių ir pramonės viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų poveikis ekonomikai bus nedidelis.

1.13 Įmonių, tyrimų centrų, laboratorijų ir universitetų tinklai, kurie norėtų tapti ŽNB, Komiteto nuomone, turėtų būti atrenkami taikant *iš apačios į viršų* principą ir remiantis aiškiais ir skaidriais kriterijais, kuriuos turėtų sudaryti kompetencija ir profesinė sėkmė, gebėjimai ir patirtis technologijų perdavimo — pirmiausia VMĮ — srityje.

1.13.1 Naujas ŽNB statusas jokių būdu neturėtų būti suteikiamas ilgam laikui; jis turėtų būti nuolat vertinamas atsižvelgiant į kokybę ir konkrečius rezultatus, būtina numatyti ir tinkamą pradinį laikotarpį.

1.14 Komitetas taip pat mano, kad ETI sistema turėtų siekti, jei galima, įtraukti esamus ES atrinktus kompetencijos centrus ir stengtis netapti aukščiausia biurokratine struktūra, remiančia jau veikiančias Sąjungos pažangiausių mokslinių tyrimų institucijas. Dėl šios priežasties ekonomikos ir tarpdisciplininių mokslinių tyrimų aspektams turėtų būti skirta daugiau dėmesio tiek įstatymais numatytuose organuose, tiek ir atrankos būdu sudarytose struktūrose.

1.14.1 Todėl būtų tikslinga įsteigti ETI investicijų valdymo bendrovę, kuri padėtų novatoriškai spręsti įprastus pramonės, mokslo ir mokslinių tyrimų santykiams būdingus trūkumus.

1.15 Galiausiai, Komitetas laikosi nuomonės, kad būtina geriau išaiškinti ŽNB ir paties Europos technologijos instituto išduodamų ETI diplomų apibrėžtį ir išdavimo sąlygas. Numacius pakankamai ilgą pereinamąjį laikotarpį tiems universitetams ir (arba) techninėms aukštosios mokykloms ir institutams, kurie buvo atrinkti kaip pavienių ŽNB partneriai, turėtų būti leista išduoti atitinkamus diplomus ir už tai jie turėtų prisiimti atsakomybę; jei atitiktų būtiniausias sąlygas, šie diplomai galėtų būti papildomai ženklinti ETI ženklu.

(\*) COM(2006) 77 final, 2006 2 22.



1.16 Komitetas mano, kad EIT ženklas galėtų būti suteiktas ŽNB diplomams, jei studijos ir mokslinių tyrimų veikla vyko mažiausiai trijų valstybių narių trijose skirtingose institucijose užtikrinant tarpdisciplininį Europos aspektą; be to, turi būti pripažinta, kad esama pakankamai naujovių diegimo potencialo, kurį galiausiai turės patvirtinti pagrindinis ETI.

1.17 Dėl ETI įstatų Komitetas mano, kad Komisijos pasiūlyme numatytų valdybos ir vykdomojo komiteto darbą (\*) galėtų paremti stebėtojų taryba ir vykdomasis komitetas. Stebėtojų tarybą turėtų sudaryti valstybių narių atstovai, o jai pirmininkauti – Komisijos atstovas; vykdomąjį komitetą turėtų sudaryti po du ekonomikos, mokslinių tyrimų centrų ir universitetų atstovus, o jam pirmininkauti – valdybos pirmininkas, administracijos direktorius ir rektorius.

## 2. Įžanga

2.1 Vidurio laikotarpio pranešime *Dirbti kartu augimo ir darbo vietų labui* — *Nauja Lisabonos strategijos pradžia* (\*), kuris buvo pateiktas 2005 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikimui, buvo nustatyta keletas pagrindinių strategijos atgaivinimo principų, pavyzdžiui, į tikslą orientuotos priemonės, bendra atsakomybė už tikslus ir galiausiai aiškus atsakomybės lygmenis nustatymas.

2.2 Taip pat buvo nustatyta, kad žinių sklaidimas pasitelkus kokybišką švietimo sistemą yra viena iš Lisabonos strategijos sudedamųjų dalių. Pirmiausia Europos Sąjunga turi stengtis, kad Europos universitetai neatsilikėtų nuo geriausių pasaulio universitetų. Kad tai taptų realybe, turi būti sukurta Europos aukštojo mokslo erdvė, kuri sudarys geresnes sąlygas įgyti žinių ir jas skleisti visoje Sąjungoje.

2.3 Komisija pranešė apie savo ketinimą, padėsiantį siekti šio tikslo, įsteigti *Europos technologijos institutą* ir dėti pastangas, kad Europos universitetai taptų konkurencingi tarptautiniu mastu, kadangi „esamos pažiūros į finansavimą, valdymą ir kokybę neatitinka pasaulinės akademikų, studentų ir paties mokslo rinkos reikalavimų“.

2.4 Komitetas jau ne kartą pareiškė savo nuomonę šiuo klausimu (\*), o savo tiriamojoje nuomonėje dėl *Europos žinių visuomenės kūrimo* — *organizuotos pilietinės visuomenės indėlis į Lisabonos*

*strategiją* (\*) teigė, kad turi būti sukurta bendra žinių erdvė, grindžiama bendradarbiavimu švietimo, naujovių diegimo ir mokslinių tyrimų srityse. Minėtoje nuomonėje EESRK ragino įmones, finansines institucijas ir privačius fondus prisiimti atsakomybę ir padidinti investicijas į žiniomis grindžiamą ekonomiką bei pagal viešojo ir privatačio sektoriaus partnerystes (VPSP) skatinti susitarimus Europos lygiu.

2.5 Jungtinių Amerikos Valstijų Masačusetso technologijos institute (MIT), kuris buvo įsteigtas 1861 m. Bostone, šiuo metu studijuoja daugiau nei 10 000 studentų ir dirba apie 10 000 dėstytojų, kurie yra įtraukti į aukšto lygio tarpdisciplininę sistemą, apimančią tokias mokslo sritis kaip ekonomika, teisė, architektūra, inžinerijos mokslai, administravimo mokslai, matematika, fizika ir biologija. MITi išlaidos sudaro daugiau nei 1 000 mln. dolerių per metus, tačiau vadinamajame Šanchajaus sąraše, į kurį įtraukiami geriausi pasaulio universitetai, jis užima penktą vietą (\*).

2.6 Europoje iki 2010 m. turėtų būti pasiekti Bolonijos proceso tikslai, t.y. įgyvendinta 1999 m. Europos Sąjungos pradėta iniciatyva, skirta suderinti skirtingas aukštojo mokslo sistemas Europoje siekiant sukurti *Europos aukštojo mokslo erdvę* ir skatinti Europos aukštojo mokslo sistemą pasaulio mastu. Siekiama šių tikslų:

- priimti lengvai suprantamą ir palyginamą diplomų sistemą;
- suderinti švietimo sistemas, kurios turi būti grindžiamos trijų ciklų sistema (bakaluro, magistro ir daktaro studijos);
- konsoliduoti kreditų sistemą pagal ECTS modelį<sup>(10)</sup>, pagal kurį balus galima gauti iš skirtingų disciplinų;
- skatinti studentų, dėstytojų, mokslininkų, techninių ir administracijos darbuotojų judumą ir pašalinti visas laisvą asmenų judėjimą varžančias kliūtis;

(\*) OL C 65, 2006 3 17, pranešėjai Jan Olsson, Eva Belabed ir Joost van Iersel.

(\*) Žr. 2005 m. Šanchajaus sąrašas, 50 geriausių pasaulio universitetų. Iš 30 geriausių universitetų tik 4 yra Europos Sąjungoje: 1. Harvardo universitetas, JAV; 2. **Kembridžo universitetas, JK**; 3. Stenfordo universitetas, JAV; 4. Kalifornijos universitetas, Berkeley, JAV; 5. Masačusetso technologijos institutas (MIT), JAV; 6. Kalifornijos technologijos institutas, JAV; 7. Kolumbijos universitetas, JAV; 8. Princeton universitetas, JAV; 9. Čikagos universitetas, JAV; 10. **Oksfordo universitetas, JK**; 11. Jėiljo universitetas, JAV; 12. Cornell universitetas, JAV; 13. Kalifornijos universitetas, San Diego, JAV; 14. Kalifornijos universitetas, Los Andželas, JAV; 15. Pensilvanijos universitetas, JAV; 16. Wisconsin — Madison universitetas, JAV; 17. Vašingtono universitetas, Sietlas, JAV; 18. Kalifornijos universitetas, San Franciskas, JAV; 19. John Hopkins universitetas, JAV; 20. Tokijo universitetas (Azija/Ramūs vandenynas); 21. Mičigano universitetas, Ann Arbor, JAV; 22. Kioto universitetas (Azija/Ramūs vandenynas); 23. **Imperial College, Londonas, JK**; 24. Toronto universitetas, Kanada; 25. Illinois universitetas, Urbana Champaign, JAV; 26. **University College, Londonas, JK**; 27. Šveicarijos Konfederacijos technikos aukštoji mokykla (ETH), Ciurichas, Šveicarija; 28. Vašingtono universitetas, St. Louis, JAV; 29. Niujorko universitetas, JAV; 30. Rokfelerio universitetas, JAV;

(10) ECTS — Europos aukštojo mokslo kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema.

(\*) Žr. 28 išnašą.

(\*) COM(2005) 24 final, 2005 2 2.

(\*) (OL C 120, 2005 5 20), pranešėjai: Ehnmark, Vever ir Simpson; (OL C 120, 2005 5 20), pranešėjas Koryfidis; CESE 135/2005 (OL C 221, 2005 9 8, pranešėjas Greif; (OL C 221, 2005 9 8), pranešėjas Koryfidis.

— kokybės užtikrinimo srityje skatinti bendradarbiavimą Europos lygiu;

— skatinti aukštajam mokslui būtiną Europos aspektą, kuris turi įtakos studijų programoms, bendradarbiavimui su universitetinėmis institucijomis, judumui, integruotiems planams, mokymui ir moksliniams tyrimams.

2.7 2006 m. rugsėjo 26 d. Europos Parlamentas priėmė Rezoliuciją dėl Europos kvalifikacijų sistemos <sup>(11)</sup> sukūrimo, kurioje atsižvelgiama į Bolonijos ir Kopenhagos procesus ir kuri yra grindžiama glaudesnio bendradarbiavimo Europos lygiu skatinimu bendrojo ir profesinio lavinimo srityje bei padedanti siekti konkrečių rezultatų <sup>(12)</sup>.

2.8 2005 m. paskelbtame antrajame Komisijos pranešime apie pažangą siekiant Lisabonos tikslų bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo srityje <sup>(13)</sup> buvo nurodyti šie klausimai: sunkumai siekiant didesnio absolventų skaičiaus Europoje; būtinybė viso darbinio gyvenimo laikotarpiu atnaujinti ir papildyti žinias, įgūdžius ir kvalifikaciją pasitelkus šiuolaikines mokymosi visą gyvenimą sistemas bei padidinti viešąsias investicijas į aukštąjį mokslą ir profesinį mokymą, papildant privačiomis investicijomis, taip pat aukštos kvalifikacijos ir kompetentingų profesorių ir docentų, kurie pakeistų senus darbuotojus, rengimas (apie 1 000 000 asmenų 2005–2015 m. laikotarpiu).

2.9 Vadovaujant EBPO 2006 m. buvo atliktas į paklausą orientuotas <sup>(14)</sup> tyrimas (Tarptautinio mokinių vertinimo programa, PISA) <sup>(15)</sup>, kuris suteikia informaciją apie besimokančiųjų ypatybes ir gebėjimus panaudoti įgytas žinias.

<sup>(11)</sup> Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos kvalifikacijų sistemos sukūrimo, 2006 9 26, (2006/2002/INI).

<sup>(12)</sup> Kopenhagos proceso tikslai:

- bendra kvalifikacijos ir kompetencijos skaidrumo sistema (europietiškas gyvenimo aprašymas, pažymėjimai, diplomai, Europass mokymas ženklas ir t.t.);
- kreditų perkėlimo sistemos taikymas profesiniam mokymui pagal aukštojo mokslo sistemos pavyzdį;
- bendri profesinio mokymo kokybės kriterijai ir principai; turi būti sukurti bendri kriterijai ir principai kokybei užtikrinti, kuriais galėtų remtis iniciatyvos Europos lygiu, pvz. profesinio lavinimo kokybės gairės ir kontroliniai sąrašai;
- bendri savaiminio ir neformaliojo mokymosi patvirtinimo principai. turi būti sukurti bendri principai skirtingų valstybių metodų ir įvairių lygių suderinamumui užtikrinti;
- informavimo, orientavimo ir konsultavimo paslaugų Europos aspektas, suteikiantis piliečiams daugiau galimybių mokytis visą gyvenimą.

<sup>(13)</sup> SEC(2005) 419, 2005 m. kovo 22 d., Komisijos tarnybų darbo dokumentas, 2005 m. pranešimas.

<sup>(14)</sup> 2006 m. spalio 2 d. EBPO paskelbė 2009–2015 m. pagrindų programą, kurioje numatytos trys naujos tyrimų sritys:

- 1) mokymosi pažangos laikui bėgant matavimas ir tarptautinis pasiektos pažangos palyginimas;
- 2) ryšys tarp mokymo aspektų ir mokymosi rezultatų;
- 3) IKT gebėjimų vertinimas bei technologijų panaudojimas siekiant atlikti įvairesnes vertinimo užduotis.

<sup>(15)</sup> *Assessing Scientific, Reading and Mathematical Literacy: A Framework for PISA 2006*, OECD, 2006 9 11.

2.10 Silpnąsias Europos aukštojo mokslo vietas iš esmės lėmė keturios priežastys <sup>(16)</sup>:

— **pernelyg didelis vienodumas**: trūksta atitinkamo lankstumo ir įvairovės, kad būtų patenkinti nauji reikalavimai;

— **ryšio su praktika nebuvimas**: pernelyg dažnai universitetai būna atsiskykę nuo aplinkos ir nepakankamai bendrauja su įmonėmis ir visuomene;

— **pernelyg išsamus reglamentavimas**: pernelyg dažnai universitetai negali atsinaujinti dėl griežtų nacionalinių nuostatų;

— **nepakankamas finansavimas**: Europos mokslinių tyrimų, mokymo ir lavinimo išlaidos yra mažesnės už netiesioginių ekonomikos konkurentų išlaidas. Kad būtų įveiktas šis atsilikimas, ES kiekvienais metais turėtų skirti 150 mlrd. eurų, t. y., sumą, kuri yra didesnė už visą Bendrijos biudžetą <sup>(17)</sup>.

2.11 Įsteigus Europos technologijos institutą (ETI) turi būti pašalintos šios svarbiausios bendro pobūdžio problemos:

— nedidelės investicijos į aukštąjį mokslą ir mokslinius tyrimus bei technologinę plėtrą ir nepakankamas investicijų sutelkimas į tarptautiniu mastu konkurencingus kompetencijos centrus;

— nepakankamos priemonės ir žinių bei MTTP rezultatų perkėlimo į konkurencingą ekonominę veiklą ir darbo vietas trūkumai, palyginti su svarbiausiais ES konkurentais;

— pažangių valdymo ir organizavimo modelių stoka Europos mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo institutuose, kurie dažnai būna nelankstūs ir pernelyg griežtai reglamentuojami;

— sąsajų tarp trijų žinių trikampio sudedamųjų dalių — „švietimo, mokslinių tyrimų ir naujovių“ — nebuvimas;

— nepakankamas gebėjimas atitinkamomis priemonėmis pritraukti ir išlaikyti geriausius docentus ir absolventus.

2.12 Savo rezoliucijoje dėl 2007 m. biudžeto Europos Parlamentas, viena vertus, pasisakė už žinių trikampio (švietimas, moksliniai tyrimai ir naujovės) gebėjimų ir jų tarpusavio sąsajų stiprinimą, tačiau, kita vertus, pareiškė kritiką dėl Europos technologijos instituto steigimo, kuris, jo nuomone, „gali pakenkti veikiančioms struktūroms arba dubliuoti jų veiklą, ir todėl tai ne pats tinkamiausias lėšų panaudojimo būdas“ <sup>(18)</sup>.

<sup>(16)</sup> Plg. *Can Europe close the education gap?*, Friends of Europe, 2005 9 27.

<sup>(17)</sup> 2006 m. Bendrijos biudžetą sudarė 121,2 mlrd. eurų. Iš šios sumos konkurencingumui skirta 7,9 mlrd., o iš jų — 0,7 mlrd. eurų bendrajam lavinimui ir profesiniam mokymui.

<sup>(18)</sup> Europos Parlamento rezoliucija dėl 2007 m. biudžeto: Komisijos metinės politikos strategijos pranešimas (MPS) (PE 371.730V03-00) (A6-0154/2006).

2.13 Europos Vadovų Tarybos susitikime 2006 m. birželio 15–16 d. buvo dar kartą patvirtinta, kad „Europos technologijos institutas (ETI), veikiantis kartu su nacionalinėmis institucijomis, būtų svarbus žingsnis, padedantis sumažinti atotrūkį tarp aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir naujovių. To bus siekiama ir kitais veiksmais, stiprinančiais Europos aukšto lygio mokslinių tyrimų ir naujovių bendrijų ryšius ir sinergiją“ ir paraginta Komisija pateikti „oficialų pasiūlymą steigti institutą“. Komisija, atsakydama į šį prašymą, 2006 m. lapkričio mėn. pateikė pasiūlymą <sup>(19)</sup>, kuris nagrinėjamas šioje nuomonėje ir yra ankstesnių komunikatų šiuo klausimu tęsinys <sup>(20)</sup>.

2.13.1 Vėliau šią teigiamą poziciją savo 2006 m. gruodžio mėn. susitikime patvirtino Europos Vadovų Taryba.

### 3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Komisijos pasiūlymu priimti reglamentą, kuriuo įsteigiamas ETI, siekiama prisidėti prie pramonės konkurencingumo stiprinimo didinant valstybių narių ir Bendrijos naujovių pajėgumus. Pasiūlyme numatyti šie ETI tikslai:

- įtraukiant integruotą naujovių, mokslinių tyrimų ir švietimo veiklą vykdančias ir aukščiausius tarptautinius standartus atitinkančias organizacijas partneres, prisidėti prie valstybių narių konkurencingumo pagrindo stiprinimo;
- skatinti ir remti naujoves vykdančias strateginius daugiadisciplininius ir tarpdisciplininius mokslinius tyrimus ir panaudojant žinias svarbiausiose ekonominėse ir socialinėse srityse;
- kaupti žmogiškųjų ir fizinių išteklių kritinę masę su žiniomis susijusiose srityse, t.y. pritraukti ir išlaikyti ilgalaikės privataus sektoriaus investicijas į naujoves, švietimą, mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, taip pat pritraukti magistrantus, doktorantus ir tyrėjus;
- tapti integruotos Europos naujovių, mokslinių tyrimų ir švietimo erdvės simboliu;
- tapti pavyzdiniu naujovių valdymo ir ES aukštojo mokslo bei mokslinių tyrimų institucijų modernizavimo modeliu;
- siekti pasaulinio pripažinimo ir patrauklios aplinkos pasaulio talentingiausiems, kuri būtų atvira organizacijoms partnerėms, studentams ir tyrėjams iš ES nepriklausančių šalių.

3.2 Komisija ETI siūlo naują, dviejų lygių integruotą valdymo struktūrą, kuri sujungtų „iš apačios į viršų“ ir „iš viršaus į apačią“ principus pagal šią schemą:

- ETI vadovaus valdyba. ETI, kuris yra juridinis asmuo, sudarys valdyba, remiama nedidelės — apie 60 asmenų — mokslinių ir administracijos darbuotojų grupės. Valdybą sudarys 15 žymių ekonomikos ir mokslo srities žmonių bei 4 personalui, studentams ir žinių bei naujovių bendrovėms (ŽNB)

atstovaujantys nariai. Be to, pagal ETI įstatus, kurie pridedami prie pasiūlymo priimti reglamentą, numatyta: vykdomasis komitetas, kuris stebės ETI veiklą, direktorius, kuris bus atsakingas už administracijos darbą ir bus teisinis ETI atstovas bei audito komitetas, vykdamas finansų kontrolę;

- Žinių ir naujovių bendrijos (ŽNB) bus grindžiamos tinklų kūrimo idėja. Jos yra universitetams, tyrimų institutams ir įmonėms, kurios sudaro integruotas partnerystes, kad ETI raginamos pateikti pasiūlymus, atstovaujančių organizacijų partnerių konsorciumai. ŽNB bus suteikta didelė vidaus administravimo autonomija, kad būtų galima siekti su ETI sudarytuose susitarimuose numatytų tikslų.

3.3 Apytikriai nustatyta, kad 2007–2013 m. bendros ETI išlaidos sudarys apie 2 367,1 mln. eurų. Šią sumą sudarys:

- a) vidaus ir išorės šaltinių lėšos, įskaitant valstybių narių bei regionų ir vietos valdžios institucijų bei privataus sektoriaus (įmonės, rizikos kapitalas, bankai, įskaitant EIB) įnašus; iš tam tikros ETI veiklos gautos lėšos (pvz. intelektinės nuosavybės teisės); dovanotos lėšos ir dotacijos, kurias ETI galėtų sukaupti;
- b) Bendrijos lėšos: Bendrijos biudžetas, iš nepaskirstytų sumų (308,7 mln. eurų); struktūriniai fondai; Septintoji bendroji mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programa; visą gyvenimą trunkančio mokymosi programos ir konkurencingumo ir inovacijų programos.

### 4. Bendrosios pastabos

4.1 Komitetas visada pritarė iniciatyvoms, stiprinančioms Bendrijos ir valstybių narių gebėjimus diegti naujoves ir palaiko integruotą požiūrį į žinių trikampį, o pirmiausia į mokslo ir įmonių sąsajas. Jis tvirtai pasisako už geresnio mokslinių tyrimų koordinavimo užtikrinimą, naujovių ir švietimo skatinimą ES, veiksmingesnes viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystes MTTP srityje ir geresnių galimybių naudotis naujomis žiniomis užtikrinimą VMĮ <sup>(21)</sup>.

4.2 Tačiau Komitetas mano, kad šie trys pagrindiniai principai, kuriais grindžiamas Lisabonos strategijos atnaujinimas, yra neišvengiami:

- būtinos labiau orientuotos Europos iniciatyvos;
- platus pritarimas tikslams;
- aiškiai nustatytos kompetencijos sritys.

4.3 Komiteto nuomone, dėl šios priežasties reikėtų tiksliai išnagrinėti, kaip šiame dokumente svarstoma iniciatyva siejasi su daugeliu kitų jau pradėtų iniciatyvų, besiremiančių daugeliu kitų politikos sričių, tokių kaip moksliniai tyrimai, įmonės, regionų vystymas, informacinė visuomenė, švietimas ir kultūra.

<sup>(19)</sup> COM(2006) 604 final, 2006 10 18.

<sup>(20)</sup> COM(2006) 77 final, 2006 2 22 ir COM(2006) 276, 2006 6 8.

<sup>(21)</sup> OL C 120, 2005 5 20, pranešėjas Bruno Vever, bendrapranešėjai: Ernst Erik Ehnmark ir John Simpson.

4.3.1 Komitetas mano, kad siekiant, jog būsimas institutas taptų Europos pažangiausių mokslinių tyrimų simboliu, negalima apsiriboti vien papildomų išteklių skyrimu. Jo idėja ir struktūra turi atitikti Sutarties, kuri yra pagrindinis ETI teisinis pagrindas, reikalavimus.

4.3.2 Komitetas pabrėžia, kad būsimo ETI sėkmę lemiantis veiksnys yra gebėjimas bendrą kompetencijos ženklą pateikti ir rinkti ir jį įtvirtinti. Jis būtų sukurtas kaip decentralizuota tinklo struktūra, pritraukianti ir skleidžianti žinias bei naujoves.

4.4 Komitetas pritaria nuomonei, kad ETI struktūra turėtų būti kaip galima paprastesnė, lanksti ir dinamiška, kuri leistų jam prisitaikyti prie naujų poreikių ir į juos atsižvelgti; jis mano, kad turi būti apsvaistyta bendros įmonės steigimo galimybė<sup>(22)</sup> ir pabrėžia, kad ši priemonė turi būti aiškiai orientuota į įmones ir užimtumą bei patvirtina, kad ETI daugiausia dėmesio turi skirti svarbiausiam tikslui — MTTP rezultatus paversti naujomis rinkos galimybėmis.

4.4.1 Todėl valdymo struktūrų darbuotojams taikomi atrankos kriterijai turėtų apimti ne tik mokslinę kompetenciją, bet ir gebėjimą pritraukti kapitalą ir naujoves, steigti įmones, kurti ir naudoti patentus bei pritraukti viešojo ir privačiojo sektoriaus lėšas, savaimė suprantama ir VMĮ.

4.5 Komitetas mano, kad toks požiūris turi būti taikomas ŽNB atrankos kriterijams, kurių konsorciumai, laikantis Bendrijos daugiamečių mokslinių tyrimų ir naujovių programos prioritetų, būtų visiems atviri, norint palengvinti įmonių ir mažesnių subjektų dalyvavimą užtikrinant kuo didesnę lankstumą ir kaip galima sumažinant biurokratiją.

4.5.1 Turėtų būti tiksliau apibrėžti kvalifikaciniai ŽNB reikalavimai:

- turi būti užtikrintas Europos aspektas: naujose struktūrose turi dalyvauti ne mažiau kaip trijų valstybių narių institucijos;
- profesinių žinių lygis turėtų atitikti ETI numatytą kompetencijos lygį;
- būtina užtikrinti aukštą tarpdiscipliniškumo lygį; struktūra turi atspindėti deramą pusiausvyrą tarp trijų skirtingų žinių trikampio dalių — mokslinių tyrimų, žinių ir naujovių;
- turi būti užtikrinta pusiausvyrą tarp viešųjų ir privačiųjų komponentų; turi būti įrodytas pavienių institucijų kompetencijos potencialas mokslinių tyrimų, žinių, patentų ir žinių perdavimo srityse per pastaruosius penkerius metus;
- turi būti parengtas vienodas bendrų veiksmų planas pagal penkeriems metams numatytą programą;

<sup>(22)</sup> Žr. Sutarties 171 straipsnis (ankstesnis 130 straipsnis).

4.6 Siekiant sukurti Europos žinių erdvę, kaip Lisabonos strategijos dalį, reikalingos atitinkamos priemonės judumui tarp įvairių mokslinių profesijų ir viešojo bei privačiojo sektoriaus skatinti, sudarant geresnes sąlygas įvairias vadovaujancias pareigas užimančių asmenų, tyrėjų ir inžinierių mainams ir galiausiai perėjimui iš viešojo sektoriaus į privatųjį (ir atvirkščiai)<sup>(23)</sup>: mobilumas Europoje turi būti svarbiausia švietimo, mokslinių tyrimų ir technologijų taikymo programų dalis.

4.7 Kalbant apie ETI veiklos sričių finansavimą, Komitetas pabrėžia, kad siūlomas pirminis finansavimas yra labai nedidelis ir jis greičiausiai bus tradicinių programų<sup>(24)</sup> dalis bei bus naudojamos ribotos biudžeto lėšos moksliniams tyrimams, naujovėms ir švietimui 2007–2013 m., konkuruos su integruoto požiūrio priemonėmis, tokiomis kaip integruoti projektai (IP), kompetencijos tinklai bei neseniai sukurtos bendros technologijų iniciatyvos arba Europos technologijų platformos (ETP).

4.7.1 Jau dabar yra žinoma, kad Septintajai bendrajai programai 2007–2013 m. numatyto finansavimo, kuris sudaro apie 5,8 proc. bendro Bendrijos biudžeto, nepakaks mokslinius tyrimus skatinančioms priemonėms įgyvendinti. Todėl negalima šioms priemonėms skirtus papildomus išteklius perskirstyti, išskyrus įprastą dalyvavimą programose, kad ETI ir ŽNB dalyvautų vienodomis sąlygomis kaip ir kiti paraiškų teikėjai.

4.7.2 Bent jau pradžioje ETI sėkmė priklausys nuo to, ar Bendrija skirs pakankamai lėšų, kurios neturėtų būti paimtos iš kitų mokslinių tyrimų ir naujovių diegimo programų. Iš tikrųjų atrodo, kad Komisija 2007–2013 m. laikotarpiui visai ETI sistemai numatė pernelyg mažai lėšų, o Bendrijos lėšos iš nepanaudotų biudžeto lėšų yra nedidelės. Komitetas mano, kad vertėtų apsvaistyti galimybę įsteigti bendrą įmonę pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 171 straipsnį, kurioje tiesiogiai dalyvautų suinteresuotos valstybės narės (žr. pasirinktas bendros Galileo įmonės sprendimas)<sup>(25)</sup>.

<sup>(23)</sup> (OLC 110, 2004 4 30), pranešėjas Gerd Wolf.

<sup>(24)</sup> Reikia pabrėžti, kad naujuose pasiūlyimuose priimti teisės aktus pagal 2006 gegužės 17 d. tarpinstitucinį susitarimą dėl biudžeto drausmės ir gero finansų valdymo, į ETI specialiai nebuvo atsižvelgta.

<sup>(25)</sup> Bendros įmonės organai:

- valdyba, kurią sudaro narės steigėjos; ji priima sprendimus paprasta balsų dauguma, išskyrus ypatingos svarbos klausimus, dėl kurių sprendimui priimti reikia 75 proc. balsavusiųjų daugumos. Valdyba priima visus su programomis, finansais ir biudžetu susijusius sprendimus. Be to, ji paskiria bendros įmonės direktorių;
- vykdomasis komitetas, kuris padeda valdybai ir direktoriui;
- direktorius, kuris atstovauja vykdomajai valdžiai ir atsako už bendros įmonės, kurios yra teisinis atstovas, valdymą. Jis vadovauja personalui, atnaujiną programos vystymo planą, rengia balansus ir metinę ataskaitą apie programų plėtojimą ir finansinę padėtį.

4.7.3 Komitetas mano, kad pradžioje reikalingas lėšas būtų galima gauti skiriant **papildomas** lėšas pagal Septintosios bendrosios mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programos vidurio laikotarpio įvertinimą, kurios turėtų būtų papildytos **tiesioginiais procentiniais** valstybių narių **įnašais**.

4.7.4 Dar vienas finansavimo šaltinis galėtų būti EIB veikla pagal *Innovation–2010–Initiative* (i2i) bei EIB priemonės, skirtos aukštųjų mokyklų moksliniams tyrimams <sup>(26)</sup> ir aukštųjų mokyklų tinklams remti.

4.8 Turi būti nuolat stebimi visi Bendrijos mokslinių tyrimų ir technologijų vystymo politikos veiksniai, varžantys tyrėjų judumą. Šiuo metu kliūtis lemia aukštojo mokslo pripažinimo nuostatų įvairovė ir skirtingos mokesčių, draudimo ir socialinės apsaugos taisyklės <sup>(27)</sup>.

4.9 Jei siekiama, kad ETI taptų pasaulinio lygio šios srities institutu, įkvepiančiu kitus žinių trikampio dalyvius ir jų tinklus tobulėti, Komiteto nuomone, jis turi sugebėti pritraukti daug privačių lėšų, kurios pamažu turės tapti pagrindiniu finansavimo šaltiniu.

4.10 Sprendžiant šį klausimą vienu svarbiausių veiksmų galėtų būti intelektinės nuosavybės apsauga, kuri pasiūlyme turėtų būti išsamiau išnagrinėta ir paaiškinta. Be to, pasiūlyme turėtų būti geriau išaiškinta ETI diplomų apibrėžtis ir jų išdavimo sąlygos.

4.11 Komitetas mano, kad turi būti paaiškinta ŽNB arba paties ETI diplomų apibrėžtis ir išdavimas.

4.11.1 Universitetams ir (arba) techninėms aukštosiomis mokykloms, kurios buvo atrinktos kaip pavienių ŽNB partnerės, turi būti pradžioje numatytas pakankamai ilgas laikotarpis atitinkamiems diplomams išduoti. Be to, šiame pradiniam etape turi būti išduodami tik tie diplomai, kurie atitinka tam tikras būtiniausias sąlygas.

4.11.2 Šios sąlygos galėtų apimti tokius elementus:

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

— studijos turi vykti ir mokslinių tyrimų veikla turi būti vykdoma mažiausiai trijų valstybių narių trijose skirtingose institucijose užtikrinant diplomo Europos aspektą;

— turi būti pripažinta, kad esama pakankamai naujovių diegimo potencialo, kurį patvirtins pagrindinis ETI.

4.12 Kalbant apie ETI įstatus, Komitetas mano, kad būtų tikslinga įsteigti **administracinę valdybą**, kurios sudėtis būtų tokia pat kaip ir **valdybos** kuri numatyta Komisijos pasiūlyme – po penkis ekonomikos, valstybinių ir privačių mokslinių tyrimų institucijų atstovus, valstybinių ir privačių aukštųjų mokyklų atstovus, ir dar keturi nariai, atstovaujantys EIT ir ŽNB <sup>(28)</sup> darbuotojams ir studentams. Šiam organui pirmininkautų Komisijos atstovas ir dirbti padėtų:

— **stebėtojų taryba**, kurią sudarytų **valstybių narių atstovai** ir kurios pirmininkas būtų Komisijos atstovas;

— **vykdomasis komitetas**, kurį sudarytų po du ekonomikos, mokslinių tyrimų centrų ir aukštųjų mokyklų atstovus ir kurio pirmininkas būtų valdybos pirmininkas;

— **administracijos direktorius** ir **rektorius**, kuriuos valdyba stebėtojų tarybai pritarus galės paskirti ir atšaukti.

4.12.1 Jei bendrai ETI įmonei bus pasirinktas šis modelis, bendros įmonės administracijos ir moksliniams darbuotojams galėtų būti pasiūlyta terminuota darbo sutartis, kurios sąlygos galėtų būti nustatytos remiantis kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygomis <sup>(29)</sup>.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

<sup>(26)</sup> Žr. STAREBEL, EIBURS programos ir EIB universitetų tinklai.  
<sup>(27)</sup> Žr. 22 išnašą.

<sup>(28)</sup> Ši sudėtis turi užtikrinti ir tinkamą socialinių partnerių atstovavimą.  
<sup>(29)</sup> Plg. Bendros įmonės „Galileo“ įstatų 11 straipsnis, 2002 m. gegužės 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 876/2002 dėl bendros įmonės „Galileo“ įsteigimo, OL L 138, 2002 5 28.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių regos lauko ir priekinio stiklo valytuvų (Kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 651 final — 2006/0216(COD)

(2007/C 161/07)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2006 m. lapkričio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių regos lauko ir priekinio stiklo valytuvų* (kodifikuota redakcija).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Brendan Burns.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 146 nariams balsavus už ir 7 susilaikius.

1. Šiuo pasiūlymu siekiama kodifikuoti 1974 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvą 74/347/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių matymo lauką ir priekinio stiklo valytuvus, suderinimo.

2. Komitetas mano, kad yra labai naudinga visus teisės aktų tekstus sujungti į vieną direktyvą. Buvo užtikrinta, kad atliekant šį nuostatų sujungimą nebus daroma jokių esminių pakeitimų ir kad vienintelis sujungimo tikslas — pateikti Bendrijos teisės aktus aiškia ir skaidria forma. Komitetas visiškai pritaria šiam tikslui ir, atsižvelgdamas į patikinimus, sutinka su šiuo pasiūlymu.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų  
komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių tam tikrų dalių ir techninių rodiklių (Kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 662 final — 2006/0221 (COD)

(2007/C 161/08)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2006 m. lapkričio 29 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių tam tikrų dalių ir techninių rodiklių* (kodifikuota redakcija).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Brendan Burns.

434 plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 147 nariams balsavus už, ir 8 susilaikius.

1. Šiuo pasiūlymu siekiama kodifikuoti 1974 m. kovo 4 d. Tarybos direktyvą 74/151/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių tam tikras dalis ir techninius rodiklius, suderinimo.

2. Komitetas mano, kad yra labai naudinga visus teisės aktų tekstus sujungti į vieną direktyvą. Buvo užtikrinta, kad atliekant šį nuostatų sujungimą nebus daroma jokių esminių pakeitimų ir kad vienintelis sujungimo tikslas — pateikti Bendrijos teisės aktus aiškia ir skaidria forma. Komitetas visiškai pritaria šiam tikslui ir, atsižvelgdamas į patikinimus, sutinka su šiuo pasiūlymu.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų  
komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių didžiausio projektinio greičio ir jų krovinių kėbulų (Kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 667 final — 2006/0219(COD)

(2007/C 161/09)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2006 m. lapkričio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių didžiausio projektinio greičio ir jų krovinių kėbulų* (kodifikuota redakcija).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Brendan Burns.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 151 nariui balsavus už ir 6 susilaikius.

1. Šiuo pasiūlymu siekiama kodifikuoti 1974 m. kovo 4 d. Tarybos direktyvą 74/152/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių didžiausią projektinį greitį ir jų krovinius kėbulus, suderinimo.

2. Komitetas mano, kad yra labai naudinga visus teisės aktų tekstus sujungti į vieną direktyvą. Buvo užtikrinta, kad atliekant šį nuostatų sujungimą nebus daroma jokių esminių pakeitimų ir kad vienintelis sujungimo tikslas — pateikti Bendrijos teisės aktus aiškia ir skaidria forma. Komitetas visiškai pritaria šiam tikslui ir, atsižvelgdamas į patikinimus, sutinka su šiuo pasiūlymu.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų  
komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS



**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairo mechanizmų (Kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 670 — 2006/0225 (COD)

(2007/C 161/10)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2006 m. lapkričio 29 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairo mechanizmų* (kodifikuota redakcija).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Brendan Burns.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 157 nariams balsavus už, ir 6 susilaikius.

1. Šiuo pasiūlymu siekiama kodifikuoti 1975 m. gegužės 20 d. Tarybos direktyvą 75/321/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairo mechanizmus, suderinimo.
2. Komitetas mano, kad yra labai naudinga visus teisės aktų tekstus sujungti į vieną direktyvą. Buvo užtikrinta, kad atliekant šį nuostatų sujungimą nebus daroma jokių esminių pakeitimų ir kad vienintelis sujungimo tikslas — pateikti Bendrijos teisės aktus aiškia ir skaidria forma. Komitetas visiškai pritaria šiam tikslui ir, atsižvelgdamas į patikinimus, sutinka su šiuo pasiūlymu.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų  
komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl draudimų ginant vartotojų interesus (kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 692 final — 2003/0099 (COD)

(2007/C 161/11)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2006 m. gruodžio 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl draudimų ginant vartotojų interesus (kodifikuota redakcija).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Jorge Pegado Liz.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 153 nariams balsavus už ir 7 susilaikius.

1. Šioje siūlomoje direktyvoje, kodifikuojančioje Direktyvą 98/27/EB <sup>(1)</sup>, vėl nagrinėjamas ir iš dalies keičiamas 2003 m. gegužės 12 d. pateiktas <sup>(2)</sup> pasiūlymas tuo pačiu klausimu, dėl kurio Komitetas paskelbė palankią nuomonę <sup>(3)</sup>.

2. Dabartinį pasiūlymą reikėjo parengti, nes tuo pačiu metu, 2005 m. birželio 11 d., buvo paskelbta Direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos. Joje aiškiai pripažįstama, kad tokie veiklai gali būti taikomi minėtoje direktyvoje numatyti draudimai siekiant užtikrinti, kad šiai nesąžiningai veiklai būtų užkirstas kelias, kad ji būtų sustabdyta ir kad kolektyviniams vartotojų interesams atstovaujančioms organizacijoms būtų suteikta galimybė kreiptis į teismą, kad šie draudimai būtų skiriami.

3. Kaip nurodoma pirmiau minėtoje nuomonėje, Komitetas pastebi, kad laikantis 1994 m. gruodžio 20 d. sudaryto Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos tarpinstitucinio susitarimo, kodifikuojant teisės aktus negalima atlikti jokių svarbių pakeitimų. Išsamus pasiūlytų pakeitimų tyrimas atskleidžia, kad šio principo buvo laikomasi. Reikėtų nurodyti, kad Komisija įvykdė ankstesnėje nuomonėje pateiktą Komiteto reikalavimą, t. y. siūlomą direktyvą pateikti kartu su visu iš dalies pakeisto pasiūlymo tekstu, kuriame būtų aiškiai pažymėti visi pakeitimai.

4. Nepaisant to, Komitetas mano, kad privalo paminėti, jog savo nuomonėje dėl Komisijos pirmojo pasiūlymo šiuo klausimu <sup>(4)</sup>, kuriuo yra grindžiama dabartinė Direktyva 98/27/EB,

Komitetas nurodė, kad dėl 1 straipsnio 1 dalyje pateikiamos nuorodos į „priedą“, kuriame yra direktyvų sąrašas, susidaro nuolatinio atnaujinimo būtinybė kiekvienu atveju, kaip ir dabar, kai paskelbiama kita direktyva, kurioje nustatomos esminės teisinės nuostatos, kurias reikia įgyvendinti naudojantis tokios rūšies priemonėmis, kurios nurodomos dabartinio pasiūlymo straipsniuose, siekiant apginti kolektyvinius vartotojų interesus <sup>(5)</sup>.

4.1 Be to, šių straipsnių formulavimo pobūdis atskleidžia nepagrįstai sudėtingas teisės aktų kūrimo formas, kurios prieštarauja EESRK ir Komisijos kartu išskeltiems „geresnės teisėkūros“ ir „teisės aktų supaprastinimo“ tikslams.

5. Be to, Direktyvos 20005/29/EB <sup>(6)</sup> ir būtent 11 ir 14 straipsnių nuostatų paskelbimas sustiprina pirmiau minėtoje 1996 m. EESRK nuomonėje jau pateiktą ir tuo metu pripažintą rekomendaciją, kad ieškinių teikimas dėl atsakomybės galėtų veiksmingai papildyti draudimus.

5.1 Todėl EESRK ragina Komisiją daugiau pagalvoti apie tai, ar derėtų išplėsti priemonių taikymo sritį atstovaujant kolektyviniams, konkrečiai — vartotojų, interesams.

<sup>(1)</sup> 1998 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/27/EB dėl draudimų ginant vartotojų interesus (OL L 166, 1998 06 11).

<sup>(2)</sup> COM(2003) 241 final.

<sup>(3)</sup> EESRK nuomonė. Pranešėjas Umberto Burani (OL C 10, 2004 01 14).

<sup>(4)</sup> COM(1995) 712 final (OL C 107, 1996 04 13).

<sup>(5)</sup> EESRK nuomonė (OL C 30, 1997 01 30), pranešėjas Roger Ramaekers. Šioje nuomonėje pakartojami EVTG pateikti pasiūlymai Europos vartotojų organizacijai (BEUC) ir pačios svarbiausios mokslinės nuostatos (žr. Jerome Franck ir Monique Goyens *La proposition de directive relative aux actions en cessation en matière de protection des intérêts des consommateurs: quelques impressions préliminaires* (Pasiūlymas dėl direktyvos dėl draudimų ginant vartotojų interesus: pirmieji išpūdžiai) (REDC, 1996 95).

<sup>(6)</sup> OL L 149, 2005 06 11. EESRK nuomonė OL C 108, 2004 04 30.

6. Taigi, Komitetas, atsižvelgdamas į griežtus kodifikacijos apribojimus, kuriuos Komisija vykdo remdamasi 1987 balandžio 1 d. sprendimu (COM(1987) 868 PV), teigiamai vertina šį

pasiūlymą, kaip ir ankstesnį pasiūlymą, susijusį su ta pačia direktyva.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, panaikinančią 1971 m. liepos 26 d. Tarybos direktyvą 71/304/EEB dėl laisvės teikti paslaugas pagal viešojo darbų pirkimo sutartis apribojimų panaikinimo ir viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo su rangovais, veikiančiais per atstovybes ar filialus**

COM(2006) 748 final — 2006/0249 (COD)

(2007/C 161/12)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos sutarties 95 straipsniu, 2006 m. gruodžio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, panaikinančią 1971 m. liepos 26 d. Tarybos direktyvą 71/304/EEB dėl laisvės teikti paslaugas pagal viešojo darbų pirkimo sutartis apribojimų panaikinimo ir viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo su rangovais, veikiančiais per atstovybes ar filialus.*

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Hans-Joachim Wilms.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 87 nariams balsavus už, 1 - prieš ir 13 susilaikius.

## 1. Įžanga

1.1 50 metų nuolat buvo kuriama Europos teisė — sutartys, direktyvos ir reglamentai, rekomendacijos, Europos Teisingumo Teismo sprendimai ir kiti Bendrijos dokumentai, tačiau teisės aktai nebuvo nuosekliai konsoliduojami, todėl Europos teisė tapo paini ir netgi specialistams sunkiai suprantama.

1.2 Pavyzdžiui, tam tikrose teisės srityse buvo priimtos naujos direktyvos, tačiau prieš tai nebuvo nuosekliai peržiūrėtos esamos direktyvos, siekiant išsiaiškinti, ar priėmus naują direktyvą jos nepaseno ar jų negalima įterpti į naują direktyvą, kad tuo pačiu metu ankstesnę direktyvą dėl to paties klausimo būtų galima panaikinti. Arba pasitaikydavo, kad ir tarpusavyje susiję tai pačiai teisės sričiai priklausantys aspektai buvo išskirti ir ilgą laiką reglamentuojami naujomis atskiromis direktyvomis. Arba direktyvų dalys buvo vėliau keičiamos teisės aktais, tuo pačiu metu nebuvo priimamas atitinkamas naujas teisiškai įpareigojantis konsoliduotas dokumentas.

1.3 Taigi, iš tiesų laikas keisti susidariusią padėtį. Nėra jokių kliūčių atlikti techninį esamų dokumentų konsolidavimą, jei šis konsolidavimas atliekamas turint gerų ketinimų ir nenaudojamas kaip priemonė siekti kitų tikslų, pvz., suvesti sąskaitas su kitomis institucijomis ir tokiu būdu įtvirtinti savo — politiniame procese lig šiol pritarimo neradusią — poziciją.

Todėl Komitetas iš esmės pritaria Komisijos pareikštam ketinimui pašalinti teisės techniniu aspektu nereikalingas teisyne dalis.

1.4 Komitetas taip pat pritaria tuo pačiu metu Komisijos pareikštam ketinimui paprastinant Europos teisės aktus mažinti biurokratiją ir nereikalingas sąnaudas valstybėse narėse.

1.5 Atitinkamus pasiūlymus priimti direktyvas, panaikinančias arba keičiančias dabartinius teisės aktus, šio proceso metu Komisija turi pati peržiūrėti ir atsižvelgti į pirmiau minėtus du aspektus.

## 2. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo <sup>(1)</sup> ir Direktyvos 71/304/EEB nuostatos

2.1 Komisija rekomenduoja priimti naują direktyvą <sup>(2)</sup>, panaikinančią ankstesnę Direktyvą 71/304/EEB.

2.2 1971 m. liepos 26 d. paskelbta Tarybos direktyva 71/304/EEB valstybės narės įpareigojamos panaikinti apribojimus, trukdančius pasinaudoti teise dalyvauti, sudaryti, įgyvendinti ar prisidėti įgyvendinant viešojo darbų pirkimo sutartis valstybės ir visų viešosios valdžios institucijų arba viešosios teisės reglamentuojamų juridinių asmenų vardu siekiant naudoti kitų šalių paslaugų teikėjams. Direktyva buvo nukreipta prieš tiesioginį ir netiesioginį užsienio paslaugų teikėjų diskriminavimą valstybės narėms sudarant viešojo pirkimo sutartis, be to, valstybės narėms buvo keliamas reikalavimas ne savo šalies rangovams užtikrinti tokias pat galimybes kaip ir nacionaliniams rangovams gauti lėšų, pagalbos ir subsidijų, ir kad ne nacionaliniai subjektai „be jokių apribojimų ir bet kuriuo atveju tomis pačiomis sąlygomis kaip nacionaliniai subjektai“ galėtų pasinaudoti tiekimo infrastruktūra, kurią valstybė turi galimybę kontroliuoti ir kuri naudota gavėjams reikalinga sutarčiai vykdyti.

2.3 Komisija savo pasiūlymą motyvuoja tuo, kad priėmus šią direktyvą ji buvo keičiama ir šiuo metu yra pasenusi.

2.3.1 Viena vertus, viešųjų pirkimų sritį šiuo metu reglamentuoja Direktyvos 2004/17/EB ir 2004/18/EB, todėl ši direktyva yra nereikalinga.

2.3.2 Kita vertus, kalbant apie bendras Direktyvos 71/304/EEB sąsajas su laisvu paslaugų judėjimu, ETT precedentų teisė šioje srityje yra pasikeitusi iš esmės. Norėdama tai įrodyti, Komisija išnašoje cituoja C-76/90 Säger bylos sprendimo pagrindimą, kuriame teigiama, kad EEB sutarties 59 straipsnyje (Laisvas paslaugų judėjimas, dabar 49 str.) reikalaujama panaikinti ne tik bet kokią ūkio subjektų diskriminaciją nacionalinės priklausomybės pagrindu, bet ir visus apribojimus, net jei jie vienodai taikomi nacionaliniams ir kitų valstybių narių subjektams, „jeigu jie dėl savo pobūdžio gali kitaip trukdyti arba apsunkinti kitose valstybėse narėse įsisteigusius ir ten tokias pat paslaugas teikiančių subjektų veiklą“.

2.3.3 Aiškinamajame memorandume Komisija taip apibendrina ETT teisminę praktiką, esą jis nustatė, jog „...akivaizdu, kad EB sutarties 49 straipsniu draudžiamos visos priemonės, kurios galėtų trukdyti laisvai teikti paslaugas“.

2.4 Konstatuojamojoje dalyje Komisija dar kartą pateikia nuorodą į naujas viešųjų pirkimų direktyvas ir sprendimą dėl

Säger bylos, kad ūkio subjektams būtų galima užtikrinti lygiavertį ar aukštesnį apsaugos lygį, nei panaikinamoje direktyvoje.

2.5 Direktyvą sudaro 4 straipsniai. 1 straipsniu panaikinama Direktyva 71/304/EEB. 2 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės priimtų įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie įgyvendintų šią direktyvą, panaikinančią kitą direktyvą. Valstybės narės turi pateikti Komisijai šių nuostatų tekstą bei nuostatų ir šios direktyvos koreliacijos lentelę ir tvirtindamos šias nuostatas valstybės narės turi jose daryti nuorodą į šią direktyvą, arba tokią nuorodą daryti jas oficialiai paskelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės. 3 straipsnyje nurodoma, kad direktyva įsigalioja jos paskelbimo dieną, o 4 straipsnyje — kad direktyva yra skirta valstybės narėms.

## 3. Komisijos pasiūlymo įvertinimas

3.1 Pateiktas pasiūlymas priimti direktyvą, panaikinančią Direktyvą 71/304/EEB, deja, ne kiekviename punkte atitinka šios nuomonės 1 punkte išdėstytus kriterijus.

3.2 Apskritai dera pastebėti, kad siūloma direktyva, kuria siekiama panaikinti kitą direktyvą, yra viena pirmųjų tokio pobūdžio direktyvų iš visos panašių direktyvų serijos. Todėl kyla klausimas: ar iš tiesų tai pats veiksmingiausias būdas artimiausiems mėnesiams ir metams numatytą darbo programą, skirtą panaikinti daugelį pasenusių direktyvų, įgyvendinti taip, kad vietoj panaikintinos pasenusios direktyvos išleidžiama nauja direktyva. Ateityje įgyvendinant darbo programą reikia dar kartą apsvarstyti, ar nebūtų geriau ir efektyviau kaip alternatyvą pasiūlyti iš karto panaikinti keletą direktyvų priimant vieną naują direktyvą. Kadangi valstybės narės, priimdamos įstatymus, dažnai tuo pačiu metu perkelia keletą direktyvų į nacionalinę teisę, taip būtų galima išvengti, kad valstybės narės per trumpą laiką keletą kartų derintų tuos pačius įstatymus.

3.3 Kalbant apie pateiktą pasiūlymą priimti direktyvą, reikėtų dar kartą apsvarstyti, ar 2 straipsnyje numatyta perkėlimo forma iš tiesų nėra alternatyvų, ar tikslui pasiekti nepakaktų paraginti valstybes nares peržiūrėti savo teisės aktus ir įvertinti, ar nereikia jų derinti, o jei toks poreikis yra — tą padaryti.

3.4 Panaikintinoje 1971 m. direktyvoje iš esmės buvo siekiama panaikinti tuometinius valstybių narių diskriminuojančius įstatymus ir taisykles, taip pat įgyvendinti visuotinius Bendrijos teisės principus, susijusius su viešaisiais pirkimais, kurie šiuo metu kartojasi naujose direktyvose ir toliau detalizuojami.

<sup>(1)</sup> COM(2006) 748 final

<sup>(2)</sup> COM(2006) 748 final

3.5 Kalbant apie valstybių narių diskriminuojančių nuostatų panaikinimą, tą reikėjo padaryti perkeliant Direktyvą 71/304/EEB dar 8-jame dešimtmetyje arba vėliau į ES įstojusioms šalims perimant Bendrijos teisyną. Numatomas šios direktyvos panaikinimas nereiškia, kad šių ankstesnių diskriminuojančių nacionalinių įstatymų panaikinimas vėl turi būti anuluotas. Todėl panaikinus direktyvą, priimtų nacionalinių teisės aktų, panaikinančių diskriminuojančias nuostatas, nereikės derinti, kadangi juose keliamas tikslas daugeliu atvejų pasiektas panaikinus diskriminuojančius teisės aktus, o Sutartis ir visos naujesnės direktyvos ir taip numato diskriminuojančių nuostatų panaikinimą arba draudimą.

3.6 Valstybių narių viešųjų pirkimų įstatymai paprastai — vėliausiai priėmus Direktyvas 2004/18/EB ir 2004/17/EB — jau suderinti ir atspindi Europos teisės raidą nuo 1971 m. Jei tai dar nepadaryta, Komisija dar gali paspartinti naujų direktyvų įgyvendinimą. Kadangi visos direktyvos ir taip iš esmės skirtos valstybių narių teisės aktų leidėjams, visiškai pakaktų tiesiog panai-

kinti Direktyvą 71/304/EEB Europos lygiu ir pavesti valstybėms narėms atlikti peržiūrą, norint šiuo atveju pasiekti iškeltą tikslą. Daugeliu atvejų teks, pasitaikius progai, tik pageduoti išbraukiant nuorodą į pasenusią Direktyvą 71/304/EEB, jei apskritai buvo remtasi šia direktyva.

3.7 Deja, jau negalima pakeisti to, kad Direktyva 71/304/EEB nebuvo panaikinta priimant Direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB. Todėl siūloma, kad ateityje teikiant pasiūlymus priimti direktyvas būtų iš esmės patikrinta, ar priėmus naują direktyvą ankstesnioji nelaikytina pasenusia, ir tokiu atveju prireikus iškart panaikinti tokias pasenusias direktyvas. Ši priemonė taip pat galėtų laipsniškai prisidėti, kad ES teisėje būtų daugiau nuoseklumo ir skaidrumo.

4. Todėl EESRK siūlo pasiūlymą priimti direktyvą taip pakeisti, kad jis apsiribotų tik Direktyvos 71/304/EEB panaikinimu ir pareikalauti iš valstybių narių patikrinti, ar nereikia joms daryti reikiamus teisės aktų pakeitimus.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės*

#### PRIEDAS

Toliau pateikiamos skyriaus nuomonės teksto dalys buvo atmetos ir sesijoje priimti pakeitimai, tam pritarė ne mažiau kaip ketvirtadalis balsavusiųjų už.

- 3.9 Nuomonėje pateikiamo pasiūlymo priimti direktyvą paaiškinimas ir antrasis konstatuojamosios dalies punktas yra užslėptas bandymas praskinti kelią iš dalies vienpusiškam Europos pirminės teisės aiškinimui.
- 3.10 Kaip ir Komisijos projekte dėl paslaugų direktyvos, taip ir šiuo atveju Europos Teisingumo Teismo sprendimas dėl laisvės teikti paslaugas pateikiamas sutrumpintas ir vienpusiškai. 1991 m. liepos 25 d. sprendimas dėl C-76/90 Säger bylos apibendrinamas taip: „akivaizdu, kad EB sutarties 49 straipsniu draudžiamos visos priemonės, kurios galėtų trukdyti laisvai teikti paslaugas“. Šiam požiūriui įrodyti 7 išnašoje cituojamas bylos sprendimo pagrindimas.
- 3.11 Nepaisant to, kad Europos Teisingumo Teismas šiame bylos sprendimo pagrindime paminėjo ne apskritai visas galimas priemones, o tik diskriminavimą ir apribojimus, Komisija savo apibendrinimu ir sutrumpinta citata nepastebi labai svarbaus sprendimo principo, kuris pateikiamas kitoje, 15 šio sprendimo dalyje — kurio Komisija necituoja — ir kituose sprendimuose: nors visos tiesiogiai ir netiesiogiai diskriminuojančios valstybių narių priemonės ir reikalavimai yra aiškiai draudžiami, vis dėlto Europos Teisingumo Teismas ir toliau leidžia taikyti valstybėms narėms nediskriminuojančias priemones ir reikalavimus, jei juos lemia pagrindinės būtinos visuotinės svarbos priežastys ir siekiant tikslo yra tinkami ir reikalingi bei neviršija to, kas tikrai yra būtina.

- 3.12 Iš vienpusiškos sprendimo santraukos atpažįstama Komisijos pozicija aiškiai rodo, kad paslaugų teikėjams iš kitų šalių neturi būti taikomos jokios konkursą paskelbusios valstybės narės taisyklės ir reikalavimai ar priemonės, net jei jos visiškai atitinka Europos sutarčių tikslus ir numatytos kitų Europos teisės aktų, taikomos nediskriminuojant ir akivaizdžiai atitinka Europos Teisingumo Teismo reikalavimus.
- 3.12.1 Jei šis požiūris būtų teisingas, netgi Europos lėšomis finansuojamiems valstybių narių projektams taikomi reikalavimai konkurso dalyviams turėtų būti laikomi neteisėtais, taip pat ir tie reikalavimai, kurie remiasi aiškiais ES nuostatomis dėl Europos lėšų skyrimo. Galima taip pat paminėti reikalavimus, kurie susiję su tam tikrų standartų laikymusi dar nesuderintose srityse ir yra skirti kelių eismo saugumui, pvz., nacionalinės kelių eismo taisyklės dėl vietovės ženklinančių ženklų spalvos, šviesos atspindžio laipsnio ir dydžio. Taip pat paminėtinos pavyzdinės valstybių narių darbo saugos nuostatos, pvz., Nyderlanduose, reglamentuojančios didžiausią kelkraščio akmenų leistiną svorį ir didžiausius matmenis, siekiant sumažinti invalidumo atvejų skaičių tarp kelių statybose dirbančių darbininkų.
- 3.12.2 Tai rodo šio pernelyg smulkmeniško laisvės teikti paslaugas aiškinimo absurdiškumą. Nes esant tokiam aiškinimui, EB sutarties 49 straipsnis — priešingai jame išdėstytoms nuostatomis ir teisinėms sąsajoms su kitais Europos sutarčių straipsniais — kitose šalyse savo veiklą pradedančioms įmonėms taptų „viršesne pagrindine teise“, pašalinančia visas bendrąsias teises sąlygas, kurios buvo sudarytos pagrįstai ir kurios atitinka bendruosius ES ir jos valstybių narių teisės principus, skirtus reglamentuoti įmonių veiklą. Šią idėją vargu ar būtų įmanoma perteikti Sąjungos piliečiams, jau anksčiau ją yra atmetusios visos kitos Europos institucijos, svarstydamos paslaugų direktyvą.
- 3.13 Toks teisinis suvokimas prieštarautų ne tik naujų Direktyvų 2004/18/EB ir 2004/17/EB turiniui, bet ir Europos sutarčių idėjai ir nuostatomis, subsidiarumo principui ir pridėjamiems protokolams dėl jo nuostatų taikymo bei Europos Teisingumo Teismo teisminei praktikai.
- 3.14 Tai ne Komisijos ir ne kurios nors kitos Europos institucijos uždavinys pateikti įpareigojančią Europos Teisingumo Teismo sprendimų aiškinimą. O juo labiau negali būti jų uždavinys cituojant sutrumpintą šių sprendimų turinį taip, kad jis aiškiai prieštarautų Europos Teisingumo Teismo valiai, išreikštai atitinkamuose sprendimuose.
- 3.15 Jei pateiktus pasiūlymą priimti direktyvą tokie vienpusiški aiškinimai taptų Europos antrinės teisės dalimi, atsirastų naujų galimybių aiškinti ankstesnes Direktyvas 2004/18/EB ir 2004/17/EB ir dėl to neatsirastų daugiau teisinio aiškumo ir apibrėžtumo, veikiau priešingai.
4. Todėl EESRK siūlo pasiūlymą priimti direktyvą taip pakeisti, kad jis apsiribotų tik Direktyvos 71/304/EEB panaikinimu ir pareikalauti iš valstybių narių patikrinti, ar nereikia joms daryti reikiamus teisės aktų pakeitimus, ir tai pagrįsti vien tik techninėmis priežastimis, susijusiomis su Direktyvų 2004/18/EB ir 2004/17/EB priėmimu.

*Už tai, kad būtų išbrauktos šios dalys, balsavo:*

Už: 43 Prieš: 38 Susilaikė: 12

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (Kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 812 final — 2006/0264 (COD)

(2007/C 161/13)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. sausio 17 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti* (kodifikuota redakcija).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Jean-Paul Grasso.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 157 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

**1. Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Bendrijos teisės aiškumas ir skaidrumas priklauso ir nuo dažnai keičiamų taisyklių kodifikavimo.

1.2 Kodifikavimas turi būti atliekamas griežtai laikantis įprastos Bendrijos teisės aktų priėmimo tvarkos.

1.3 Šiuo pasiūlymu siekiama kodifikuoti 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvą 89/104/EEB valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti. Nauja direktyva pakeis įvairius aktus, kurių nuostatos buvo į ją įtrauktos; šis pasiūlymas nekeičia kodifikuojamų teisės aktų turinio, nes jame šie aktai tik sujungiami atliekant kodifikavimui būtinus formos pakeitimus.

1.4 Komitetas pritaria šio teisės akto kodifikavimui.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendro aiškinamojo memorandumo dėl 25 teisės aktų, kurie turi būti skubos tvarka pritaikyti prie 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimo 1999/468/EB, nustatančio Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką su pakeitimais, padarytais 2006 m. liepos 17 d. Tarybos sprendimu 2006/512/EB**

COM(2006) 901, 902, 903, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926 final

(2007/C 161/14)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37, 44, 47, 55, 95, 152, 175 ir 262 straipsniu, 2007 m. sausio 18 d. ir vasario 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl 25 teisės aktų, kurie turi būti skubos tvarka pritaikyti prie 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimo 1999/468/EB, nustatančio Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką su pakeitimais, padarytais 2006 m. liepos 17 d. Tarybos sprendimu 2006/512/EB.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2007 m. sausio 14 d. pavedė Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyriui organizuoti darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 434-oje plenarinėje sesijoje, kuri įvyko 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Daniel Retureau ir priėmė šią nuomonę 96 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 3 susilaikius.

## 1. Komiteto nuomonės santrauka

1.1 Komitetas pritaria reguliavimo procedūros su tikrinimu įtraukimui į komitologijos sistemą. Tokia procedūra leis Tarybai ir Europos Parlamentui tikrinti ir, prireikus, iš dalies keisti Komisijos priimtus įgyvendinimo reglamentus, kai, remiantis teisės aktais, Komisijai numatyta teisė naudoti jai suteiktus įgyvendinimo įgaliojimus tam tikrose srityse, tačiau nesuteikiant teisės atlikti esminių pakeitimų: t. y. ji gali imtis tik pakeitimų ir koregavimo, būtinų siekiant sklandaus teisės akto taikymo remiantis Europos bendrijos steigimo sutarties 251 straipsniu.

1.2 Komitetas pabrėžia, kad siekis iš dalies keisti kai kuriuos Komisijos siūlomus teisės aktus skubos tvarka<sup>(1)</sup> dera su Tarybos sprendimu 2006/512/EB ir Bendru pareiškimu dėl teisės aktų, kurie turi būti kuo skubiau priimti, ir termino panaikinimo Komisijai vykdamai jai suteiktus įgaliojimus.

## 2. Europos Komisijos pasiūlymai

2.1 2006 m. liepos 17 d. Tarybos sprendimu 2006/512/EB<sup>(2)</sup> iš dalies pakeistas 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimas, nustatantis Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką (1999/468/EB)<sup>(3)</sup>, visų pirma 5a straipsnyje numatant naują reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

2.2 Tokiu būdu komitologijos procedūrose, užtikrinančiose visų teisės aktų stebėseną, bus numatyta papildoma galimybė, kuri leis Europos Parlamentui užtikrinti geresnę kontrolę Komisijai naudojantis šiuo teisės aktu suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais. Ši priemonė bus taikoma teisės aktams, kuriems bus taikoma ši priemonė, priimtiems taikant bendro sprendimo procedūrą arba Lamfallussy procedūrą finansų srityje.

2.3 Bendrame pareiškimė<sup>(4)</sup> Taryba, Europos Parlamentas ir Komisija pateikė sąrašą dėl pagrindinių dokumentų, kurie dėl iš dalies pakeisto sprendimo turi būti pataisyti skubos tvarka, kad tam tikrais atvejais, vietoje ankstesnės procedūros, būtų įvesta naujoji reguliavimo procedūra su tikrinimu. Be to, šiame bendrame pareiškimė numatyta, kad siekiant įgyvendinti geros teisėkūros principus, Komisijai naudojantis jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais nebūtų nustatomi terminai.

2.4 Taigi, Komisija siūlo atgaline data iš dalies pakeisti 26 prioritetiniais laikomus teisės aktus<sup>(5)</sup> siekiant įvesti naują procedūrą ir, esant reikalui, panaikinti terminus jų įgyvendinimo įgaliojimų vykdymui.

2.5 Trimis atvejais sąrašė pateikiami bendro sprendimo procedūra priimti dokumentai ne tik pakeičia jau galiojančius pagrindinius teisės aktus, bet juose taip pat paprasčiausiai daroma nuoroda į nuostatas dėl komitologijos, kurios šiuose teisės aktuose turi būti suderintos. Šiais atvejais Komisija pastaruosius teisės aktus pasiūlė taisyti. Visų pirma:

2.5.1 siekiant pataisyti 2005 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/1/EB, Komisija siūlo pataisyti:

— 1991 m. gruodžio 19 d. Direktyvą 91/675/EEB dėl Draudimo komiteto įsteigimo;

— 1992 m. birželio 18 d. Direktyvą 92/49/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, iš dalies keičiančią Direktyvas 73/239/EEB ir 88/357/EEB (trečioji ne gyvybės draudimo direktyva);

<sup>(1)</sup> COM(2006) 901–926.

<sup>(2)</sup> OL L 200, 2006 7 22, p. 11.

<sup>(3)</sup> OL L 184, 1999 7 17, p. 23.

<sup>(4)</sup> OL C 255, 2006 10 21, p. 11.

<sup>(5)</sup> Turima omenyje Komunikate COM(2006)900 final nurodyti dokumentai: COM(2006)901–926. Vis dėlto, reikėtų pabrėžti, kad su EESRK nebuvo konsultuotasi dėl dokumento COM(2006) 904 final.



— 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo;

— 2005 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/68/EB dėl perdraudimo ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvas 73/239/EEB, 92/49/EEB ir Direktyvas 98/78/EB bei 2002/83/EB.

2.5.2 Siekiant pataisyti 2003 m. birželio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros, Komisija siūlo pataisyti:

— pirmiau paminėtą Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/83/EB.

2.5.3 Siekiant pataisyti 2002 m. sausio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/107/EB, Komisija siūlo pataisyti:

— Direktyvą 85/611/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo.

2.6 Toliau pateikiamas dokumentų, kurie turi būti suderinti pirmiausiai, sąrašas:

(1) 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/49/EB dėl investicinių įmonių ir kredito įstaigų kapitalo pakankamumo;

(2) 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo;

(3) 2006 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 78/660/EEB ir 83/349/EEB bei panaikinanti Tarybos direktyvą 84/253/EEB;

(4) 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006 nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas);

(5) 2005 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/68/EB dėl perdraudimo ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 73/239/EEB, 92/49/EEB ir Direktyvas 98/78/EB bei 2002/83/EB;

(6) 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui;

(7) 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/32/EB nustatanti ekologinio projektavimo reika-

lavimų energiją vartojantiems gaminiams nustatymo sistemą ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 92/42/EEB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 96/57/EB ir 2000/55/EB;

(8) 2005 m. vasario 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių pesticidų likučių kiekių augalinės ir gyvūninės kilmės maiste ir pašaruose ar ant jų ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvą 91/414/EEB;

(9) 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo, iš dalies keičianti Direktyvą 2001/34/EB;

(10) 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 85/611/EEB, 93/6/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/12/EB bei panaikinanti Tarybos direktyvą 93/22/EEB;

(11) 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/71/EB dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi visuomenei ar įtraukiami į prekybos sąrašą, ir iš dalies keičianti Direktyvą 2001/34/EB;

(12) 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų;

(13) 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/6/EB dėl prekybos vertybiniais popieriais, pasinaudojant viešai neatskleista informacija, ir manipuliacijos rinka (piktnaudžiavimo rinka);

(14) 2003 m. sausio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų;

(15) 2003 m. sausio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/95/EB dėl tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo elektros ir elektroninėje įrangoje apribojimo;

(16) 2002 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/87/EB dėl finansiniam konglomeratui priklausančių kredito įstaigų, draudimo įmonių ir investicinių firmų papildomos priežiūros, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 73/239/EEB, 79/267/EEB, 92/49/EEB, 92/96/EEB, 93/6/EEB ir 93/22/EEB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 98/78/EB ir 2000/12/EB;

(17) 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo;

- (18) 2002 m. liepos 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1606/2002 dėl tarptautinių apskaitos standartų taikymo;
- (19) 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus;
- (20) 2001 m. kovo 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/18/EB dėl genetiškai modifikuotų organizmų apgalvoto išleidimo į aplinką ir panaikinanti Tarybos direktyvą 90/220/EEB;
- (21) 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus;
- (22) 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių;
- (23) 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/8/EB dėl biocidinių produktų pateikimo į rinką;
- (24) 1992 m. birželio 18 d. Direktyva 92/49/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, iš dalies keičianti Direktyvas 73/239/EEB ir 88/357/EEB (trečioji ne gyvybės draudimo direktyva);
- (25) 1991 m. gruodžio 19 d. Direktyva 91/675/EEB dėl Draudimo komiteto įsteigimo;
- (26) 1985 m. gruodžio 20 d. Direktyva 85/611/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektais (KIPVPS), derinimo.

2007 m. kovo 14 d., Bruxelles

### 3. Bendros pastabos

3.1 Komiteto manymu, komitologijos procedūros, kuriose dalyvauja tik Europos Komisijos ir ES valstybių narių atstovai ir skirtos, atsižvelgiant į įsteigto komiteto pobūdį, teisės aktų įgyvendinimui, konsultacijoms arba su teisės aktų stebėseną ar taikymu susijusiam reguliavimui, turėtų būti skaidresnės ir aiškesnės Europos Sąjungos teritorijoje gyvenantiems piliečiams, ir ypač tiems, kuriems šie teisės aktai yra svarbūs.

3.2 Taigi, Komitetas pritaria sprendimui įvesti naują reguliavimo procedūrą su tikrinimu teisės aktams, priimtiems taikant bendro sprendimo procedūrą, kadangi Europos Parlamentas tiesiogiai nedalyvauja komitetų veikloje ir būtų pageidautina, kad Komisijos naudotųsi jai suteiktomis įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės sistema leistų patikrinti, ar šie įgaliojimai neviršijami įgyvendinimo reglamentuose, kuriuos savarankiškai priima Komisija.

3.3 Įgyvendinimo įgaliojimų terminų, nurodytų kai kuriuose teisės aktuose, panaikinimas yra logiškas žingsnis siekiant stiprinti Europos Parlamento ir Tarybos kontrolę bei užtikrinant jų teisę keisti Komisijos priimtus įgyvendinimo reglamentus dėl visų teisės aktų, priimtų taikant bendro sprendimo procedūrą ir Lamfalussy procedūrą.

3.4 2006 m. spalio 21 d. Bendrame pareiškime Komisija buvo paraginta skubiai pateikti pasiūlymus atsižvelgiant į 2006 m. liepos 17 d. sprendimą. Komitetas konstatuoja, kad Komisija tinkamai atsižvelgė į šį raginimą.

3.5 Be to, Komitetas mano, kad iš dalies pakeisti teisės aktai atitinka minėtame sprendime nustatytus prioritetus.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo**

COM(2006) 373 final — 2006/0132 (COD)

(2007/C 161/15)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 175 straipsniu, 2006 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo*.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 19 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello Pezzini.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 147 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria, jog reikia tausiau naudoti pesticidus, kad būtų galima užtikrinti optimalią jų teikiamą naudą ir sumažinti neigiamą pesticidų poveikį ūkininkavimui, aplinkai, vartotojams, operatoriams ir visai visuomenei.

1.2 EESRK iš esmės pritaria Komisijos pasiūlymui, kadangi jame nagrinėjamas labai svarbus klausimas, susijęs su Europos visuomenės gerove, gyvenimo kokybės ir ekosistemų išsaugojimu, kaimo vystymusi ir taip pat su teigiamomis produktų kūrimo tendencijomis užtikrinant, kad produktai išliktų konkurencingą vidaus ir tarptautinėse rinkose ir kartu nuolat gerinant jų kokybę.

1.3 EESRK pritaria, kad rizikos mažinimo tikslams nustatyti ir tikrai derinimo politikai ES lygiu sukurti reikėtų parengti veiksmų planus nacionaliniu lygiu.

1.3.1 Šių veiksmų planų nuostatas privalu paversti atitinkamomis priemonėmis, taikomomis nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, ypač atsižvelgiant į tris tvarumo aspektus, t. y. ekonominį, socialinį ir aplinkos poveikį.

1.4 EESRK yra įsitikinęs, kad mokymas ir informavimo kampanijos yra labai svarbios, kad būtų galima pasiekti racionalaus ir tausaus pasėlių apsaugos sistemų naudojimo ir išvengti galimo neigiamo poveikio aplinkai.

1.4.1 Mokomi turėtų būti visi suinteresuotieji subjektai, įskaitant viešąsias valdžios institucijas ir organus bei neprofesionalius naudotojus. Žinoma, turi būti išsaugotos patvirtintų institucijų valdomos nacionalinės mokymo sistemos.

1.5 EESRK yra įsitikinęs, kad informavimo kampanijos turėtų būti objektyvios ir nešališkos, atkreipiančios dėmesį į naudą bei žalą pasėliams ir tikslingai orientuotos visų pirma į neprofesionalius naudotojus, ypač vietos lygio valstybines organizacijas ir viešąsias institucijas.

1.6 EESRK yra įsitikinęs, kad, įvedant atsargumo priemones ypač opiose srityse, pavyzdžiui, nustatant purškimo iš lėktuvų taisykles, reikėtų užtikrinti tam tikrą subsidiarumo laipsnį.

1.7 EESRK manymu, svarbu deramai atsižvelgti į žemės ūkio ir augalų apsaugos mokslinius tyrimus, kad būtų galima iki minimumo sumažinti riziką, kuri visuomet yra naudojant chemikalus arba jų mišinius.

1.8 EESRK yra įsitikinęs, kad reikėtų skirti deramą dėmesį bendradarbiavimui su tarptautinėmis institucijomis, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) bei kaimyniniais regionais.

1.9 Vykstant žemės ūkio ir maisto produktų rinkos globalizacijai, EESRK manymu, reikia numatyti Bendrijos veiksmus, kurie užtikrintų gamybos ir sveikatos apsaugos europinių standartų sklaidą pasaulyje, visų pirma juos įtraukiant į *Codex Alimentarius* (Maisto kodeksas).

## 2. Paaiškinimai

2.1 Terminas „pesticidai“ apibūdina veikliąsias medžiagas ir produktus, kurie yra sukurti taip, kad veiktų gyvų organizmų gyvybinius procesus ir dėl to galėtų naikinti arba kontroliuoti kenksmingus organizmus<sup>(1)</sup>. Komisijos pasiūlyme vartojamas konkretesnis terminas „augalų apsaugos produktai“<sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> *Tarptautinis elgesio kodeksas dėl pesticidų platinimo ir naudojimo* (FAO, 2002 m. lapkričio mėn.), FAO tarybos 123-osios sesijos Rezoliucijos I/123 2 straipsnis, 2002 m.

<sup>(2)</sup> Žr. COM(2006) 388, 2 straipsnio 1 dalis.

2.2 Pesticidai yra laikomi ypač svarbiais pasėlių apsaugai nuo vabzdžių, graužikų ir gamtinių ligų sukėlėjų, tačiau jie taip pat gali kauptis aplinkoje ir sukelti rimtą pavojų žmonių ir gyvūnų sveikatai, ypač kai jais užteršiamas geriamasis vanduo. Galimas pavojus žmonių sveikatai, įskaitant vėžį, genetines ligas ir nuolatinį neigiamą poveikį imuninei sistemai.

2.3 Pavojus žmonių sveikatai gali kilti dėl tiesioginio arba netiesioginio sąlyčio su pesticidais, netinkamo jų naudojimo arba nelaimingo atsitikimo, ypač juos naudojant ar jau panaudojus žemės ūkyje, formuojant kraštovaizdį ir vykdant kitokią veiklą.

2.4 Rizika, susijusi su kiekviena pesticiduose esančia veikliąja medžiaga, yra vertinama pagal atitinkamą registravimo tvarką, tačiau valstybėse narėse nepakankamai įvertintas sąlyčio su chemikalų mišiniais poveikis. Taigi, esant tokiai padėčiai, būtų labai sunku įvertinti visų šiuo metu naudojamų veikliųjų medžiagų bendrą poveikį žmonių sveikatai <sup>(3)</sup>.

2.5 Netiesioginis pašalinių asmenų, gyventojų (purškalų dreifas) ir tų asmenų, kuriuos galima vadinti vartotojais (pesticidų likučiais žemės ūkio produktuose arba vandenyje), sąlytis su pesticidais gali sukelti dar rimtesnes pasekmes, ypač pažeidžiamoms gyventojų grupėms. Konkrečiai, neseniai atlikti tyrimai <sup>(4)</sup> parodė, kad ypatingai jautrūs yra embrionai, kurių neurologinis vystymasis pažeidžiamas, jei motinos yra patyrusios pesticidų poveikį.

2.6 Derėtų atsižvelgti į pavojų aplinkai, kylantį netyčia į vandenį, orą ir dirvožemį patekus pernelyg dideliu cheminių medžiagų kiekiui, darančiam neigiamą poveikį augalams, laukiniams gyvūnams, aplinkos terpių kokybei ir apskritai visai biologiškai įvairovei.

2.6.1 Vis dėlto negalima pamiršti fakto, kad šiuolaikinė visuomenė yra priklausoma nuo didelės trąšų, biocidinių produktų, maisto priedų, insekticidų, pesticidų ir herbicidų įvairovės, kurių naudingas poveikis aukštesnio lygio maisto saugai ir kokybei užtikrinti yra išties didelis.

2.7 Jeigu šios medžiagos būtų naudojamos atsakingai, jos užtikrintų aukštos kokybės vaisių ir daržovių, žaliavinių ir maisto produktų pasiūlą rinkoje žemomis kainomis, kurios būtų prieinamos visiems vartotojams. Pasėlių apsaugos produktų naudojimas garantuoja didelius derlius, sumažina grybelių ir bakterijų gaminamų natūralių toksinų lygį, sumažina patiriamus pasėlių nuostolius ir padeda užtikrinti pakankamą ilgalaikę maisto produktų pasiūlą vidaus ir tarptautinėse rinkose.

<sup>(3)</sup> Reikėtų pastebėti, kad jau sukurtos metodologijos, kurios labai dažnai naudojamos tarptautiniu lygiu, ypač Jungtinėse Amerikos Valstijose. Žr. <http://www.epa.gov/ord/htm/innovations.htm>.

<sup>(4)</sup> Developmental neurotoxicity of industrial chemicals (Pramoninių cheminių medžiagų neurotoksinis poveikis), Lancet 2006; 368:2167-78.

2.7.1 Be to, visiems fungicidams, insekticidams ir herbicidams jau taikoma griežta patvirtinimo tvarka prieš suteikiant leidimą jais prekiauti rinkoje ir juos naudoti.

2.8 EESRK pritaria, jog reikia tausiau naudoti pesticidus, kad būtų galima užtikrinti optimalią jų teikiamą naudą ir sumažinti neigiamą pesticidų poveikį aplinkai, vartotojams ir operatoriams. Tai taip pat pagerintų atsakingai augalų apsaugos produktus naudojančių operatorių ir ūkių įvairumą.

2.9 EESRK yra įsitikinęs, kad reikėtų labiau pabrėžti galimą naudą, kurios galėtų pasiekti augalų apsaugos produktus naudojančius ūkininkai, racionaliau ir apgalvotai juos naudodami. Patys ūkininkai jau keletą metų dalyvauja plėtojant racialesnes technologijas, pavyzdžiui, integruotąjį pasėlių valdymą ir integruotąjį kenkėjų valdymą, kuriomis siekiama konkrečiai remti integruotą ūkininkavimą, ir ši tendencija, Komiteto nuomone, turėtų būti skatinama.

2.10 Tikrasis ateities uždavinys yra ne tik patiems reikliausiems vartotojams pateikti aukštos kokybės, saugių, įprastų ir natūralių produktų, bet ir atsižvelgti į poreikius tų vartotojų, kurie stengiasi įsigyti produktų už prieinamą kainą, užtikrinant gerą produktų kokybę.

2.11 Aplinkos klausimų dėl pesticidų naudojimo integravimo problema yra vienas iš Šeštosios Bendrijos aplinkos veiksmų programos 2002–2012 m. prioritetų, kuriuose numatyta plėtoti ir įgyvendinti septynias temines strategijas.

2.12 Yra aiški teminėse strategijose priimtų rekomendacijų — ypač strategijose dėl požeminių vandenų, natūralios gyvūnijos ir augalijos bei dirvožemio apsaugos, atliekų ir pakuočių atliekų tvarkymo — ir pasiūlymo priimti pagrindų direktyvą sąsaja.

2.12.1 Tausiojo pesticidų naudojimo teminėje strategijoje numatomos keturios naujos aplinkos ir sveikatos apsaugos priemonės, įskaitant pasiūlymą priimti direktyvą, nustatančią tausėsio pesticidų naudojimo, kuris yra nagrinėjamas šioje nuomonėje, pagrindus.

2.12.2 Komisija taip pat parengė įvairių atvejų, galimų įgyvendinant numatytas priemones dėl tausėsio pesticidų naudojimo ir jų kainos, poveikio vertinimą: „nuostoliai (kuriuos patiria AAP pramonė ir už mokymą, sertifikavimą ir naudojimo įrangos priežiūrą mokantys ūkininkai) yra lygūs naudai (kurią gauna mažiau pesticidų naudojančios ūkininkai ir mokymo, priežiūros ir sertifikavimo įmonės).“ <sup>(5)</sup>

<sup>(5)</sup> Žr. SEC(2006) 914, 5 punktas, antra pastraipa.

2.13 Galutinis bendras poveikis, turint omenyje sumažėjusias išorines sąnaudas, yra akivaizdžiai teigiamas: „Ekstrapoliuojant išsamų Vokietijoje atliktą tyrimą, galima daryti išvadą, kad optimizavus pesticidų naudojimą bendra ES patirsima nauda viršys 200 mln. eurų kasmet, nes sumažės išorės veiksnių, darančių neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai. (6)“

2.14 Jau 2003 m. (7) EESRK išreiškė paramą Komisijos iniciatyvai parengti pesticidų teminę strategiją. Komitetas taip pat mano, kad reikėtų aiškiai paminėti ir pesticidų, ir kitų technologijų, pavyzdžiui, biopesticidų, augalų ekstraktų, prevencinių metodų, organinių metodų ir augalų atsparumo konkreitiems kenkėjams, atliekamą pasėlių apsaugos vaidmenį, ir kad jų teikiamą naudą ir keliamą riziką reikia vertinti remiantis patikimu moksliniu pagrindu.

### 3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Komisijos pasiūlymo tikslas — apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą ir aplinką nuo pavojingo, netinkamo ar pernelyg didelio pesticidų naudojimo ūkininkaujant ir ekosistemose mažinant pesticidų naudojimo keliamą riziką ir neigiamą poveikį ir „kartu užtikrinant būtina pasėlių apsaugą“.

3.2 Pasiūlyme numatyta:

- privalomas Nacionalinių veiksmų planų (NVP) rengimas pasėlių tipams, veiklos rūšims ir padidintos rizikos vietovėms, kurias reikėtų laikyti prioritetinėmis, nustatyti ir suinteresuotų subjektų įtraukimas į Nacionalinių veiksmų planų (NVP) rengimą, įgyvendinimą ir pritaikymą;
- mokymo ir informavimo sistemų kūrimas pesticidų platintojams ir profesionaliems jų naudotojams bei informacijos plačiai visuomenei teikimas rengiant informavimo ir sąmoningumo ugdymo kampanijas;
- privaloma reguliari paskleidimo įrangos techninė apžiūra siekiant sumažinti kenksmingą pesticidų poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai paskleidimo metu;
- draudimas purkšti iš lėktuvų (galbūt numatant nukrypti leidžiančią nuostatą) siekiant sumažinti didelio kenksmingo poveikio žmonių sveikatai bei aplinkai pavojų;
- konkrečios priemonės vandens aplinkai apsaugoti nuo taršos pesticidais;
- nustatyti teritorijas, kuriose pesticidų naudojimas turi būti labai sumažintas arba kuriose draudžiama juos naudoti, atsižvelgiant į priemones, taikomas pagal kitus teisės aktus;
- pesticidų, jų pakuočių ir likučių tvarkymas bei saugojimas (pesticidų naudojimo trukmė);

(6) Žr. pirmiau nurodytą šaltinį.

(7) OL C 85, 2003 4 8, 112–118 p.

- Bendrijos integruotojo kenkėjų valdymo (IKV) standartų, privalomų nuo 2014 m., kūrimas ir IKV įgyvendinimui būtinų sąlygų nustatymas;
- sukurti privalomos informacijos rinkimo ir ataskaitų dėl pesticidų pateikimo į rinką ir jų naudojimo skelbimo siekiant įvertinti bendrosios rizikos mažinimo pažangą suderintą rodiklių sistemą.

### 4. Pastabos

4.1 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui, kuriame nagrinėjamas labai svarbus Europos visuomenės, vartotojų gerovės ir gyvenimo kokybės, ūkininkavimo ir ekosistemos apsaugos klausimas.

4.2 Apskaičiuota, kad metinės pasaulinio pesticidų pardavimo apimtys siekia 25 milijardus eurų ir pesticidų naudojimas besivystančiose šalyse vis dar yra labai didelis, net jei šios rinkos yra vangios ar mažėja (8). Be to, žemės ūkio ir maisto produktų rinkų globalizacija ragina visus suinteresuotus subjektus vis atidžiau laikytis *Codex Alimentarius* (Maisto kodeksas) nustatytų atitinkamų gamybos ir sveikatos apsaugos standartų, kad šios rinkos taip pat nepatirtų Grešemo dėsnio poveikio (9).

4.3 Įvairiuose pasaulio kraštuose labai dideli pesticidų kiekiai yra švaistomi arba naudojami be reikalo ir daug žmonių kenčia apsinuodiję jais, kadangi ūkininkai, operatoriai ir vietos valdžios institucijos nežino arba nėra informuoti apie naujas technologines priemones, o naudojama įranga pesticidams skleisti dažnai yra susidėvėjusi ar netinkamai prižiūrima. Be to, besivystančiose šalyse vis dar naudojamos pavojingos medžiagos, kurios Europos Sąjungoje jau yra uždraustos (10).

4.4 EESRK yra įsitikinęs, kad ypač svarbu parengti Nacionalinius veiksmų planus, kuriuose būtų apibrėžti kiekybiniai tikslai ir įgyvendinimo grafikai siekiant nustatyti rizikos mažinimo priemones nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu ir atsižvelgti į tris tvarumo aspektus, t. y. ekonominį, socialinį ir poveikio aplinkai.

4.5 Socialiai atsakingas pasėlių apsaugos produktų naudojimas yra labai svarbus siekiant vis pažangesnių socialinių tikslų, stengiantis užtikrinti, kad ūkininkai vykdytų savo įsipareigojimus maisto grandinėje ir aprūpintų vartotojus aukštos kokybės maisto produktais ir užtikrintų aukštą žemės ūkio konkurencingumo lygį vidaus ir tarptautinėse rinkose, kaip numatyta Lisabonos strategijoje.

4.6 Tvarumo ekonominis aspektas padeda užtikrinti, jog produktai būtų naudojami tik tokiu mastu, koks yra būtinas, kad įvairių ligų lygis neviršytų pavojingos ribos, kartu didinant derlingumą ir žemės ūkio produktų pasiūlą bei mažinant ūkių valdymo išlaidas.

(8) Rezoliucija 1/123, FAO taryba 11/2002 ([www.fao.org](http://www.fao.org)).

(9) [http://en.wikipedia.org/wiki/Gresham's\\_Law](http://en.wikipedia.org/wiki/Gresham's_Law).

(10) Pavyzdžiui, naudoti lindaną ES rinkoje buvo uždrausta 2005 m., tačiau jis tebenaudojamas besivystančiose šalyse.

4.7 Kalbant apie aplinką, reikėtų vengti pavojaus, kurį sukelia pernelyg didelio cheminių medžiagų kiekio atsitiktinis patekimas į vandenį, dirvožemį, orą, apdirbtus žemės ūkio ir maisto produktus. Šios medžiagos yra kenksmingos žmogui, augalijai, gyvūnijai, aplinkos kokybei ir iš esmės visai biologinei įvairovei. Be to, reikia turėti omenyje, kad labai svarbu užkirsti kelią augalų ligų sklaidai ir plitimui.

4.8 Siekiant išvengti konkurencijos iškreipimo vidaus rinkoje, svarbu, kad priemonės, nustatytos Nacionaliniuose veiksmų planuose, būtų pasirenkamos atsižvelgiant į direktyvas ir bendrus visos ES kriterijus.

4.9 Švietimas, mokymas ir informavimo kampanijos yra labai svarbios racionaliam ir tvariam pasėlių apsaugos sistemų naudojimui pasiekti ir užtikrinti, kad būtų taikoma geriausia ūkininkavimo praktika ir vengiama galimo neigiamo poveikio aplinkai. Integruotas visų suinteresuotų subjektų mokymas, įskaitant viešąsias valdžios institucijas, organizacijas ir neprofesionalių naudotojus, šioje srityje yra ypač svarbus.

4.10 Valstybės narės sukūrė skirtingas mokymo sistemas, paremtas nacionalinėmis nuostatomis ir teisiniais reikalavimais ir valdomas patvirtintų institucijų. Todėl EESRK yra įsitikinęs, kad reikia nustatyti lankstų Bendrijos orientacinį pagrindą, kad būtų atsižvelgta į skirtingų vartotojų grupių poreikius. Jis galėtų būti grindžiamas *inter alia* tokiais mokymo metodais ir kursais, kuriems suinteresuoti subjektai pritaria Europos lygiu<sup>(1)</sup> ir kurie kiekvienoje šalyje buvo aptarti socialiniams partneriams plėtojant sektorių dialogą.

4.11 Tą patį galima pasakyti apie informavimo ir sąmoninumo ugdymo kampanijas dėl galimos pasėlių apsaugos praktikos naudos ir kenksmingo poveikio grėsmės. Šios kampanijos privalo būti objektyvios ir nešališkos. Atskiros valstybės narės galėtų finansuoti šias kampanijas, pavyzdžiui, panaudodamos mokesčių, taikomą pasėlių apsaugos produktams. Tokiu būdu gautos lėšos galėtų būti panaudotos, pavyzdžiui, vartotojų ir ypač neprofesionalių naudotojų informavimui pasitelkiant įvairias priemones, visų pirma paprastus, internete atnaujinamus techninius vadovus.

4.12 EESRK manymu, labai svarbu, kad valstybės narės įdiegtų pesticidų paskleidimui naudojamos įrangos reguliarios techninės patikros ir priežiūros sistemą atsižvelgdamos į bendrus ir suderintus standartus, grindžiamus esminiais reikalavimais.

4.13 Kalbant apie atsargumo priemonių įvedimą itin opiose srityse, pavyzdžiui, vandens apsaugos srityje<sup>(12)</sup>, kurioje šios priemonės privalo būti suderintos su Vandens pagrindų direk-

tyva, ir „Natura 2000“ nustatytuose sektoriuose, reikėtų atsižvelgti į vietos sąlygas ir žemės ūkio kultūrų rūšis, pavyzdžiui, ryžius.

4.13.1 EESRK nuomone, svarbu užtikrinti, kad būtų vadovaujama geriausia praktika siekiant sumažinti riziką ir nustatyti vienodas ir tikslingas bendras nuostatas ir minimalius rodiklius. Todėl už priemonių pasirinkimą ir griežtą jų stebėseną turėtų būti atsakingos valstybės narės. Komitetas nepritaria bendram draudimui, kadangi mano, kad tai būtų pernelyg griežta priemonė.

4.14 Kalbant apie griežto draudimo purkšti iš lėktuvų įvedimą, EESRK yra įsitikinęs, kad reikėtų atidžiai apsvarstyti faktą, kad yra geografinių vietovių ir situacijų, kai neįmanomi jokie kiti būdai. Todėl derėtų suteikti tik labai ribotas leidžiančias nukrypti nuostatas vykdant tokio pobūdžio veiksmus, kad būtų galima užtikrinti didžiausią galimą saugos ir operatorių profesinių įgūdžių lygį ir taip išvengti neigiamo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai. Valstybės narės ir įvairių lygių atsakingos valstybinės institucijos turėtų naudoti standartizuotas rizikos vertinimo procedūras, kad būtų galima sistemingai stebėti saugumo ir kompetencijos lygį.

4.15 Pagal Bendrąją žemės ūkio politiką vis didesnė parama yra teikiama Integruoto pasėlių valdymo (IPV) technologijų vystymui<sup>(13)</sup>. Todėl, remiantis bendru sutarimu, palaiptinui turėtų būti įvesti naujieji Integruoto kenkėjų valdymo (IKV) metodai. EESRK tvirtai remia IPV<sup>(14)</sup> technologijas, kurios yra tvaraus ūkininkavimo sistemų kertinis akmuo.

4.16 Labai sunku atskirti įvairialypį pasėlių apsaugos poveikį nuo daugelio kitų ūkininkavimo praktikų poveikio (pavyzdžiui, rotacijos ir pan.). Valstybės narės iki 2014 m. turėtų parengti privalomus bendruosius Integruoto kenkėjų valdymo (IKV) „tikslus-standartus“, todėl EESRK mano, kad vartotojams turėtų būti leista imtis iniciatyvos ir aktyviai dalyvauti taikant šią ir kitas bendrąsias IKV technologijas, taip pat privalu deramai atsižvelgti į techninę pažangą ir technologinius tyrimus šiame sektoriuje, kurie yra remiami ir skatinami pagal Bendrijos septintojoje bendrojoje mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programoje numatytas darbo programas.

4.17 EESRK mano, kad būtina skirti deramą dėmesį žemės ūkio ir augalų apsaugos moksliniams tyrimams dėl naujų pažangių technologijų nekenksmingumo ir dėl chemikalų ir jų mišinių keliamos rizikos kuo didesnio mažinimo įgyvendinant darbo programas ir skelbiant konkursus pagal Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programą (2007–2013 m.).

<sup>(1)</sup> Žr. Europos pasėlių apsaugos asociacijos „Mokymo priemonės instruktoriams dėl IPK“ ir „Žemės ūkio kultūrų apsaugos produktų tvaraus naudojimo gairės“.

<sup>(12)</sup> Žr. Direktyvoje 91/414 pristatomus geriausios praktikos pavyzdžius.

<sup>(13)</sup> Europos aviacijos sąjungų asociacijos (CEAS) ataskaita dėl PV sistemų ES, atlikta Plėtros GD užsakymu, ir Europos žemės ūkio tvaraus vystymosi iniciatyvos (EISA) Integruoto ūkininkavimo kodeksas. Kodeksas pripažįstamas ir CEAS ataskaitoje.

<sup>(14)</sup> Pranešimas dėl pasėlių valdymo sistemų ES, Europos Komisija, 2003 m. gegužės mėn. PAN Europos ir EAA pastabos 9/2002.

4.18 Nuomonėje savo iniciatyva dėl BŽŪP ateities <sup>(15)</sup> EESRK nurodė daugelį galimų būdų, kaip geriau atsižvelgti į žemės ūkio politikos aplinkos aspektus. BŽŪP „antrasis ramstis“ reikalauja, kad valstybės narės, naujuoju 2007–2013 m. struktūrinių fondų programavimo laikotarpiu bei nacionaliniuose ir regioniniuose kaimo vietovių plėtros planuose numatytų iniciatyvas kurti mechanizmus, leidžiančius mokėti kompensacijas ūkininkams, kuriems pasisekė sumažinti riziką, kylančią naudojant cheminius augalų apsaugos produktus. <sup>(16)</sup>

4.19 Integruotų pasėlių apsaugos technologijų nustatymas turi derėti su naujomis pasėlių apsaugos produktų pateikimo į rinką nuostatomis, o kuriant IKV technologijų standartus reikia atsižvelgti į skirtingas gamtines ir klimato sąlygas ES teritorijoje.

4.20 Pasėlių apsaugos produktus būtina tvarkyti ir saugoti taip, kad būtų užkirstas kelias galimam pavojui sveikatai ir aplinkai. EESRK yra įsitikinęs, kad be pasiūlymų, Bendrijos lygiu reikėtų nustatyti minimalius šių produktų saugojimo standartų reikalavimus didmenininkams, prekiautojams ir ūkininkams <sup>(17)</sup>.

4.21 Kalbant apie statistinės informacijos rinkimo ir privalo ataskaitų dėl pesticidų pateikimo į rinką skelbimo

suderintus rodiklius, EESRK visiškai pritaria, kad statistinė informacija reikalinga ir kad būtina reguliariai rinkti duomenis privalama tvarka, vadovaujantis Europos lygiu suderintais rizikos ir naudojimo rodikliais.

4.22 EESRK pabrėžia, kad yra svarbu, jog iš visų suinteresuotų subjektų būtų reikalaujama pateikti to paties pobūdžio informaciją ir vengti dubliavimo ar pernelyg didelės naštos, susijusios su administraciniais formalumais ir techniniu sudėtingumu.

4.23 Rodikliai turėtų būti paremti rizika, o ne naudojamų produktų ar juose esančių pesticidų likučių kiekiu ir poveikiu sveikatai. Taip pat galima naudotis PSO tyrimais. Jie taip pat apima pasėlius veikiančių ligų ir ligų sukėlėjų paplitimo lygį.

4.24 EESRK ragina deramai apsvarstyti tarptautinio bendradarbiavimo aspektus su tarptautinėmis institucijomis, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) <sup>(18)</sup>, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) <sup>(19)</sup> ir su Viduržemio jūros baseino, Balkanų ir kaimyniniais regionais bei besiribojančiomis šalimis.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

<sup>(15)</sup> OL C 125, 2002 5 27, 87–99 p.

<sup>(16)</sup> Žr. 13 išnašą.

<sup>(17)</sup> Žr. *Pesticidų pakavimo ir saugojimo gairės* (FAO, 1985 m.). Dabartiniai Bendrijos teisės aktai dėl cheminių medžiagų saugojimo nurodo tik didelių jų kiekių saugojimo standartus, o atskirų operatorių turimų nedidelių pesticidų kiekių saugojimo reikalavimų nėra, nors jų ir reikėtų.

<sup>(18)</sup> Ypač kalbant apie *Elgesio kodeksą dėl pesticidų platinimo ir naudojimo* (2002 m., lapkričio mėn.) stebėseną, įgyvendinimą ir atnaujinimą.

<sup>(19)</sup> Ypač tada, kai kalbama apie rodiklių apibrėžtį.

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, panaikinantį Tarybos direktyvą 68/89/EEB dėl valstybių narių įstatymų dėl žaliavinės medienos klasifikavimo suderinimo**

COM(2006) 557 final — 2006/0178 (COD)

(2007/C 161/16)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2006 m. spalio 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, panaikinantį Tarybos direktyvą 68/89/EEB dėl valstybių narių įstatymų dėl žaliavinės medienos klasifikavimo suderinimo*.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 19 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Tadeusz Dorda.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 159 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

## 1. Įžanga

1.1 Komisijos pasiūlymu siekiama panaikinti 1968 m. sausio 23 d. Tarybos direktyvą 68/89/EEB dėl valstybių narių įstatymų dėl žaliavinės medienos klasifikavimo suderinimo.

1.2 Remdamasi valstybių narių miškų sektoriaus ir miško pramonės kelerius metus reiškiamomis pastabomis, kad prekiaujant mediena minėta direktyva ne visada taikoma, Komisija pasiūlė šią direktyvą panaikinti.

## 2. Bendrosios pastabos

2.1 2005 m. viduryje 19 valstybių narių ir 11 nacionalinių pramonės federacijų atstovų dalyvavo konsultacijose, kurių metu buvo siekiama nustatyti, ar buvo taikoma ši direktyva ir ar jos panaikinimas neturės neigiamų padarinių. Tyrimo rezultatai patvirtino, kad dauguma valstybių narių ir pramonės federacijų šios direktyvos medienos prekyboje netaiko; jų nuomone, direktyva yra nepakankamai išsami, neatsižvelgia į numatomą medienos naudojimą ir yra nepritaikyta rinkos poreikiams.

2.2 Tarybos direktyvos taikymas buvo ribotas, nes ji nėra privaloma, joje numatytos matavimo bei klasifikavimo sistemos

yra pasenę, o medienos rinkos operatoriai susitarė ir taikė kitus matavimo bei klasifikavimo metodus. Nepaisant to, žaliavinės medienos vidaus rinka ir prekyba su trečiosiomis šalimis išsiplėtė, ir neatrodo, kad tam buvo trukdoma.

Be to, buvo nustatyti medienos matavimo ir klasifikavimo Europos standartai, kuriuos galima pririnkus taikyti medienos rinkos sandoriuose ir kurie laikomi geresne alternatyva.

2.3 Taigi, šios direktyvos panaikinimas atitinka konsultacijų su valstybėmis narėmis, miškų savininkais ir pramone rezultatus. Šioje direktyvoje numatyti tikslai gali būti pasiekti jų nereglamentuojant Bendrijos teisės aktais.

2.4 Dėl pirmiau nurodytų priežasčių, taip pat atsižvelgiant į tai, kad šios direktyvos panaikinimas neturės jokio poveikio biudžetui ir prisidės prie Europos teisės aktų supaprastinamo, Komitetas pritaria šiam Komisijos pasiūlymui. Komitetas laikosi nuomonės, kad teisės aktai, kurie yra retai taikomi ir nėra itin svarbūs tinkamam vidaus rinkos veikimui užtikrinti šiame sektoriuje, neturėtų būti palikti galioti.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS



## Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Su gyvūnų gerove susijusio ženklavimo

(2007/C 161/17)

Tarybai pirmininkausianti Vokietija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. vasario 28 d. kreipėsi į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą su prašymu parengti tiriamąją nuomonę dėl *Su gyvūnų gerove susijusio ženklavimo*.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyriui buvo pavesta organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė **Leif E. Nielsen** ir priėmė šią nuomonę 92 nariams balsavus už, 6 - prieš ir 2 susilaikius.

### 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos Sąjungoje didėja susidomėjimas gamybos ir auginimo metodų, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei, skatinimu. Atsižvelgiant į tai, raginama taikyti savanoriško ženklavimo taisyklę, kurios papildytų esamus privalomus būtiniausius gyvūnų gerovės reikalavimus, ir galėtų būti taikomos kartu su bendraisiais komerciniais ženklais ir labiau kokybe grindžiamais ženklais, pavyzdžiui, *kokybės schemomis*. Tai sustiprins rinkos jėgas, ir nei ES politinė sistema, nei valstybių narių kontrolės institucijos nebus be reikalo apsunkintos. Tokie kokybės ženklai yra labai svarbūs konkurencijai maisto produktų sektoriuje; jie dažnai apima įvairius gyvūnų gerovės aspektus, kurie aukštesni už esamus privalomus būtiniausius reikalavimus. Tačiau vartotojams sunku suprasti taisyklę ir ženklavimo pagrindą, o gyvūnų gerovės aspektai irgi ne visada remiasi pakankamu moksliniu pagrindu.

1.2 Tokia į rinką orientuota sistema, besiremianti objektyviais gyvūnų gerovės vertinimo kriterijais, bus pranašesnė už politiniu lygiu nustatytus kriterijus, nes ji bus lankstesnė, veiksmingesnė ir labiau prisitaikys prie ateities poreikių, taigi — bus naudingesnė. Gamybos raidai ateityje bus būdingos įvairesnės gamybos sąlygos, kurias lems ES plėtra, nuolatinis gamybos specializavimas ir įvairinimas, struktūrinės mažmeninės prekybos permainos bei partnerystės naujų produktų ir prekių ženklų pažymėtų prekių srityse.

1.3 Svarbu skatinti gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant didesnis dėmesys skiriamas gyvūnų gerovei, tiek tiesiogiai pasitelkus švietimo priemones ir taikant naujų mokslinių tyrimų rezultatus, tiek ir išiklausant į rinkos signalus, kurie gali būti svarbus postūmis nustatyti prioritetus mokymo, investicijų ir kitose srityse. Tokiu būdu ženklavimo sistema gali padėti kurti būtiną sinergiją ir racionaliau panaudoti išteklius. Gyvulių auginimo reikalingas stabilumas, kadangi šiuo metu jie turi laikytis besikeičiančių mažmeninės prekybos grandinių reikalavimų,

kurie daugiau ar mažiau yra pagrįsti, tačiau turi įtakos planavimui ir investicijų strategijai.

1.4 Su gyvūnų gerovės ženklavimo susijusią sistemą, kurios kriterijai yra aukštesni už būtiniausius reikalavimus, turėtų būti siūloma su tuo susijusiems gamintojams, prekybos ir pramonės sektoriui pasirinkti savanoriškai; privačios ženklavimo taisyklės gali remtis moksliniu ir praktiniu pagrindu sukurtais standartais ir atnaujinamos atsižvelgiant į naujus mokslinių tyrimų rezultatus. Konkrečiu atveju tai galėtų būti logotipas, naudojamas kartu su spalviniu ženklu arba taškų sistema, kuris papildytų komercinius kokybės ženklus ir kartu su privačia nepriklausoma kontrole taptų objektyviu prekybos pagrindu. Tokia sistema iš esmės galėtų būti taikoma visoms gyvūnų rūšims ir gyvūninės kilmės produktams. Laikantis PPO nuostatų ši sistema tokia pačia tvarka galėtų būti taikoma ir importuotiems produktams.

1.5 Turi būti ir toliau taikomas įprastas institucijų reguliavimas: nustatyti ES būtiniausius reikalavimus ir, kaip anksčiau, ženklininti kiaušinius ir ekologiškus produktus, nurodant gamybos metodus. Tačiau toks reguliavimas politiniu ir administraciniu požiūriu yra sunkus, todėl jis nėra tinkamas būdas skatinti kurti gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei. Gamintojai, pramonės ir prekybos sektoriai tokią sistemą taip pat laikytų sustabarėjusia ir biurokratine, netgi vartotojai nepajustų esminių pranašumų.

1.6 Siūloma tvarka iš esmės panaši į bendrąsias aplinkosauginio ženklavimo sistemas, įskaitant ES ekologinį ženklą. Aplinkosauginiai ženklai grindžiami bendrais įvairių produktų gamybos ir naudojimo principais, tačiau būtų galima pasiekti šio ženklo didesnės sinergijos ir platesnio jo pripažinimo. Suprantama, kad dėl konkurencijos maisto produktų sektoriaus dalyviai pasirinktų savo kokybės ženklus, todėl „aplinkosauginis modelis“ ne visiškai tinka su gyvūnų gerove susijusiam ženklavimui; be to, su gyvūnų gerove susijęs ženklavimas turi būtinau remtis tos srities mokslinių tyrimų rezultatais ir gyvūnų gerovės rodiklių įvertinimu.

1.7 ES moksliniai tyrimai gyvūnų gerovės srityje lems, ar ateityje, remiantis objektyviu moksliniu pagrindu, bus galima gyvūnų gerovės aspektą įtraukti į žemės ūkio, gamybos ir prekybos grandinę. Vis dėlto reikėtų kuo greičiau nustatyti ženklinimo tvarkos sudėtinės dalis, kad sužinotum mokslinių tyrimų rezultatus ir standartizuotus (objektyvius, išmatuojamus ir pakartojamus) gyvūnų gerovės rodiklius, jie būtų įtraukti į praktines strategijas ir naudojami ženklinimo sistemose, siekiant, kad suinteresuoti asmenys galėtų su šia tvarka susipažinti.

1.8 Bet koku atveju būtinos vartotojams ir mažmeninei prekybai skirtos informavimo kampanijos, be kita ko, informuojančios ir apie privalomus ES būtiniausias reikalavimus. Be to, siekiant daugiau skaidrumo ir atvirumo, reikėtų apsvarstyti galimybę sukurti Europos Sąjungos remiamą tinklavietę ir duomenų bazę, tačiau pirmiausia turi būti taikomos bendros gairės, o tik po to skelbiamas jų tikslus turinys. Taip pat būtina apsvarstyti, kaip griežčiau drausti ir kontroliuoti neteisingą ir klaidinančią reklamą, siekiant užtikrinti, kad įmonės prisiimtų didesnę atsakomybę už savo tvirtinimus.

## 2. Nuomonės rengimo prielaidos

2.1 Remiantis Tarybai pirmininkaujančios Vokietijos prašymu, nuomonėje turi būti aprašytos tiek galimos gyvūnų gerovės ženklinimo sistemos, tiek jų struktūra, atsižvelgiant į gamybos ir auginimo metodų, kuriuos taikant didesnis dėmesys skiriamas gyvūnų gerovei, plėtojimo skatinimą. Reikėtų išsiaiškinti augančio susidomėjimo gyvūnų gerove priežastis Europos Sąjungoje, kurioje gyvūnų gerovė, kaip ir kiti etiniai aspektai, vis dažniau minimi kaip „Europos visuomenės modelio“ elementai. Kaip parodė Eurobarometro apklausų pagrindu atlikti tyrimai, vartotojai turi teisę tikėtis, kad gyvūninės kilmės maisto produktai gaminami laikantis visų ES galiojančių, o ypač susijusių su gyvūnų gerove, reikalavimų ir yra nustatyti objektyvūs ir patikimi kriterijai, pagal kuriuos galima išsirinkti maisto produktus, pagamintus atsižvelgiant į gyvūnų gerovę<sup>(1)</sup>. Be to, gyvūnų gerovė ir sveikata dažnai būna susijusi su ligomis, kuriomis gali užsikrėsti žmonės.

(1) 2005 m. birželio mėn. Eurobarometer specialios apklausos „Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals“ rezultatai rodo, kad 43 proc. Europos Sąjungos vartotojų, pirkdami mėsą, atsižvelgia į gyvūnų gerovę, o 74 proc. apklaustųjų mano, kad jų sprendimas pirkti gali turėti įtakos gyvūnų gerovei. Tačiau ne kartą moksliniais tyrimais buvo įrodyta, kad psichologiniai ir emociniai veiksniai, kuriais apeliuojama į vartotojų etines ir moralines vertybes, kaip ir tai, kaip mažmeninėje prekyboje produktas pristatomas ir ženklina, yra labai sudėtingi. Požiūris gali labai skirtis nuo veiksmų: politiškai teisingas požiūris į etinį ženklinimą nebūtinai lemia produktų, kurie buvo pagaminti laikantis ypatingų etinių normų, pirkimą. Pirkimą veikia nulemia kaina, prieinamumas, sveikatos ir skonio aspektai. Tačiau visuomenė audringai reaguoja, kai žiniasklaida paskelbia informaciją apie netinkamas produkcijas arba bandymams skirtų gyvūnų sąlygas.

2.2 Daugumos tyrimų rezultatai rodo, kad gyvūnų gerovę vartotojai laiko labai svarbiu produkto kokybės parametru. Žinoma, tam tikrose valstybėse narėse toks požiūris gali būti mažiau paplitęs. Gyvūno gerovė arba gyvenimo kokybė yra per gyvenimą patirtų teigiamų ir neigiamų pojūčių suma. Skausmas, liga, konfliktiškas elgesys, elgsenos sutrikimai ir nuolatinis stresas vertinami kaip neigiami gyvūno pojūčiai, o ramybė, miegas, pašaras, tėvų rūpinimasis jaunikliais, odos ir kailio priežiūra laikytini teigiamais pojūčiais. Tačiau nėra pripažintos vienareikšmės gyvūnų gerovės apibrėžties.

2.3 Europos Sąjunga, be kita ko, atsižvelgusi į Europos Tarybos rekomendacijas ir pasirinkdama įprastą institucijų reguliavimo kelią, priėmė daug būtiniausių gyvūnų gerovės reikalavimų. Daugelis šių būtiniausių reikalavimų, atsižvelgiant į anksčiau sprendimus, per ateinančius metus turės būti persvarstyti. Be to, buvo priimtos specialios savanoriško ekologiškų produktų ženklinimo, privalomo gamybos būdų ženklinimo paroduodant kiaušinius taisyklės bei keletas atskirų nuostatų dėl prekybos paukštiena ir galvijena.

2.4 Maisto pramonės ir mažmeninės prekybos sektoriai, kuriems būdinga didėjanti koncentracija ir konkurencija, vis dažniau taiko kokybės ženklus, informuojančius apie tai, kad atsižvelgiama į įvairius kokybės aspektus ir vis dažniau į gyvūnų gerovę. Kartu gamintojų organizacijos ir kooperatyvai sukūrė regioninius kokybės ženklus, kurie daugiausia paremti gyvūnų gerovės aspektu ir ekologija. Kai kuriems produktams gali praversti ES geografinių nuorodų ir tradicinių gaminių apsaugos sistema<sup>(2)</sup>.

2.5 Reikia pažymėti, kad šalys viena nuo kitos labai skiriasi. Pavyzdžiui, Didžiosios Britanijos rinkoje vyrauja prekybiniai kokybės ženklai, o Prancūzijoje ir Italijoje — regioniniai kokybės ženklai. Nyderlanduose tradiciškai dominuoja perdirbamosios pramonės kokybės ženklai, tačiau mažmeninė prekyba ir gamintojų organizacijos vis dažniau naudoja savo kokybės ženklus. Švedijoje vyrauja gamintojų kokybės ženklai, tačiau, kaip ir daugelyje kitų šalių, tradiciškai laikomasi nuomonės, kad vietos produktai yra geresnės kokybės, įskaitant ir požiūrį į gyvūnų gerovę.

(2) 2006 m. kovo 20 d. Tarybos reglamentas Nr. 509/2006 dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų kaip garantuotų tradicinių gaminių ir 2006 m. kovo 20 d. Tarybos reglamentas dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų ir kilmės vietos nuorodų apsaugos, OL L 93, 2006 3 31.

2.6 Remdamasi įgyta patirtimi taikant savanoriško ženklavimo sistemą, Komisija ketina skatinti esamuose ir būsimuose Bendrijos teisės aktuose taikyti specialius, objektyvius ir išmatuojamus rodiklius gyvūnų gerovei nustatyti. Jais turi būti pagrįsti teisės aktai dėl gamybos sistemų, kurios taiko gyvūnų gerovės standartus, aukštesnius už dabartinius privalomus būtiniausius reikalavimus<sup>(3)</sup>, įteisinimo. Komisija mano, kad tam būtina klasifikuoti taikomus gyvūnų gerovės standartus, atsižvelgiant į gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant didesnis dėmesys skiriamas gyvūnų gerovei, plėtojimo skatinimą, ir palengvinti šių standartų taikymą ES ir tarptautiniu lygiu. Be to, remdamasi tokiais standartais, Komisija nori apsvarstyti ES etiketės naudojimo galimybes.

### 3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK, atstovaujančio pilietinei visuomenei, užduotis yra dalyvauti rengiant ir įdiegiant svarbias ženklavimo taisykles bendros Europos sistemos forma, kuri pasitarnaus darniam vystymuisi vidaus rinkoje ir prekybai su trečiosiomis šalimis. Gyvūnų gerovė yra Europos kultūros paveldo ir Europos Sąjungos etinių vertybių dalis, kaip ir socialinė įmonių atsakomybė, aplinkos apsauga ir ekologija, kurios iš dalies yra įtrauktos į Bendrijos teisės aktus. Egzistuoja tam tikras sąlytis su ekologija, kuri kaip tvari žemės ūkio gamybos sistema remiasi aplinkos apsauga ir gyvūnų gerove.

3.2 EESRK remia Komisijos ketinimą objektyviu ir tvariu pagrindu<sup>(4)</sup> didinti gyvūnų gerovę Europos Sąjungoje ir mano, kad bendra ženklavimo sistema yra tikslinga remiant gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei. Pirmiausia norima padėti rinkos jėgoms veikti objektyviu pagrindu ir judėti teisinga kryptimi. Taip pat svarbu, kad mokymas ir taikomos mokslinių tyrimų išvados skatintų gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei. Rinkos signalai, žinoma, bus atspirties taškas nustatant prioritetus mokslinių tyrimų, ūkininkų, konsultantų ir veterinarų rengimo srityse bei turės įtakos būsimoms investicijoms į gamybos sistemas. Ženklavimo sistema gali padėti kurti sinergiją ir racionaliau naudoti išteklius, taip pat padėti gamintojams planuoti ir rengti investicijų strategiją.

<sup>(3)</sup> Plg. Komisijos komunikatas dėl Bendrijos veiksmų plano dėl gyvūnų apsaugos ir gerovės 2006–2010 m., COM(2006) 13, 2006 1 23, kuriame skelbiamos iniciatyvos PPO lygiu, ataskaita dėl privalomo vištienos ir mėsos produktų žymėjimo etiketėmis (2009), pranešimas apie tolesnį išmatuojamų rodiklių taikymą Bendrijos gyvūnų gerovės teisės aktuose (2009), galimas Europos kokybės standarto įdiegimas tiems produktams, kurie yra pagaminti naudojant aukštesnius gyvūnų gerovės standartus taikančias gamybos sistemas, ir specialių techninių ir finansinių sistemų sukūrimas, kuriomis būtų remiamas aukštesnių gyvūnų gerovės standartų taikymas ES ir už jos ribų.

<sup>(4)</sup> Plg. 2007 m. spalio 26 d. EESRK nuomonė CESE 1356/2006 dėl Komisijos komunikato dėl Bendrijos veiksmų plano dėl gyvūnų apsaugos ir gerovės 2006–2010 m. ir CESE 1246/2005 dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl būtiniausių mėsauginamų viščių apsaugos taisyklių nustatymo, COM(2005) 221 final, OL C 28, 2006 2 3.

3.3 Be abejo, kalbama apie ilgalaikį procesą, kuris turi vykti kartu kuriant objektyvius, išmatuojamus ir pakartojamus gyvūnų gerovės rodiklius ir patvirtinant įvairias gamybos sistemas. Be to, jau ankstyvame etape turi būti nustatytos bendros produktų, kurie buvo pagaminti atsižvelgiant į gyvūnų gerovę, ženklavimo sistemos sąlygos ir principai, kad būtų galima atlikti parengiamuosius darbus ir, sukūrus standartizuotus gyvūnų gerovės rodiklius, palaipsniui juos įtraukti į sistemą. Todėl suinteresuoti subjektai turi kuo anksčiau suprasti ir pritarti gairėms bei bendros sistemos struktūrai, kurią savanoriškai ir kaip galima lanksčiau būtų galima taikyti visiems gyvūninės kilmės produktams.

3.4 Šį procesą, žinoma, apunkins ne tik žinių apie gyvūnų gerovės aspektus ir jų tarpusavio sąsajas trūkumas, tačiau ir vartotojų teikiamų prioritetų įvairovė ir gamybos santykiai, įvairių tradicijų ir išsilavinimo lygio įtaka nuomonės formavimui, konkurencija maisto produktų sektoriuje, esamų teisinių nuostatų įvairovė, sunkumai tarpusavyje lyginant privačius kokybės ženklus ir nepakankamas pasitikėjimas su importu į Europos Sąjungą susijusiomis privačiomis ir valstybinėmis kontrolės institucijomis.

3.5 Bet kokių atveju, aiškus ir informatyvus ženklavimas yra svarbiausias veiksnys skatinant gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei. Ekologiškų produktų ir kiaušinių gamybos alternatyvių sistemų patirtis parodė, kad ženklavimo taisyklių taikymas gyvūnų gerovės gerinimo požiūriu gali daryti poveikį gamybos sistemoms.

3.6 Ženklavimo taisyklės priklauso Europos Sąjungos kompetencijai. Apie jas nuolat diskutuojama, kyla interesų konfliktai. Komisija ketina iki 2007 m. pabaigos<sup>(5)</sup> pateikti pasiūlymą pakeisti ženklavimo direktyvą. Tinkamas ir suprantamas ženklavimas dažnai būna kompromisų rezultatas, todėl ne visada atsižvelgiama į visus norus ir reikalavimus. Tokia nuostata pirmiausia taikytina maisto produktams, nes dažnai teigiama, kad ženklavimo reikalavimai yra pernelyg išsamūs. Maisto produktų kontrolės institucijos yra skeptiškai nusiteikusios dėl dar išsamesnio ženklavimo, kadangi esminę informaciją apie maisto produkto

<sup>(5)</sup> Welfare Quality® yra ES finansuojamas mokslinių tyrimų projektas, kuriame dalyvauja 39 institutai ir universitetai, turintys specialių žinių gyvūnų gerovės srityje. Šiuo projektu siekiama moksliniu pagrindu parengti gyvūnų gerovės standartus ir praktines strategijas kryptis, kad į žemės ūkio, perdirbamojo sektoriaus, prekybos ir pateikimo į rinką grandinę būtų įtrauktas gyvūnų gerovės aspektas ir vartotojams pateikta atitinkama informacija.

savybes galėtų užgožti kita informacija. Be to, vartotojai nėra tikri, ar papildoma informacija ant maisto produktų, o ypač apie etinius aspektus, yra naudinga. Dėl šios priežasties ženklintais produktais, kurie yra pagaminti skiriant didesnę dėmesį gyvūnų gerovei, kaip dabartinio ženklavimo papildomam aspektui, turėtų būti naudojamas mažesnis logotipas kartu su spalviniu žymėjimu, žvaigždutėmis arba taškais.

#### 4. Importas į ES

4.1 Papildomi teisiniai reikalavimai ir apribojimai ES yra susiję su rizika, kad importas į ES iš šalių, kuriose taikomi žemesni standartai, gali turėti neigiamo poveikio ES produktų gamybai ir pardavimui ir lemti rinkos dalies praradimą pasaulio rinkoje. Jei bus skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei ES, kurios vidaus rinka <sup>(6)</sup> apima 30 valstybių ir 500 mln. gyventojų, tai turės skatinančio poveikio ir ES nepriklausančioms valstybėms bei jų eksportui į ES. Pasaulio bankui priklausanti Tarptautinė finansų korporacija neseniai atkreipė dėmesį į pasaulyje didėjantį susidomėjimą gyvūnų gerove ir būtinybę prisitaikyti prie permainingų šioje srityje, tiek pirminėje gamyboje, tiek ir pramoninio perdirbimo sektoriuje <sup>(7)</sup>.

4.2 Savaiame suprantama, kad Europos Sąjungoje užauginti, paskersti ir išdoroti gyvūnai, iš kurių gaminami perdirbti arba neperdirbti produktai, atitinka Europos Sąjungos būtiniausių kriterijus ir todėl jų ženklinti nereikia. Tačiau dažnai pagrįstai reikalaujama nurodyti importuotų produktų kilmę arba paženklininti taip, kad tiesiogiai arba netiesiogiai būtų galima suprasti, ar jie atitinka Europos Sąjungos būtiniausių reikalavimus. Ankstesnė EESRK nuomonė buvo ne kartą nurodyta, kad laikui bėgant gyvūnų gerovė parduodant žemės ūkio produktus turi būti pripažinta visiškai pagrįstu aspektu ir būtų galima reikalauti, jog importuoti produktai atitiktų būtiniausių reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, turi būti išsamiau išnagrinėta, kokių mastu reikalavimas importuotus produktus ženklinti nurodant kilmės šalį, yra teisėtas. Jei nėra garantijos, kad gaminys atitinka standartus, prilyginamus ES būtiniausiems reikalavimams, reikėtų apsvarstyti, ar priimtina nurodyti „gamybos metodas nežinomas“.

4.3 Kad būtų galima atsižvelgti į visus Europos žemės ūkio produktus, atitinkančius Europos privalomus reikalavimus dėl gyvūnų gerovės, ir atskirti juos nuo neeuropinės kilmės

<sup>(6)</sup> Įskaitant Norvegiją, Islandiją ir Lichtenšteiną, kurios taip pat priklauso ES vidaus rinkai (Europos ekonominė erdvė).

<sup>(7)</sup> *Creating Business Opportunity through Improved Animal Welfare* — Pasaulio banko Tarptautinė finansų korporacija (IFC), 2006 m. balandis. IFC priklauso 178 valstybės; raginimas taikomas ypač dėl investicijų į besivystančias šalis, siekiant skatinti eksportą į išsivysčiusias šalis. Daugelyje šalių gyvūnų gerovės srityje taikomas tradicinis elgesio kodeksas, o ne konkretūs teisės aktai. Tai taikytina, pvz., Šveicarijai, Australijai, Naujajai Zelandijai, Argentinai ir Brazilijai.

produktų, kuriems tokie reikalavimai netaikomi, galėtų būti taikoma kilmės nuoroda, kurioje būtų pateikiama informacija apie produkto žaliavos auginimo vietą, laikantis toliau nurodytų formų:

— „ES žemės ūkis“, jei produkto žaliava buvo išauginta ES;

— „Ne ES žemės ūkis“, jei produkto žaliava išauginta trečiojoje šalyje;

— „ES/Ne ES žemės ūkis“, jei viena produkto žaliavos dalis buvo išauginta ES, o kita — trečiojoje šalyje.

Jei visos žaliavos išaugintos vienoje šalyje, nuoroda „ES“ arba „Ne ES“, prirėkus, gali būti pakeista arba papildyta nurodant tą šalį, kurioje buvo išaugintos visos šio žemės ūkio produkto žaliavos.

4.4 Nors kiekvieno reglamentavimo atspirties taškas ir išankstinė sąlyga turėtų būti atitikimas PPO nuostatoms, tačiau Europos Sąjunga, kaip buvo minėta ankstesnėse nuomonėse, tais atvejais, kai nėra tarptautinių susitarimų, gali imtis atsakomybės įgyvendinti vienašalius veiksmus, siekdama atkreipti dėmesį į būtinybę pritaikyti teises taisykles. Bet koku atveju, importuotojai ir mažmeninės prekybos sektorius turi prisiimti trumpalaikę ir ilgalaikę atsakomybę sertifikuodami produktus ir panašiomis garantijomis užtikrinti, kad iš trečiųjų šalių importuoti produktai atitinka tam tikrus reikalavimus.

#### 5. Įprastas institucijų reguliavimas

5.1 ES yra nustačiusi daug būtiniausių gyvūnų gerovės reikalavimų; ankstesni sprendimai įpareigojo Komisiją per ateinančius metus pateikti pasiūlymus dėl jų persvarstymo ir atnaujinimo <sup>(8)</sup>. Būtiniausi reikalavimai, dažnai po sunkių politinių derybų, būdavo nustatomi išsamiais teisės aktais. Ateityje būtiniausi reikalavimai turi dar labiau remtis mokslinėmis išvadomis ir objektyvia padėties analize, o tai galbūt palengvintų ir politinį procesą. Taisyklės turėtų būti grindžiamos tam tikru laikotarpiu turimomis žiniomis ir nustatytos objektyviu bei pagrįstu lygiu, kuris atspindi praktines galimybes pirminės gamybos, transporto, apsvaiginimo ir skerdimo srityje esant tinkamoms sąlygoms. Ir ateityje būtiniausi reikalavimai turėtų būti nustatomi šia tvarka, t.y. taikant įprastą viešosios teisės reguliavimą.

<sup>(8)</sup> Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Bendrijos veiksmų plano dėl gyvūnų apsaugos ir gerovės 2006–2010 m., COM (2006) 13.

5.2 Savanoriško ekologiškų produktų ženklinimo nuostatos ir privalomos gamybos metodų nuorodos parduodant šviežius kiaušinius taip pat buvo išsamiai apibrėžtos Bendrijos teisės aktuose. Kitaip tariant, jei ženklinant bus naudojami išsamesni ženklai, būtina laikytis ES taisyklių. Tai turės užtikrinti vienodas konkurencijos sąlygas ir patikimos informacijos teikimą vartotojams. Ši ženklinimo rūšis kartu su išsamiais privalomais reikalavimais bus pradėta taikyti, jei to aiškiai pageidaus vartotojai arba tai bus svarbu rinkos veikimui, kadangi taip reglamentuojamas prekių pavadinimų, kuriuos vartotojas asocijuoja su vienokiu ar kitokiu gamybos metodu, naudojimas, taip pat nustatomi būtiniausi teisiniai reikalavimai, apsaugantys nuo sukčiavimo ir nuo painiavos rinkoje. Ir šiuo atveju patirtis rodo, kad nustatyti kriterijus labai sunku ir tai užima daug laiko. Įmonėms ir nacionalinėms kontrolės įstaigoms tektų atlikti didelį su registravimu, apskaita ir patikrinimais susijusį darbą. Nepaisant to, šiose srityse turėtų būti išsaugotas šiuo metu taikomas reguliavimo modelis.

5.3 Remiantis pasiūlymu dėl būtiniausių mėšai auginamų viščiukų apsaugos taisyklių nustatymo, Komisija planuoja ne vėliau kaip praėjus dvejimems metams po direktyvos priėmimo pateikti ataskaitą „apie galimą specialios harmonizuotos privalomos ženklinimo etiketėmis tvarkos, pagrįstos gyvūnų gerovės standartų laikymusi, įvedimą Bendrijos lygmeniu vištienai, vištienos produktams ir gaminiam“<sup>(9)</sup>. Kartu, be esamų Bendrijos nuostatų dėl kiaušinių gamybos sistemų, gali atsirasti dar viena tvarka ir ženklinimo taisyklės, kurios bus skirtos skirtingiems gamybos būdams.

5.4 Vis dėlto įprastas reguliavimo modelis tinka tik tada, jei galima išskirti aiškiai apibrėžtus, vartotojui suprantamus gamybos metodus. Tai taip pat taikoma ir ekologiškų produktų reglamentui, kuriame pirmiausia nagrinėjami aplinkos aspektai ir netiesiogiai gyvūnų gerovė. Šis modelis gali būti naudojamas ir mėšai auginamiems viščiukams, jei vartotojai supras ir prisimins ženklinimo priežastis; tačiau modelis bus neaiškus, jei jo taikymo sritis bus išplėsta ir taikoma ir kitiems gyvūninės kilmės produktams.

5.5 Atsižvelgiant į skirtingą gamybos padėtį išsiplėtusioje ES ir į būsimą rinkos raidą, įprastas reguliavimas yra pernelyg nelankstus ir sudėtingas. Gali kilti pavojus, kad jis stabdys arba — dėl sudėtingo peržiūros proceso ir sunkumų atsižvelgiant į būdingus gamybos proceso skirtumus — visiškai sustabdys vystymąsi. Be to, šis politiniu ir administraciniu požiūriu daug pastangų reikalaujantis modelis rinkos dalyviams yra nepakankamai patrauklus; jis taip pat mažiau skatintų taikyti privačius kokybės ženklus, kurie, pavyzdžiui, taikomi tam tikro regiono

produktams. Patirtis rodo, kad, perėjus nuo savanoriško ženklinimo prie privalomo, padaugėtų su kontrole susijusio administracinio darbo.

5.6 Todėl nereikėtų išplėsti įprasto valstybinių institucijų reguliavimo modelio taikymo ES lygiu ir taikyti valstybinių institucijų ženklinimą. Tokia nuostata taikytina ir nacionalinėms ženklinimo taisyklėms, kurios, iš esmės, prieštarauja vidaus rinkai. Tik tada vertėtų naudoti ženklą, kuriame nurodoma, kad produktas atitinka ES būtiniausių reikalavimus, jei tai yra — kaip ir kiaušinių gamybos sistemoje — ženklinimo įvairiais lygiais dalis.

## 6. „Aplinkosauginis modelis“

6.1 Bendra savanoriška ženklinimo sistema, atitinkanti taisykles, pagal kurias suteikiamas ES ekologinis ženklas<sup>(10)</sup>, ir atitinkamos nacionalinės taisyklės nėra tinkamiausias būdas skatinti kurti gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei. Maisto pramonės ir prekybos sektoriai, be abejonės, pirmiausiai sieks plėtoti savo kokybės ženklus. Nors „aplinkosauginis modelis“ yra panašesnis į pasiūlytą modelį, kuris būtų savanoriškai taikomas gyvūninės kilmės produktams, tačiau jis nėra tinkamas pagrindas objektyviems gyvūnų gerovės kriterijams įgyvendinti, lygiai taip pat, kaip ir į ES ekologinio ženklinimo sistemą panašų modelį būtų pernelyg biurokratiška taikyti gyvūnų gerovei ženklininti.

6.2 Pagal dabartinę ekologinio ženklo suteikimo tvarką sekretoriatas iš principo padeda suinteresuotiems subjektams nustatyti aplinkos kriterijus, kurie yra aukštesni už įstatymo numatytuosius. Be to, šis sekretoriatas vartotojams ir pirkėjams teikia informaciją apie ženklinimą. Šis metodas yra pranašesnis tuo, kad gali būti ženklinami visi produktai, o dėl sinergijos ir geresnio tvarkos žinojimo jis bus taikomas plačiau. Nepriklausoma trečioji šalis garantuotų, kad informacija yra objektyvi ir patikrinta, jog produktas buvo pagamintas ekologiškai ir toks bus visą jo naudojimo laiką.

6.3 Ekspertai, remdamiesi mokslinių tyrimų išvadomis ir išsamiau gamybos sistemų vertinimu, gyvūninės kilmės produktams turi atskirai nustatyti kriterijus, pavyzdžiui, gyvūnų rūšių auginimo kriterijus ir tam tikras gamybos sąlygas. Todėl reikalingas išsamus ir specialus ekspertų vertinimas. Tačiau „aplinkosauginiu modeliu“ garantuota ir patikima informacija vartotojams, savanoriškas taikymas ir rinkta pagrįstas bendras ženklinimas nurodant, kad produktas atitinka aukštesnius kriterijus nei numato įstatymas, taip pat turėtų būti naudojami skatinti kurti gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei.

<sup>(9)</sup> Pasiūlymas priimti Tarybos direktyvą dėl būtiniausių mėšai auginamų viščiukų apsaugos taisyklių nustatymo, COM(2005) 221, 2005 5 30.

<sup>(10)</sup> 2000 m. liepos 17 d. Tarybos ir Europos Parlamento reglamentas (EB) Nr. 1980/2000 dėl pakeistos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo sistemos (OL L 237, 2000 9 21, p.1–12).

## 7. Privatūs kokybės ženklai

7.1 Privatūs kokybės ženklai naudojami laikantis rinkos taisyklių ir įstatymo, draudžiančio teikti klaidingą reklamą, be ypatingo valstybinių institucijų įsikišimo. Šios sistemos yra lanksčios ir visuomet gali prisitaikyti prie permainų. Tačiau gyvūnų gerovės požiūriu toks ženklinimas nėra optimalus. Dėl vis didėjančios prekių pasiūlos vartotojams sunku stebėti ir lyginti įvairius ženklus. Rinkodara kartais lemia neteisingą gamybos sąlygų supratimą: nurodytos produkto savybės nebūtinai grindžiamos objektyviais kriterijais, trūksta ir objektyvių žinių. Dėl to prarandamas pasitikėjimas ir iškreipiama konkurencija patikimesnių produktų ir geresnių gamybos sąlygų atžvilgiu. Pramonės ir prekybos sektoriai dėl konkurencijos gali būti priversti nebūtinai pagrįstai keisti kriterijus, o tai sukels problemų gyvulių augintojams.

7.2 Dėl šių priežasčių būtina nustatyti objektyvius gamybos kriterijus. Komisija pasiūlė įsteigti centrą arba laboratoriją, kurios viena užduočių būtų nustatyti objektyvius gyvūnų gerovės rodiklius<sup>(1)</sup>; be to, Komisija tikisi, kad tolesnis išmatuojamų rodiklių naudojimas galės būti įtrauktas į su tuo susijusius Bendrijos teisės aktus remiantis 2009 m. pasibaigiančio mokslinių tyrimų projekto „Gerovės kokybė“ (angl. *Welfare Quality Project*) rezultatais. Svarbu atsižvelgti ir į kitus valstybėse narėse atliekamus mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą.

7.3 Todėl būtina stengtis skatinti tam tikrus gamybos ir auginimo metodus, kuriuos taikant, remiantis moksliniu pagrindu sukurtais rodikliais, būtų skiriamas didesnis dėmesys gyvūnų gerovei, kad jie papildytų privačius kokybės ženklus. Tai būtų geriausias sprendimas. Taip įmonės galėtų išsaugoti ir tobulinti savo ženklus ir kartu, remdamosi objektyviu ir realiu pagrindu, išsiskirti iš konkurentų; be to, vartotojai, pirkdami produktus, galėtų apsispręsti pagal savo įsitikinimus ir prioritetus, remdamiesi tikrovę atitinkančia informacija. Tokia sistema gali veikti pagal išankstines rinkos sąlygas ir valstybinėms institucijoms be reikalo nesikišant. Galima nurodyti, kad produktas atitinka nepriklausomos kontrolės įstaigos užtikrintą ES standartą.

## 8. Pasiūlymai dėl gyvūnų gerovės ženklinimo

8.1 Svarbu nustatyti bendros ženklinimo sistemos struktūrą ir principus, siekiant kuo greičiau pradėti darbą ir, gavus pakankamai pirminių rezultatų pagal gyvūnų gerovės projektą, įtraukti į sistemą standartizuotus gyvūnų gerovės rodiklius. Tada

<sup>(1)</sup> EESRK savo nuomonėje dėl Komisijos komunikato dėl veiksmų plano ragino kartu su svarbiausiais ES prekybos partneriais įsteigti pasaulinio lygio laboratoriją arba centrą, kad nustatyti kriterijai būtų visuotinai pripažinti.

ekspertai ir galbūt pasiūlytas gyvūnų gerovės centras galėtų kartu parengti būtinus objektyvius kriterijus. Nustatant kriterijus turi būti įvertinti įvairūs, visą gyvūnų gyvenimo ciklą apimantys rodikliai; jie turi tapti praktinėmis ir realiomis gamybos sąlygomis, siekiant optimalios mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir naujų technologijų taikymo sąveikos<sup>(12)</sup>.

8.2 Gautus rezultatus būtų galima įtraukti į visoms gyvūnų rūšims ir pagrindiniams gyvūninės kilmės produktams taikomus standartus, jei minėtam centrui būtų pavesta tai atlikti ir naudojama taikant siūlomas ženklinimo taisykles; turi būti užtikrinta, kad pavienius rodiklius būtų galima išmatuoti ir kontroliuoti. Su gyvūnų gerove susijęs ženklinimas turi būti grindžiamas kuo daugiau išmatuojamų ir pakartojamų gyvūnų gerovės rodiklių, o ne tik taikytomis gamybos sistemomis.

8.3 Prekybos ir pramonės srityse gyvūninės kilmės produktams galėtų būti savanoriškai pradėtas taikyti ES pripažintas ženklas, kuriame būtų nurodyta, kad produktas atitinka standartus, aukštesnius už ES būtiniausius reikalavimus. Aukštesni standartai turi remtis teisės aktu, išskyrus tuos atvejus, kai teisiniu požiūriu galima daryti tiesioginę nuorodą į bendrus standartus. Šie standartai už būtiniausius reikalavimus galėtų būti aukštesni, pavyzdžiui, trimis lygiais — 20, 40 ir 60 proc., atsižvelgiant į tam tikrą gyvūnų rūšį arba produktą. Suteikti garantiją, kad buvo laikomasi konkrečių reikalavimų ir kontroliuoti ženklų naudojimą, galėtų pačios įmonės kontrolės tarnyba kartu su nepriklausomu tikrintoju, institutu, organizacija arba specialiu sertifikavimo organu, kurie dirba pagal Europos ir tarptautinius ISO standartus EN ISO 17000 arba yra akredituoti kaip sertifikavimo įstaigos pagal EN ISO 45011. Tačiau kiekvienu atskiru atveju nereikės tvirtinti ar gauti leidimą naudoti galiojantį logotipą ir bus galima išvengti su tuo susijusio valstybinių institucijų administravimo ir kontrolės.

8.4 Atitinkamas logotipas galėtų būti naudojamas kartu su spalvų, žvaigždučių arba taškų sistema ir taikomas kartu su esamais komerciniais ženklais, nepažeidžiant bendrų ženklinimo taisyklių ir esamų prekių ženklų. Tokia pačia tvarka ši sistema galėtų būti taikoma importuojamiems produktams ir taip būtų išvengta su PPO taisyklėmis susijusių problemų.

## 9. Papildomos priemonės

9.1 Turėtų būti apsvarstyta galimybė sukurti ES remiamą tinklavietę ir duomenų bazę, kurioje už tam tikrą ženklinimą atsakingi asmenys pateiktų siūlomų ženklinimo taisyklių ir įvairių gyvūnų gerovės ženklų bei taisyklių aprašymus. Įmonės galėtų teikti informaciją apie savo produktus ir taip parodyti, kad etiniu požiūriu elgiasi atsakingai. Su ta pačia informacija

<sup>(12)</sup> Į atitinkamus rodiklius turi būti įtraukta visa svarbiausia informacija apie tam tikrą gyvūnų rūšį: veislės požymiai, vietos ir laikymo sąlygos, kasdieninė priežiūra, ligų ir sveikatos aspektai, atjunkymas, chirurginės operacijos, taip pat vežimas į skerdyklą, apsvaiginimas ir skerdimas.

būtų galima susipažinti, pavyzdžiui, parduotuvėse. Duomenų bazė taip pat galėtų tapti idėjų šaltiniu, kaip ši sritis turėtų vystytis toliau. Ji padėtų siekti skaidrumo, o rizika sulaukti kritikos ir būti demaskuotam dėl vartotojų apgaudinėjimo ir klaidinimo, skatintų tam tikrą savidrausmę ir vidaus kontrolę.

9.2 Be to, reikėtų apsvarstyti galimybę taikyti griežtesnes taisykles neteisingai arba klaidinančiai reklamai, t.y. piktnaudžiavimo atveju turėtų būti taikomos griežtesnės sankcijos, juk tai nereiškia, kad atsiras su nacionalinių institucijų kontrole susijusi leidimų sistema. Žinoma, įmonės gali visiškai teisėtai pateikti teisingus tvirtinimus ir neklaidinti vartotojų; tačiau aišku, kad tik įmonės atsako už tai, kad tvirtinimai apie produktus — nepaisant to, ar tai bus patvirtinta nepriklausomos trečiosios šalies, ar ne — atitiktų tikrovę.

9.3 Kita, pati paprasčiausia alternatyva būtų tiesiog remti privačių ženklavimo taisyklių plėtojimą rengiant vartotojams ir mažmeninei prekybai skirtas informavimo kampanijas ir nesiimti jokių kitų priemonių. Tačiau, kaip jau buvo paaiškinta pirmiau, to nepakaktų. Nepaisant pasirinktų ženklavimo taisyklių ar kitų priemonių, bet kokių atveju turėtų būti rengiamos informavimo kampanijos, kai tik tam bus sukurtas

pagrindas. To būtų galima siekti nuomonės formuotojams skirtomis konferencijomis ir pasitelkus televiziją arba spaudą, o pagrindinį vaidmenį turėtų vaidinti Komisija ir atsakingos nacionalinės institucijos kartu su ūkininkų, vartotojų ir gyvūnų apsaugos organizacijomis.

9.4 Pastaruoju metu vis dažniau raginama nustatyti privalomą nacionalinį kilmės šalies ženklavimą, kadangi vis dažniau pasirenkami vietos produktai. Nepaisant įmonių tvirtinimo, kad taip iškreipiama konkurencija, iki šiol buvo laikomasi esminio principo, kad nacionaliniu lygiu galima nustatyti griežtesnes gyvūnų geroves taisykles nei ES būtiniausi reikalavimai. Jei, laikantis subsidarumo principo, pavienėms valstybėms narėms būtų leista kurti savo gyvūnų gerovės ženklavimo sistemas atsižvelgiant į gamybos sąlygas ir vartotojų interesus, toks metodas labai greitai sudarytų sąlygas vienašališkai skatinti nacionalinius produktus, ir kaip bet kuri kita privalomo nacionalinio ženklavimo forma, iš principo prieštarautų vidaus rinkai ir ES konkurencijos taisyklėms. Vis dėlto valstybės narės, nustatančios aukštesnius privalomus būtiniausius reikalavimus vienam ar daugiau gamybos sektorių, turi galimybę juos įtraukti į pasiūlytą ženklavimo sistemą.

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo ir nustatantį XI priedo turinį**

COM(2006) 7 final — 2006/0008 (COD)

(2007/C 161/18)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. vasario 10 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo pateikti reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo ir nustatantį XI priedo turinį.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 22 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Wolfgang Greif.

434 plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 163 nariams balsavus už, ir 5 susilaikius.

## 1. Santrauka

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas įsitikinęs, kad tikslinga kuo greičiau pradėti taikyti naująjį reglamentą dėl valstybių narių socialinės apsaugos sistemų koordinavimo, tai kartu apimtų spartų įgyvendinimo reglamento įsigaliojimą ir susitarimą dėl aptariamo reglamento, nustatančio Reglamentą Nr. 883/2004 XI priedo turinį.

1.2 EESRK supranta, kad neribotai taikant faktų sulyginimo principą, kuris neleidžia nacionalinių įstatymų leidėjams kaip nors apsiriboti vien savo šalies faktų sulyginimo principu socialinės apsaugos srityje, turėtų didžiulį poveikį socialinės apsaugos sistemoms.

1.3 EESRK mano, kad, siekiant išvengti nacionalinių teisės aktų ir Reglamentą Nr. 883/2004 redakcijos priešpriešos, XI priede reikia padaryti tam tikrus įrašus dėl ypatingų faktų valstybėse narėse. Tačiau kartu Komitetas ragina užkirsti kelią neribotam įrašų daugėjimui ir kiek galima apriboti įrašų skaičių atsižvelgiant į tai, ar specifiniai įrašai iš tiesų yra būtini koordinavimo nuostatų veikimui konkrečioje valstybėje narėje ir ar jie atitinka proporcingumo principą.

1.4 EESRK ypač svarbu neleisti, kad koordinavimo praktikoje XI priedo įrašai nulemtų piliečiams nepalankius pokyčius.

1.5 EESRK nuomone, dėl padarytų įrašų didesnių problemų nekyla nei apdraustiesiems, persikeliantiems iš vienos Bendrijos šalies į kitą, nei įmonėms, nei socialinio draudimo įstaigoms. Įrašai neturi menkinti koordinavimo privalumų, kurie skirti naudoti gavėjams.

1.6 EESRK pastebi sėkmingas visų suinteresuotų subjektų pastangas siekti paprastinamo, todėl XI priede yra gerokai mažiau įrašų, nei analogiškame dabartinio koordinavimo Reglamentą Nr. 1408/71 VI priede.

1.7 Todėl EESRK, siekdamas, kad kuo greičiau būtų pradėtas taikyti praktikoje pagrindinis reglamentas, ragina valstybes nares jau dabar aprūpinti nacionalines socialinės apsaugos įstaigas būtinais žmogiškaisiais ir techniniais ištekliais, kad būtų galima kuo greičiau atlikti reikiamus pakeitimus.

## 2. Įžanga ir pasiūlymo priimti reglamentą aplinkybės

2.1 Bendrijos nuostatas dėl valstybių narių socialinės apsaugos sistemų koordinavimo šiuo metu reglamentuoja Reglamentas Nr. 1408/71 (EEB) (pagrindinis reglamentas) ir jo įgyvendinimo Reglamentas Nr. 574/72 (EEB), kurie buvo priimti ir įsigaliojo daugiau nei prieš 30 metų ir ne kartą buvo keičiami ir atnaujinami.

2.1.1 Šių reglamentų paskirtis — nustatyti būtinas priemones, kad asmenys, kuriems taikomas reglamentas ir kurie keliauja į kitą valstybę narę, laikinai joje būna arba gyvena, neprarastų savo teisių į socialinę apsaugą. Iš vienos valstybės narės į kitą vykstantys apdraustieji neturėtų dėl savo judumo patirti žalos ir jų negalima vertinti blogiau nei tų apdraustųjų, kurie nesinaudos laisvo asmenų judėjimo teise. Siekiant užtikrinti, kad teisės būtų išsaugotos, šiuose reglamentuose numatyti koordinavimo praktikos principai bei įvairūs teisių užtikrinimo būdai, atitinkantys specifinius skirtingų socialinės apsaugos sričių reikalavimus.

2.2 Reglamentą Nr. 1408/71 turi pakeisti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004, kuris buvo priimtas 2004 m. balandžio 29 d.

2.2.1 Pagal naujojo Reglamentą Nr. 883/2004 89 straipsnį, jo įgyvendinimas bus reglamentuojamas kitu reglamentu, kuris pakeis šiuo metu galiojantį įgyvendinimo Reglamentą Nr. 574/72. 2006 m. sausio 31 d. pateiktas įgyvendinimo reglamento projektas <sup>(1)</sup> šiuo metu svarstomas Europos Parlamente ir Taryboje, EESRK taip pat pateikė savo nuomonę šia tema <sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> OL C 318, 2006 12 23.

<sup>(2)</sup> Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį Reglamentą (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką — 2006/0006 (COD), pranešėjas Greif, OL C 324, 2006 12 30.



2.2.2 Tik įsigaliojus šiam įgyvendinimo reglamentui, bus galima taikyti Reglamentą Nr.883/2004, ir visi jo naudotojai galės naudotis daugeliu jame priimtų socialinio draudimo sistemų koordinavimo srities paprastinimų, paaiškinimų ir patobulinimų. Iki to laiko be apribojimų galioja Reglamentas Nr. 1408/71 ir jo įgyvendinimo Reglamentas Nr. 574/72.

2.3 Reglamento Nr. 883/2004 konstatuojamosios dalies 41 punkte teigiama, kad „būtina numatyti specialias nuostatas, atitinkančias nacionalinių teisės aktų specifiką, siekiant palengvinti koordinavimo taisyklių taikymą“. Specialios valstybių narių teisės aktų taikymo nuostatos yra aptariamose Reglamento Nr. 883/2004 XI priede, kuris nagrinėjamas šioje nuomonėje.

2.3.1 Taigi pagrindiniame Reglamente Nr. 883/2004 nustatomos svarbiausios koordinavimo taisyklės. Įgyvendinimo reglamentas yra savotiška pagrindinio reglamento „naudojimo instrukcija“, jame reguliuojami administracinio pobūdžio klausimai. O Reglamento Nr. 883/2004 XI priede pateiktos specifinės nuostatos, pritaikytos atskirų valstybių narių teisės sistemoms, leidžiančios užtikrinti sklandų naujųjų koordinavimo taisyklių taikymą.

2.3.2 XI priedo tikslas — užkirsti kelią skirtumams, galintiems atsirasti tarp valstybių narių socialinės apsaugos sistemų ir koordinavimo nuostatų. Tam tikros nacionalinės teisės nuostatos turi būti grindžiamos XI priedo įrašais kad būtų išvengta koordinavimo proceso prieštaravimų. Taigi Reglamento Nr. 883/2004 XI priedu siekiama tinkamos nacionalinių ir Bendrijos teisės nuostatų sąveikos įgyvendinant praktikoje valstybių narių socialinės apsaugos sistemų koordinavimą.

2.4 XI priede kiekvienai valstybei narei bus skirtas atskiras skyrius. Kiekvienos valstybės narės įrašų apimtis labai skirsis, ji priklausys nuo nacionalinės teisės sistemos.

2.5 2004 m. priimto naujo koordinavimo Reglamento Nr. 883/2004 XI priedas iš pradžių buvo paliktas visiškai tuščias. Tuomet buvo susitarta, kad jo turinys bus nustatytas kitame reglamente. Dabar jau pateiktas šio reglamento projektas <sup>(3)</sup>.

2.5.1 XI priedas susijęs ne tik su Reglamentu Nr. 883/2004, bet ir su jo įgyvendinimo reglamentu. Šių trijų dokumentų negalima vertinti atskirai. Todėl Tarybos socialinių reikalų darbo grupė XI priedo turinį nagrinės kartu su susijusio įgyvendinimo reglamento projekto turiniu. Todėl abu 2006 m. sausį Komisijos

pateikti reglamentų projektai bus svarstomi Taryboje vienu metu.

2.5.2 Iki įsigaliojant įgyvendinimo reglamentui, Europos Parlamentas ir Taryba turi nustatyti XI priedo turinį. Todėl XI priedo užbaigimas yra dar viena sąlyga, kuri būtina, kad socialinės apsaugos srityje būtų taikomos naujos koordinavimo taisyklės. Šio reglamento teisinis pagrindas yra Sutarties 42 ir 308 straipsniai. Todėl reglamentui įsigaliojoti būtina, kad Taryboje jam pritarę vienbalsiai laikantis Europos Parlamente taikomos bendro sprendimo procedūros.

2.6 2006 m. sausio 24 d. Komisija pateikė pasiūlymą, keičiantį tam tikrus Reglamento Nr. 883/2004 punktus ir nustatantį XI priedo turinį. Šis pasiūlymas parengtas po konsultacijų su valstybėmis narėmis. Reglamento Nr. 883/2004, kurio vis dar negalima taikyti, atskirų punktų pakeitimai grindžiami tuo, kad tam tikri dalykai, kuriuos valstybės narės reikalavo įtraukti kaip XI priedo įrašus, buvo įvardyti kaip horizontalūs klausimai, kuriuos privalu reglamentuoti visų valstybių narių atžvilgiu. Įtraukus juos į pagrindinį reglamentą, visiškai nebūtina daugelio valstybių narių pateiktų panašių įrašų daryti XI priede.

### 3. Bendrosios ir specialiosios EESRK pastabos

3.1 Kelete savo nuomonių EESRK yra pritaręs naujosioms valstybių narių socialinio draudimo sistemų koordinavimo taisyklėms kaip svarbiam žingsniui, gerinančiam laisvo asmenų judėjimo Bendrijoje sąlygas, ypač pritarė taikymo srities išplėtimui dalykiniu ir asmenų aspektu, paprastinimui palyginti su šiuo metu galiojančiomis nuostatomis, taip pat visoms priemonėms, gerinančioms socialinio draudimo įstaigų bendradarbiavimą.

3.1.1 EESRK mano, kad rekomenduotina kuo greičiau pradėti taikyti naująjį koordinavimo reglamentą socialinės apsaugos srityje, tai kartu apimtų spartų įgyvendinimo reglamento projekto įsigaliojimą, taip pat minėto XI priedo turinio derinimą. EESRK esant šioms aplinkybėms kviečia visus suinteresuotus subjektus kaip galima greičiau apsvarstyti pateiktą įgyvendinimo reglamento projektą, taip pat aptariamą reglamentą, kuris apibrėžia XI priedo turinį <sup>(4)</sup>.

3.1.2 Be to, EESRK savo nuomonėje dėl šio įgyvendinimo reglamento pabrėžė, kad laikotarpis, numatytas nuo galutinio įgyvendinimo reglamento priėmimo iki jo įsigaliojimo, jokiu būdu negali viršyti Komisijos projekte numatyto šešių mėnesių laikotarpio <sup>(5)</sup>.

<sup>(4)</sup> Neseniai EESRK to reikalavo nuomonėje dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir savarankiškai dirbantiems asmenims (pranešėjas Rodríguez Garçá-Caro), OL C 24, 2006 1 31 ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonėje dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką COM(2006) 16 final — 2006/0006 (COD), CESE 1371/2006, pranešėjas Wolfgang Greif.

<sup>(5)</sup> OL C 324, 2006 12 30, pranešėjas Wolfgang Greif, žr. 4.4.1 punktą.

<sup>(3)</sup> COM(2006) 7 final

3.2 XI priede valstybės narės gali pasiūlyti daryti įrašus, leidžiančius išlaikyti kai kurias nacionalines nuostatas, kurias jos laiko labai opiomis. Tai yra būtina visų pirma dėl plataus faktų sulyginimo principo taikymo Reglamente Nr. 883/2004, kuriame visi faktai ir įvykiai, susiję su socialinio draudimo srities teisinėmis pasekmėmis, kitoje valstybėje narėje turi būti vertinami taip, tarytum jie būtų atsiradę savo valstybės teritorijoje. <sup>(6)</sup>

3.2.1 Vienodo požiūrio principo taikymas reiškia, kad, pvz., gaunant pensiją iš kitos valstybės narės socialinės apsaugos įstaigos, teisinės pasekmės bus tokios pačios, kaip ir gaunant savo šalies pensiją. Kita vertus, jei nelaimingas atsitikimas įvyksta savo šalyje ir po to įgyjama teisė gauti invalidumo pensiją, tai ji taip pat turi būti garantuota įvykus nelaimingam atsitikimui kitoje valstybėje narėje.

3.2.2 Praeityje Europos Teisingumo Teismas beveik visada priimdavo sprendimą, palankų pakankamai plačiam faktų sulyginimo principo taikymui siekiant užtikrinti migruojančių darbuotojų apsaugą. Šiuo metu taikomame Reglamente Nr. 1408/71 nėra bendro faktų sulyginimo, tik atskiros taisyklės, reglamentuojančios tam tikrus specifinius atvejus. Dėl pavienių atvejų, kurių nereglementavo atskiros taisyklės, dažnai buvo kreipiamasi į Teisingumo Teismą. Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas pripažino neleistinu, kad našlaičio pensijos gavimo laikas pratęsiamas tik atliekant karinę tarnybą šalyje <sup>(7)</sup> arba apskaičiuojant senatvės pensiją invalidumo laikotarpiui įskaičiuojami tik tada, jei darbinumą praradusiam asmeniui buvo taikomi tos valstybės narės teisės aktai <sup>(8)</sup>.

3.2.3 EESRK supranta, kad neriboto šio faktų sulyginimo principo taikymo, kuris atimtų bet kokią galimybę nacionaliniam įstatymų leidėjui apsiriboti vien savo šalies faktais socialinės apsaugos srityje, įtaka socialinės apsaugos sistemoms būtų didžiulė. Be to, Reglamento Nr. 883/2004 konstatuojamosios dalies 9–12 punktai rodo, kad reikia nustatyti faktų sulyginimo ribas. Taip pat reikia užtikrinti, kad „porcingumo atžvilgiu būtina imtis reikiamų priemonių garantuoti, kad taikant faktų arba įvykių sulyginimo principą, nebūtų gaunami objektyviai nepagrįsti rezultatai arba kad nesutaptų už tą patį laikotarpį mokamos tos pačios rūšies išmokos“ (12 konstatuojamosios dalies punktas). O 11 konstatuojamosios dalies punkte numatyta, kad valstybėje narėje atsiradusių faktų arba įvykių sulyginimo atžvilgiu kita valstybė negali būti kompetentinga, ir negali būti pradėti taikyti jos įstatymai.

3.2.4 Siekiant užkirsti kelią nepageidaujamiems faktų sulyginimo padariniams, buvo priimtos horizontalios daugeliui valstybių narių taikytinos išimties taisyklės, kurios įtrauktos į

<sup>(6)</sup> Žr. Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnį.

„Vienodas požiūris į išmokas, pajamas, faktus ir įvykius“

Jei šiame reglamente nenumatyta kitaip, atsižvelgiant į specialias įgyvendinimo nuostatas, galioja šios nuostatos:

a) „Tais atvejais, kai remiantis atsakingos valstybės narės teisės nuostatomis, socialinės apsaugos išmokų ar kitokių pajamų gavimas turi tam tikrų teisinių pasekmių, tai atitinkamos tų teisės aktų nuostatos taip pat turi būti taikomos gaunant pagal kitos valstybės narės teisės nuostatas suteiktas lygiavertes išmokas arba kitoje valstybėje narėje gautas pajamas“.

b) „Tais atvejais, kai pagal atsakingos valstybės narės teisės aktus tam tikros aplinkybės arba įvykiai turi teisinių pasekmių, tai ši valstybė narė vertina šias aplinkybes ir įvykius, atsiradusius kitoje valstybėje narėje taip, tarsi jie būtų įvykę jos teritorijoje.“

<sup>(7)</sup> Byla C-131/96, Mora Romero, rink. 1997, I-3676.

<sup>(8)</sup> Byla C-45/92 ir C-46/92, Lepore ir Scamuffa, rink. 1995, I-6497.

pagrindinį Reglamentą Nr. 883/2004. Ypač nepageidautinų padarinių, susijusių su vienos valstybės narės sistema, galima išvengti XI priede padarius įrašą.

3.3 XI priedo turinys paremtas valstybių narių įnašais. Yra atskirų nuostatų dėl specifinių faktų, kurių valstybės narės negali nacionaliniu lygmeniu priimti arba išsaugoti, kad esant tam tikroms aplinkybėms jos neprieštarautų Reglamente Nr. 883/2004 turiniui. Todėl XI priedu siekiama užtikrinti tokių tam tikrų reglamento punktų taikymą valstybėms narėms, kad jį būtų galima sklandžiai taikyti atskirose valstybėse narėse.

3.3.1 Todėl, atsižvelgiant į daugybę su tuo susijusių įrašų, XI priedas yra opi dalis, turint galvoje Reglamento Nr. 883/2004 išgaliojimą. Komitetas pripažįsta, kad kai kurie įrašai yra būtini, tačiau kartu ragina užkirsti kelią neribotam įrašų daugėjimui ir kiek galima apriboti įrašų skaičių atsižvelgiant į tai, ar specifiniai įrašai iš tiesų yra būtini koordinavimo taisyklių taikymui konkrečioje valstybėje narėje ir ar jie atitinka proporcingumo principą. EESRK ypač svarbu neleisti, kad koordinavimo praktikoje XI priedo įrašai nulemtų piliečiams nepalankias permainas.

3.3.2 EESRK supranta, kokie sudėtingi yra klausimai, kuriuos reikia išsiaiškinti, vis dėlto ragina, kad dėl teisėtų interesų nebūtų vėluojama taikyti naujas koordinavimo taisykles, ypač atsižvelgiant į tą aplinkybę, kad Taryba sprendimą turi priimti vienbalsiai ir laikantis Europos Parlamente taikomos bendro sprendimo procedūros.

3.4 Vykstant konsultacijoms dėl Reglamento Nr. 883/2004, kiekvienos valstybės narės buvo paprašyta pateikti pasiūlymus, užtikrinančius sklandų atskirų teisės aktų taikymą. Valstybės narės pateikė apie 150 pasiūlymų dėl įrašų darymo XI priede. Komisijos tarnybos tuos pasiūlymus įvertino ir aptarė juos su atitinkamų valstybių narių pareigūnais. Galiausiai buvo priimta apie 50 pasiūlymų, kurie bus įtraukti į priedą. Taigi susitarta dėl šiuo metu aptariamo Komisijos pasiūlymo turinio. Galutinį įrašų darymo XI priede vertinimą šiuo metu atlieka Tarybos socialinių klausimų darbo grupė, tuo pat metu nagrinėjami susiję įgyvendinimo reglamento skyriai.

3.4.1 Atsižvelgdamas į klausimo sudėtingumą, susijusį su konkrečiais valstybių narių socialinės teisės klausimais, EESRK neteiks savo išsamaus atskirų įrašų vertinimo. EESRK iš pirmo žvilgsnio neišsprendžia problemų, kurios galėtų atsirasti dėl padarytų įrašų, nei Bendrijoje iš vienos šalies į kitą persikeliantiems apdraustiesiems, nei įmonėms, nei socialinio draudimo įstai-

3.5 Taip pat suprantama, kodėl dauguma įrašų nebuvo padaryti: kai kurių įrašų nėra XI priede dėl informacijos pertekliaus arba dėl to, kad neatitinka Reglamento Nr. 883/2004. Kai kurie kiti XI priedo įrašų pasiūlymai buvo suformuluoti kaip Reglamento Nr. 883/2004 pakeitimo pasiūlymai. Tai tokie pasiūlymai, kurie yra bendro pobūdžio, o ne taikomi konkrečiai šaliai.

3.5.1 Šie pasiūlymai pakeisti Reglamentą Nr. 883/2004, kurie taip pat įtraukti į šį reglamento projektą, padėjo išvengti kelių panašių skirtingoms valstybėms narėms skirtų XI priedo įrašų. Todėl priedas yra glaustesnis, o visas reglamentas aiškesnis.

3.5.2 Reglamento projekto 1 straipsnis gali būti tinkamos horizontalių klausimų santraukos pavyzdys. Jame pateikti paaiškinimai taikytini daugeliui valstybių narių ir laikantis sistemos buvo pakeisti pačiame Reglamente Nr. 883/2004, o ne darant daugybę įrašų XI priede.

3.5.2.1 1 straipsnio 1 dalis yra susijusi su Reglamento Nr. 883/2004 14 straipsnio „Savanoriškas ar neprivalomas nuolatinis draudimas“ pakeitimu. Naujoji nuostata leidžia visoms valstybėms narėms savo teisės sistemoje numatyti, kad savanoriškas draudimas jų socialinio draudimo sistemoje, kuri savanorišką draudimą sieja su ankstesne gyvenamąja vieta arba darbine veikla toje šalyje, yra galimas tik tada, jei asmuo kada nors anksčiau jau buvo draudžiamas tos valstybės narės socialinio draudimo sistemoje remiantis jo darbine veikla pagal darbo sutartį. Nesant tokios išimties, visi asmenys, kurie gyvena arba dirbo ES teritorijoje, turėtų galimybę savanoriškai apsidrausti šioje valstybėje narėje plačiai taikant faktų suliginimo principą pagal Reglamento Nr. 883/2004 5 straipsnio nuostatas. Kadangi kai kurių valstybių narių teisės sistemose savanoriškas draudimas susijęs su palankiomis sąlygomis, tai besąlygiškas jo atvėrimas tam tikromis aplinkybėmis turėtų pasekmių, kurios galėtų sutrikdyti tos valstybės narės sistemos pusiausvyrą ir sukelti nemažų problemų joje apsidraudusiems asmenims. Atsižvelgiant į tai, susitarta, kad visos valstybės narės gali ankstesnę darbinę veiklą pagal darbo sutartį iškelti kaip sąlygą norintiems apsidrausti savanorišku draudimu.

3.5.2.2 1 straipsnio 3 dalimi keičiamas Reglamento Nr. 883/2004 52 straipsnis „Išmokų skyrimas“.

Jame numatyta, kokiais atvejais visos valstybės narės, taigi horizontaliai, neturėtų taikyti proporcingo laiko metodo nustatant išmokos dydį <sup>(9)</sup>.

— Siekiama, kad Bendrijoje iš vienos šalies į kitą persikeliantys apdraustieji nebūtų diskriminuojami, palyginti su tais apdraustaisiais, kurie nesinaudoja laisvo asmenų judėjimo Bendrijoje teise.

<sup>(9)</sup> Taikant proporcingo laiko principą, dalinė šalyje įgyta pensija apskaičiuojama remiantis proporcingumo principu. Pirmiausia apskaičiuojami visi draudiminiai laikotarpiai, tarytum jie būtų įgyti savo šalyje. Po to dalinė savo šalyje įgyta pensija apskaičiuojama kaip šios fiktyvios pensijos procentinė dalis, kurią atitinka šalyje įgyti draudiminiai laikotarpiai visoje įgytų draudiminių laikotarpių sumoje. Tačiau pasitaiko atvejų, kai apskaičiavimas remiantis vien draudiminiais laikotarpiais (nepriklausomos išmokos) savo šalyje visuomet būna didesnės nei išmoka, apskaičiuota proporciniu metodu. Šie atvejai išvardyti VIII priede. Tokiais atvejais kompetentinga draudimo įstaiga gali atsisakyti proporcinės išmokos apskaičiavimo.

— Tikslumo dėlei dar reikia pridurti, kad Komisijos pasiūlyta redakcija svarstant Taryboje buvo pakeista.

— Preliminarus dalinis sutarimas Taryboje numato, kad tos sistemos, kuriose neteikiama reikšmės draudiminiams laikotarpiams apskaičiuojant išmokos dydį, neturi atlikti proporcinio skaičiavimo, jei jos įrašytos Reglamento Nr. 883/2004 VIII priede.

— Beje, tarp jų yra ir įmokų mokėjimui pirmenybę teikiančių sistemų, kuriomis paremtas ankstesnis Komisijos dokumentas.

3.5.3 Kita vertus, pasiūlyme priimti įgyvendinimo reglamentą buvo aptarti ir kiti horizontalūs klausimai. Tai daugiausia techninio pobūdžio klausimai. Todėl XI priedo įrašai iš tiesų turi apsiriboti tik specifinėmis, pavienėms valstybėms narėms skirtomis priemonėmis.

3.6 EESRK vertina sėkmingas visų suinteresuotų subjektų pastangas siekti paprastinamo, todėl XI priede yra gerokai mažiau įrašų, nei analogiškame dabartinio koordinavimo Reglamento Nr. 1408/71 VI priede.

3.6.1 Remiantis tuo, reikia ir toliau nagrinėti, visų pirma turint galvoje būsimus galimus XI priedo įrašus (tarp kitų ir Rumunijos bei Bulgarijos, stojančių į ES), ar tai nėra horizontalūs klausimai, kuriuos laikantis sistemos reikėtų įtraukti į pagrindinį ar įgyvendinimo reglamentą.

Pavyzdžiui, daugelyje valstybių narių valstybinio pensinio aprūpinimo srityje yra apsauginių sąlygų, kurios yra naudingos asmenims, dėl politinių ar religinių sumetimų ar dėl savo kilmės turintiems mažiau teisių socialinio draudimo srityje <sup>(10)</sup>, taip pat specialios taisyklės, taikomos karo invalidams, buvusiems karo belaisviams, nusikaltimų aukoms, teroro aktų aukoms ar anksčiau totalitarinių režimų aukoms. Tokios apsauginės sąlygos, nors ir užtikrina tam tikroms asmenų grupėms socialinę apsaugą (pvz., sveikatos draudimas, pensijų išmokos) arba kompensacines išmokas, tačiau paprastai nėra socialinės apsaugos sistemos dalis. Todėl ir šiems atvejams būtų naudinga numatyti pagrindiniame reglamente atitinkamą straipsnį, taikytiną visoms valstybėms narėms, kad taisyklės, numatančios valstybės mokamą išmoką arba kompensaciją, tačiau nepriklausančios socialinio draudimo sistemai, būtų apskritai išbrauktos iš reglamento.

<sup>(10)</sup> Žr. XI priedo Austrijos įrašą Nr. 5.

3.6.2 Kartu EESRK kreipiasi į atskirų valstybių narių ekspertus ir prašo jų išsamiai išanalizuoti savo šalies teisės sistemą atsižvelgiant į naujas koordinavimo taisykles. Reikėtų siūlyti XI priede daryti įrašus tais atvejais, kai gali kilti problemų dėl sklandaus Reglamento Nr. 883/2004 taikymo. Jei nacionaliniai teisės aktai socialinės apsaugos srityje neatitinka koordinavimo taisyklių, gali atsitikti, kad Teisingumo Teismas turės nagrinėti labai daug bylų.

#### 4. Kitos, su koordinavimo praktika susijusios, pastabos

4.1 Judumas per sieną tampa vienu iš svarbiausių ES darbotvarkės punktų. Veikiantis koordinavimas socialinės apsaugos srityje yra svarbus tiek, kiek juo naudojasi ES piliečiai. Esant šioms aplinkybėms, jie tikisi praktinės naudos iš Bendrijoje vykstančio bendradarbiavimo.

4.2 EESRK požiūriu, reikia paraginti valstybes nares ir Komisiją sustiprinti priemones siekiant supažindinti visus potencialius reglamento naudotojus su jo nuostatomis ir socialinės apsaugos sistemų koordinavimo privalumais. Komiteto nuomone, reikia nedelsiant pradėti būtinus parengiamuosius darbus. Reikia skelbti ir plėtoti esamas konsultavimo <sup>(1)</sup> priemones, skirtas piliečių judumui Bendrijoje.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

4.3 Esant šioms aplinkybėms, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad reikia laiku pradėti supažindinti socialinės apsaugos įstaigų darbuotojus su informacija apie naujas taisykles ir jų įgyvendinimo pagrindais. Toks darbuotojų mokymas ir kvalifikacijos kėlimas valstybėse narėse yra būtini.

4.4 Todėl EESRK, siekdamas, kad kuo greičiau būtų pradėtas taikyti praktikoje pagrindinis reglamentas, ragina valstybes nares jau dabar aprūpinti nacionalines socialinės apsaugos įstaigas būtiniais žmogiškaisiais ir techniniais ištekliais, kad būtų galima kuo greičiau atlikti reikiamus pakeitimus. Esamos suinteresuotų subjektų ir naudotojų priemonės nacionaliniu lygmeniu, visų pirma esami TRESS tinklai <sup>(12)</sup>, valstybių narių lygiu susiejantys suinteresuotas šalis ir suinteresuotus subjektus, turėtų būti pasitelkiamos į pagalbą įvertinti, kaip valstybės narės praktikoje taiko šį įsigaliojusį reglamentą.

4.5 EESRK pasilieka teisę pateikti atskirą nuomonę klausimais, susijusiais su praktiniu koordinavimo veikimu. Pirmiausia būtina įvertinti, kokią naudą Europos piliečiams, persikeliančiams iš vienos Bendrijos šalies į kitą, atneš numatyti pranašumai, tarp jų ir Europos sveikatos draudimo kortelė.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

<sup>(1)</sup> Žr. taip pat: The Community provisions on social security — Your rights when moving within the European Union: [http://ec.europa.eu/employment\\_social/emplweb/publications/publication\\_en.cfm?id=25](http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25);  
Taip pat valstybių narių socialinės apsaugos duomenų bazę MISOC: [http://ec.europa.eu/employment\\_social/social\\_protection/misoc\\_en.htm](http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/misoc_en.htm)

<sup>(12)</sup> Training and Reporting on European Social Security (taip pat žr.: [www.tress-network.org](http://www.tress-network.org)).

## Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Šeimos ir demografinės raidos

(2007/C 161/19)

2006 m. spalio 19 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas gavo ES pirmininkaujančios Vokietijos prašymą parengti nuomonę dėl *Šeimos ir demografinės raidos*

Komiteto biuras nusprendė, kad tikslinga parengti vieną nuomonę, į kurią taip pat būtų įtrauktas Komisijos komunikatas *Europos demografijos ateitis: iššūkį paversti galimybe* (COM(2006) 571 final), dėl kurio 2006 m. spalio 12 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 22 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Stéphane Buffetaut.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 120 narių balsavus už, 1 — prieš ir 5 susilaikius.

### 1. Rekomendacijos ir pasiūlymai

#### 1.1 Veiksmai precedento neturinčioje situacijoje

1.1.1 Pagrindinių teisių chartijos 33 straipsnyje įteisinamas Europos Sąjungos dalyvavimas svarstant šeimos politikos klausimus ir teikiant su šia sritimi susijusius pasiūlymus, nors akivaizdu, kad, siekiant veiksmingumo ir atsižvelgiant į subsidiarumo principą, būtent valstybės narės, vietos ir regionų valdžios institucijos, viešosios tarnybos ar įmonės turi konkrečiai apibrėžti ir įgyvendinti šios politikos kryptis.

1.1.2 2005 m. kovo 16 d. paskelbtoje žaliojoje knygoje Komisija labai tiksliai apibūdino šiandieninę demografinę padėtį Europoje kaip precedento neturintį reiškinį. 2006 m. spalio 10 dienos komunikate pabrėžiama, kad tai yra „vienas svarbiausių iššūkių, kurį Europos Sąjunga turės atremti per ateinančius metus“. Negalima apsiriboti tik padėties vertinimu. Nuo šiol turi rūpėti vienintelis klausimas: kokių veiksmų imtis Bendrijos lygiu, visų pirma šeimos politikos srityje ir derinant šeiminių gyvenimą ir profesinę veiklą. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Europos Taryba neseniai taip pat paragino kurti Europos šeimos politiką.

1.1.3 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas mano, kad būtina parengti tyrimų programą, rengti informavimo akcijas ir pasiūlymus, vykdyti stebėseną ir apskritai atlikti poveikio vertinimus, kurie šiandien reikalingi rengiant teisės aktų pasiūlymus, kuriuose būtų atsižvelgiama į poveikį šeimai, jei šie teisės aktai tiesiogiai su ja susiję. Šie tyrimai turi būti susieti su kitomis Europos socialinės ir ekonominės veiklos sritimis, pavyzdžiui, užimtumu, ekonomikos augimu, energijos raida ir jos pasekmėmis.

#### 1.2 Tyrimų programa

1.2.1 Siekiant tinkamai spręsti demografinių pokyčių keliamas problemas, Europos, nacionaliniu ir vietos lygiu spren-

dimus priimantiems politikams būtina išsami demografinių pokyčių analizė. Pirmasis Europos demografijos forumas, įvykęs 2006 m. spalio mėn., yra puiki iniciatyva, kurią reikėtų tęsti reguliariai rengiant tokį forumą.

1.2.2 Be to, būtina nuodugniai išnagrinėti demografinius pokyčius (geografinis gyventojų pasiskirstymas, natūralus judumas ir migracija, gyventojų sudėtis pagal lytį ir amžių, vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas) ir jų priežastis (ekonominės, socialinės, kultūrinės, aplinkos, šeiminių gyvenimo ir profesinės veiklos derinimo problemos, moterų ir motinų padėtis darbo rinkoje, ribotos galimybės dėl šeiminių priežasčių dirbti pagal lankstų darbo grafiką, didelė rizika ir profesinei veiklai keliami reikalavimai) atsižvelgiant į nacionalinius ir regioninius skirtumus. Šie tyrimai turėtų būti atlikti atskirai, kadangi jų rezultatai gali priversti suabejoti valstybių vykdomos politikos teisingumu.

1.2.3 Siekiant padėti moterims ir vyrams po vaiko priežiūros atostogų sugrįžti į darbą, būtų galima atlikti lyginamuosius tyrimus palyginant įvairias mokesčių arba socialines sistemas ir priemones, kurios paskatintų vyrus prisiimti dalį įsipareigojimų šeimai. Be to, būtų naudinga iširti įvairias mokesčių lengvatų sistemas, kurios leidžia kurti visiems prieinamas viešąsias arba privačias paslaugas, skirtas šeimoms.

1.2.4 Konkrečių tyrimų objektu taip pat turėtų būti ypatingoje padėtyje atsidūrusios šeimos (vaikus auginančios vienišos motinos, vaikų su negalia turinčios šeimos, senyvo amžiaus tėvus išlaikančios šeimos, imigrantų šeimos, susiduriančios su integracijos problemomis ir pan.).

1.2.5 Reikėtų iširti įvairius gyventojų senėjimo <sup>(1)</sup> tipus ir geografinius ypatumus atsižvelgiant į šio reiškinio poveikį šeimos gyvenimui ir politikai. Pastaroji dažniausiai vertinama

(<sup>1</sup>) Demografijos mokslas visuomenės senėjimą apibrėžia kaip santykinį pagyvenusiu asmenų skaičiaus didėjimą konkrečioje visuomenėje, paprastai lydimą jaunų asmenų skaičiaus mažėjimo. Šiuo metu pagyvenusiu asmenų skaičiaus didėjimui apibrėžti naudojamas terminas „gerontoprogresija“. Skirtingose šalyse ir teritorijose bei atsižvelgiant į nagrinėjamą laikotarpį, visuomenės senėjimas ir gerontoprogresija nebūtinai vystosi lygiagrečiai, šių procesų raida gali vykti skirtingai, priklausydama nuo atitinkamų jų priežasčių derinio.

pagal tėvų ir mažamečių vaikų bei paauglių santykius. Nuo šiol reikia taip pat atsižvelgti į vaikų ir senyvo amžiaus tėvų santykius, visų pirma kalbant apie darbo laiko pritaikymą ir visuomenės pagalbą.

1.2.6 Be to, reikia numatyti, kaip ateityje geresnės sveikatos, energingi ir savarankiškesni pagyvenę dirbantieji galėtų aktyviau ir ilgiau dalyvauti šeimos, ekonominėje ir socialinėje veikloje: pritaikyti jiems darbo vietas, aktyviau įtraukti į miesto veiklą ir skatinti santykius tarp kartų (pavyzdžiui, įtraukiant vyresnio amžiaus žmones į mokyklų, popamokinių centrų, vaikų lopšelių-darželių veiklą). Šeimą sudaro ne tik tėvai ir vaikai, bet ir seneliai, kuriems dažnai tenka svarbus vaidmuo padedant ar remiant šeimą (vaikų priežiūra, materialinė parama ir pan.).

1.2.7 Europos Bendrijos septintojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos programoje (2007–2013 m.) reikėtų išplėsti socialinių ir ekonominių mokslinių tyrimų turinį bei geriau juos finansiškai remti siekiant skatinti tyrimus demografinių pokyčių srityje<sup>(2)</sup>.

### 1.3 Informavimas

1.3.1 Komisija turėtų surinkti informaciją apie gerą praktiką šeimos politikos, šeiminio gyvenimo ir profesinės veiklos derinimo, vyrų ir moterų lygybės ir konkrečios politikos, kuri remtų nepriekaištingai šeimomis besirūpinančius tėvus, srityje. Reikėtų pasiūlyti valstybėms narėms pasinaudoti sėkminga Europos patirtimi siekiant suteikti galimybę poroms įgyvendinti jų norą susilaukti vaikų (šiuo metu namų ūkiui tenka vidutiniškai 1,5 vaiko, nors naujausių tyrimų duomenimis žmonės pageidautų turėti daug daugiau vaikų).

### 1.4 Pasiūlymai

1.4.1 Tik tinkamu laiku įvedus tam tikras suderintas priemones, susijusias su socialine, ekonomine, aplinkos, šeimos, vyrų ir moterų lygybės politika, galima gerokai sumažinti demografinių pokyčių poveikį. Tai reikalauja plataus požiūrio ir labai veiksmingo minėtų politikos krypčių derinimo. Šioje srityje Europos Sąjunga turėtų parengti daugiametį demografinių pokyčių veiksmų planą, kuriame pasiūlytų priemones, remiančias šeimą ir padedančias derinti šeiminių gyvenimą ir profesinę veiklą, kurias jau sėkmingai įgyvendino tam tikros valstybės narės.

<sup>(2)</sup> Žr. 2004 9 15 EESRK nuomonę dėl „7-osios Bendrosios tyrimų programos: Demografinių pokyčių tyrimų poreikis — pagyvenusių žmonių gyvenimo kokybė ir technologijų poreikis“, Pranešėja Renate Heinisch (OL C 74, 2005 03 02, p. 44–54).  
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/de/oj/2005/c\\_074/c\\_07420050323de00440054.pdf](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/de/oj/2005/c_074/c_07420050323de00440054.pdf)

1.4.2 Atsižvelgiant į tai, kad su demografija susijusi politika turi būti vykdoma ilgalaikės trukmės laikotarpiu, Europos Sąjunga privalo pabrėžti neatidėliotiną šio klausimo svarbą ir pasiūlyti valstybėms narėms ilgalaikius veiksmus.

1.4.3 Atviras koordinavimo metodas turi tapti priemone, leidžiančia palyginti vykdomą šeimos, vyrų ir moterų lygybės, ekonominę ir socialinę politiką, ir padėti Europos Sąjungai pasirinkti tai, kas yra geriausia kultūrinėje valstybių narių įvairovėje ir jų nacionalinėje politikoje.

1.4.4 Europos Vadovų Taryba, Europos Parlamentas ir Komisija, laikydamiesi subsidiarumo principo, kaip veiksmingą priemonę turėtų skatinti valstybes nares pasirašyti Europos šeimos paktą, kuriame galėtų būti numatyti šie įsipareigojimai:

- valstybės turi ryžtingai siekti įgyvendinti politikos kryptis, atitinkančias gyventojų lūkesčius dėl vaikų, kurių pageidautų susilaukti poros, skaičiaus Europos Sąjungoje. Įgyvendinant šią politiką turėtų būti, pavyzdžiui, užtikrintos tiesioginės piniginės išmokos, mokesčių lengvatos ir galimybė naudotis privačių arba viešų įstaigų (įvairaus pobūdžio, pavyzdžiui, įmonių lopšelių-darželių) ir popamokinių centrų paslaugomis už prieinamą kainą. Čia svarbu užtikrinti ne tik tokių įstaigų kiekį, bet ir aukštą teikiamų paslaugų lygį.
- nustatyti šeimai ir vaikams, tai yra investicijoms į ateitį, skirto valstybės biudžeto žemiausią ribą, kad jie nenukentėtų nuo su visuomenės senėjimu susijusių bendrųjų išlaidų, kurios vis senesnių rinkėjų gali būti vertinamos kaip prioritetinės, laipsniško didinimo;
- užtikrinti, kad bus skatinama šeimoms, vaikams, motinoms ir tėvams palanki aplinka ir numatyti iš tikrųjų įgyvendinti seną idėją — siekiant užtikrinti realią vyrų ir moterų lygybę, suderinti šeiminių gyvenimą ir profesinę veiklą iš esmės atsižvelgiant į gyvenimo būdo ir darbo pokyčius (nepastovias darbo valandas, atstumus, dideles būsto kainas miesto centre, kūdikių priežiūros infrastruktūros stygių ir pan.);
- įsipareigoti įgyvendinti nuolatines ir ilgalaikes priemones, remiančias vaikus ir šeimą, kadangi užtikrinti tokio pobūdžio politikos ilgalaikiškumą yra vienas iš pagrindinių jos sėkmę lemiančių veiksnių. Toks įsipareigojimas turėtų būti vykdomas ateityje išsaugant jaunimui skirtų išlaidų santykinį lygį palyginti su sveikatai ir pensijoms skirtomis išlaidomis, kurios dėl gyventojų senėjimo neišvengiamai didės. Labai svarbu užtikrinti, kad jaunosios kartos ugdymui būtų sukurtos kuo geresnės sąlygos. Vadinas reikia rūpintis vaikų sveikata ir saugumu bei juos gerinti, užtikrinti visiems

aukštos kokybės švietimą, pasiūlyti pagalbos ir paramos priemonės tėvams atsižvelgiant į jų poreikius ir problemas, su kuriomis jie susiduria. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas šeimoms ir vaikams, gyvenantiems ypač skurdžiai, reikalaujantiems neatidėliotinos paramos ir imigrantams. Nors EESRK konstatuoja, kad Europos gyventojai senėja, ir teigia, kad kartų kaita yra būtina siekiant kontinento išlikimo, jis taip pat pabrėžia, jog a) mažinant nedarbą, b) užtikrinant ilgalaikį 25–35 metų amžiaus grupės užimtumą, c) ir apskritai suteikiant realias garantijas profesinės veiklos tęstinumui, būtų galima užtikrinti sklandų pensinio (darbingo arba ne) laikotarpio finansavimą.

1.4.5 Žmogus — tai ne tik gamintojas ir vartotojas. Jam būdinga socialinis ir dvasinis matmuo, kuris ir yra jo orumo esmė. Bet kokia tikrai humaniška politika turi būti vykdoma ne tik į tai atsižvelgiant, bet ir saugant šį žmogaus gyvenimo esmę sudarantį aspektą. Šeimos politika padeda siekti asmens gerovės ir visuomenės harmonijos. Priimdama Europos šeimos paktą, Europos Sąjunga parodė, kad ištikimai laikosi Europos pagrindinių teisių chartijoje prisiimtų įsipareigojimų.

## 2. Išanga

2.1 Paskelbusi žaliąją knygą *Demografiniai pokyčiai skatina naują kartų vienybę*, Komisija neseniai išleido naują komunikatą *Europos demografijos ateitis: iššūkį paversti galimybe* <sup>(3)</sup>, taip parodydama, kad šis Europos Sąjungos ateičiai lemiamos reikšmės turintis klausimas jai yra itin svarbus.

2.2 Vis dėlto, reikia pripažinti, kad iki Nicos sutarties valstybės narės gana santūriai vertino šį klausimą nepaisant to, kad jau du dešimtmečius demografai bandė atkreipti politikų dėmesį į prasidedantį demografinį sąstingį ir į sunkumus, kuriuos jis sukels. Galime tik apgailestauti, kad, nepaisant daugybės pakartotinių perspėjimų, dėmesio sulaukėme taip vėlai ir kad šiuo metu susiduriame su visuotine demografinė krize.

2.3 Per pastaruosius dvylika metų Komisija nuolat pabrėždavo, kad šis reiškinys labai svarbus, nes jis Lisabonos strategijos tikslus gali paversti bevečiais. Tokia Komisijos aiškiaregystė yra pagirtina.

2.4 Iš tiesų, nors ir nenorime pateikti pernelyg pesimistiško požiūrio, net jeigu vaisingumo rodikliai nėra vienintelė valstybių narių dinamikos sąlyga ir papildomai būtina užtikrinti skirtingų kartų gebėjimų ugdyimą, mokymą ir kūrybingumo puoselėjimą, vis tik Europos Sąjungos demografinė padėtis yra svarbus veiksnys jos ekonomikos vystymuisi ir socialinei pusiausvyrai ateityje.

<sup>(3)</sup> COM(2005) 94 final

2.5 Dėl kvalifikuotos darbo jėgos trūkumo gali sumažėti našumo augimo mastas, jei bus skiriama nepakankamai dėmesio darbo kokybei ir darbo praktikos modernizavimui. Apskritai, būsimos darbo vietos ir joms reikalinga profesinė kvalifikacija skirsis nuo šiuolaikinių todėl didelę reikšmę turės mokymasis visą gyvenimą. Deja, Europos Sąjungoje yra maždaug 17 milijonų bedarbių, ir prie šio skaičiaus tenka pridėti asmenis, priverstus dėl darbo vietų stokos dirbti ne visą darbo dieną. Vienas svarbiausių Sąjungai tenkančių uždavinių yra suteikti galimybę šiems asmenims rasti nuolatinės darbo vietas, o tai tam tikra dalimi leis sumažinti neigiamą darbingo amžiaus visuomenės narių Europoje mažėjimo poveikį jos ekonomikai.

2.6 Demografiniai pokyčiai vyksta po to, ką demografijos mokslas vadina „demografiniu perėjimu“. Jo metu labai sumažėja mirtingumo rodikliai, ypač kūdikių ir gimdyvių. Šiam reiškinii būdingas mažesnis gimstamumo lygio rodiklis, kuris siejasi su mirtingumo mažėjimu ir itin dideliu gimusiųjų būsimos gyvenimo trukmės ilgėjimu.

2.7 „Demografinis perėjimas“ ir pagyvenusių asmenų gyvenimo trukmės ilgėjimas (Europoje užfiksuojamas nuo 1970 m.) — tai itin teigiami pažangūs pasiekimai. Tačiau reikia užtikrinti kartų atsinaujinimą, kad nebūtų ilgam pažeista gimstamumo ir mirtingumo pusiausvyra, o šiandien Europoje taip nėra. Iš tiesų, daugelyje valstybių narių mirčių skaičius viršija gimimų skaičių.

2.8 Pasiiekti senyvą amžių kiek įmanoma geriausiomis sąlygomis — tai didelė vertybė, kurios toliau bus siekiama ateityje. Dėl tokios reiškinio raidos padidės sveikatos apsaugai ir socialinei rūpybai skiriamos išlaidos, tačiau taip pat reikės sukurti pagyvenusiems asmenims skirtų naujoviškų paslaugų ir priemonių. Be to, šis reiškinys skatins kelti darbingo amžiaus asmenų darbo našumą ir ilginti pagyvenusių asmenų, kurie kartais prieš savo valią yra išstumiami iš darbo rinkos, profesinės veiklos trukmę.

2.9 Tam tikrose Europos šalyse imigracija iš dalies kompensuoja ir, be abejonės, toliau bus siekiama demografinį deficitą, tačiau tik tada, jei jose bus įgyvendintos imigrantams skirtos integravimo į visuomenę programos (kalbų, profesinis mokymas ir kita) <sup>(4)</sup>. Tačiau ji negali būti mūsų vienintelis demografinių problemų sprendimo būdas, kadangi tai nėra tik Europai reikalingos darbo jėgos klausimas, bet kartu ir žmogiškumo, ir visuomenės problema. Be to, žmoniškųjų išteklių — ypač labiausiai išsilavinusių ir įgijusių aukščiausių kvalifikaciją — pasisavinimas iš besivystančių šalių nėra tinkamas sprendimas. Europos Sąjunga taipogi pati turi rasti priemonių demografinėms problemoms, su kuriomis susiduria, spręsti.

<sup>(4)</sup> Žr. 2006 m. rugsėjo 13 d. EESRK nuomonę dėl *Imigracijos į ES ir integracijos politikos: regionų ir vietos valdžios institucijų bei pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimas*. Pranešėjas Luis Miguel Pariza Castanos. OL C318, 2006 12 23.

### 3. 2006 m. spalio mėn. Komisijos komunikatas

3.1 Komunikato pradžioje Komisija primena vieną aspektą, kuris pernelyg dažnai nesulaukia tinkamo dėmesio nagrinėjant šią temą: toks gyventojų senėjimas, kurį demografijos mokslas apibūdina kaip „vyresnio amžiaus asmenų gausėjimą jaunimo atžvilgiu“ (angl. — *top-down ageing*) yra teigiamas dalykas, kadangi jis reiškia pagyvenusių asmenų vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimą, taigi ir didžiulę ekonominę, socialinę ir medicinos pažangą.

3.2 Toks ilgaamžiškumas didėja tuo tarpu, kai Europoje užfiksuojamas daug mažesnis gimimų skaičius. Todėl Europos demografinė padėčiai būdingi šie keturi bruožai:

- vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas,
- mažas vienai moteriai vidutiniškai tenkančių vaikų skaičius (1,5 — 27 valstybių narių ES),
- gimimų skaičiaus mažėjimas pastaraisiais dešimtmečiais,
- didelis migracijos srautas.

3.3 Todėl Europos Sąjungos gyventojų skaičius gali truputį sumažėti, tačiau svarbiausia yra tai, kad, pokario demografinio sprogoimo kartai pasiekus pensinį amžių, Europos visuomenė bus daug senesnė.

3.4 Komisijos prognozės siekia net 2050 m., ir jose remiamasi vien statistikos duomenimis. Komisijos nuomone, šiomis prognozėmis būtų galima pasinaudoti kaip visuomenės informuotumo didinimo ir diskusijos skatinimo priemone.

3.5 Komisija prognozuoja, kad 2050 m. Europos Sąjungoje kiekvienam 65 metų ar vyresnio amžiaus asmeniui gali tekti du darbingo amžiaus žmonės, kai šiandieną šis santykis yra lygus keturiems darbingo amžiaus žmonėms, tenkantiems vienam 65 metų ar vyresnio amžiaus asmeniui.

3.6 Remdamasi savo prognozėmis, Komisija konstatuoja, kad gyventojų senėjimas gali turėti labai didelį poveikį darbo rinkai, produktyvumui ir ekonomikos augimui, taip pat ir socialinei apsaugai bei valstybės finansams.

3.7 Trumpalaikėje perspektyvoje (maždaug iki 2017 m.) prognozuojamas galimas moterų ir 55–64 metų amžiaus grupės darbuotojų užimtumo didėjimas, tačiau tai būtų tik laikinas atokvėpis, po kurio ekonomikos augimas patirtų visą ekonominių pokyčių našta.

3.8 Taipogi, 25 valstybių narių ES vidutinis metinis BVP augimo rodiklis dėl gyventojų senėjimo gali automatiškai nukristi nuo 2,4 proc. 2004–2010 m. iki vos 1,2 proc. 2030–2050 m., ir tai būtų Lisabonos strategijos lūkesčių ir tikslų galas.

3.9 Tuo pačiu metu, jeigu nebus imtasi priemonių, dėl gyventojų senėjimo gali labai išaugti valstybės išlaidos (pensijos, sveikatos apsauga ir vyresnio amžiaus žmonėms teikiamos paslaugos), kurios sudarydamos biudžeto deficitą sukurtų nepakeliamą valstybės skolos spiralę.

3.10 Pasak Komisijos, atsižvelgiant į prognozuojamus sunkumus, iškyla klausimas, kokią paramą Europos Sąjunga galėtų suteikti valstybėms narėms nustatydamą ilgalaikę strategiją, kurios įgyvendinimas teisiškai ir praktiškai iš esmės priklausys nuo valstybių narių politinės valios ir kompetencijos.

3.11 Ji siūlo diskusijų ir veiklos gaires, kurios yra prasmingos, tačiau gana neaiškios ir bendro pobūdžio, kadangi šie klausimai priklauso valstybių narių ar netgi vietos valdžios institucijų kompetencijai.

3.12 Išdėstyti pasiūlymai yra susiję su šeimos politika siekiant sudaryti sąlygas demografiniam atsinaujinimui, gerinant galimybes suderinti profesinį, asmeninį ir šeiminių gyvenimą (kuriant vaiko priežiūros paslaugų ir atostogų sistemas, tobulinant darbo organizavimo lankstumą, kasmet rengiant demografijos forumą).

3.13 Be to, rekomenduojamos priemonės, skirtos vyresnių nei 55 metų darbuotojų užimtumui didinti ir darbo našumui gerinti Europoje, taip pat išdėstomos nuostatos dėl geresnio legalios migracijos organizavimo ir legalių migrantų integravimo.

3.14 Galiausiai, Komisija siūlo parengti pakankamai daug įvairių finansinių instrumentų pensijų sistemoms apsaugoti, prie jų priskirtinas asmeninių santaupų ir kapitalo kaupimas, kad žmonės galėtų laisviau nustatyti pajamų, kurias nori turėti būdami pensijoje, lygį; tam būtinas veiksmingas ir skaidrus finansų rinkų veikimas ir aukšto lygio priežiūra, visų pirma pensijų fondų.

3.15 Europos gyventojų senėjimas paskatins keisti mąstyseną, bet ir socialinio draudimo sistemas bei šeimos politika, kadangi išties reikia iššūkį paversti galimybe.

3.16 Kadangi svarstoma sritis nepriklauso konkrečiai Europos Sąjungos kompetencijos sričiai, Komisija galėjo tik apsiriboti bendrųjų principų paskelbimu. Todėl labai sunku suprasti, kaip Europos Sąjunga galėtų gauti įgaliojimus veikti šioje srityje, kadangi rastini sprendimai labai skiriasi priklausomai nuo padėties kiekvienoje valstybėje ir kiekvienos tautos socialinių ir kultūrinių įpročių ir tradicijų. Be to, tam tikras priemonės, pavyzdžiui, vaiko priežiūros sistemų vystymą, gali praktiškai įgyvendinti tik vietos lygio institucijos, kurios yra arčiausiai šeimų. Tačiau tai neturi jokios įtakos būtinybei skubiai ir vieningai veikti Europos lygiu sprendžiant su demografiniais iššūkiais susijusius klausimus.



3.17 ES pirmininkaujanti Vokietija, kuri parodė susidomėjimą Komisijos komunikatu, pageidavo išsamiau išnagrinėti su šeimos politika susijusius aspektus ir paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto apsvarstyti, kaip tvari šeimos politika galėtų prisidėti prie socialinio ir ekonominio Europos vystymosi.

#### 4. Šeima — žmogiškoji realija, prisiderinusi prie ekonominės ir socialinės raidos

4.1 Dviejų amžių laikotarpiu Europoje įvyko daug politinių, ekonominių ir socialinių pokyčių, palietusių ir šeimą gyvenimo būdą ir vertybių sistemą. Industrinė revoliucija ir urbanizacija pakeitė šeimos pagrindą. Išplėstinę šeimą pakeitė naujos šeiminio gyvenimo formos, pasikeitė kartų ryšiai, pakito mąstysena, patyrė pokyčių arba išnyko ekonominis solidarumas. Tuo pačiu metu dėl didėjančios moterų nepriklausomybės pakilo šeimų, kuriose yra abu tėvai, gyvenimo lygis.

4.2 Šeiminio gyvenimo būdai pasikeitė ir tapo įvairesni. Sumažėjo santuokų skaičius bei žmonės tuokiasi vėliau. Padidėjo nesantuokinių vaikų skaičius ir įvaikinimo atvejų, ypač ne Europoje gimusių vaikų. Padaugėjo skyrybų ir sukuriama daugiau naujų šeimų, kuriose gyvena vaikai iš buvusių santuokų. Didėja vienišų tėvų, visų pirma motinų, skaičius ir tokios vadinamosios „nepilnos šeimos“ dažnai susiduria su sunkiomis materialinėmis sąlygomis. Šeimų, auginančių vaikus su negalia, padėtis yra ypač sunki, todėl viešosios valdžios institucijos turi skirti joms ypatingą dėmesį. Atsirado naujų šeimos tinklų, kuriuose tarpusavio pagalba remiasi solidarumu ir draugystės ryšiais (pavyzdžiai, šeimyniniai vaikų darželiai). Namų ūkį sudaro mažiau asmenų ir vis daugiau ir daugiau asmenų ir porų gyvena vieni, be vaikų. Vis aktualesnis taps pagyvenusių porų, jų vaidmens visuomenėje ir jiems reikalingos globos klausimas. Kartu su imigracija Europoje atsirado naujų šeimos santykių tradicijų, kurios neretai sudaro sunkumų sprendžiant šeimoje susidariusią padėtį.

4.3 Visuomenėje, kurioje labai didelė gyventojų dalis gyvena kaime, šeimai buvo būdingi trys bruožai: dvasiniai ryšiai, finansai ir geografinė vietovė. Praktiškai, ekonominė veikla dažniausiai buvo vykdoma toje pačioje vietoje, kurioje šeima buvo įsikūrusi: ūkininko sodyboje, amatininko dirbtuvėse ar prekiautojo patalpose. Šis minėtai trim bruožais pasižymintis vienetas sunyko arba dingo vykstant industrializacijai ir urbanizacijai. Daugeliu atvejų šeiminis gyvenimas ir profesinė veikla vyksta skirtingose vietose, šeimos nariai nedirba kartu vienoje įmonėje ar toje pačioje srityje. Tėvai rečiau būna namuose, seneliai ir kiti giminės gyvena dažnai toli ir solidarumas šeimoje nėra labai ryškus. Todėl vaikai vis dažniau paliekami vieni, tačiau jie ilgiau lieka gyventi tėvų namuose, pirmiausia dėl ilgiau trunkančių studijų ir sunkumų, išylančių jauniems žmonėms pradėdant darbinę veiklą. Trisdešimtmečiai, gyvenantys pas tėvus ir finansškai nuo jų priklausomi, yra gan paplitęs reiškinys kelete

valstybių narių. Be to, pastebima, kad vis daugiau vaikų naudojami slaugos, socialinėmis ir švietimo paslaugomis.

4.4 Nors šiandien, kaip ir anksčiau, stiprūs dvasiniai ryšiai tebėra šeimos pagrindas, kadangi tai kiekvienam žmogui būdingas troškimas, aiškiai matome, kad finansiniai ir geografiniai aspektai tapo greičiau išimtimi (žemės ūkio valdos, tradicinis verslas, amatai ir pan.) nei taisykle.

4.5 Šiuolaikinis gyvenimas tapo sudėtingesnis ir, be abejonės, labiau individualistinis. Asmeninės konkurencijos vertybė pasidarė labai svarbiu tikslu, tačiau ji pernelyg dažnai tampa viršesne už solidarumo vertybę.

4.6 Nepaisant ekonominių pokyčių, urbanizacijos ir individui teikiamos pirmenybės prieš bendruomenę, šeima išliko ir pritaikė, nors ir nusilpo. Iš tiesų, ji tenkina natūralius ir pagrindinius žmonijos troškimus ieškant dvasinių ryšių, meilės, tarpusavio pagalbos ir solidarumo. Be to, atliktos gyventojų ir ypač jaunimo apklausos liudija, kad šie troškimai ir toliau yra gyvybingi.

4.7 Vis dėlto labai aišku, kad vienas iš svarbiausių uždavinių — tai sudaryti sąlygas tiek moterims, tiek ir vyrams suderinti profesinį, asmeninį ir šeiminių gyvenimą ir įvykdyti vis didesnius su vaiko priežiūra susijusius išpareigojimus.

4.8 Pagal savo pobūdį Europos visuomenės ekonominė ir socialinė raida iškėlė keletą itin svarbių šeimos politikos klausimų: vaikų priežiūra ir švietimas, pagyvenusio amžiaus ar net labai senyvo amžiaus ir priklausomų tėvų parama ir globa, lankstus darbo organizavimas, vaiko priežiūros ir ligonio šeimoje slaugos atostogos, parama tėvams, nutraukusiems profesinę veiklą dėl vaikų auginimo, grįžti į darbo vietą, pagalba arba švietėjiška parama vaikams, kurie užtikrins mūsų visuomenės ateitį, kova su skurdu ir nedarbu, parama šeimoms, kurios kenčia nuo ligų, alkoholizmo ar kitų žalingų priklausomybės formų (narkotikų, rūkymo ir pan.), kova su šeiminiu smurtu, parama šeimoms, turinčioms neįgalių asmenų ir t. t.

4.9 Iš tiesų reikia siūlyti konkrečias ir veiksmingas priemones, kad nebūtų sukurtas per stiprus spaudimas jaunimui, galinčiam susilaukti vaikų. Reikalauti iš moterų gimdyti vaikus, tęsti profesinę veiklą ir užimti svarbesnę vietą darbo (apmokamo) aplinkoje — reiškia būtinybę pasiūlyti joms paramos priemones, sudarančias galimybes derinti motinystę ir šeiminių gyvenimą bei profesinę veiklą. Taip pat reikėtų sukurti stiprias ir veiksmingas priemones, skatinančias tėvus labiau dalyvauti šeimos gyvenime, ugdančias jų tėviškos atsakomybės jausmus ir suteikiančias jiems lygias su motinomis teises į vaikų priežiūrą. Tai reiškia taip pat, kad reikia sukurti darbo teisės nuostatas, kurios leistų abiem mažų vaikų tėvams, tiek motinai, tiek tėvui, imti vaiko priežiūros atostogas ir turėti lankstesnę darbo grafiką, leidžiantį jiems rūpintis vaikais, tose valstybėse narėse, kuriose iki šiol tokių nuostatų nėra.

## 5. Šeima — Europos Sąjungos pripažinta ir žmogiškuoju, ekonominiu ir socialiniu požiūriu įsitvirtinusi realija

5.1 Europos Sąjunga jau yra oficialiai parodžiusi savo dėmesį šeimai. Juk Pagrindinių teisių chartijos 33 straipsnio 1 punkte teigiama: „Šeimai užtikrinama teisinė, ekonominė ir socialinė apsauga“. Tokia formuluotė reiškia, kad šeima, ekonomika ir socialinė sąranga nėra visiškai tarpusavyje nesusijusios arba viena nuo kitos nepriklausančios realijos. Priešingai, jos sąveikauja tarpusavyje ir valstybės narės privalo užtikrinti teisinę, ekonominę ir socialinę šeimos apsaugą.

5.2 Šiuo požiūriu Pagrindinių teisių chartija yra panaši į daug anksčiau parengtą, Jungtinių Tautų Organizacijos 1948 m. paskelbtą ir visų valstybių narių pasirašytą Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, kurios 16 straipsnio 3 punkte teigiama: „Šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės ląstelė ir ji turi teisę į visuomenės ir valstybės apsaugą“.

5.3 Europos chartija dar aiškiau perteikia šeimos ir ekonomikos sąsajas, kadangi jos 33 straipsnio 2 punkte teigiama, kad Europos Sąjungos tikslas šioje srityje yra „suderinti šeimos gyvenimą ir profesinę veiklą“.

5.4 Taigi, net Europos Sąjungos dokumente, apibrėžiančiame jos pagrindines vertybes, pabrėžiama, kad šeiminiis gyvenimas ir profesinė veikla yra ne tik ypatingai svarbūs, bet ir neturi ar neturėtų kliudyti vienas kitam.

5.5 Pagaliau reikia pabrėžti, kad Pagrindinių teisių chartijos 33 straipsnyje įteisinamas Europos Sąjungos vaidmuo šeimos politikos srityje, laikantis subsidiarumo principo, bent jau raginti, išpėti, informuoti valstybes nares ar jas skatinti koordinuoti veiklą.

## 6. Šeima — ekonominės gerovės, socialinio solidarumo ir dvasinės pusiausvyros šaltinis

6.1 Visi žino, kad trys pokario dešimtmečiai, pasižymintys sparčiu ekonomikos augimu, sutapo su dideliu demografiniu sprogimu. Tai ne atsitiktinumas. Dinamiška demografija yra būtina sąlyga, kuri turėtų išigalėti vietoj Europos demografinio sąstingio, ir visoms kartoms suteikti galimybę vystyti savo sugebėjimus, kūrybiškumą ir siekti asmeninės pilnatvės, saugant aplinką ir planetos ekologinę būklę.

6.2 Šeima yra pagrindinė ekonominė bendrija ir jos sąsaja su ekonomika yra savaime aiški. Šeimos, kaip bendrijos, poreikiai pasižymi įvairiais ekonominiais aspektais: maistas, būstas, įranga, kultūros priemonės, pramogos, oro ir vandens kokybė ir t.t. Kai

kuriose valstybėse narėse su šeima yra susietas ir pajamų perskirstymas bei socialinės paslaugos. Šeimos nariams užtikrinus tinkamą ir ilgalaikę perkamąją galią, ji yra akivaizdi ekonomikos varomoji jėga.

6.3 Pripažinti, kad šeima yra ekonominė bendrija, tai nereiškia sumenkinti šeimos reikšmę apsiribojant tik jos ekonomine funkcija arba ją nagrinėti vien tik kiekybiniu požiūriu. Juk galų gale šeima ir ekonomika kartu dirba bendram labui, siekia žmonių gerovės ir dvasinės pusiausvyros. <sup>(9)</sup>

6.4 Be to, su šeima yra susiję veiksniai, kurie skatina ekonomikos vystymąsi ir socialinę pusiausvyrą bent jau keturiais konkrečiais būdais:

- šeima įkūnija dvasinį, ekonominį ir socialinį solidarumą, padedantį daug veiksmingiau įveikti ekonominio gyvenimo negandas. Nors nedarbas yra sunkus bei sudėtingas išbandymas visiems šeimos nariams, su šia problema susidūrusiems žmonėms suteikta psichologinė ir (arba) finansinė šeimos parama, sudarys geresnes galimybes ieškoti darbo, pasirinkti profesinio mokymo kursus, net įkurti įmonę;

- šeima yra tiesioginis ekonomikos variklis, kadangi ji yra šaltinis to, ką ekonomistai vadina „žmogiškuoju kapitalu“. Taigi, auklėjimo pareigą atliekantiems tėvams reikia suteikti visą reikiamą paramą. Europą apėmusio demografinio sąstingio tikrąją kainą galime suvokti nagrinėdami tokias problemas, kaip būsimi pensijų mokėjimo sunkumai, kaimo vietovių tuštėjimas, dėl kurio mažėja ekonominės veiklos apimtys ir sudėtinga užtikrinti viešąsias paslaugas, kai kurių perspektyvių sričių studentų skaičiaus sumažėjimas. Investicijos į žmoniškąjį kapitalą padidins našumą ir ekonomikos augimą ir neleis atsirasti pirmiau minėtiems ilgalaikiams reiškiniams;

- taip pat reikia pabrėžti šeimos vaidmenį didinant „žmogiškojo kapitalo“ vertę. Ją sukuria tėvai auklėdami vaikus, perduodami jiems savo vertybes, juos remdami ir skatindami. Kai kurios ir profesiniame, ir visuomeniniame gyvenime būtinos savybės yra įgyjamos šeimoje: pagarba kitiems, pastangų vertė, kolektyviškumas, tolerancija, socialus elgesys, atsakomybė pagrįstas savarankiškumas;

- Pagaliau, galima teigti, kad šeima yra ilgalaikė ekonomikos varomoji jėga, kadangi tėvai sutelkia savo ekonominius išteklius šeimos poreikiams tenkinti. Tėvų atsakomybė už vaikų švietimą ir jų rengimą ateičiai skatina taupyti ir investuoti į ateitį finansų, nekilnojamojo turto, mokslo ir žinių srityse.

<sup>(9)</sup> Žr. 2007 m. kovo 14 d. plenarinėje sesijoje priimtą EESRK tiriamąją nuomonę dėl *Gyventojų senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui*. Pranešėja Susanna Florino.

Tėvai taip pat dės visas pastangas bet kokio pobūdžio taršai sumažinti ir išsaugoti vaikams palankią aplinką. Būtent tai turėjo galvoje ekonomistas ir demografas Alfred Sauvy rašydamas, kad vaikas yra aktyvus visuomenės elementas. Šiuo atveju galima teigti, kad tai žmogaus gyvenimui suteikia istorinę dimensiją ekonominiu, socialiniu ir dvasiniu požiūriu.

6.5 Jau Renesanso laikotarpiu Jean Bodin rašė, kad nėra didesnio turto už žmogų. Visos Europos Sąjungos valstybės narės pripažįsta teigiamą šeimos vaidmenį žmogiškuoju, ekonominiu, visuomeniniu, o taip pat dvasinės pusiausvyros požiūriu, todėl visos jos vykdo vienokią ar kitokią šeimos politiką. Jos, be abejonės, žino, jog tautų ateitis yra vaikų rankose.

## 7. Visose Europos Sąjungos šalyse vykdoma — nors ir skirtinga — šeimos politika

7.1 Visose Europos Sąjungos šalyse yra vykdoma šeimos politika ir politika, kuria siekiama užtikrinti vyrų ir moterų lygybę bei suteikti galimybę suderinti profesinį, visuomeninį ir šeiminių gyvenimą. Minėti trys aspektai yra tarpusavyje susiję ir sudaro darnią visumą, net jei atskirose šalyse labiau pabrėžiamas vienas ar kitas aspektas. Bet kuriuo atveju tokio pobūdžio politika vykdoma visose valstybėse narėse, nors ji gali būti aiškiai apibrėžta arba ne, aktyvi arba ne.

7.2 Jos pagrindą sudaro įvairūs veiksniai: kartais jie moraliniai ir pilietiniai, kartais ekonominiai arba politiniai. Tačiau vaikų dvasinė gerovė, sveikata ir tinkamas švietimas yra esminiai šeimos politikos veiksniai, kaip ir būtinybė suteikti tėvams galimybę harmoningai gyventi suderinant šeiminių, profesinį ir visuomeninį gyvenimą.

7.3 Kai kurios šeimos politikos kryptys, visų pirma Skandinavijos šalyse, remiasi moterų ir vyrų lygybės profesiniame gyvenime, o taip pat ir pareigų pasidalijimo šeimoje, siekiu. Iš tiesų, šandien dirbama toli nuo namų, o darbdaviai ne visada yra palankiai nusiteikę ir supratingi, kai karjera sustabdoma norint gimdyti arba auklėti vaikus, todėl priemonės, padedančios suderinti profesinį ir šeiminių gyvenimą yra vienas iš šeimos politikos, kurios tikslas — surasti vaikams vietą visuomenėje, ramsčių.

7.4 Siekis užtikrinti lygias vaikų galimybes visuomenėje taip pat gali būti šeimos politikos pagrindu. Daugeliu atvejų siekiama kompensuoti su išpareigojimais šeimai susijusius ekonominius suvaržymus ir išlaidas. Tai apima įvairias priemones, padedančias įveikti sunkumus, su kuriais darbo rinkoje susiduria abu tėvai, o ypač motinos, kurioms dažniausiai tenka pareiga auklėti vaikus. Visų pirma tai mažamečių vaikų tėvai.

7.5 Yra atvejų, kai didesnis dėmesys skiriamas visuomeniniam, o ne šeiminiam klausimo aspektui. Tuomet norint įveikti skurdą vykdomas pajamų perskirstymas, nors ši politika ne visada siejama su konkrečių šeimos išlaidų kompensavimu.

7.6 Galiausiai, buvo vykdoma ir gimimų skatinimo politika, pagrįsta akivaizdžiu poreikiu didinti gimimų skaičių Europoje, kur gimsta pernelyg mažai vaikų.

7.7 Visi Europoje atlikti gimstamumo rodiklių ir aukšto moterų užimtumo lygio sąsajų tyrimai liudija, kad akivaizdi suteiktų galimybių suderinti pareigas šeimai ir profesinį gyvenimą rezultatas — aukštesnis bendrasis vaisingumo rodiklis. Priemonės, kurios skatintų mažamečių vaikų tėvus pasidalyti išpareigojimais šeimai su motinomis, leistų pasiekti geresnių vaisingumo rodiklių didėjimo rezultatų. Šį svarbų aspektą dera pabrėžti jaunosios kartos atstovams.

7.8 Gyvenimo trukmės ir jaunimo studijų laikotarpio ilgėjimas bei visą gyvenimą trunkančio mokymosi etapai jau pakeitė ir dar keis mūsų profesinio ir šeiminio gyvenimo sąrangą. Būtų naudinga apvarstyti, kokios priemonės suteiktų daugiau laisvės semiantis žinių ir vykdančias profesinę veiklą, kad norintieji sukurti šeimą turėtų tam daugiau galimybių neatsisakydami profesinės karjeros.

## 8. Dabartinės paramos šeimai bei moterų ir vyrų lygių profesinių galimybių skatinimo priemonės

8.1 Praktiškai, pagrindinių politinių paramos šeimai priemonių gaires sudaro tiesioginė finansinė parama ir valstybės iš dalies finansuojamos arba nemokamos vaikų priežiūros paslaugos (lopšeliai-darželiai, popamokiniai centrai, vaikų priežiūros paslaugas teikiančių asmenų tinklai ir pan.). Reikia siekti, kad šios priemonės suteiktų galimybę suderinti profesinį ir šeiminių gyvenimą. Tai pat svarbu, kad vaikų priežiūros paslaugos būtų skirtos visiems ir visiems prieinamos.

8.2 Yra politikos krypčių, kurias vykdančios daugiausia dėmesio skiriama vaikų priežiūros infrastruktūrai, patrauklioms sąlygoms imti vaiko priežiūros atostogas jiems auklėti, aktyviai politikai, suteikiančiai galimybę apmokamą darbą derinti du šeiminiu gyvenimu ir geresnėms sąlygoms vėl pradėti profesinę veiklą pasibaigus tokioms vaiko priežiūros atostogoms.

8.3 Kitų politikos krypčių pagrindą sudaro mokesčių lengvatos šeimoms, kuriose pajamas gauna tik vienas asmuo, ir išmokų vienam iš tėvų, kuris keletą pirmųjų metų prižiūri vaiką namuose, sistema.

8.4 Kai kurios šalys teikia finansinę paramą vaikų lavinimo išlaidoms kompensuoti ir taiko priemones, suteikiančias galimybę profesinį gyvenimą suderinti su tėvų pareigomis: pasinaudoti vaiko priežiūros atostogomis ir paslaugomis, nemokamu ikimokykliniu ugdymu ir t. t. Toks finansinės paramos ir paslaugų šeimai derinys pasirodo esantis veiksmingas.

8.5 Kad europiečių šeimos vėl taptų dinamiškos, labai svarbu spręsti vyrų ir moterų lygybės vykdant pareigas šeimai ir siekiant asmeninį gyvenimą suderinti su profesine veikla klausimą. Šis klausimas glaudžiai susijęs su būtinybe panaikinti struktūrines vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo priežastis, kurios visų pirma yra susijusios su tuo, kad pernelyg dažnai moterims tenka visa vaikų priežiūros ir auklėjimo našta.

8.6 Demografijos ir gimstamumo požiūriu labai svarbu, kad, atsižvelgiant į asmeninius troškimus, polinkius ir sugebėjimus, nusistovėtų lyčių pusiausvyra, kai vyrai ir moterys turėtų lygias galimybes užsidirbti pragyvenimui, pasidalyti tėvų pareigas, išsipareigojimus šeimai ir namų ūkio išsipareigojimus, dalyvauti politinėje ar kitokioje visuomenės interesus tenkinančioje veikloje. Dauguma moterų teisėtai nori taip, kaip ir vyrai, užsiimti profesine veikla, auginti vaikus ir turėti galimybę dalyvauti visuomenės gyvenime.

8.7 Visoje Europoje pastebima, kad motinystė ir tėvystė atidedami vis vėlesniam gyvenimo laikotarpiui, o tai turi pasekmių vaisingumui, net jei šiuolaikinis medicinos mokslas bei moksliniai tyrimai visuomenės sveikatos srityje nevaisingumo pavojų gali padėti įveikti ir vyresnio amžiaus žmonėms. Viena iš vėlyvesnės motinystės priežasčių yra pailgėjęs studijų laikotarpis, tačiau ir tai, kad prieš nusprenddami auginti vaiką abu partneriai taip pat nori turėti pakankamai stabilų darbą už tenkinantį užmokestį. Šiuo požiūriu jaunimo nedarbas ir kai kurių darbo vietų, visų pirma moterų, laikinumas turi neigiamo poveikio vaisingumo rodikliams ir šeiminiam gyvenimui. Taigi, Europoje susiklostęs ekonominio ir socialinio gyvenimo modelis, kai jaunimas vis vėliau pradeda nuolatinę profesinę veiklą, o dirbantieji būna priversti vis anksčiau iš jos pasitraukti, neskatina prisiimti išsipareigojimų šeimai ir turėti vaikų.

8.8 Kad padėtis pagerėtų ir būtų užtikrintos lygios moterų ir vyrų galimybės, vienu metu reikia taikyti šeimos politikos ir lyčių lygybės priemones. Tai galėtų, pavyzdžiui, būti kokybiškos vaikų priežiūros įstaigos (taip pat ir įmonių lopšeliai-darželiai) bei teisinės, mokesčių ir socialinės priemonės, kurios ir moterims, ir vyrams suteiktų galimybę suderinti šeiminių, profesinių ir visuomeninį gyvenimą. Be to, reikėtų sudaryti sąlygas dirbantiems seneliams, jei jie pageidautų, dirbti lankstesniu grafiku, kad jie galėtų prižiūrėti savo vaikaičius. Jei mums tai nepavyks, iškilis rimtas pavojus, kad moterys ir toliau atsisakys vaikų ir šeiminių gyvenimo, kad pasižestų vien profesinei karjerai.

8.9 Reikia taip pat siekti, kad būtų vykdoma politika suteikianti daugiau galimybių pasirinkti, kada sugrįžti į apmokamą darbą po gimdymo arba po mažamečių vaikų priežiūros atostogų. Šiuo požiūriu verta išnagrinėti galimybę pasiūlyti mokymus išėjusiems į vaiko priežiūros atostogas numatyti lankstų darbo grafiką, leidžiantį pasirūpinti mažamečiais vaikais. Vardan to paties tikslo, reikia dažniau suteikti galimybę pasirinkti dirbti nepilną darbo dieną, bet, kai neliks poreikio dirbti trumpiau, tokia darbo tvarka neturi sukliudyti vėl dirbti pilną darbo dieną. Pagaliau, kai į darbą sugrįžtama po vaiko priežiūros atostogų, reikia siekti, kad motinai arba tėvui, kuris sustabdė profesinę veiklą, norėdamas rūpintis savo vaikais, nebūtų patikėtos žemesnės nei anksčiau kvalifikacijos pareigos. Atleidimo dėl ekonominių įmonės sunkumų, konkretaus darbuotojo neseniai turėtos vaiko priežiūros atostogos negali tapti atleidimą lemiančiu faktoriumi.

8.10 Reikėtų, kad viešosios tarnybos ir įmonės, kurios turi jausti pilietinę atsakomybę, vykdytų arba skatintų politiką, praktiką ir socialines naujoves, galinčias palengvinti porų, kurios laukiasi vaikų arba juos augina, profesinį gyvenimą. Papildomai prie kalbų ir teisinių nuostatų, svarbus ir visuotinis, psichologinis požiūris — vaikas neturėtų būti laikomas kliuviniu, o tėvas arba motina, savo ruožtu, mažiau našiu ar ne tokiau „konkurencingu“ darbuotoju. Derėtų skatinti šiuo metu plintančią iniciatyvą steigti įmonės lopšelių-darželių arba kelių toje pačioje vietoje įsikūrusių įmonių bendrus lopšelių-darželių. Tokių įstaigų paslaugos labai naudingos profesinių išsipareigojimų turinčioms poroms, kadangi tuomet mažiau laiko praleidžiama kelyje ir būna lengviau planuoti savo laiką.

8.11 Svarbu, kad viešosios tarnybos ir įmonės suprastų problemas, su kuriomis gali susidurti dirbantys mažamečių vaikų tėvai, kurie nori išeiti į vaiko priežiūros atostogas arba dėl šeiminių priežasčių dirbti trumpesnę darbo dieną. Viešosios tarnybos ir įmonės tėvams taip pat turėtų sudaryti sąlygas rūpintis savo vaikais. Šiuo atveju svarbus vaidmuo tenka socialiniams partneriams.

8.12 Apskritai, būtina skatinti, kad tėvas konkrečiai ir įvairiausiškai dalytųsi atsakomybe už šeimą, visų pirma — auklėjant vaikus. Daug sociologinių tyrimų liudija, kad, kai „trūksta“ tėvo, auklėjant vaikus susiduriama su didesniais sunkumais.

8.13 Taigi, šiandien vykdomos ir vykdytinos politikos kryptys yra skirtingos, skiriasi problemos, kurias reikia išspręsti, bet tikslas tas pats — sudaryti tinkamas sąlygas vyrams ir moterims, kurie nori sukurti šeimą ir auginti vaikus. Tuo tarpu visos apklausos rodo, kad europiečių poreikis turėti vaikų yra nepatenkintas ir kad daugelio puoselėjamas noras turėti trečią vaiką neišsipildo dažnai dėl finansinių arba materialinių priežasčių ir dėl to, kad sunku, ypač motinoms, profesinę karjerą suderinti su šeiminiu gyvenimu.

8.14 Yra ir ne tokia materiali priežastis. Europos Sąjunga — vienas iš labiausiai išsivysčiusių ir turtingiausių pasaulio regionų, bet ją yra apėmęs tylus nerimas. Po trijų pokario spartaus ekonomikos augimo dešimtmečių įsivyravo ekonominis netikrumas, nerimas dėl aplinkos sąlygų pablogėjimo ir klimato kaitos, patiriamos kai kurios neigiamos globalizacijos pasekmės, šiandieninė visuomenė tapo sudėtinga, tautos prarado pasitikėjimą vyriausybės sugebėjimu nulemti įvykius, todėl Europą apėmė visuotinis pesimizmas, kuris neskatina gimstamumo. Pirmąkart po daugelio metų įvairiose Europos šalyse tėvai mano, kad negali nuoširdžiai pažadėti savo vaikams, kad jie gyvens geriau.

8.15 Taip pat galima suabejoti, ar vyraujanti kultūra yra palanki šeimai ir vaikų auginimui, ar deramai vertinamas sėkmingos šeimos įvaizdis, ar apimti individualizmo ir tam tikro vartotojiško materializmo mes neužmiršome, kad, nors žmogus yra asmenybė, bet jam skirta gyventi bendruomenėje. Taigi,

opiausiu europiečių rūpesčiai, kuriuos reikia spręsti pirmiausia, yra susiję su šeiminiu gyvenimu: švietimas, būstas, galimybės įsidarbinti, dvasinė pusiausvyra ir asmeninė pilnatvė. Galbūt visų pirma reikėtų optimistiškesnio ir kilnesnio požiūrio į šeiminių gyvenimą, kadangi, svarstant šeimos ir gimstamumo klausimą, iš esmės nagrinėjame intymiausių žmogiškosios būtybės aspektus. Todėl valdžios institucijos, kurios privalo užtikrinti visuotinę gerovę, turi sudaryti šiandienos moterims ir vyrams galimybes ir visišką laisvę kurti šeimą ir turėti tiek vaikų, kiek jie nori, netrukdydamos jų pasirinktam asmeninės pilnatvės būdai.

8.16 Šeima yra ekonominės gerovės ir socialinio solidarumo šaltinis, ypač jeigu abu tėvai turi galimybę verstis profesine veikla. Todėl Europos Sąjunga turėtų skatinti valstybes nares labiau atsižvelgti į šeimos aspektą Bendrijos ekonominėje ir socialinėje politikoje. Be to, Europos Sąjunga turėtų taikyti geriausią tvarios šeimos politikos skatinimo praktiką.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (kodifikuota redakcija)**

COM(2006) 657 final

(2007/C 161/20)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. lapkričio 23 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (kodifikuota redakcija)*.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 22 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Mário Soares.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 160 nariams balsavus už, nė vienam nariui nebalsavus prieš ir 6 susilaikius.

1. Ši siūloma direktyva yra komisijos plano supaprastinti ir paaiškinti Bendrijos teisės aktus, kad jie taptų aiškesni ir labiau prieinami paprastam piliečiui, dalis.

2. Kodifikacija yra labai svarbi administracinė procedūra, kuri turi būti vykdoma visapusiškai laikantis įprastos Bendrijos teisėkūros tvarkos, ir ji negali lemti kodifikuojamų teisės aktų esminių pakeitimų.

3. Šiuo pasiūlymu siekiama kodifikuoti 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyvą 80/987/EEB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam. Naujoji direktyva pakeis įvairius aktus, kurių nuostatos buvo į ją įtrauktos; šis pasiūlymas nekeičia kodifikuojamų teisės aktų turinio, nes jame tik sujungiami šie aktai, atliekant kodifikavimui būtinus formas pakeitimus.

4. Nors kodifikavimas yra procesas, kurio pobūdis neleidžia iš dalies keisti nurodytų direktyvų ir negalima to daryti, EESRK mano, kad Komisija, atlikdama savo pareigas, turėtų padaryti daugiau, o ne vien tik paprastinti teisės aktus. Ji turėtų ištirti įvairių direktyvų turinį, kad išspręstų visus klausimus, kurie šiuo metu yra neaiškūs ar buvo nustatyta, kad iš esmės yra neaktualūs.

5. Nepaisant to, turėdamas omenyje, kad šios nuomonės tema yra direktyvos kodifikavimas ir atsižvelgdamas į pirmoje pastraipoje nurodytus tikslus bei 2 ir 3 pastraipose nustatytas garantijas, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas šiai siūlomai direktyvai pritaria.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Europos Sąjungos piliečio diplomatinė ir konsulinė apsauga trečiosiose šalyse“**

COM(2006) 712 final

(2007/C 161/21)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. lapkričio 28 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Žaliosios knygos „Europos Sąjungos piliečio diplomatinė ir konsulinė apsauga trečiosiose šalyse“*.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 22 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Ivan Voleš.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 170 narių balsavus už, nė vienam prieš ir 1 susilaikius.

## 1. Išvadų ir rekomendacijų santrauka

1.1 EESRK pabrėžia, kad teisė į konsulinę ir diplomatinę apsaugą, kuria piliečiai gali pasinaudoti trečiojoje šalyje, padeda įgyvendinti Europos Sąjungos pilietybės idėją.

1.2 Šiuo atžvilgiu EESRK pabrėžia, kad būtina geriau informuoti piliečius apie šią teisę ir mano, kad iki šiol vykdytos informacinės kampanijos nedavė gerų rezultatų. Jis prašo, kad pilietinės visuomenės organizacijos, kurių nariai vyksta į trečiąsias šalis, dalyvautų ES valstybėse narėse vykdomoje informacinėje veikloje.

1.3 EESRK atkreipia dėmesį, kad keliautojams skirtas ES interneto portalas ([www.travel-voyage.consilium.europa.eu](http://www.travel-voyage.consilium.europa.eu)) nesuteikia jokios informacijos apie valstybių narių atstovybes pasirinktoje trečiojoje šalyje ir nepateikia jų adresų ir koordinatų. Komitetas rekomenduoja šiuos duomenis ir visą kitą būtiną informaciją pateikti lengvai prieinamame ir paprastą adresą turinčiame tinklalapyje.

1.4 EB sutarties 20 straipsnio, nustatančio teisę į apsaugą trečiojoje šalyje, tekstas turėtų būti privaloma tvarka spausdinamas visuose ES valstybių narių išduodamuose pasuose.

1.5 Reikia geriau suderinti patarimų į trečiąsias šalis vykstantiems keliautojams tekstus ir juos skelbti tokiu būdu, kad su jais galėtų susipažinti kuo daugiau žmonių, pvz., pirmiau minėtame tinklalapyje.

1.6 EESRK rekomenduoja visas su teise į diplomatinę ir konsulinę apsaugą susijusias priemones skelbti ne tik Oficialiajame leidinyje, bet ir visų valstybių narių žiniasklaidos priemonėse bei įtraukti jas į Komisijos komunikacijos strategiją.

1.7 EESRK pritaria trečiojoje šalyje teikiamos įvairių valstybių narių konsulinės apsaugos masto ir teisinio pagrindo suvienodinimui ir prašo tai atlikti nedelsiant, prireikus suderinant nacionalines nuostatas. Derinant šios srities teisės aktus, reikia paskelbti kiekvienos valstybės narės teikiamos apsaugos mastą ir sąlygas.

1.8 EESRK pritaria pasiūlymui užtikrinti Europos Sąjungos piliečių šeimos narių, turinčių trečiosios šalies pilietybę, apsaugą.

1.9 EESRK pritaria pasiūlymui taikyti diplomatinę ir konsulinę apsaugą taip pat ir mirusių Europos piliečių ir jų ES pilietybės neturinčių šeimoms narių palaikų atpažinimui ir vežimui. Šiuo atžvilgiu jis ragina 1973 m. spalio 26 d. Europos Tarybos

konvencijos dėl mirusiųjų palaikų vežimo neratifikavusias valstybes nares kuo greičiau prie jos prisijungti (iki šiol šią konvenciją ratifikavo tik 15 valstybių narių).

1.10 EESRK rekomenduoja supaprastinti finansinės pagalbos teikimo trečiojoje šalyje esantiems ES piliečiams tvarką, visų pirma leisti jiems išmokėtą finansinį avansą grąžinti tiesiogiai pagalbą suteikusios valstybės valdžios institucijoms, šio avanso negrąžinti, jei sumos yra itin menkos, ir sukurti paprastą valstybių narių tarpusavio įsiskolinimų kompensavimo sistemą.

1.11 Bendrų konsulinių įstaigų steigimas regionuose, kur atstovavimas valstybėms narėms yra palyginti menkas, yra, be abejo, didelis žingsnis į priekį. Tačiau reikia paaiškinti visus su juo susijusius teisėkūros ir tarptautinės teisės aspektus. EESRK rekomenduoja aktyviai naudoti ir kitais bendradarbiavimo būdais, pavyzdžiui, vadovaujantis Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 8 ir 18 straipsniais vykdyti konsulines funkcijas trečiosios ES valstybės narės vardu arba paskirti vieną asmenį dviejų ar daugiau ES valstybių narių konsuliniu pareigūnu bei rengti valstybių narių konsulinių įstaigų darbuotojams skirtą mokymą pagal atitinkamą programą.

1.12 EESRK norėtų, kad už bendradarbiavimą ES piliečių konsulinės apsaugos trečiojoje šalyje srityje atsakingos darbo grupės (COCON) parengtos gairės taptų teisiškai privalomos siekiant, kad ES piliečių, kuriems reikalinga apsauga trečiojoje šalyje, padėtis nebūtų teisiškai neapibrėžta.

1.13 Trečiojoje šalyje esančių valstybių narių diplomatinės ir konsulinės atstovybės turėtų turėti reguliariai atnaujinamą valstybių narių, kurioms toje valstybėje nėra atstovaujama, sąrašą ir kompetentingų įstaigų kontaktinių asmenų duomenis. Taigi atstovybių darbuotojai prireikus galėtų padėti ES piliečiams susisiekti su jais. Šiose diplomatinėse ir konsulinėse atstovybėse turėtų būti ir vertėjų, verčiančių į valstybių narių, kurioms nėra atstovaujama toje šalyje, kalbas, sąrašas.

1.14 Europos Komisijos atstovybės trečiojoje šalyje galėtų teikti pagalbą užtikrinant ES piliečių konsulinę apsaugą pasidalinamos savo patirtimi, įgyta užtikrinant Europos Sąjungos valstybių narių laivų ir žvejų teisinę apsaugą.

1.15 Reikia sustiprinti Komisijos vaidmenį koordinuojant valstybių narių diplomatinės ir konsulinės ES piliečių apsaugos trečiojoje šalyje veiksmus.

## 2. Įžanga

2.1 2006 m. lapkričio 28 d. Europos Komisija paskelbė žaliają knygą „Europos Sąjungos piliečio diplomatinė ir konsulinė apsauga trečiosiose šalyse“. Teisė į diplomatinę ir konsulinę apsaugą buvo nustatyta Maastrichto sutartyje. Pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 20 straipsnį, „kiekvienas Sąjungos pilietis, būdamas trečiojoje šalyje, kurioje jo valstybei nėra atstovaujama, turi teisę į bet kurios kitos valstybės narės diplomatinę arba konsulinę įstaigų teikiamą apsaugą tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir tos valstybės piliečiai“<sup>(1)</sup>. Ši teisė buvo įtraukta ir į 2000 m. paskelbtą Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartiją (žr. 46 straipsnį)<sup>(2)</sup>. Sutarties 20 straipsnis leidžia valstybėms narėms „savitarpiškai nustatyti reikalingas taisykles ir pradėti tarptautines derybas dėl šios apsaugos užtikrinimo“.

2.2 Valstybės narės priėmė Sprendimą 95/553/EB<sup>(3)</sup>, kuriame nustatyti penki atvejai, kuriais Sąjungos pilietis gali pateikti prašymą dėl diplomatinės ar konsulinės apsaugos kitos valstybės narės diplomatinei atstovybei:

- pagalba mirties atvejais;
- pagalba sunkių sužeidimų ar sunkių susirgimų atvejais;
- pagalba suėmimo arba įkalinimo atvejais;
- pagalba smurtinio nusikaltimo aukoms;
- parama nelaimę patyrusiems Sąjungos piliečiams ir jų repatriacija.

Valstybių narių diplomatinės atstovybės trečiojoje šalyje gali padėti to kitomis aplinkybėmis prašančiam Sąjungos piliečiui.

2.3 Pilietis, kuris kreipiasi pagalbos į valstybės narės diplomatinę atstovybę, turi, pateikęs pasą ar kitą asmens tapatybės dokumentą, įrodyti turįs Europos Sąjungos valstybės narės pilietybę. Jeigu dokumentai buvo pamesti ar pavogti, jo pilietybę galima patikrinti kreipiantis į tos valstybės valdžios institucijas, kurios pilietybę jis tvirtina turįs. Yra parengta finansinio avanso suteikimo Sąjungos piliečiams tvarka. Avansas negali būti suteiktas be prašytojo valstybės Užsienio reikalų ministerijos ar diplomatinės atstovybės leidimo. Minėtą sprendimą buvo numatyta persvarstyti praėjus penkeriems metams po jo įsigaliojimo. Sprendimas įsigaliojo 2002 m.

<sup>(1)</sup> OL C 325, 2002 12 24.

<sup>(2)</sup> Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, Nica, 2000 12 7.

<sup>(3)</sup> OL L 314, 1995 12 28, p. 73–76.

2.4 Valstybėse narėse įsteigta už konsulinę bendradarbiavimą atsakinga darbo grupė COCON, kuri buvo įgaliota užtikrinti keitimąsi patirtimi. Ši darbo grupė parengė neprivalomas Europos piliečių apsaugos trečiosiose šalyse gaires<sup>(4)</sup>.

2.5 Komunikate dėl Hagos programos įgyvendinimo Komisija pateikė pasiūlymų dėl diplomatinės ir konsulinės apsaugos<sup>(5)</sup>. Buvęs Prancūzijos užsienio reikalų ministras Michel Barnier pateikė ES Tarybai išsamią ataskaitą, kurioje pasiūlė įvairiausių priemonių civilinės saugos sistemai įsteigti Europos Sąjungoje ir už jos ribų, kuri apimtų ir diplomatinę ir konsulinę pagalbą<sup>(6)</sup>. Austrijai pirmininkaujant, 2006 m. birželio 15 d. ataskaitoje Taryba apibrėžė priemones, priimtas siekiant apsaugoti Sąjungos piliečius trečiosiose šalyse<sup>(7)</sup>. 2007 m. Komisija paskelbs penktąją ataskaitą dėl Europos Sąjungos pilietybės, kurioje turėtų būti pasiūlymų, kaip sustiprinti diplomatinę ir konsulinę apsaugą.

2.6 Europos Sąjungos piliečių apsauga tampa vis svarbesnė dėl to, kad gerokai išaugo į trečiąsias šalis vykstančių Europos piliečių skaičius (kasmet už ES ribų keliauja maždaug 180 ml. europiečių), o ne visos valstybės narės kiekvienoje iš trečiųjų šalių turi diplomatinę atstovybę. 2006 m. liepos mėn. Eurobarometro apklausa parodė, kad artimiausius trejus metus beveik pusė Sąjungos gyventojų ketina keliauti į trečiąją šalį<sup>(8)</sup>.

2.7 Taigi Komisija ketina pasitarti su suinteresuotosiomis šalimis dėl Žaliojoje knygoje pateiktų priemonių, skirtų sustiprinti Europos piliečių apsaugos trečiosiose šalyse principą, kadangi tai yra viena iš pagrindinių kiekvieno Europos piliečio teisių. Šios priemonės parengtos atsižvelgiant į patirtį, susijusią su stichinių nelaimių, pvz., cunamio ir uragano „Katrina“, ginkluotų konfliktų Balkanuose ir Libane bei teroristinių išpuolių Balyje ir Šarm el Šeiche, padariniais.

2.8 Siūlomos šios priemonės:

- geriau informuoti Europos piliečius apie jų teisę į diplomatinę ir konsulinę apsaugą trečiojoje šalyje ir apie atstovavimą valstybėms narėms trečiosiose šalyse;
- spausdinti EB sutarties 20 straipsnio tekstą Europos piliečių pasuose;
- derinti keliautojams teikiamus patarimus;
- apsvarstyti skirtingą įvairių valstybių narių apsaugos teikimo sąlygų mastą ir teisinį pagrindą siekiant suderinti šiuos apsaugos aspektus;

<sup>(4)</sup> „Europos piliečių apsaugos trečiosiose šalyse gairės“, 2006 m. birželio 2 d. Europos Sąjungos Tarybos dokumentas 10109/06.

<sup>(5)</sup> 2006 m. birželio 28 d. Komisijos komunikatas COM(2006) 331 final.

<sup>(6)</sup> Michel Barnier ataskaita „Europos civilinės saugos pajėgų kūrimas: Europe Aid“, 2006 m. gegužės 9 d.

<sup>(7)</sup> ES Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės pranešimas, 2006 m. birželio 15 d. dokumentas 10551/06.

<sup>(8)</sup> 2006 m. gruodžio mėn. *Flash Eurobarometras* Nr. 188.



- įtraukti ES piliečių apsaugą į dvišalius valstybių narių ir Europos Sąjungos susitarimus su trečiosiomis šalimis, ypač galimybę suteikti Komisijos atstovybėms trečiosiose šalyse teisę svarstyti prašymus suteikti diplomatinę apsaugą;
- užtikrinti Europos piliečio šeimos narių, turinčių trečiosios šalies pilietybę, konsulinę apsaugą;
- taikyti Bendrijos dokumentuose nustatytą apsaugą palaikų atpažinimui ir vežimui;
- supaprastinti finansinio avanso suteikimo tvarką;
- įsteigti bendras konsulines įstaigas Karibų jūros, Balkanų, Indijos vandenyno ir Vakarų Afrikos regionuose ir rengti informacines kampanijas, skatinančias piliečius registruotis bendrose įstaigose;
- rengti valstybių narių ir Bendrijos institucijų pareigūnams skirtą mokymą.

### 3. Pastabos dėl įvairių Komisijos pasiūlymų

3.1 Komitetas pabrėžia, kad ES piliečio teisė į apsaugą trečiojoje šalyje, kurią užtikrina kita nei šio piliečio valstybės atstovybė, yra konkretus ES teikiamo pranašumo įrodymas, stiprinantis Sąjungos pilietybės jausmą ir išreiškiantis jo prasmę.

3.2 Todėl Komitetas nurodo, kad piliečius būtina geriau informuoti apie jų teisę į konsulinę apsaugą trečiosiose šalyse. Statistiniai duomenys rodo, kad šiuo metu informacijos šiuo klausimu lygis yra minimalus. Eurobarometro apklausa rodo, kad tik 23 proc. Europos gyventojų, besirengiančių vykti į trečiąsias šalis, žino apie šią teisę. Nepakanka vien oro uostuose, jūrų uostuose ir stotyse iškabintų plakatų ar kelionių agentūrose išdalintų brošiūrų ir lankstinukų. Į šią informavimo veiklą būtina įtraukti verslininkų organizacijas, darbdavių organizacijas ir nevyriausybinės organizacijas, kadangi dauguma vykstančiųjų į trečiąsias šalis yra ne turistai, o verslininkai, prekybininkai, įmonių arba nevyriausybinių organizacijų darbuotojai. Organizacijų, kurių darbuotojai keliauja į trečiąsias šalis, interneto tinklalapiuose galėtų būti pateiktos nuorodos į ES portale esančią informaciją apie konsulinę apsaugą.

3.3 Siekiant tinkamai pasinaudoti teise į apsaugą trečiosiose šalyse, būtina žinoti, kokios valstybės narės atstovybė yra tam tikroje konkrečioje šalyje, ir jos koordinatės. Šiuos duomenis labai nelengva gauti, o interneto tinklalapis [www.travel-voyage.consilium.europa.eu](http://www.travel-voyage.consilium.europa.eu), kuriame jie turi būti nurodyti, ne visiškai sutvarkytas. Komitetas rekomenduoja šią ir analogišką informaciją pateikti paprastą adresą turinčiame ir lengvai prieinamame interneto portale, kuris skubos atveju ieškant reikiamos informacijos, būtų prieinamas ir trečiojoje šalyje.

3.4 Informacija apie 20 straipsnyje numatytą teisę į apsaugą trečiojoje šalyje būtina turi būti išspausdinta kiekvienos ES vals-

tybės narės piliečio pase. Pasuose reikėtų taip pat turi būti nurodyti adresai, kuriais piliečiai galėtų gauti konkrečią informaciją, minėtą 3.2 punkte, arba įtraukti šią informaciją į pasus juos išduodant.

3.5 Keleiviams skirtas taisyklės ir patarimus rengia nacionalinės valdžios institucijos. Pasitaiko, kad skirtingų valstybių narių rekomendacijos dėl kelionių į trečiąsias šalis kartais iš esmės skiriasi. Nors šie skirtumai atsiranda dėl objektyvių priežasčių, kurias lemia skirtingos trečiųjų šalių pozicijos atskirų valstybių narių atžvilgiu, valstybėms narėms reikėtų stengtis geriau suderinti išvykstantiems piliečiams teikiamas rekomendacijas įtraukiant į šią veiklą jų diplomatinės ir konsulines įstaigas trečiosiose šalyse ir platinant šias rekomendacijas taip, kad būtų užtikrinta jų sklaida plačiausiu mastu. Reikia numatyti galimybę centralizuotai skelbti šias rekomendacijas interneto portale, kaip nurodyta pirmiau.

3.6 Komisija siūlo kiekvieną priemonę, kuria siekiama įgyvendinti 20 straipsnio nuostatas, skelbti Oficialiajame leidinyje, kad piliečiai turėtų daugiau informacijos apie savo teises. Komitetas pritaria šiam pasiūlymui, tačiau mano, kad vien jo nepakanka, ir siūlo šias priemones skelbti visų valstybių narių žiniasklaidoje, taip pat įtraukti jas į Komisijos komunikacijos strategiją.

3.7 Komitetas pritaria Komisijos nuomonei, kad reikia suvienodinti skirtingų valstybių narių trečiosiose šalyse teikiamos konsulinės apsaugos mastą ir teisinį pagrindą, ir siūlo kuo skubiau tai atlikti, jei reikia suderinant nacionalinius teisės aktus. Taip būtų galima panaikinti kai kuriose valstybėse narėse dar išlikusius naudojimosi šia teise apribojimus (iki šiol kai kuriose šalyse teismai nepriima piliečių skundų dėl atsisakymo suteikti pagalbą pavojaus atveju arba finansinės pagalbos teikimo atveju atimamas piliečio pasas). Kol viskas bus galutinai suderinta, būtina visus ES piliečius informuoti apie skirtingų valstybių narių teikiamos apsaugos mastą ir sąlygas šiam tikslui naudojant pirmiau minėtą interneto portalą.

3.8 Komitetas pritaria pasiūlymui užtikrinti apsaugą ir ES piliečių šeimos nariams, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, ir rekomenduoja naudoti EB steigimo sutarties 22 straipsnyje numatytą procedūrą, leidžiančią išplėsti Sutartyje numatytų teisių sritį. Tai humanitarinės pagalbos klausimas, kuris, kaip parodė cunamis, karas Libane ir kiti įvykiai, turi būti išspręstas nedelsiant.

3.9 Komitetas taip pat pritaria pasiūlymui apsaugą taikyti ir Europos piliečių bei jų šeimos narių, neturinčių ES pilietybės, palaikų atpažinimo ir vežimo atvejais. Todėl jis ragina valstybes nares, dar neratifikavusias 1973 m. spalio 26 d. Europos Tarybos konvencijos dėl mirusių asmenų palaikų vežimo (iki šiol ją ratifikavo tik 15 valstybių narių) skubiai prie jos prisijungti.

3.10 Vienas dažniausių poreikių, kurių ES piliečiai patiria trečiojoje šalyje, yra susijęs su finansine pagalba būtiniausiai atvejais, kylančiais dėl stichinių nelaimių, vagysčių, susirgus arba įvykus nelaimingam atsitikimui. Komitetas rekomenduoja supaprastinti šiuo metu galiojančią sistemą, pagal kurią būtina gauti valstybės narės, kurios pilietis yra prašantysis, valdžios institucijų sutikimą ir kurioje numatyta, kad išmokėta suma vėliau grąžinama tarpininkaujant atitinkamoms šios valstybės narės institucijoms. Jis taip pat rekomenduoja apsvarstyti galimybę grąžinti išmokėtas sumas tiesiogiai valstybės institucijai, kuri suteikė finansinę pagalbą, atsisakyti atlyginimo, kai išmokėtos sumos labai nedidelės, ir sukurti paprastą valstybių narių tarpusavio įsiskolinimų kompensavimo sistemą.

3.11 Tinkama priemonė stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą diplomatinio ir konsulinio atstovavimo srityje būtų bendrų įstaigų steigimas regionuose, kuriuose valstybės narės nepakankamai atstovaujamos. Komitetas mano, kad būtina sureguliuoti visus su jų įsteigimu susijusius teisėkūros ir tarptautinės teisės klausimus, ypač šių įstaigų statusą, teismų, kurie spręš ginčus, klausimą, jų sąsajas su Komisijos atstovybe konkrečioje šalyje, jų finansavimo būdus, šalies, kurioje šios įstaigos įsikurs, sutikimo klausimą ir jų kompetencijos sritį bei atitiktį Vienos konvencijai dėl diplomatinių santykių ir Vienos konvencijai dėl konsulinio santykių.

3.12 Komitetas pritaria, kad būtų aktyviai naudojami ir kiti bendradarbiavimo būdai, pavyzdžiui, vykdomos konsulinės funkcijos trečiosios ES valstybės narės vardu arba paskirtas vienas asmuo dviejų ar daugiau ES valstybių narių konsuliniu pareigūnu bei dalyvaujama valstybių narių konsulinio darbo mokymo programose.

3.13 Komitetas pritaria Komisijos iniciatyvai, kuria siekiama naudoti bendras įstaigas valstybių narių bendradarbiavimui vizų politikos srityje stiprinti, ypač kuriant vieno langelio sistemą prašymų priėmimui ir vizų išdavimui. Vis dėlto, jis mano, kad

šie klausimai nėra tiesiogiai susiję su ES piliečių teise į konsulinę apsaugą, todėl neturėtų būti susiejami.

#### 4. Papildomi Komiteto pasiūlymai

4.1 Komiteto nuomone, tikslinga už konsulinį bendradarbiavimą atsakingos darbo grupės (COCON) gairėms suteikti privalomų teisės aktų galią, kadangi taip būtų sumažintas teisinio neapibrėžtumo, su kuriuo susiduria ES piliečiai trečiojoje šalyje, mastas.

4.2 Valstybių narių, neturinčių savo atstovybių trečiojoje šalyje, užsienio reikalų ministerijos, diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos privalo turėti reguliariai atnaujinamą kitų valstybių narių diplomatinių atstovybių ir konsulinio įstaigų trečiojoje šalyje sąrašą su jų koordinatėmis, kad ES piliečiai prireikus žinotų kur kreiptis.

4.3 Kaip parodė Eurobarometro apklausa, užsienyje su sunkumais susidūrusiems ES piliečiams ypač svarbu turėti galimybę tvarkyti reikalus savo gimtąja kalba. Todėl reikėtų, kad valstybių narių atstovybės turėtų vertėjų, verčiančių į valstybių narių, kurios neturi savo atstovybių konkrečioje trečiojoje šalyje, kalbas, sąrašus.

4.4 Komitetas rekomenduoja išnagrinėti galimybę dažniau kreiptis į Europos Komisijos atstovybes trečiojoje šalyje, kad ES piliečių konsulinė apsauga būtų užtikrinta, nes šios atstovybės yra kompetentingos ir turi patirties ES valstybių narių laivų ir žvejų apsaugos srityje. Todėl Komitetas ragina pradėti derybas su trečiosiomis šalimis dėl Komisijos atstovybių teisės sutartais atvejais užtikrinti ES piliečių konsulinę apsaugą pripažinimo.

4.5 Komitetas pritaria Komisijos vaidmens stiprinimui koordinuojant valstybių narių veiksmus, skirtus ES piliečių diplomatinei ir konsulinei apsaugai trečiojoje šalyje užtikrinti, kaip yra numatyta Sutarties dėl Konstitucijos Europai projekte, kuriame siekiama stiprinti ES piliečių teises.

2007 m. kovo 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

## Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Lisabonos strategijos įgyvendinimas. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje“

COM(2006) 177 final

(2007/C 161/22)

2006 m. balandžio 26 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Komisijos komunikato „Lisabonos strategijos įgyvendinimas. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje“.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Raymond Hencks.

434-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus už, 61 — prieš ir 9 susilaikius.

### 1. Rekomendacijos ir vertinimas

1.1 Visuotinės svarbos socialinių paslaugų tikslas — siekti socialinės, teritorinės ir ekonominės sanglaudos skatinant solidarumą ir įveikti visus socialinius sunkumus (liga, senatvė, darbingumo netekimas, negalia, neužtikrintas darbas, skurdas, socialinė atskirtis, narkomanija, šeiminiai ir būsto sunkumai, užsieniečių integracijos problemos), galinčius pažeisti fizinę ir moralinę asmens harmoniją.

VSSP apima ir integracijos aspektą, kuris yra platesnis nei paprasčiausia parama ir pagalba nepalankiausioje padėtyje esantiems žmonėms. Jų tikslas taip pat yra patenkinti visus poreikius ir suteikti visiems galimybę naudotis pagrindinėmis socialinėmis paslaugomis; VSSP taip pat padeda veiksmingai ugdyti pilietiškumą ir laikytis pagrindinių teisių.

1.2 Nesiekama supriešinti ekonominių ir socialinių aspektų, o skatinti konstruktyvią šių aspektų sinergiją ir ieškoti harmoningo jų derinio.

1.3 Taigi, EESRK mano, kad užuot be reikalo svarsčius ir vertinus, ar visuotinės svarbos paslauga yra ekonominė ar neekonominė, reikia nagrinėti paslaugos pobūdį, paskirtį, tikslus ir nustatyti, kurioms paslaugoms taikomos konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklės, o kurioms dėl visuotinės svarbos, socialinės, teritorinės ir ekonominės sanglaudos priežasčių, vadovaujantis subsidiarumo principu, Bendrijos, nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos turi daryti išimtį.

1.4 Todėl reikėtų Bendrijos lygiu apibrėžti bendras gaires, bendrus standartus, kurie turėtų būti nustatyti visoms visuotinės svarbos paslaugoms (ekonominėms ir neekonominėms), įskaitant ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. Visa tai turėtų būti numatyta pagrindų direktyvoje, kuri turėtų būti priimta pagal bendro sprendimo procedūrą ir galėtų nustatyti Bendrijos sistemą, pritaikytą prie konkrečių VSSP savybių.

1.5 Siekiant visuotinės svarbos užduotis vykdyti nepiktinaudžiaujant, nediskriminuojant ir skaidriai, valstybės narės turėtų nustatyti šių paslaugų visuotinės svarbos ir socialinės, teritorinės bei ekonominės sanglaudos pagrindą oficialiame įgaliojimo teisės akte ar panašiam dokumente bei patvirtinimo taisyklėse, kurie parodytų, kokią užduotį kompetentinga valstybės narės institucija patiki paslaugų teikėjams vykdant VSP, ir nustatytų jų teises ir pareigas nepažeidžiant reglamentuose numatytos galimybės paslaugų teikėjams imtis iniciatyvos.

1.6 Todėl, kalbėdamas apie VSSP įvertinimą, EESRK primena savo pasiūlymą įsteigti nepriklausomą stebėsenos centrą, kuris vertintų visuotinės ekonominės ir neekonominės svarbos paslaugas ir kurių sudarytų Europos Parlamento bei Regionų komiteto atstovai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto organizuotos pilietinės visuomenės atstovai. Nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu valdžios institucijos turi pakviesti visus socialinių paslaugų dalyvius — socialinių paslaugų teikėjus ir gavėjus, socialinius partnerius, socialinės ekonomikos, kovos su atskirtimi įstaigas ir kt. — reguliuoti visuotinės svarbos socialines paslaugas.

### 2. Įžanga

2.1 Visuotinės svarbos socialinės paslaugos, kaip ir VSP, kurioms jos priklauso, užtikrina teisę į orų gyvenimą ir kiekvieno teisę į socialinį teisingumą ir visapusišką pagrindinių teisių, apibrėžtų Pagrindinių teisių chartijoje ir tarptautiniuose įsipareigojimuose, įtrauktuose į pataisytą Europos socialinę chartiją ir Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, laikymąsi. VSSP taip pat veiksmingai ugdo pilietiškumą. Visuotinės svarbos socialinių paslaugų tikslas — pasiekti socialinę, teritorinę ir ekonominę sanglaudą skatinant solidarumą ir įveikti visus socialinius visuomenės sunkumus (liga, senatvė, darbingumo netekimas, negalia, neužtikrintas darbas, skurdas, socialinė atskirtis, narkomanija, šeiminiai ir būsto sunkumai, užsieniečių integracijos problemos), galinčius pažeisti žmogaus fizinę ir moralinę harmoniją.

VSSP apima ir integracijos aspektą, kuris yra platesnis nei paprasčiausia parama ir pagalba nepalankiausioje padėtyje esantiems žmonėms. Jų tikslas patenkinti visus poreikius ir suteikti visiems galimybę naudotis pagrindinėmis socialinėmis paslaugomis.

2.2 Visuotinės svarbos socialinių paslaugų konkreti nauda — jų tiesioginis ryšys su pagrindinėmis žmogaus teisėmis, kurias privalo užtikrinti vietos, regionų, nacionalinės ir Europos valdžios institucijos, vadovaudamosi subsidiarumo ir proporcingumo principais, numatančiais, kad Komisija neturėtų imtis daugiau veiksmų negu būtina Sutartyje nustatytiems tikslams įgyvendinti.

2.3 Kadangi nustatytos kainos ne visada atspindi su šiomis paslaugomis susijusias sąnaudas ar sąnaudą, susidarančias dėl pasiūlos ir paklausos santykio, šios paslaugos gali būti teikiamos už visiems prieinamą kainą tik tuo atveju, jei sąnaudų dalį finansuoja valdžios institucijos.

2.4 Valdžios institucijos turi užtikrinti ne tik VSSP finansavimą, bet ir socialinių tarnybų veikimą ir aukštą jų darbo kokybę atsižvelgiant į dalyvių kompetenciją.

2.5 Be to, visuotinės svarbos socialinės paslaugos, kaip ir visos visuotinės svarbos paslaugos, yra ne tik reikšmingas ekonominės ir socialinės sanglaudos veiksnys, jos labai prisideda prie Europos ekonomikos konkurencingumo didinimo ir yra darbo vietų kūrimo šaltinis vietos lygiu.

2.6 Socialines paslaugas teikia labai įvairios įstaigos: senelių namai, žmonių su negalia globos įstaigos, apgyvendinimo centrai skurstantiems žmonėms, vaikų namai, pagalbos šeiminių smurtą patyrusioms moterims įstaigos, imigrantų ir pabėgėlių apgyvendinimo įstaigos, slaugos namai, pagyvenusių žmonių priežiūros namai, organizacijos, aprūpinančios socialiniu būstu ar besirūpinančios jaunimo socialine apsauga, socialine ir švietimo veikla užsiimančios organizacijos, mokyklų bendrabučiai, dienos centrai, vaikų lopšeliai ir darželiai, medicinos ir socialiniai, sveikatos, reabilitacijos ir profesinio mokymo centrai, įskaitant ir priežiūros paslaugas namuose ir šeimoje.

2.7 Visose valstybėse narėse šias paslaugas teikia įvairių statusą turintys paslaugų teikėjai, kurių didelę dalį sudaro pelno nesiekiančios socialinės ir kooperatinės organizacijos (asociacijos, savidraudos draugijos, kooperatyvai ir fondai), įvairios valstybinės, labdaros, filantropinės, religinės, privačios ir kt. organizacijos. Šių tarnybų veiklą reguliuoja valdžios institucijų nustatytos reguliavimo ir finansavimo sistemos.

### 3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Komisija, įgyvendindama Bendrijos Lisabonos programą, 2006 m. balandžio 26 d. pateikė komunikatą dėl visuotinės svarbos socialinių paslaugų, kuris yra altosios knygos dėl visuotinės svarbos paslaugų (COM(2004) 374 final) ir 2006 m. vasario 16 d. balsavimo rezultatų Europos Parlamente dėl direktyvos dėl paslaugų vidaus rinkoje tęsinys.

3.2 Komunikate, kurio tikslas interpretuoti ir suteikti daugiau teisinio aiškumo, kalbama tik apie socialines paslaugas (išskyrus

sveikatos apsaugos paslaugas, kurioms 2007 m. bus skirta atskira iniciatyva) ir artimiausiu metu nenumatoma jokia teisinė iniciatyva šioje srityje. Komisija, atsižvelgdama į vykstančias atviras konsultacijas su visais suinteresuotais dalyviais, nagrinės ir spręs dėl būtinybės ir teisinės galimybės pateikti teisės akto pasiūlymą dėl ataskaitų dėl socialinių paslaugų teikimo du kartus per metus ir tyrimo, kuris šiuo metu atliekamas rengiant pirmąją tokio pobūdžio ataskaitą 2007 m.

3.3 Šį komunikatą reikėtų vertinti atsižvelgiant į EB Sutarties 16 straipsnyje nustatytą Bendrijos ir valstybių narių bendrą atsakomybę už bendrus ekonominius interesus tenkinančias paslaugas.

3.4 Komunikate VSSP skirstomos į dvi grupes: įstatymais nustatytos ir papildomos socialinės apsaugos sistemos ir kitos esminės, tiesiogiai asmeniui teikiamos paslaugos, pavyzdžiui, pagalba asmenims, kuriuos ištiko asmeninės problemos arba kurie atsidūrė kritinėje situacijoje, visiškas integravimas į visuomenę, asmenų, turinčių ilgalaikių sveikatos arba su negalia susijusių problemų, integravimas, socialinio būsto suteikimas.

3.5 Visoms šioms socialinėms paslaugoms būdingos šios savybės: solidarumas, įvairiapusiškumas ir atsižvelgimas į kiekvieno paslaugos naudotojo asmeninius poreikius, pelno nesiekimas, savanoriška ir neatlygintina veikla, kultūros tradicijų puoselėjimas ir asimetrinis paslaugų teikėjo ir gavėjo santykis.

3.6 Komisijos nuomone, socialinių paslaugų modernizavimas yra viena svarbiausių problemų, su kuria susiduria šiandienos Europa. Komisija pripažįsta, kad socialinės paslaugos yra Europos socialinio modelio sudėtinė dalis ir, nors teisiniu požiūriu socialinės paslaugos nėra atskira visuotinės svarbos paslaugų kategorija, jos užima ypatingą vietą, kadangi yra Europos visuomenės ir ekonomikos pagrindas.

3.7 Komisija teigia, kad šiuo metu sparčiai besiplečiantis sektorius modernizuojamas siekiant sumažinti įtampą tarp socialinių paslaugų universalumo, kokybės ir finansinės padėties tvarumo. Socialinėms paslaugoms, kurias iki šiol tiesiogiai administruoja valdžios institucijos, nuo šiol vis dažniau taikomos vidaus rinką ir konkurenciją reglamentuojančios Bendrijos taisyklės.

3.8 Komisija pripažįsta, kad visuotinės svarbos socialinių paslaugų teisinė padėtis konkurencijos taisyklių atžvilgiu viešiesiems ir privatiesiems paslaugų teikėjams socialinėje srityje yra netikrumo šaltinis. Komisija tvirtina, kad siekia sumažinti šio netikrumo poveikį arba jį išaiškinti, tačiau jai nepavyksta visiškai išspręsti šios problemos.

### 4. Bendrosios pastabos

4.1 Baltojoje knygoje dėl visuotinės svarbos paslaugų Komisija numatė, kad 2005 m. paskelbs komunikatą dėl visuotinės svarbos socialinių paslaugų. Pagal minėtą baltąją knygą visuotinės svarbos socialinės paslaugos — tai sveikatos, ilgalaikės priežiūros, socialinės apsaugos, užimtumo ir socialinio būsto paslaugos.

4.2 Šiais laikais, kuomet neaiški ekonomikos augimo ir darbo vietų ateitis ir didėja atotrūkis tarp turtingiausių ir skurstančių gyventojų bei tarp turtingiausių ir neturtingiausių Sąjungos regionų, nepaisant Bendrijos ar nacionalinių kovos su skurdu ir atskirtimi programų, visuotinės svarbos socialinių paslaugų poreikis vis auga, juo labiau, kad ir demografiniai pokyčiai lemia naujus poreikius.

4.3 Taigi, EESRK gali tik pasidžiaugti Komisijos komunikatu, atspindinčiu socialinių paslaugų svarbą piliečiams, ypatingą vaidmenį, kurį šios paslaugos atlieka kaip Europos socialinio modelio sudėtinė dalis, ir specifinių visuotinės svarbos socialinių ir sveikatos apsaugos paslaugų ypatybių sistemingo apibrėžimo naudą, kad būtų išaiškinta jų veikimui ir, kalbant Komisijos terminais, „modernizavimui“ būtina norminė bazė. Tačiau EESRK labiau norėtų kalbėti ne apie modernizavimą, o apie kokybės ir veiksmingumo gerinimą.

4.4 Iš tiesų, svarbiausia yra ne tai, kad reikėtų laikytis vienos ar kitokios tendencijos, nesvarbu, kokio pobūdžio ji bebūtų, ar modernizavimą sieti su paslaugų perkėlimu iš valstybinio sektoriaus į privatų sektorių, kaip tai daro Komisija (<sup>1</sup>). Svarbiausia yra pagalvoti, kaip būtų galima reguliariai pritaikyti paslaugas piliečių ir vietos bei regionų valdžios institucijų socialiniams poreikiams bei techninę ir ekonominę pažangą derinti su išskylančiais naujais visuotinės svarbos tikslais.

4.5 EESRK apgailestauja, kad Komisija, priešingai nei buvo skelbusi, į komunikatą neįtraukė sveikatos paslaugų, nors socialinių ir sveikatos paslaugų sąveika ir sinergija yra labai didelė. Klausimas, koks yra ryšys tarp sveikatos paslaugų ir kitų susijusių paslaugų, pavyzdžiui, socialinių ir ilgalaikės priežiūros paslaugų?, kurį Komisija iškėlė 2006 m. rugsėjo 26 d. konsultacijoje, yra susijęs su Bendrijos veiksmais sveikatos paslaugų srityje. Į šį klausimą Komisija paprašė atsakyti iki 2007 m. sausio 31 d., nors jį turėjo iškelti prieš nusprendžiant parengti komunikatą, skirtą vien tik socialinėms paslaugoms.

4.6 Kadangi nėra aiškinamojo rašto, šis darbas liko nesu-prastas, juo labiau, kad sąrašė, kokias paslaugas reikia laikyti socialinėmis paslaugomis, Komisija daugiausia išvardija veiksmus, skirtus integruoti žmones, turinčius su sveikata susijusių ilgalaikių poreikių.

4.7 Iki šiol sveikatos paslaugos, skirtos užtikrinti visiems gyventojams galimybę naudotis kokybiškomis paslaugomis, visada buvo laikomos socialinės politikos priemonėmis, teikiama-momis remiantis solidarumo principu, lygiai taip, kaip ir prie asmeninių poreikių pritaikytos socialinės pagalbos paslaugos.

(<sup>1</sup>) COM(2006) 177 final, 2.1 punktą, 3 įtrauka.

## 5. Konkrečios pastabos

### 5.1 Visuotinės svarbos socialinių paslaugų apibūdinimas

5.1.1 Atsižvelgdamas į 4.5 punkte pateiktas pastabas EESRK pritaria visuotinės svarbos socialinių paslaugų ypatybių apibūdinimui, kurį Komisija siūlo aptariamame komunikate. Apibūdinimas yra platus ir atviras, paliekantis galimybę atsižvelgti į būsimus pasikeitimus šiame sektoriuje.

5.1.2 EESRK palankiai vertina tai, kad komunikate nurodomas ypatingas šių paslaugų vaidmuo asmeniui užtikrinant jo pagrindines teises, o tai pabrėžia socialinių paslaugų svarbą ir pagrindžia jų reikalingumą.

5.1.3 Tačiau komunikate, apibūdinant bendras pagrindines taikymo sąlygas, apsiribojama labiausiai paplitusiais atvejais. EESRK norėtų pabrėžti, kad kiekvienoje valstybėje narėje veikia skirtingos sistemos; kategorijų išvardijimas (dalies ar visos socialinės užduoties pavidimas, viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystė) ne visada atspindi šiuos skirtumus ir įvairovę. Todėl EESRK pritaria ketinimams surengti viešas konsultacijas, nes tai yra geras būdas gauti daugiau informacijos apie socialinių tarnybų veiklą ir jų darbo metodus.

### 5.2 EB vidaus rinka ir konkurencijos taisyklės

5.2.1 EB steigimo sutartimi pripažįstama valstybių narių laisvė apibrėžti visuotinės svarbos užduotis ir nustatyti iš jų kylančius organizavimo principus paslaugų teikėjams, kuriems pavesta tas užduotis vykdyti.

5.2.2 Tačiau, naudojantis šia laisve (kuri turi būti įgyvendinama skaidriai, nepiktnaudžiaujant visuotinės svarbos koncepcija), valstybės narės turi atsižvelgti į Bendrijos teisę ir privalo, pavyzdžiui, laikytis nediskriminavimo principo ir Bendrijos viešųjų pirkimų ir koncesijų teisės nuostatų organizuojant viešąsias paslaugas, įskaitant ir socialines paslaugas.

5.2.3 Be to, kai kalbama apie paslaugas, kurios laikomos ekonominio pobūdžio paslaugomis, taip pat reikia užtikrinti, kad jų organizavimo tvarka būtų suderinta su kitomis Bendrijos teisės sritimis (pvz., laisve teikti paslaugas, įsisteigimo laisve ir konkurencijos teise).

5.2.4 Pagal Bendrijos teismų praktiką beveik visos teikiamos socialinės paslaugos, išskyrus solidarumu grindžiamas socialinės apsaugos sistemas, gali būti laikomos ekonomine veikla.

5.2.5 Dėl Teisingumo Teismo vartojamos plačios ekonominės veiklos apibrėžties, kuriai pritaria Europos Sąjungos institucijos (<sup>2</sup>), Bendrijos konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklės (valstybės pagalba, laisvė teikti paslaugas, įsisteigimo teisė, „viešųjų

(<sup>2</sup>) 2000 m. komunikate Europos Komisija būtent taip ir rašo, kad, vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, daugumai veiksmų, vykdomų įstaigų, kurių pagrindinės funkcijos yra socialinio pobūdžio, kurios už tuos veiksmus negauna pelno ir nesiekia vykdyti gamybinę ar prekybinę veiklą, nebus taikomos Bendrijos konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklės (30 punktą). 2006 m. balandžio 26 d. komunikate teigiama priešingai, kad „beveik visos socialinėje srityje teikiamos paslaugos gali būti laikomos „ekonomine veikla“, kaip apibrėžta EB sutarties 43 ir 49 straipsniuose“. Taip pat žr. EESRK nuomonę dėl privačių socialinių paslaugų nesiekiant pelno teikiant visuotinės svarbos paslaugas Europoje —OL C 311, 2001 11 7, p. 33.

pirkimų“ direktyva) bei antrinės teisės aktai yra vis dažniau taikomi visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms, dėl to kyla vis daugiau neaiškumų valdžios institucijoms, paslaugų teikėjams ir jų gavėjams. Jei padėtis nesikeistų, pakistų VVSP tikslai, sudarantys „Europos socialinio modelio“ pagrindą.

5.2.6 Bendrijos visuotinės svarbos ekonominių paslaugų pagrindiniai tikslai ir principai atspindi logiką, daugiausia pagrįstą ekonominių pasiekimų rodikliais. Ji skiriasi nuo visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms taikomos logikos, todėl nėra tinkama ir tokia forma socialinėms paslaugoms Europos Sąjungoje realiai netaikoma.

5.2.7 Kaip EESRK jau minėjo nuomonėje dėl visuotinės svarbos paslaugų atėties (EESRK 976/2006), skirtumas tarp ekonominio ir neekonominio paslaugų pobūdžio yra neaiškus. Beveik visos visuotinės svarbos paslaugos, ir tos, kurios teikiamos nesiekiant pelno ar savanoriškai, suteikia tam tikros ekonominės naudos, net jeigu joms ir netaikoma konkurencijos teisė. Be to, ta pati paslauga gali būti ekonominė ir neekonominė. Paslauga gali būti ekonominio pobūdžio, tačiau rinkoje ji nebūtinai turi būti teikiama vadovaujantis visuotinės svarbos paslaugas reguliuojančiais principais ir logika.

5.2.8 Taigi, Teisingumo Teismo praktikoje ekonominės veiklos sąvoka yra labai plati, kadangi ja vadovaujantis ekonomine veikla laikoma tokia veikla, kai įmonė tam tikroje rinkoje teikia prekes ar paslaugas neatsižvelgiant į jos juridinį statusą ar finansavimo būdą (Höfner ir Else sprendimas, 1991 m., Pavlov sprendimas, 2000 m.), ir ši sąvoka nepriklauso nuo to, ar paslaugų teikėjas siekia pelno (Ambulanz Glöckner sprendimas, 2001 m.).

5.2.9 EB Teisingumo Teismas ir Europos Komisija vis daugiau dėmesio skiria visuotinės svarbos paslaugų ekonominiam pobūdžiui, tačiau nepakankamai pripažįsta šių paslaugų visuotinės svarbos paskirtį ir per mažai užtikrina saugumą, o tai sukelia teisinį netikrumą paslaugų teikėjams ir gavėjams. Taigi kalbama ne apie visuotinę svarbą, o pelno svarbą. Todėl reikia ieškoti skirtumo ne tarp ekonominio ir neekonominio paslaugos pobūdžio, o „tarp pelno siekiančių“ ir „pelno nesiekiančių“ paslaugų.

## 6. Stabilus ir skaidrus teisinis pagrindas

6.1 EESRK abejoja, ar Sutartis, ypač laikantis 86 straipsnio 2 dalies nuostatų, taikoma pakankamai lanksčiai, kaip teigia Komisija, tais atvejais, kai reikia pripažinti visuotinės svarbos užduotims būdingas konkrečias savybes, siekiant panaikinti teisinį netikrumą ir užtikrinti socialines paslaugas visiems. Taip pat yra ir su atviruoju koordinavimo metodu.

6.2 Visos visuotinės svarbos paslaugos, įskaitant ir visuotinės svarbos socialines paslaugas, padeda įgyvendinti Bendrijos tikslus, apibrėžtus Sutarties 2 ir 3 straipsniuose, visų pirma siekiant aukšto socialinės apsaugos lygio, gerinant gyvenimo kokybę, kuriant geresnę sveikatos apsaugą ir stiprinant ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą.

6.3 Taigi Sąjunga, būdama atsakinga už šių tikslų įgyvendinimą, taip pat yra atsakinga už pasirenkamas tikslų įgyvendinimo priemones, kurios, kai kalbama apie pagrindines teises ir socialinę sanglaudą, yra visuotinės ekonominės ir neekonominės svarbos paslaugos. Sąjunga, laikydama subsidiarumo ir proporcingumo principų bei remdamasi bendrais įgaliojimais su valstybėmis narėmis, turi rūpintis ir prisidėti, kad VSP būtų veiksmingos ir prieinamos, įperkamos ir geros kokybės visiems.

6.4 Kadangi taip sunku išsamiai apibrėžti visuotinės svarbos paslaugas ir visuotinės ekonominės svarbos paslaugas ir rizikinga vartoti siaurą sąvokos apibrėžtį, reikėtų nebeskirti ekonominių ir neekonominių paslaugų, o sutelkti dėmesį į ypatingą nagrinėjamų paslaugų užduotį ir į joms keliamus reikalavimus (su viešąja paslauga susiję išpareigojimai), kurie yra būtini jų funkcijoms atlikti ir kurie turėtų būti aiškiai apibrėžti.

6.5 Be to, įgyvendinant reikalingas taisykles, turi būti atsižvelgiama į kiekvienos valstybės narės ypatybes, kadangi gali būti daugybė įvairiausių situacijų, nacionalinių ar vietos taisyklių ir praktikos pavyzdžių, valdžios institucijų ir administratorių išpareigojimų.

6.6 Tad nereikėtų klausti, kokios paslaugos yra ekonominio ar neekonominio pobūdžio, o kurioms paslaugoms taikomos konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklės ir kurioms dėl visuotinės svarbos, socialinės, teritorinės ir ekonominės sanglaudos priežasčių, vadovaujantis subsidiarumo principu, Bendrijos (Europos visuotinės svarbos paslaugoms), nacionalinės, regionų ar vietos valdžios institucijos turėtų daryti išimtį.

6.7 Todėl reikėtų, kaip EESRK (?) to prašo jau daugelį metų, Bendrijos lygiu apibrėžti visuotinės svarbos paslaugų bendras gaires ir bendrus standartus (visų pirma valdymo ir finansavimo formoms, Bendrijos veiklos principams ir riboms, nepriklausomam rezultatų vertinimui, vartotojų ir naudotojų teisėms, minimaliam viešųjų paslaugų užduočių ir išpareigojimų lygiui), kurie turėtų būti nustatyti visoms visuotinės svarbos paslaugoms, įskaitant ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. Visa tai turėtų būti numatyta pagrindų direktyvoje, kuri turėtų būti priimta pagal bendro sprendimo procedūrą ir galėtų sudaryti Bendrijos sistemą, pritaikytą prie paslaugų ypatybių, ir papildytų paslaugų direktyvą.

(?) EESRK tiriamoji nuomonė dėl visuotinės svarbos paslaugų — OL C 241, 2002 10 7, p. 119.

EESRK nuomonė dėl žaliosios knygos dėl visuotinės svarbos paslaugų — OL C 80, 2004 3 30, p. 66.

EESRK nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui — Baltoji knyga dėl visuotinės svarbos paslaugų — OL C 221, 2005 9 8, p. 17.

EESRK nuomonė savo iniciatyva dėl visuotinės svarbos paslaugų atėties — OL C 309, 2006 12 16, p. 135.

6.8 Siekiant visuotinės svarbos užduotis vykdyti nepiktinaudžiaujant, nediskriminuojant ir skaidriai, valstybės narės turėtų nustatyti šių paslaugų visuotinės svarbos ir socialinės, teritorinės bei ekonominės sanglaudos pagrindą oficialiame įgaliojimo teisės akte ar panašiam dokumente bei patvirtinimo taisyklėse, kurie parodytų, kokią užduotį kompetentinga valstybės narės institucija patiki paslaugų teikėjams vykdant VSP, ir nustatytų jų teises ir pareigas nepažeidžiant reglamentuose numatytos galimybės paslaugų teikėjams imtis iniciatyvos.

6.9 Tokiame dokumente (teisės akto, sutarties, susitarimo, sprendimo ar kt. forma) visų pirma galėtų būti patikslinta:

- konkrečios visuotinės svarbos užduoties pobūdis, susiję reikalavimai ir įsipareigojimai, įskaitant ir kainų nustatymą, nuostatos paslaugų tęstinumui užtikrinti ir priemonės galimam paslaugų teikimo nutraukimui išvengti;
- oficialaus dokumento rengimo ir, prireikus, jo dalinio pakeitimo taisyklės;
- leidimų išdavimo tvarka ir reikalinga profesinė kvalifikacija;
- finansavimo formos ir kriterijai, kuriais remiantis turi būti skaičiuojamos kompensacijos už išlaidas, patirtas vykdant konkrečią užduotį;
- VSP vykdymo vertinimo nuostatos.

6.10 EESRK rekomenduoja priimti konkretų, visoms visuotinės svarbos socialinėms ir sveikatos paslaugoms taikytiną teisinį pagrindą, kuris pagrindų direktyvos dėl visų visuotinės svarbos paslaugų forma atspindėtų visuotinį požiūrį. Tai turėtų padėti užtikrinti visuotinės svarbos socialinių paslaugų teisinį stabilumą ir reikiamą skaidrumą Bendrijos lygiu, griežtai laikantis subsidiarumo principo ir visų pirma atsižvelgiant į vietos ir regionų valdžios institucijų įgaliojimus nustatant šių paslaugų paskirtį, jas administruojant ir finansuojant. Šios teisinės sistemos principais turėtų būti grindžiama ES pozicija tarptautinėse prekybos derybose.

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

## 7. Vertinimas

7.1 Baltojoje knygoje dėl visuotinės svarbos paslaugų ypatingas dėmesys buvo skiriamas privalomam visuotinės svarbos socialinių paslaugų vertinimui taikant mechanizmą, kuris būtų patikslintas kitame komunikate.

7.2 Siekiant paskatinti paslaugų teikėjus ir Europos institucijas keistis informacija, Komisija siūlo tolesnio darbo ir dialogo procedūrą, pagal kurią du kartus per metus būtų teikiamos ataskaitos.

7.3 EESRK primena savo pasiūlymą įsteigti nepriklausomą stebėsenos centrą, kuris vertintų visuotinės ekonominės ir neekonominės svarbos paslaugas ir kurį sudarytų Europos Parlamento bei Regionų komiteto atstovai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto organizuotos pilietinės visuomenės atstovai.

7.4 Nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu valdžios institucijos turi pakviesti visus socialinių paslaugų dalyvius — socialinių paslaugų teikėjus ir gavėjus, socialinius partnerius, socialinės ekonomikos, kovos su atskirtimi įstaigas ir kt. — reguliuoti visuotinės svarbos socialines paslaugas visuose etapuose, t. y., jas organizuojant, nustatant ir prižiūrint išlaidų veiksmingumą bei taikant kokybės standartus.

7.5 Stebėsenos centre būtų įsteigtas priežiūros komitetas, kuris nustatys vertinimo tikslus ir reikalavimus, parinks tarnybas, kurios atliks tyrimus, išnagrinės ir pateiks nuomonę apie ataskaitas. Mokslinė konsultavimo taryba padės priežiūros komitetui išanalizuoti pasirinktą metodologiją ir pateiks rekomendacijas. Priežiūros komitetas sieks, kad vertinimo ataskaitos būtų viešai pristatytos ir aptartos su kitais suinteresuotaisiais subjektais visose valstybėse narėse. Todėl vertinimo ataskaitos turi būti skelbiamos visomis ES darbo kalbomis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

## PRIEDAS

Svarstymo metu atmesti šie, mažiausiai ketvirtadalį balsų surinę, pakeitimai:

### 1.3 punktas

Pakeisti taip:

„Taigi EESRK mano, kad užuot be reikalo svarščius ir vertinus, ar visuotinės svarbos paslauga yra ekonominė ar neekonominė, reikia nagrinėti paslaugos pobūdį, paskirtį, tikslus ir nustatyti kurioms paslaugoms taikomos konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklės, o kurioms dėl visuotinės svarbos, socialinės, teritorinės ir ekonominės sanglaudos priežasčių, vadovaujantis subsidiarumo principu, Bendrijos, nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos turi daryti išimtį. Paslaugoms negalima netaikyti konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklių nenusižengiant pačiam principui. Konkurencija, kuri tam ir yra skirta, kad būtų lengviau sukurti rinkos ekonomikos taisyklėmis paremtą vidaus rinką, ir kurią reguliuoja antimonopolinės taisyklės, yra esminė demokratinė teisė; ji apriboja ne tik valstybės galią, bet ir, svarbiausia, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi rinkoje ir gina vartotojų teises. Be to, ES konkurencijos ir vidaus rinkos taisyklės sudaro VSSP galimybę prisitaikyti, kadangi jų pobūdis nėra komercinis. Garantuoti visuotinę teisę į socialines paslaugas yra labai svarbu.“

### Paaiškinimas

Kaip buvo pabrėžta daugelyje nuomonės vietų, ypač 6.5 dalyje, visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms būdingos skirtingos istorinės tradicijos, didelė aplinkybių, taisyklių bei vietos, regioninių ar nacionalinių praktikų įvairovė. Todėl Darbdavių grupė, pritarė Europos Parlamento požiūriui, laiko, kad būtų tinkamiausia, jei Bendrija priimtų rekomendacijas arba gaires, kuriose būtų visiškai laikomasi pagrindinių subsidiarumo ir proporcingumo principų: ES privaloma teisinė bazė, reglamentuojanti visuotinės svarbos socialines paslaugas nustatytų visiems vienodas taisykles, kurios paprasčiausiai nesiderintų su VSSP. Direktyva, kuri, aišku, remtųsi mažiausiu bendravardikliu, nesuteiktų jokių paslaugų kokybės ar prieinamumo garantijų ir neprisidėtų prie vidaus rinkos plėtojimo. Priešingai, rekomendacijos leistų išaiškinti su šiomis paslaugomis susijusius išpareigojimus, į kuriuos reikia atsižvelgti įgyvendinant 2006 m. gruodžio 12 d. Parlamento ir Tarybos priimtą Paslaugų direktyvą 2006/123/EB.

### Balsavimo rezultatai

Už 82

Prieš 91

Susilaikė 12

### 1.4 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Todėl reikėtų Bendrijos lygiu apibrėžti bendras gaires, bendrus standartus bendrus principus, bendras vertybes, kurie turėtų būti nustatyti visoms visuotinės svarbos paslaugoms (ekonominėms ir neekonominėms), įskaitant ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. Visa tai turėtų būti numatyta pagrindų direktyvoje, kuri turėtų būti priimta Bendrijos rekomendacijose arba gairėse, kurios turėtų būti priimtos pagal bendro sprendimo procedūrą ir galėtų nustatyti Bendrijos sistemą, pritaikytą prie konkrečių VSSP savybių.“

### Paaiškinimas

Kaip buvo pabrėžta daugelyje nuomonės vietų, ypač 6.5 dalyje, visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms būdingos skirtingos istorinės tradicijos, didelė aplinkybių, taisyklių bei vietos, regioninių ar nacionalinių praktikų įvairovė. Todėl Darbdavių grupė, pritarė Europos Parlamento požiūriui, laiko, kad būtų tinkamiausia, jei Bendrija priimtų rekomendacijas arba gaires, kuriose būtų visiškai laikomasi pagrindinių subsidiarumo ir proporcingumo principų: ES privaloma teisinė bazė, reglamentuojanti visuotinės svarbos socialines paslaugas nustatytų visiems vienodas taisykles, kurios paprasčiausiai nesiderintų su VSSP. Direktyva, kuri, aišku, remtųsi mažiausiu bendravardikliu, nesuteiktų jokių paslaugų kokybės ar prieinamumo garantijų ir neprisidėtų prie vidaus rinkos plėtojimo. Priešingai, rekomendacijos leistų išaiškinti su šiomis paslaugomis susijusius išpareigojimus, į kuriuos reikia atsižvelgti įgyvendinant 2006 m. gruodžio 12 d. Parlamento ir Tarybos priimtą Paslaugų direktyvą 2006/123/EB.



**Balsavimo rezultatai**

Už 81

Prieš 94

Susilaikė 10

**1.6 punktas**

Iš dalies pakeisti taip:

„Todėl, kalbėdamas apie VSSP įvertinimą, EESRK primena ~~savo pasiūlymą įsteigti nepriklausomą stebėsenos centrą, kuris vertintų visuotinės ekonominės ir neekonominės svarbos paslaugas savo įsipareigojimą dėl vertinimo principo ir siūlo vykdyti Komisijos siūlomą tvarką sukuriant neformalų tinklą, kurį sudarytų Europos Parlamento bei Regionų komiteto atstovai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto organizuotos pilietinės visuomenės atstovai. Nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu valdžios institucijos turi pakviesti visus socialinių paslaugų dalyvius — socialinių paslaugų teikėjus ir gavėjus, socialinius partnerius, socialinės ekonomikos, kovos su atskirtimi įstaigas ir kt. — reguliuoti visuotinės svarbos socialines paslaugas.“~~

**Paaiškinimas**

Kaip buvo pabrėžta daugelyje nuomonės vietų, ypač 6.5 dalyje, visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms būdingos skirtingos istorinės tradicijos, didelė aplinkybių, taisyklių bei vietos, regioninių ar nacionalinių praktikų įvairovė. Todėl Darbdavių grupė, pritarė Europos Parlamento požiūriui, laiko, kad būtų tinkamiausia, jei Bendrija priimtų rekomendacijas arba gaires, kuriose būtų visiškai laikomasi pagrindinių subsidarumo ir proporcingumo principų: ES privaloma teisinė bazė, reglamentuojanti visuotinės svarbos socialines paslaugas nustatytą visiems vienodas taisykles, kurios paprasčiausiai nesiderintų su VSSP. Direktyva, kuri, aišku, remtųsi mažiausiu bendravardikliu, nesuteiktų jokių paslaugų kokybės ar prienamumo garantijų ir neprisidėtų prie vidaus rinkos plėtojimo. Priešingai, rekomendacijos leistų išaiškinti su šiomis paslaugomis susijusius įsipareigojimus, į kuriuos reikia atsižvelgti įgyvendinant 2006 m. gruodžio 12 d. Parlamento ir Tarybos priimtą Paslaugų direktyvą 2006/123/EB.

**Balsavimo rezultatai**

Už 85

Prieš 93

Susilaikė 11

**6.7 punktas**

Iš dalies pakeisti taip:

„Todėl reiktų, kaip EESRK to prašo jau daugelį metų, Bendrijos lygiu apibrėžti visuotinės svarbos paslaugų bendras gaires ir bendrus standartus (visų pirma valdymo ir finansavimo formoms, Bendrijos veiklos principams ir riboms, nepriklausomam rezultatų vertinimui, vartotojų ir naudotojų teisėms, minimaliam viešųjų paslaugų užduočių ir įsipareigojimų lygiui), kurie turėtų būti nustatyti visoms visuotinės svarbos paslaugoms, įskaitant ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. Visa tai turėtų būti numatyta Bendrijos rekomendacijose arba gairėse, kuri turėtų būti priimta bendro sprendimo procedūra, ir galėtų sudaryti Bendrijos sistemą, pritaikytą paslaugų ypatybėms, kad papildytų paslaugų direktyvą.“

**Paaiškinimas**

Kaip buvo pabrėžta daugelyje nuomonės vietų, ypač 6.5 dalyje, visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms būdingos skirtingos istorinės tradicijos, didelė aplinkybių, taisyklių bei vietos, regioninių ar nacionalinių praktikų įvairovė. Todėl Darbdavių grupė, pritarė Europos Parlamento požiūriui, laiko, kad būtų tinkamiausia, jei Bendrija priimtų rekomendacijas arba gaires, kuriose būtų visiškai laikomasi pagrindinių subsidarumo ir proporcingumo principų: ES privaloma teisinė bazė, reglamentuojanti visuotinės svarbos socialines paslaugas nustatytą visiems vienodas taisykles, kurios paprasčiausiai nesiderintų su VSSP. Direktyva, kuri, aišku, remtųsi mažiausiu bendravardikliu, nesuteiktų jokių paslaugų kokybės ar prienamumo garantijų ir neprisidėtų prie vidaus rinkos plėtojimo. Priešingai, rekomendacijos leistų išaiškinti su šiomis paslaugomis susijusius įsipareigojimus, į kuriuos reikia atsižvelgti įgyvendinant 2006 m. gruodžio 12 d. Parlamento ir Tarybos priimtą Paslaugų direktyvą 2006/123/EB.

**Balsavimo rezultatai**

Už 84

Prieš 99

Susilaikė 7

**6.10 punktas**

Papildyti taip:

„EESRK rekomenduoja priimti Bendrijos rekomendacijas arba gaires konkrety, visoms visuotinės svarbos socialinėms ir sveikatos paslaugoms taikytiną teisinį pagrindą, kuris pagrindų direktyvos dėl visuotinės svarbos paslaugų forma atspindėtų visuotinį požiūrį. Tai turėtų padėti užtikrinti visuotinės svarbos socialinių paslaugų teisinį stabilumą ir reikiamą skaidrumą Bendrijos lygiu, griežtai laikantis subsidiarumo principo ir visų pirma atsižvelgiant į vietos ir regionų valdžios institucijų įgaliojimus nustatant šių paslaugų paskirtį, jas administruojant ir finansuojant. Šios teisinės sistemos šiose rekomendacijose arba gairėse numatytais principais turėtų būti grindžiama ES pozicija tarptautinėse prekybos derybose.“

**Paiškinimas**

Kaip buvo pabrėžta daugelyje nuomonės vietų, ypač 6.5 dalyje, visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms būdingos skirtingos istorinės tradicijos, didelė aplinkybių, taisyklių bei vietos, regioninių ar nacionalinių praktikų įvairovė. Todėl Darbdavių grupė, pritarė Europos Parlamento požiūriui, laiko, kad būtų tinkamiausia, jei Bendrija priimtų rekomendacijas arba gaires, kuriose būtų visiškai laikomasi pagrindinių subsidiarumo ir proporcingumo principų: ES privaloma teisinė bazė, reglamentuojanti visuotinės svarbos socialines paslaugas nustatytų visiems vienodas taisykles, kurios paprasčiausiai nesiderintų su VSSP. Direktyva, kuri, aišku, remtųsi mažiausiu bendravardikliu, nesuteiktų tokių paslaugų kokybės ar prieinamumo garantijų ir neprisidėtų prie vidaus rinkos plėtojimo. Priešingai, rekomendacijos leistų išaiškinti su šiomis paslaugomis susijusius įsipareigojimus, į kuriuos reikia atsižvelgti įgyvendinant 2006 m. gruodžio 12 d. Parlamento ir Tarybos priimtą Paslaugų direktyvą 2006/123/EB.

**Balsavimo rezultatai**

Už 78

Prieš 97

Susilaikė 10

**7.3, 7.4 ir 7.5 punktai**

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK primena savo pasiūlymą įsteigti nepriklausomą stebėsenos centrą, kuris vertintų visuotinės ekonominės ir neekonominės svarbos paslaugas ir kurių sudarytų Europos Parlamento bei Regionų komiteto atstovai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto organizuotos pilietinės visuomenės atstovai.“

Nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu valdžios institucijos turi pakviesti visus socialinių paslaugų dalyvius — paslaugų teikėjus ir gavėjus, socialinius partnerius, socialinės ekonomikos, kovos su atskirtimi įstaigas ir kt. — reguliuoti visuotinės svarbos socialines paslaugas visuose etapuose, t. y., jas organizuojant, nustatant ir prižiūrint išlaidų veiksmingumą bei taikant kokybės standartus.

Stebėsenos centre būtų įsteigtas priežiūros komitetas, kuris nustatytų vertinimo tikslus ir reikalavimus, parinks tarnybas, kurios atliks tyrimus, išnagrinės ir pateiks nuomonę apie ataskaitas. Mokslinė konsultavimo taryba padės priežiūros komitetui išanalizuoti pasirinktą metodologiją ir pateiks rekomendacijas. Priežiūros komitetas sieks, kad vertinimo ataskaitos būtų viešai pristatytos ir aptartos su kitais suinteresuotaisiais subjektais visose valstybėse narėse. Todėl vertinimo ataskaitos turi būti skelbiamos visomis ES darbo kalbomis.

EESRK siūlo vykdyti Komisijos siūlomą tvarką sukuriant neformalų tinklą. EESRK turėtų aktyviai dalyvauti šio tinklo, kurių sudarytų socialiniai partneriai ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos, veikloje. Turėtų būti skatinama keistis patirtimi ir informacija apie geros praktikos pavyzdžius, pasinaudojant interneto forumu.“

**Paaiškinimas**

Darbdavių grupė pritaria, kad reikia skatinti keistis informacija ir įvertinti visuotinės svarbos paslaugas, tačiau nepritaria pasiūlymui kurti dar vieną gremėzdišką biurokratinę procedūrą, t.y. steigti nepriklausomą stebėsenos centrą.

**Balsavimo rezultatai**

Už 88

Prieš 99

Susilaikė 5

---

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos Komisijos 2001 m. baltosios knygos dėl transporto politikos laikotarpio vidurio apžvalgos**

COM(2006) 314 final

(2007/C 161/23)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. birželio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Europos Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos Komisijos 2001 m. baltosios knygos dėl transporto politikos laikotarpio vidurio apžvalgos*.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Rafael Barbadillo López.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už, 3 - prieš ir 24 susilaikius.

## 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Po Transporto baltosios knygos paskelbimo 2001 m. bendroji padėtis klostėsi visai kitaip nei buvo tikėtasi. Lėtesnis nei tikėtasi ekonomikos augimas, naftos kainų šuolis, plėtra, suteikusi ES žemyno dimensiją, pastarojo meto technologijų pažanga, pavertusi transportą pažangiųjų technologijų sektoriumi, nuolatinė terorizmo grėsmė ir pakitęs transporto modalinis pasiskirstymas lemia būtinybę perorientuoti transporto politiką.

1.2 Tačiau bendrieji transporto politikos tikslai nepasikeitė: konkurencingas, tvarus, saugus, ekologiškas ir kuriantis geresnės kokybės darbo vietas asmenų ir prekių judėjimas. Šie tikslai visapusiškai atitinka persvarstyta Lisabonos strategiją augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti, tačiau iki šiol nėra siejami su ilgesnio laikotarpio persvarstytos strategijos darniam vystymuisi skatinti tikslais ir klimato kaitos iššūkiu. Iš esmės, persvarstant nebuvo pateikta išsami ilgesnio laikotarpio strategija, kuri būtų skirta pasiekti pirmąjį, t.y. tausaus transporto, tikslą, numatytą pataisytoje tvaraus vystymosi strategijoje, atsiejant ekonominį augimą ir transporto paklausą.

1.2 (a) Nors Komitetas pritaria visoms Komisijos siūlomoms priemonėms, skirtoms siekti efektyvesnio energijos naudojimo ir mažesnės anglies dioksido taršos taikant įvairius vežimo būdus, jis norėtų sužinoti, ar to pakaks pasiekti Europos užsibrėžtą išmetamo anglies dioksido kiekio sumažinimą iki šio šimtmečio vidurio. Todėl ragina Komisiją jau pradėti atitinkamus tyrimus dėl priemonių, kurių gali prireikti siekiant sumažinti teršalo kiekį bendros transporto paklausos požiūriu per ilgesnį laikotarpį. Tokiu atveju reikėtų apsvarstyti atitinkamo apmokestinimo aspektus, peržiūrėti miestų ir teritorijų planavimo politiką, kad būtų skatinama daugiau tiekti įvairių prekių ir teikti įvairių paslaugų vietas lygiu bei sudaryti galimybę jomis naudotis; siekti

mažesnės priklausomybės nuo žmonių ir prekių vežimo vis didesniais atstumais. Taip pat reikėtų apsvarstyti galimybę surengti platesnio pobūdžio viešą diskusiją šiais klausimais ir ištirti, ką reikėtų daryti, kad atsakingi asmenys ir įmonės savo elgsena ir sprendimais, susijusiais su transportu ir kelionėmis, kuo labiau prisidėtų prie ilgalaikio tvarumo.

1.3 ES teritorija yra labai įvairialypė ir pasižymi skirtingomis orografinėmis, teritorinėmis ir demografinėmis savybėmis. Joje yra centrinių šalių, kurioms būdingos transporto spūstys ir intensyvus tranzitinis eismas, ir didžiulių periferinių teritorijų, kurių infrastruktūra nėra nuolat apkrauta. Komitetas pabrėžia būtinybę vykdant transporto politiką laikytis geografiškai diferencijuoto požiūrio.

1.4 EESRK remia persvarstyto baltosios knygos tikslą optimizuoti visas transporto rūšis atskirai ir visą sistemą kartu skatinant konkrečias kiekvienai rūšiai būdingas galimybes, kad būtų sukurtos mažiau teršiančios ir veiksmingesnės transporto sistemos, kurios užtikrintų tvarų asmenų ir prekių judėjimą.

1.5 EESRK mano, kad būtina gerinti transporto rūšių sąveikumą ir didinti geležinkelių, jūrų ir upių transporto konkurencingumą siekiant skatinti jų našumą ir veiksmingumą, jas labiau įtraukti į transporto rūšių pasiskirstymą ir užtikrinti jų ilgalaikį tvarumą. Komiteto nuomone, atsakingos valdžios institucijos privalo užtikrinti būtiną skirtingų transporto rūšių derinimą.

1.6 Komitetas rekomenduoja deramą dėmesį skirti viešojo tarp miestinio keleivių vežimo kelių transportu paslaugoms, kadangi šis transportas, atsižvelgiant į didelį jo pajėgumą vežant keleivius ir siekiant gerokai padidinti viešojo transporto priemonių vaidmenį lengvųjų automobilių atžvilgiu, gali padėti siekti Komisijos užsibrėžtų tikslų, pvz., mažinti transporto spūstis, taršą ir degalų suvartojimą, didinti saugumą keliuose.

1.7 Pastarąjį dešimtmetį atvėrus rinką, oro transporto sektorius smarkiai išsiplėtė, tačiau netolygus trečiojo paketo taikymas įvairiose valstybėse narėse ir vidaus rinkos apribojimai šiuo metu lemia konkurencijos iškreipimą. Todėl reikia gerinti vidaus rinkos veikimą.

1.8 Kadangi nėra sukurta jūrų transporto vidaus rinka, ES negali tobulinti vidaus transportą reglamentuojančių teisės aktų tokiu būdu sudarydama palankesnes sąlygas vidaus prekybai. Tai turi neigiamos įtakos šios transporto rūšies integravimui į vidaus modalines grandines.

1.9 Transporto sektorius yra vienas stambiausių darbdavių Europos Sąjungoje, tačiau darbuotojų stygius lemia tai, kad įdarbinama vis daugiau darbuotojų iš trečiųjų šalių, todėl būtina dėti daugiau pastangų gerinant mokymą ir su transporto sektoriumi susijusių profesijų įvaizdį bei kokybę. Šiuo požiūriu svarbų vaidmenį galėtų atlikti socialiniai partneriai.

1.10 Vykdamą bendrąją transporto politiką, reikia ir toliau didelį dėmesį skirti techniniam, mokesčių ir socialiniam kiekvienos transporto rūšies atskirai ir jų visumos suderinimui siekiant sukurti sistemą, užtikrinančią vienodas konkurencijos sąlygas.

1.11 Kad transporto rūšys būtų patrauklios vartotojui, būtina gerinti paslaugų kokybę. Komitetas džiaugiasi, kad baltosios knygos vidurio laikotarpio apžvalgoje dėmesys skiriamas visų transporto rūšių keleivių teisėms ir ypač riboto judumo asmenims, tačiau kartu atsižvelgiama į kiekvienos transporto rūšies ypatumus.

1.12 Transporto rūšių apsauga turėtų būti prioritetas tikslas ir saugumo priemonės turėtų aprėpti visas transporto rūšis bei jų infrastruktūras, tačiau reikia vengti nereikalingų patikrinimų ir gerbti žmogaus teises bei keleivių privatumą.

1.13 Transporto sektoriuje naudojama daug iškastinio kuro teikiama energija, todėl siekias sumažinti jo priklausomybę nuo šių energijos šaltinių ir išmetamo anglies dvideginio kiekį turi tapti prioritetas; šiuo tikslu būtina parengti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos bei naujovių programą, kuriai būtų skirti reikiami finansiniai ištekliai ir kuri paskatintų naudoti alternatyvius energijos šaltinius, visų pirma miestų teritorijoje, ir įgyvendinti diferencijuotą politiką, ypač mokesčių srityje, kuri skatintų diegti ir naudoti naujasias aplinką tausojančias technologijas.

1.14 Infrastruktūros sudaro materialų tinklą, būtiną vidaus transporto rinkos plėtrai. Jų optimizavimas gali padėti išspręsti dvi problemas: sumažinti spūstis ir padidinti prieinamumą panaudojant visus finansavimo šaltinius.

1.15 Transporto infrastruktūra, ypač miestų teritorijose, turi būti naudojama viešajam transportui plėtoti. Įgyvendinant investicijų politiką, reikia laipsniškai mažinti lengviesiems automobiliams skirtą erdvę.

## 2. Įžanga ir Komisijos pasiūlymas

2.1 1992 m. paskelbtos Komisijos transporto baltosios knygos „Tolesnė bendrosios transporto politikos raida“<sup>(1)</sup> pagrindinis tikslas — atvėrus rinką, sukurti bendrą transporto rinką, kuri palengvintų bet koki judėjimą. Per dešimtį metų šie tikslai, išskyrus geležinkelių sektoriuje, buvo įgyvendinti.

2.2 2001 m. rugsėjo mėn. Europos Komisija paskelbė naują baltąją knygą „Europos transporto politika iki 2010 m.: metas spręsti“<sup>(2)</sup>, kurioje buvo siūloma 60 priemonių, skirtų subalansuoti transporto rūšis, panaikinti transporto pralaidumo kliūtis, pagrindinį transporto politikos dėmesį sutelkti į naudotojus ir valdyti globalizacijos pasekmes.

2.3 Siekiant pagreitinti sprendimų priėmimą ir įvertinti rezultatus, 2001 m. baltojoje knygoje nustatytas persvarstymo mechanizmas, pagal kurį Komisija privalo pateikti tvarkaraštį ir konkrečius tikslus, parengti bendrą baltojoje knygoje nustatytų priemonių įgyvendinimo apžvalgą (2005 m.) ir, esant reikalui, atlikti pakeitimus. Todėl buvo parengtas šioje nuomonėje aptariamasis Komisijos komunikatas.

2.4 Baltosios knygos vidurio laikotarpio apžvalgoje, be kita ko, remiamasi transporto paklausos, visų pirma kalbant apie tolimojo susisiekimo transportą, miestų teritorijas ir perpildytus transporto koridorius, perorientavimu į ekologiškesnes transporto rūšis. Be to, reikalaujama, kad transporto rūšys būtų ekologiškesnės, saugesnės ir energetiškai efektyvios.

2.5 Komisijos komunikatas „Te nesustos Europos pažanga — užtikrinkime tvarų Europos judumą“ buvo parengtas remiantis 2005 m. vykusiomis konsultacijomis. Šios konsultacijos atskleidė didelę transporto svarbą ekonomikos augimui ir būtinybę koreguoti politines priemones.

2.6 Bendri transporto politikos tikslai yra tie patys: užtikrinti asmenų ir prekių judėjimą konkurencingomis, tvariomis, saugiomis ir tausojančiomis aplinką sąlygomis, kurios visiškai atitinka persvarstytą Lisabonos strategiją augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti ir persvarstytą strategiją darniam vystymuisi skatinti.

<sup>(1)</sup> 1992 m. gruodžio 2 d. COM(92) 494 final „Tolesnė bendrosios transporto politikos raida“.

<sup>(2)</sup> 2001 m. rugsėjo 12 d. COM (2001) 370 final „Europos transporto politika iki 2010 m.: metas spręsti“.

2.7 Viena svarbiausių priemonių šiems tikslams pasiekti yra naujovių diegimas: reikia kurti pažangias transporto sistemas, pasitelkiančias ryšius, technologiškai pažangesnius variklius, leidžiančius efektyviau panaudoti energiją ir skatinti naudoti alternatyvius degalus.

2.8 Tačiau baltosios knygos vidurio laikotarpio apžvalgos esmė yra „įvairiarūšis vežimas“, t.y. veiksmingas skirtingų transporto rūšių naudojimas atskirai ir kartu, kuris gali užtikrinti optimalų ir tvarų išteklių naudojimą. Toks požiūris yra geriausia išeitis siekiant sudaryti sąlygas intensyviai judėjimui ir užtikrinti aukšto lygio aplinkos apsaugą.

### 3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK dar kartą pabrėžia 2002 m. birželio 19 d. nuomonėje dėl baltosios knygos išreikštą požiūrį, kurį papildė šioje nuomonėje dėl vidurio laikotarpio apžvalgos pateiktos mintys, kad, atsižvelgiant į transporto sektoriaus ir Europos Sąjungos ekonominių, politinių ir socialinių sąlygų raidą, būtina skubiai ir veiksmingai pritaikyti bendrąją transporto politiką prie per šį laikotarpį įvykusių ir ateityje numatomų permainų.

3.2 Komitetas taip pat remia politiką, kuria siekiama stiprinti technologijų potencialą ieškant naujoviškų sprendimų, kurie tiesiogiai padėtų įgyvendinti Europos prioritetus konkurencinumo, saugumo, aplinkos ir socialinių reikalų srityse.

3.3 2001 m. parengus Transporto baltąją knygą, padėtis vystėsi visai kitaip nei buvo numatyta: ekonomikos augimas buvo lėtesnis nei tikėtasi, vyravo geopolitinė įtampa, augo naftos kainos, išryškėjo ES plėtros pasekmės, vyko globalizacija, technologijų plėtra, tvyrojo nuolatinė terorizmo grėsmė ir tęsėsi modalinis pasiskirstymas. Komisijos komunikatu—siekiamą ES transporto politiką pritaikyti prie sąlygų, kurios ateityje lems permainingas ir politiką.

3.4 2001 m. baltosios knygos vidurio laikotarpio apžvalgos rengimą lėmė ne tik minėta pakitusi padėtis, bet ir baltojoje knygoje numatyta būtinybė perorientuoti ES transporto politiką. Baltosios knygos apžvalgoje taip pat reikia pabrėžti, kad būtina įgyvendinti transporto politiką, optimizuojančią visas transporto rūšis, diegiant procesus, leidžiančius užtikrinti jų konkurencingumą, tvarumą, socialinį rentabilumą, ekologiškumą ir saugumą, o jų tvarumą grindžiant glaudžia sąsaja su pažanga ir ekonomikos augimu bei būtinu skirtingų transporto rūšių derinimu, kurį gali vykdyti tik viešosios valdžios institucijos.

3.5 Apžvalgoje taip pat raginama transportui taikyti ekologinius reikalavimus remiantis „tvaraus transporto“ sąvoka ir įvai-

rioms transporto rūšims juos taikyti vienodai. Tačiau Komisijos komunikato 2 priedo 3 dalyje pateikiami transporto ir aplinkos duomenys neskirstomi pagal kelių transporto rūšis ir nepateikiama atskirų skaičių viešajam ir privačiam transportui. Toks skirstymas leistų parodyti intensyvaus ir neriboto automobilių naudojimo neigiamą įtaką, visų pirma spūsčių susidarymui, saugumui, taršai ir energijos naudojimui.

3.6 EESRK mano, kad reikia ne toliau įgyvendinti dabartinę transporto politiką, o laikytis labiau realistiško požiūrio ir numatyti:

a) pagreitinoti reglamentavimo procesus, kad būtų sukurtos reguliuojama konkurencija pagrįstos jūros transporto ir geležinkelių transporto sistemos ir tokiu būdu padidintas jų našumas bei veiksmingumas;

b) taikyti konkrečias priemones siekiant spręsti problemas, susijusias su kelių transporto, ypač lengvųjų automobilių, kurių skaičius, remiantis Komisijos 2000–2020 m. prognozėmis, turėtų nuolat didėti, poveikiu transporto spūstims ir taršai bei sumažinti neigiamą automobilių pagausėjimo poveikį (naujos infrastruktūros, technologijos ir kt.);

c) viešasis transportas yra svarbiausias siekiant šios politikos tikslų;

d) tiksliai nustatyti krovinių transporto priemonių, kurių masė neviršija 3,5 tonos, poveikį saugumui, aplinkai, darbo sąlygoms ir ekonomikai.

3.7 Taigi, būtina didinti jūrų, vidaus vandens kelių ir geležinkelių transporto našumą ir veiksmingumą remiantis šių sektorių konkurencingumu. Siekiant šių tikslų, reikėtų skatinti koordinavimą ir mišrųjį transportą bei imtis priemonių, kad kelių transportas ir toliau teiktų tinkamo lankstumo ir kainų lygio paslaugas.

3.7 (a) Komitetas mano, kad iki šiol atlikti tyrimai yra nepakankami, kadangi tiesiogiai nenagrinėjamas atnaujintoje tvaraus vystymosi strategijoje užsibrėžtas pagrindinis tikslas — atsieti ekonomikos augimą nuo transporto poreikio. Be to, juose neat-sižvelgiama nei į klimato kaitą, nei į per ateinančius 50 metų būtiną CO<sub>2</sub> išmetimo į atmosferą sumažinimą. Atsižvelgdamas į tai, kad per pastaruosius 50 metų sparčiai išaugo judumas ir judėjimo poreikis vis dar auga (Europoje ir juo labiau besivystančiose šalyse), Komitetas labai abejoja, ar klimato katastrofai išvengti pakaks vien tik raginimo didinti skirtingų transporto rūšių energijos vartojimo efektyvumą ir jas optimaliai derinti siekiant sumažinti transporto sektoriaus išmetamą anglies dvideginio apimtį iki reikiamos ribos (abu šie tikslai yra siektini).

Komitetas mano, kad Komisija turėtų skubiai pradėti tyrimus siekdama nustatyti, kokiomis priemonėmis artimiausioje ateityje būtų galima sustabdyti judumo poreikio augimą. Tai galėtų būti įgyvendinama atitinkamais veiksmais kainodaros srityje ir vykdant tokią miestų ir teritorijų planavimo politiką, kuria būtų skatinama vystyti prekių ir įvairių paslaugų tiekimą vietos lygiu, kad gyventojų poreikiai būtų tenkinami be būtinybės važiuoti tolimesiais atstumais. Šiuose tyrimuose taip pat turėtų būti svarstoma, kokiais būdais būtų galima pradėti viešą platesnio masto diskusiją šiais klausimais, ir nagrinėjama, kaip atsakingi asmenys ir įmonės savo elgsena ir sprendimais, susijusiais su kelionėmis ir transportu, galėtų geriausiai prisidėti prie ilgalaikio tvarumo.

3.8 Transporto politika turėtų būti siekiama atitikti kokybės, saugumo, ekologinius ir transporto veiksmingumo reikalavimus ir užtikrinti keleiviams transporto rūšies pasirinkimo galimybes. Transportas turi pasiekti ekonominiu ir socialiniu požiūriu tvarų aprėpties lygmenį nepamirštant viešųjų paslaugų teikimo įsipareigojimų ir Sutartimis nustatytą judėjimo teisių.

3.9 Gyventojų pasiskirstymas ES teritorijoje yra nevienodas: esant 116 gyventojų kvadratiniam kilometre vidurkiui, gyventojų tankumas svyruoja nuo 374 gyventojų kvadratiniam kilometre Nyderlanduose iki 15–21 gyventojų kvadratiniam kilometre šiaurės šalyse. Skiriasi ir valstybių bendras miesto gyventojų skaičius: Europos vidurkis yra 80 procentų, o aglomeracijų gyventojų skaičius svyruoja nuo 97,2 procentų Belgijoje iki 59,9 procentų Graikijoje. Reikia pabrėžti, kad kaimo vietovėse aktualia keleivių priklausomybės nuo transporto problema.

3.10 EESRK nori pabrėžti būtinybę vykdant transporto politiką taikyti geografiškai diferencijuotą požiūrį, kadangi ES teritorija yra labai įvairialypė ir pasižymi skirtingais orografiniais, teritoriniais, demografiniais ir kitais ypatumais. Joje yra centrinių valstybių, kuriose vietomis labai intensyvus eismas ir didelis tranzitas, ir didelių atokių ar kaimo vietovių, kurių infrastruktūra nėra nuolat apkrauta. Šiems dviems modeliams bendroje transporto politikoje turi būti taikomas skirtingas ir kiekvienu atveju konkretus požiūris.

3.11 Taip pat iškyla ir atokių šalių, nutolusių nuo stambių gyvenamųjų ir gamybos centrų, problema. Jos susiduria su didesnėmis išlaidomis transportui ir su tuo susijusiomis didesnėmis gamybos ir gaminių realizavimo sąnaudomis. Tai yra vienas iš neigiamų atokumo aspektų. Todėl EESRK mano, kad geresnis prieinamumas turi būti prioritetinga priemonė valstybės arba regiono konkurencingumui didinti ir teritorinei sanglaudai gerinti.

3.12 Komisijos komunikatą ir 2001 m. transporto baltąją knygą reikėtų patikslinti, kadangi a) juose neaiški sąsaja tarp ekonominių ir finansinių bei biudžeto tyrimų ir problemų, kurias, Komisijos nuomone, reikia spręsti, b) ES transporto politikoje reguliuojamai konkurencijai nesuteikiamas pagrindinis vaidmuo, kurį jai numato Komisija, c) atliekant poveikio aplinkai ir kitus tyrimus, duomenis reikėtų pateikti pagal rūšis ir ypatumus siekiant ištirti poveikį ir numatyti galimus sprendimus.

EESRK mano, kad reikėtų pradėti konsultacijas, kurios, išnagrinėjus kilusias problemas, padėtų apibrėžti iniciatyvas, leisiančias ateityje užtikrinti ES sąveikų ir tvarų transportą.

3.13 Komisijos komunikate teigiama, kad dauguma baltosios knygos priemonių priimtoms ar pasiūlytos, o jų apibrėžimas ir poveikis pateikiami 3 priede, kuris į komunikatą neįtrauktas.

EESRK prašo chronologine tvarka įtraukti išsamų priimtų priemonių ir jų poveikio sąrašą arba nurodyti tikslų interneto adresą, kur jos yra skelbiamos.

#### 4. Konkrečios pastabos

4.1 Siekiant nuodugnai išnagrinėti komunikatą dėl 2001 m. baltosios knygos vidurio laikotarpio apžvalgos, toliau nagrinėjami bendro pobūdžio aspektai, kuriuos EESRK nori konkrečiai aptarti laikydamasis komunikato struktūros.

##### 4.2 Tvarus judumas vidaus rinkoje: atviri keliai europiečiams

4.2.1 Komisija teigia, kad „ES vidaus rinkos sukūrimas yra pagrindinė priemonė pasiekti, kad transporto sektorius būtų gyvybingas, skatintų ekonomikos augimą ir kurtų darbo vietas. Kaip parodė aviacijos sektorius ir kiti sektoriai, tokie kaip telekomunikacijų, vidaus rinka skatina naujovių diegimą ir investicijas, kad būtų teikiamos geresnės paslaugos mažesnėmis sąnaudomis. Tokios pačios sėkmės galima pasiekti visame transporto sektoriuje“. Oro transporto sektoriuje tai suteikė vartotojui daugiau galimybių pasirinkti ir patrauklesnes kainas.

4.2.2 Kelių transportas. Siekiant objektyviai išnagrinėti kelių transporto problemą, būtina atskirai aptarti jo rūšis ir ypatumus. Iš esmės reikia pripažinti, kad kelių transportas sudaro didžiąją Europos transporto dalį, kadangi juo atliekama 44 procentų krovininių pervežimų ir 85 procentų keleivių pervežimų. Informacija apie 25 Europos Sąjungos valstybių narių motorines transporto priemones<sup>(3)</sup>: 212 000 000 lengvųjų automobilių, 30 702 000 sunkvežimių, 25 025 000 dviračių transporto priemonių, 719 400 miesto ir tolimojo susisiekimo autobusų. Šie skaičiai aiškiai parodo pagrindinę didžiųjų spūsčių ir aplinkosaugos problemų priežastį.

4.2.2.1 Komunikate nepaminėtas viešasis tarpmiestinis keleivinis kelių transportas, todėl lieka neišspręstas klausimas, kaip besinaudojančius lengvaisiais automobiliais paskatinti naudotis šia transporto rūšimi, nes tai daugeliu požiūrių — saugumo, aplinkos, žemėnaudos, lankstumo ir t. t. — būtų naudinga ir leistų sutaupyti. EESRK mano, kad, norint pasiekti užsibrėžtus tikslus, reikėtų nepamiršti šios transporto rūšies. Todėl būtina parengti teisės aktus, kurie reguliuojamą konkurenciją leistų plėtoti taip, kad atsirastų galimybė sukurti reguliaraus viešojo tarpmiestinio keleivių transporto paslaugas. Tokios paslaugos turėtų būti kuriamos atsižvelgiant į Europos Sąjungos valstybių narių reklamos ir konkurencijos taisykles.

<sup>(3)</sup> Energy and Transport in figures 2005 (Energetikos ir transporto 2005 m. statistika), Europos Komisijos energetikos ir transporto generalinis direktoratas.

4.2.2.2 Komisija nagrinėja galimybes, kaip sumažinti pernelyg didelius degalų apmokestinimo skirtumus kelių transporto srityje, užuot sprendusi šią problemą atsižvelgdama į bendrą perspektyvą ir diegusi vienodą visų transporto rūšių mokesčių politiką, kuri nekenktų nė vienai transporto rūšiai ir užtikrintų vienodas sąlygas.

4.2.3 Geležinkelių transportas. Nuo 1970 m. geležinkelių rinkai tenkanti keleivių vežimų dalis sumažėjo nuo 10 iki 6 procentų, o krovinių vežimų — nuo 21 iki 8 procentų. Tarptautinių krovinių traukinių vidutinis greitis ES teritorijoje — 18 kilometrų per valandą. Pagrindinės geležinkelių transportui kylančios problemos: gebėjimas konkuruoti su kitomis transporto rūšimis, skirtingų sistemų sąveikumas ir specializacija vykdant konkrečius tam tikro pobūdžio vežimus.

4.2.3.1 EESRK mano, kad tik didinant geležinkelių transporto konkurencingumą pavyks pasiekti pageidaujamą našumo ir veiksmingumo lygį ir tokiu būdu paskatinti šios transporto rūšies paklausą, kuri padėtų užtikrinti ilgalaikį geležinkelių transporto gyvybingumą. Tam reikėtų dar kartą išsamiai išnagrinėti šiai transporto rūšiai skirtą Bendrijos teisyną ir tai, kaip jis taikomas skirtingose valstybėse.

4.2.3.2 Tačiau, kaip EESRK jau minėjo nuomonėje dėl 2001 m. transporto baltosios knygos <sup>(4)</sup>, jis pritaria, kad visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms turėtų būti taikomas „reguliuojamos konkurencijos“ principas, o viešojo keleivių vežimo geležinkeliais arba keliais paslaugos priklauso būtent šiai paslaugų rūšiai ir, kaip nurodoma Europos Sąjungos sutarties 16 straipsnyje, jos ypač svarbios skatinant socialinę ir teritorinę sanglaudą.

4.2.4 Oro transportas. Reglamentais (EEB) Nr. 2407/92, 2408/92 ir 2409/92 — trečiuoju aviacijos vidaus rinkos paketu — buvo pasirengta sektoriaus liberalizavimui ir sudarytos sąlygos oro transporto paslaugų pertvarkai. Po pertvarkos paslaugos tapo veiksmingesnės ir lengviau prieinamos. Tačiau trečiasis paketas valstybėse narėse taikomas nevienodai, o teikiant oro paslaugas Bendrijos vidaus rinkoje dar susiduriama su apribojimais, todėl iškreipiama konkurencija (skiriasi reikalavimai veiklos licencijai gauti, neužtikrinamos vienodos susisiekimo su trečiosiomis šalimis galimybės, oro transporto bendrovės diskriminuojamos dėl jų kilmės šalies ir t.t.). Todėl būtina dar kartą išnagrinėti, kaip veikia vidaus rinka, ir atlikti reikiamus pakeitimus siekiant pašalinti galinčius pasikartoti konkurencijos iškrepimo atvejus ir papildyti „bendro dangaus“ reguliavimo sistemą, kuri leistų padidinti oro transporto veiksmingumą Europos Sąjungoje.

4.2.5 Jūrų transportas. Daugiau negu 90 procentų vežimų tarp Europos ir kitų pasaulio šalių atliekama naudojantis jūrų uostų paslaugomis; 40 procentų Europos vidaus vežimų vyksta jūrų keliu. Jūrų transporto, o ypač trumpų nuotolių jūrų

laivybos (jūrų kabotažo), apimtys smarkiai išaugo, panašiai kaip ir krovininio kelių transporto, ir yra geros galimybės jas didinti, kadangi, išsiplėtus ES, Europoje padaugėjo pakrančių. EESRK mano, kad Komisijai būtina vykdyti jūrų transporto stebėseną ir imtis reikiamų priemonių siekiant prisitaikyti prie šių pokyčių <sup>(5)</sup>.

4.2.5.1 Pagal galiojančius tarptautinius teisės aktus, kelionės jūra iš vienos valstybės narės į kitą laikomos išorės kelionėmis, todėl jūrų transporto vidaus rinka neegzistuoja ir tai trukdo ES pagerinti vidaus laivybos taisykles bei supaprastinti vidaus prekybą. Visa tai turi neigiamų pasekmių siekiant jūrų transportą integruoti į vidaus modalines transporto grandines.

4.2.5.2 EESRK mano, kad tik labiau integravus uostų paslaugas bus galima parengti ir įdiegti bendrą jūrų transporto politiką, kuri padėtų vystyti „jūrų greitkelius“ ir sudarytų palankias sąlygas jūrų kabotažui, o jūrų transportas taptų veiksmingesnis ir gebėtų geriau konkuruoti logistikos grandinėje. Visa tai padėtų užtikrinti tvarų judumą.

#### 4.3 Tvarus judumas piliečiui: patikimas ir saugus transportas

4.3.1 Darbo sąlygos. Transporto sektorius yra vienas iš pagrindinių ES darbdavių. Jam priklauso 5 procentai ES darbo vietų, bet šiuo metu užimtumo lygis jame stabilizavosi. Kai kuriuose sektoriuose, pvz., geležinkelių ir kelių transporto, ėmė trūkti kvalifikuotų darbuotojų, todėl padaugėjo darbo jėgos iš trečiųjų šalių. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui dėti daugiau pastangų gerinant šio sektoriaus darbuotojų mokymo ir užimtumo kokybę, kad transporto sektoriaus profesijos taptų patrauklesnės jaunimui.

4.3.1.1 Siekiant šių tikslų, reikės parengti socialinių partnerių valdomas mokymų programas, kurias ruošiant būtų atsižvelgta į visų transporto rūšių ypatumus ir poreikius (pradinis ir tęstinis mokymas). Šioms programoms turės būti skirtas reikiamas finansavimas.

4.3.1.2 Taikant socialinius kelių transporto sektoriaus teisės aktus, reikia užtikrinti vienodą požiūrį į visus darbuotojus nepaisant, ar jie samdomi darbuotojai, ar dirba savarankiškai, todėl kovo 11 d. Direktyvą 15/2002 dėl asmenų, kurie vykdo mobilią kelių transporto veiklą, darbo laiko nustatymo reikia nedelsiant pradėti taikyti savarankiškai dirbantiems asmenims nelaukiant numatyto pereinamojo laikotarpio, kadangi šia direktyva siekiama užtikrinti kelių eismo saugumą, išvengti konkurencijos iškrepimo ir sudaryti geresnes darbo sąlygas.

Dėl pirmiau minėtų priežasčių įvairias krovininiam kelių transportui taikomas taisykles reikėtų taikyti ir mažiau negu 3,5 tonos sveriančioms krovininėms transporto priemonėms, jei jos naudojamos transporto paslaugoms teikti.

<sup>(4)</sup> OL C 241, 2002 10 7.

<sup>(5)</sup> Žr. EESRK nuomonę savo iniciatyva dėl Galimybės ateityje patekti į Europą jūra: pokyčiai ir kaip jiems pasiruošti, OL C 151, 2005 6 28.



4.3.2 Keleivių teisės. Būtina stiprinti keleivių teises gerinant įvairių transporto rūšių paslaugų kokybę (pavyzdžiui, didinant reisų skaičių, gerinant transporto punktualumą, užtikrinant patogumą visų klasių keleiviams, stiprinant saugumą, parduodant bilietus vengti padėties, kai bilietų parduodama daugiau nei yra vietų, gerinant tarifų ir nuolaidų sistemą ir pan.). Komitetas rekomenduoja kuo greičiau stiprinti teises tinkamai atsižvelgiant į kiekvienos transporto rūšies ypatumus, o ypač tomis pačiomis infrastruktūromis besinaudojančių transporto rūšių.

4.3.2.1 Komitetas palankiai vertina tai, kad, kai atliekant baltosios knygos peržiūrą, buvo svarstomas transporto priemonių ir sąlygų klausimas ypatingą dėmesį skiriant riboto judumo žmonėms. Tačiau Komitetas norėtų pabrėžti, kad priemonių sąlygų klausimas aktualus kalbant ne tik apie transporto rūšis, bet ir apie infrastruktūrą — oro, jūrų, vidaus vandens kelių, geležinkelių ar kelių transporto — bei ypatingas problemas, su kuriomis šie asmenys susiduria persikėlimo iš vienos transporto priemonės į kitą metu.

4.3.3 Sauga. Pradėjus taikyti išsamias taisykles, pagerėjo visų transporto rūšių sauga, ypač oro ir jūrų transporto. Pavyzdžiui, buvo sudarytas juodasis oro transporto bendrovių sąrašas, į kurį įtrauktos nesaugios bendrovės, ir įsteigtos visų transporto rūšių, išskyrus kelių transportą, Europos agentūros: Europos laivybos saugos agentūra (EMSA), Europos aviacijos saugos agentūra (AESA) ir Europos geležinkelių agentūra (ERA). Kad būtų pasiektas užsibrėžtas tikslas perpus sumažinti kelių eismo įvykių skaičių, reikia parengti bendrą kelių eismo saugos politiką, kurią vykdant būtų nustatyta bendra pažeidimų ir nuobaudų klasifikacijos sistema ir įvestas „Europos vairuotojo pažymėjimas baudos taškams“, kuris suteiktų galimybę už bet kokią pažeidimą bet kurioje valstybėje narėje skirti baudos taškus.

4.3.3.1 Tačiau nereikia pamiršti, kad kelių eismo saugą gali padidinti techninė pažanga, nauji transporto priemonių modeliai, transporto priemonės ir infrastruktūros sąveika („elektroninis saugumas“, angl. *eSafety*) ir infrastruktūrų gerinimas siekiant panaikinti avaringus kelio ruožus — „juodas dėmes“.

4.3.3.2 EESRK pabrėžia, kad, pateikiant duomenis apie kelių eismo įvykius, reikia atskirai nurodyti įvairių transporto rūšių statistiką, ypač lengvųjų automobilių, kadangi būtent šios transporto rūšies avaringumas yra didžiausias.

4.3.4 Saugumas. Po 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių buvo sustiprintas oro transporto saugumas. Komitetas mano, kad po Madride ir Londone įvykusių išpuolių ir dėl nuolatinės terorizmo grėsmės visų transporto priemonių ir infrastruktūrų saugumas turi tapti ES prioritetu. Be to, reikėtų nustatyti saugumo standartus visoms transporto rūšims, visų pirma geležinkeliams ir mišraus transporto grandinėms. Tačiau, atliekant bet kokią kontrolę ir taikant saugumo standartus, reikia vengti nereikalingų ir daug kainuojančių procedūrų, gerbti žmogaus teises ir naudotojų privatumą.

4.3.5 Miesto transportas. Komisija siūlo paskelbti žaliaja knyga dėl miesto transporto, kurios prioritetinis tikslas — skatinti naudojimąsi viešuoju transportu, ir pateikti geros praktikos pavyzdžių. Kaip jau Komitetas minėjo nuomonėje dėl 2001 m. baltosios knygos dėl transporto, reikia naujų investicijų

ir parengti naujus transporto planus siekiant gerinti viešojo transporto kokybę didžiosiose aglomeracijose, kurioms būdingos transporto spūstys, remiantis iniciatyvos CIVITAS arba TranS-Urban<sup>(6)</sup> projekto gairėmis ir atsižvelgiant teminę miesto aplinkos strategiją<sup>(7)</sup>. Tam papildomų finansinių išteklių turės skirti Europos fondai griežtai laikydamiesi subsidiarumo principo, kadangi miesto transportas priklauso vietos ir regionų valdžios institucijų kompetencijai. Tačiau šių priemonių nepakaks, jei nebus vykdoma miesto transporto politika, kuri užtikrintų sąlygas privačioms iniciatyvoms dalyvauti teikiant miesto viešojo keleivių transporto paslaugas ir jas skatintų. Tai leistų sutaupyti valstybės išteklių ir juos geriau panaudoti.

#### 4.4 Transportas ir energetika

4.4.1 Transportas yra vienas iš pagrindinių energijos vartotojų — jam tenka beveik 70 procentų viso ES suvartojamo naftos kiekio. Kelių transportas, kuriam tenka 60 procentų suvartojamos naftos, yra stambiausias naftos vartotojas. Tai iš esmės lemia lengvieji automobiliai, kadangi 1 000 gyventojų tenka 465 lengvieji automobiliai. Oro transportui tenka maždaug 9 procentai viso suvartojamo naftos kiekio, o geležinkeliams maždaug 1 procentas. Sąžininga konkurencija tarp įvairių transporto rūšių reikalauja vienodai apmokestinti kuro naudojimą. Todėl reikėtų apsvarstyti, ar nevertėtų atsisakyti taikyti išimtį aviacinio kuro apmokestinimui.

4.4.2 Todėl siekis mažinti priklausomybę nuo iškastinių energijos išteklių ir išmetamo anglies dvideginio kiekio mažinimas turi tapti prioritetiniais klausimais. Siekiant šiuos tikslus įgyvendinti (Komisija mano, kad transporto energijos taupymo potencialas 2020 m. galėtų siekti 26 procentų<sup>(8)</sup>), reikia parengti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos bei naujovių programą ir numatyti reikiamus finansinius išteklius siekiant skatinti naudoti alternatyvius energijos šaltinius<sup>(9)</sup>, ypač antžeminio miesto transporto sektoriuje.

4.4.3 Kad būtų sparčiau diegiamos naujos technologijos, leidžiančios sumažinti išmetamo anglies dvideginio kiekį ir priklausomybę nuo naftos, reikia vykdyti diferencijuotą transporto politiką, visų pirma mokesčių srityje, kad vartotojai būtų skatinami įsigyti ir naudoti naujas technologijas, padedančias mažinti taršą ir sutaupyti daugiau energijos. Pavyzdžiui, viešajam transportui galėtų būti pasiūlyti dyzeliniai degalai, kuriems būtų taikomi mažesni mokesčiai, kai jie naudojami šioms ekologiškesnėms transporto priemonėms (Euro IV, o ateityje Euro V), kaip tai yra kitų transporto rūšių atveju. Aplinkosaugos problemoms neturėtų būti sprendžiamos didinant mokesčių našą. Priešingai, reikėtų skatinti transportą, kuris diegia naujas technologijas, leidžiančias mažinti taršą ir taupyti energiją.

<sup>(6)</sup> TransURban (Miesto transporto sistemų vystymas), ES remiamas projektas, įgyvendinamas vykdant INTERREG III (tarpreregioninio bendradarbiavimo programa).

<sup>(7)</sup> Žr. 2006 m. sausio 11 d. Komisijos komunikatą dėl teminės miestų aplinkos strategijos — COM(2005) 718.

<sup>(8)</sup> Komisijos komunikatas dėl Efektyvaus energijos vartojimo veiksmu plano: išnaudoti potencialą, COM(2006) 545.

<sup>(9)</sup> Žr. EESRK nuomonę savo iniciatyva dėl Alternatyviu keliu transporto degalų plėtojimo ir skatinimo Europos Sąjungoje, OL C 195, 2006 8 18, p. 75.

#### 4.5 Infrastruktūros optimizavimas

4.5.1 Europiniai transporto tinklai (TEN) suteikia infrastruktūras, reikalingas transporto vidaus rinkai plėtoti, tačiau ne visoje ES teritorijoje jie vystomi tolygiai ir ne visos infrastruktūros yra apkrautos.

4.5.2 Komitetas pritaria mišraus transporto logistikos sistemos koncepcijai, kadangi tai padėtų veiksmingiau spręsti mažiausiai pralaidžių transporto koridorių problemą, skirtingoms transporto rūšims suteiktų galimybę atskirai arba kartu geriau pasinaudoti transporto infrastruktūra, pvz., tuneliais per Alpes, geležinkelių koridoriais ir mišraus transporto mazgais.

4.5.3 Reikia dar kartą atkreipti dėmesį į atokių ir atokiausių regionų bei šalių problemą. Kad šios nuo ES centro nutolusios vietovės galėtų visiškai pasinaudoti vidaus rinka, europinių transporto tinklų (TEN) kūrimo darbus būtina užbaigti laikantis numatytų terminų. Siekiant šio tikslo, reikėtų didinti ES biudžeto lėšas, skirtas pirmiau minėtų tinklų, ypač susijusių su tarpvalstybiniais susisiekimo ruožais, kuriuose susidaro didžiausios spūstys, kūrimui (pvz., Komisija mini Pirėnų pralaidumą ir jungtis Ispanija — Prancūzija ir Alpės). Iš esmės, pagerinus prieinamumą, pagerės konkurencingumas ir bus užtikrinta geresnė regioninio vystymosi perspektyva.

4.5.4 Europos Sąjunga turėtų ne tik atlikti pirmiau minėtus biudžeto pakeitimus, bet ir ryžtingai skatinti mišraus finansavimo sistemą kuriant infrastruktūrą, kad, privačiam kapitalui dalyvaujant transporto infrastruktūros statybos ir eksploataavimo darbe, būtų užtikrintas stabilumas ir teisinės garantijos.

#### 4.6 Pažangusis judumas

4.6.1 Kaip jau buvo minėta, pažangios transporto sistemos leidžia veiksmingiau ir racionaliau panaudoti infrastruktūras bei kartu mažinti kelių eismo įvykių skaičių, perpildymą ir tausoti aplinką.

4.6.2 Europos palydovinės navigacijos sistema Galileo, kuri pradės veikti 2010 m., vėliau bus pritaikyta visoms transporto rūšims, kaip pažangus automobilis<sup>(10)</sup>, propaguojantis naujų technologijų naudojimą transporto priemonėse, programa

SESAR, padėsianti gerinti skrydžių bendroje Europos oro erdvėje valdymą, arba sistema ERTMS, leisianti didinti nacionalinių geležinkelio tinklų sąveikumą.

4.6.3 EESRK mano, kad sprendimas naudoti įvairiarūšį transportą yra tinkama transporto sektoriaus reakcija į globalizacijos ir pasaulinių rinkų atsivėrimo reiškinį. Siekiant jį įgyvendinti, reikės pertvarkyti infrastruktūrą, kad būtų sukurtos jungtys, kurios leistų užtikrinti transporto tęstinumą, išvengti vėlavimų ir nesklandumų logistikos grandinėje. Skatinant įvairiarūšį vežimą, bus padarytas teigiamas poveikis visoms transporto rūšims, ypač toms, kurios šiuo metu galbūt yra nepakankamai naudojamos.

#### 4.7 Pasaulinė dimensija

4.7.1 EESRK kartoja nuomonės dėl 2001 m. baltosios knygos<sup>(11)</sup> teiginius, kad tarptautinio lygmens transporto politika yra viena iš prekybos politikos dalių ir kai kurie aspektai priklauso Bendrajai užsienio ir saugumo politikai (BUSP); todėl mano, kad šioje srityje Komisija turi turėti Sutarčių jai suteikiamus įgaliojimus tarptautinių prekybos sutarčių deryboms, kad, vykdydama Tarybos įgaliojimą, ji galėtų atstovauti visai Europos Sąjungai transporto srityje visose transporto politikoje kompetentingose tarptautinėse organizacijose. Be to, šis įgaliojimas turėtų aprėpti derybas valstybių narių vardu dėl transporto susitarimų su trečiosiomis šalimis.

4.7.2 Be to, Komitetas mano, kad labai svarbu siekti supaprastinti muitinės formalumus, kad, išlaikant paslaugų kokybę<sup>(12)</sup>, nekiltų paslaugų kaina, ir užtikrinti ES vidaus sienoms būdingus principus specialiais susitarimais (pvz., Šengeno arba vėliau pasirašyti susitarimai).

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

<sup>(10)</sup> Komunikatas dėl pažangaus automobilio iniciatyvos „Geriau informuoti apie pažangesnius, saugesnius ir ekologiškesnius transporto priemonių IRT“, COM (2006) 59.

<sup>(11)</sup> OL C 241, 2002 10 7

<sup>(12)</sup> Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, nustatantį Bendrijos muitinių veiksmų programą (Muitinė 2013) OL C 324, 2006 12 30, p. 78.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės*

**PRIEDAS**

Šis pataisyto nuomonės projekto punktas buvo atmestas asamblėjai priėmus pakeitimą, nors už jį balsavo mažiausiai ketvirtis narių:

**4.6.4 punktas**

Krovinio transporto logistikos srityje EESRK siūlo valstybių nustatomus važiavimo laiko apribojimus pakeisti apribojimais, kuriuos galėtų koordinuoti Europos Sąjunga. Todėl būtina priimti šią sritį reglamentuojančius Bendrijos teisės aktus ir nustatyti minimalų europinio tinklo kelių skaičių, kuriems nebus taikomi tokio pobūdžio apribojimai, kad juose kelių transportas judėtų netrukdomai.

**Balsavimo rezultatai:**

82 nariai balsavo už šio punkto pakeitimą, 72 — prieš ir 9 susilaikė.

---

## Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Bendrijos raštinės įrangos energijos naudojimo efektyvumo ženklavimo programos

COM(2006) 576 final — 2006/0187 (COD)

(2007/C 161/24)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 175 straipsnio 1 dalimi, 2006 m. spalio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Bendrijos raštinės įrangos energijos naudojimo efektyvumo ženklavimo programos.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Ivan Voles.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 83 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

### 1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria naujam susitarimui su JAV, pagal kurį dar vieną penkerių metų laikotarpį bus koordinuojamos energijos naudojimo efektyvumo ženklavimo programos *Energy Star*, ir Komisijos pastangoms nustatyti griežtesnes technines raštinės įrangos specifikacijas atsižvelgiant į technikos pažangą ir taikant lankstesnį būdą. EESRK pritaria pasiūlymui parengti naujos redakcijos Reglamentą (EB) Nr. 2422/2001, pritaikantį Bendrijos *Energy Star* programą prie naujojo susitarimo nuostatų, ir pateikia šias pastabas.

1.2 Nors, prieš dalyvaujant viešuosiuose konkursuose JAV, būtina įsiregistruoti *Energy Star* duomenų bazėje, pasiūlyme tik skatinama taikyti energijos naudojimo efektyvumo reikalavimus, kurie yra ne mažiau griežti nei *Energy Star* reikalavimai, nustatyti raštinės įrangos viešiesiems pirkimams. EESRK siūlo, kad, siekiant juos griežčiau taikyti visiems raštinės įrangos viešiesiems pirkimams, reikėtų įrašyti sąlygą, kad gaminys atitinka *Energy Star* specifikaciją.

1.3 ES yra keletas energijos naudojimo efektyvumo ženklavimo sistemų, pavyzdžiui, ženklavimas ekologiniu ženklu, ekologinis projektavimas ir daug nacionalinių ženklų. Komisija bandė koordinuoti Bendrijos ženklavimo programas, tačiau akivaizdžių rezultatų nepasiekta. EESRK ragina Komisiją veiksmingiau koordinuoti šias ženklavimo sistemas, kad vartotojai nebūtų klaidinami.

1.4 Visuomenė mažai žino apie *Energy Star* ženklą, todėl EESRK ragina ir Komisiją, ir valstybes nares neatsisakyti išpareigojimo viešinti ženklą, sudaryti galimybes finansuoti jo reklamą pasinaudojant atitinkamomis energijos naudojimo efektyvumo programomis, pavyzdžiui, programa *Pažangi energetika Europai* ir kompanija *Tvarioji energetika Europai*.

1.5 EESRK ragina persvarstyti Europos bendrijos *Energy Star* valdybos (EBESV), atliekančios patariamojo organo funkcijas,

sudėtį, kad būtų įtraukti visų valstybių narių, suinteresuotų darbavimų ir darbuotojų organizacijų atstovai.

1.6 EESRK ragina Komisiją didinti paramą technologijų pažangai, lemiančiai energijos naudojimo požiūriu efektyvesnę raštinės įrangą, pasinaudojant Septintąją bendrąja programa ir kitomis mokslą, mokslinius tyrimus ir naujoves remiančiomis programomis.

1.7 Komisija ir valstybės narės turėtų prižiūrėti, ar gaminys atitinka įregistravimo reikalavimus, atliekant būtinus bandymus, patikrinimus ir paskelbiant jų teigiamus ar neigiamus rezultatus, kurie didintų pasitikėjimą *Energy Star* ženklu.

### 2. Įžanga

2.1 Pasiūlymu priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Bendrijos raštinės įrangos energijos naudojimo efektyvumo ženklavimo programos yra parengiama nauja 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 2422/2001 <sup>(1)</sup> redakcija, kurioje nustatytos išsamios taisyklės, skirtos raštinės įrangos (įskaitant kompiuterius, monitorius, spausdintuvus, kopijuoklius ir faksus) ženklavimo *Energy Star* ženklu programai. Prie *Energy Star* programos, kuri JAV vykdoma nuo 1992 m. ir joje jau dalyvauja kitos šalys, Europos Sąjunga prisijungė 2000 m. gruodžio 19 d. pasirašydama susitarimą su JAV. EESRK savo nuomonę dėl šio reglamento priėmė 2000 m. <sup>(2)</sup>

2.2 Komisija buvo paskirta valdymo subjektu, atsakingu už *Energy Star* programos įgyvendinimą. Reglamentu (EB) Nr. 2422/2001 įkurta Europos bendrijos *Energy Star* valdyba (EBESV), atliekanti patariamojo organo funkcijas ir sudaryta iš valstybių narių gamintojų, ekspertų, mažmenininkų, vartotojų ir aplinkos apsaugos grupių atstovų, programų įgyvendinimui įvertinti ir naujoms techninėms specifikacijoms, mažinant raštinės įrangos suvartojamą energiją, pasiūlyti.

<sup>(1)</sup> OL L 332, 2001 12 15.

<sup>(2)</sup> OL C 204, 2000 7 18.

2.3 Komisija savo 2006 m. kovo 27 d. komunikate dėl *Energy Star* programos Europos bendrijoje įgyvendinimo 2001–2005 m. pasiūlė dar penkeriems metams pratęsti susitarimą su JAV dėl *Energy Star* programos, kuris baigė galioti 2006 m. birželio mėn., remiantis tuo, kad:

- veiksmingas energijos naudojimas yra vienas pagrindinių tvaraus energijos tiekimo ramsčių, kaip apibrėžta Komisijos žaliojoje knygoje dėl energijos efektyvumo;
- paslaugų sektoriaus ir namų ūkių raštinės įranga suvartoja nemažą elektros energijos dalį ir ši dalis nuolat didėja;
- *Energy Star* yra priemonė koordinuoti Bendrijos ir valstybių narių pastangas siekiant didinti energijos efektyvumą ir
- suteikti pagrindą koordinuoti veiksmus su JAV, Japonijos, Korėjos ir kitomis pagrindinėmis rinkomis;
- galima tikėtis, jog dauguma gamintojų laikysis *Energy Star* programos nustatytų techninių reikalavimų, taigi, ji gerokai prisidės mažinant viso sektoriaus suvartojamą energijos kiekį;
- savanoriškumo principu besiremianti *Energy Star* programa tinkamai papildo privalomą gaminių ženklinimą energijos sunaudojimo etiketėmis, numatytą Direktyvoje 92/75/EB ir 2005/32/EB dėl ekologinio projektavimo reikalavimų, ir dėl to rinkos tampa skaidresnės.

2.4 2006 m. gruodžio 18 d. Taryba pritarė naujam susitarimui, kuris buvo pasirašytas 2006 m. gruodžio 20 d. Vašingtone. Jame numatyti kur kas griežtesni gaminių techniniai reikalavimai, o didžiausias susitarime padarytas pakeitimas yra tai, kad energijos suvartojimo specifikacijas numatyta taikyti energijos suvartojimui matuoti, esant ir parengties, ir kitam režimui, pirmiausia veikimo. EBESV apskaičiavo, kad susitarimo C priede pateiktos griežtos ir naujoviškos kompiuterių, monitorių ir vaizdo perdavimo įrenginių (kopijuoklių, spausdintuvų, vaizdo skaitytuvų ir faksų) techninės specifikacijos per artimiausius trejus metus 27 ES valstybėms narėms leis sutaupyti apie 30 TWh.

2.5 EBESV nurodė, kad, norint atnaujinti susitarimą, *Energy Star* programa turėtų būti veiksmingiau įgyvendinama ir turėtų sudaryti galimybes greičiau pritaikyti technines specifikacijas prie technologijų raidos ir rinkos pokyčių. Supaprastinus *Energy Star* programą, turėtų būti sutaupyta Bendrijos administracijos ir valstybių narių lėšų.

2.6 Pasiūlymas priimti reglamentą iš dalies pakeičia šiuos Reglamento 2422/2001 straipsnius:

- 6 straipsnis. Logotipo populiarinimas. Komisija siūlo panaikinti valstybių narių ir Komisijos išpareigojimą populiarinti logotipą, nes programa yra savanoriška, o reklama yra suinteresuoti gamintojai.

- 8 straipsnis. EBESV neberengs ataskaitų apie *Energy Star* ženklu paženklintų produktų skverbimąsi į rinką. Šiuo klausimu bus skelbiami konkursai. Komisijai neberekės nuolat informuoti Tarybos ir Europos Parlamento apie EBESV veiklą, nes visą informaciją bus galima rasti Komisijos EBESV interneto portale.

- 10 straipsnis. Darbo planas. Komisija ir EBESV kartu parengs trejų metų darbo planą, kurio įgyvendinamas bus stebimas; jis bus skelbiamas bent kartą per metus.

- 11 straipsnis. Paruošiamosios techninių kriterijų persvarstymo procedūros. Komisija ir EBESV gali imtis iniciatyvos iš dalies pakeisti susitarimą ir, pirmiausia, bendras technines specifikacijas. Sumažinami EBESV išpareigojimai dėl techninių specifikacijų persvarstymo.

- 13 straipsnis. Įgyvendinimas. Šis straipsnis panaikinamas, nes valstybės narės nėra išpareigojusios teikti informaciją Komisijai.

### 3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK pritaria Tarybos sprendimui tęsti *Energy Star* programą ir naują partnerystės susitarimą su JAV. Atsižvelgiant į didėjančią raštinės įrangos skaičių ir dažnesnį jos naudojimą, didinti raštinės įrangos sunaudojamos energijos efektyvumą yra tinkamas būdas augančiam elektros energijos suvartojimui mažinti. Todėl EESRK remia Komisijos pastangas į naująjį susitarimą įrašyti griežtesnes įvairių rūšių raštinės įrangos technines specifikacijas, atitinkančias technologijų pažangą.

3.2 Komitetas savo nuomonėje dėl Reglamento (EB) Nr. 2422/2001 pabrėžė būtinybę retkarčiais pakoreguoti susitarimą, nustatant griežtesnes energijos naudojimo efektyvumo specifikacijas atsižvelgiant į technologijų raidą, ir toks reikalavimas taikomas ir naujam *Energy Star* programai.

3.3 Nors prieš dalyvaujant viešuosiuose konkursuose JAV būtina įsiregistruoti *Energy Star* duomenų bazėje, ES toks reikalavimas netaikomas. Komitetas pritaria nuostatai, kad Komisijai ir nacionalinėms valdžios institucijoms reglamente nustatyti ne mažiau griežti reikalavimai energijos naudojimo efektyvumui įgyvendinti nei kurie nustatyti *Energy Star* viešiesiems konkursams raštinės įrangai įsigyti. Komitetas tikisi, kad pati Komisija parodys pavyzdį ir šiuos reikalavimus taikys savo vykdomiems viešiesiems konkursams, įskaitant tuos, kurie apima Bendrijos pagalbą vystimuisi.

3.4 ES *Energy Star* programa yra viena iš daugelio ženklinimo programų, skirtų produktams, kurių dauguma yra raštinės įranga, energijos naudojimo efektyvumo ženklu ženklinanti; jos apima Bendrijos ekologinius ženklus, ekologinį projektavimą ir nacionalinius ženklus, pavyzdžiui, *Nordic Swan*, Švedijos TCO, Vokietijos *Blue-Angel* ir kt. Komisija, matyt, stengėsi *Energy Star* suderinti su kitomis Bendrijos ženklinimo sistemomis, tačiau

akivaizdžių rezultatų nėra. Todėl EESRK ragina Komisiją pasistengti šią veiklą koordinuoti veiksmingiau, kad būtų galima palyginti, suderinti ir taikyti bendras technines specifikacijas, o vartotojai ir naudotojai gautų aiškesnės informacijos apie siūlomų gaminių energijos ir ekologinius standartus ir nesuglumtų ant gaminių pamatę daugybę ženklų. Jis ragina atitinkamas valstybių narių institucijas prireikus atidžiai išnagrinėti *Energy Star* specifikacijas.

3.5 Susitarimas buvo rengiamas iš anksto numatant plataus užmojo ir dinamišką reklaminę veiklą, kad vartotojai ir naudotojai daugiau žinotų apie ženklą. EESRK mano, kad ir Komisijos, ir valstybių narių pasiektų rezultatų nepakanka. Visuomenė vis dar labai mažai žino apie ženklą ir jis iš esmės dar nedaro įtakos įsigyjant raštinės įrangą, todėl gamintojai nelinkę ženklo reklamuoti. Nei vartotojai, nei įmonės ar darbdavių organizacijos nedalyvauja reklaminėje veikloje. Todėl Komitetas ragina ir Komisiją, ir valstybes nares toliau viešinti šį ženklą ir intensyviau jį reklamuoti. Jis rekomenduoja siekti, kad ši veikla atitiktų reikalavimus, keliamus projektams, kurie finansuojami pagal programą *Pažangi energetika Europai* (PEE), kampaniją *Tvarioji energetika Europai* ir kitas programas.

3.6 [www.eu-energystar.org](http://www.eu-energystar.org) tinklalapyje yra suvartojamos energijos skaičiuotuvai atskiriems pavyzdiniams skaičiavimams atlikti, tačiau gamintojams turėtų būti nurodyta duomenis apie *Energy Star* specifikacijas įrašyti į vartotojo vadovus, kad įranga energijos požiūriu būtų naudojama kuo efektyviau.

#### 4. Konkrečios pastabos

4.1 Dabartinės sudėties EBESV tinkamai neatstovauja darbdavių, darbuotojų organizacijoms, suinteresuotoms NVO ir visoms valstybėms narėms. Todėl Komitetas prašo Komisiją pakeisti Valdybos sudėtį, kad ji taptų kuo skaidresnė, o ir jos nariai tinkamiau atstovautų įvairiems interesams.

4.2 Komisija turėtų padidinti savo paramą technologijų pažangai, lemiančiai griežtesnes energijos naudojimo efektyvumo požiūriu specifikacijas, pasinaudodama mokslinėmis, mokslinių tyrimų ir naujovių programomis, pirmiausia Septintąja bendraja programa.

4.3 Atsižvelgiant į šias sąlygas, turėtų būti daromas aiškesnis skirtumas tarp *Energy Star* ženklo, kuriuo paženklinta senesnės kartos įranga ir to paties ženklo ant įrangos, kuri atitinka griežtesnius kriterijus, numatytus naujojo susitarimo C priede. Kai kuriose ženklavimo sistemose nurodoma specifikacijų patvirtinimo data. Komitetas rekomenduoja šį klausimą aptarti su partneriais iš JAV.

4.4 Komisija turėtų reguliariai skelbti informaciją apie sutauptas lėšas naudojant raštinės įrangą, atitinkančią griežtesnes energijos naudojimo efektyvumo požiūriu specifikacijas pagal *Energy Star* programą, ir pateikti konkrečius pavyzdžius, susijusius su valstybiniu sektoriumi, įmonėmis ir namų ūkiais.

4.5 *Energy Star* susitarime numatyta, kad partneriai stebės, ar įranga yra tinkama įregistruoti. Todėl reglamente turėtų būti įrašytos valstybių narių su tokia stebėseną susijusios atliktinos užduotys ir svarbiausios gairės tokioms užduotims atlikti. Komisija nėra parengusi jokio dokumento, kuriame būtų pateikta informacija apie duomenų bazėje užregistruotų gaminių patikrinimus ar stebėseną. Jeigu tokie duomenys yra, jie turėtų būti pateikti programos tinklalapyje; jeigu jų nėra, įrangą vertėtų patikrinti, o rezultatus — paskelbti. To nepadarius, pasitikėjimas ženklu gali sumenkėti.

4.6 EESRK rekomenduoja neatsisakyti pradinio Komisijos išipareigojimo rengti ir teikti Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitas apie tai, kaip vyksta raštinės įrangos energijos naudojimo efektyvumo stebėseną, ir siūlo priemones, kurios papildytų programą, kol baigsis penkerių metų susitarimo galiojimas.

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas  
Dimitris DIMITRIADIS

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl konkurencijos taisyklių taikymo geležinkelių, kelių ir vidaus vandenų transportui**

COM(2006) 722 final — 2006/0241 (COD)

(2007/C 161/25)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 171 straipsniu, 2006 m. gruodžio 12 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl konkurencijos taisyklių taikymo geležinkelių, kelių ir vidaus vandenų transportui*.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. vasario 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Jan Simons.

434-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. kovo 14–15 d. (kovo 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 81 nariui balsavus už ir 1 susilaikius.

## 1. Įžanga

1.1 Žmonių Europoje Komisija didelį dėmesį skiria Bendrijos teisės supaprastinimui ir aiškinimui, kad ji taptų suprantamesnė ir prieinamesnė visiems piliečiams, tai suteiktų jiems naujų galimybių pasinaudoti konkrečiomis jiems suteiktomis teisėmis. Šis tikslas nebūtų pasiektas, jei daug nuostatų, kurios buvo iš dalies ir dažnai iš esmės keičiamos keletą kartų, liktų išsibarsčiusios įvairiuose aktuose, ir todėl dalies jų reikėtų ieškoti pradiniam akte, o kitų — vėlesniuose jų keičiančiuose aktuose. Todėl norint surasti konkrečiu momentu galiojančias taisykles, reikia atlikti tiriamąjį darbą lyginant įvairius teisės aktus. Dėl šios priežasties taisykles, kurios buvo dažnai keičiamos, svarbu kodifikuoti, kad Bendrijos teisė būtų aiški ir skaidri...

1.2 Šio pasiūlymo tikslas kodifikuoti 1968 m. liepos 19 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1017/68 dėl konkurencijos taisyklių taikymo geležinkelių, kelių ir vidaus vandenų transportui. Naujasis reglamentas pakeis įvairius teisės aktus, kurių nuostatos buvo į jį įtrauktos. Šis pasiūlymas nekeičia kodifikacijų teisės aktų turinio, nes jame šie aktai tik sujungiami atliekant kodifikavimui būtinus formos pakeitimus.

## 2. Pastabos

2.1 Nors šis pasiūlymas visiškai pažodžiui atitinka pirmiau minėtus 2 punkto reikalavimus, tačiau EESRK iškelia neatidėliotiną klausimą, ar dabartinė 5 straipsnio 2 dalies teksto redakcija nėra pasenusi. Šioje dalyje nurodytas laikotarpis „per šešis mėnesius nuo įstojimo dienos“ minėtoms šalims (Austrijai, Suomijai,

Švedijai ir vėliau vienu metu į ES įstojusioms dešimčiai valstybių narių) jau seniai pasibaigė. 5 straipsnio 2 dalis turėtų prasmę tik tada, jei joje nurodytus susitarimus, sprendimus ir suderintus veiksmus dar išnagrinėtų arba aptartų kokia nors ES institucija, ką pirmiausia reikėtų patikrinti.

2.2 Reikėtų perkelti visą Sutarties 81 straipsnio 1 dalies tekstą, kadangi ne visi susitarimai, o tik „susitarimai tarp įmonių“, ir ne visi sprendimai, o tik „įmonių asociacijų sprendimai“ gali būti reglamentuojami 81 straipsnio 1 dalies nuostatų.

2.3 EESRK naudodamasis šia proga norėtų dar kartą priminti ES institucijoms, kad gali kilti didelių politinio pobūdžio nesusipratimų, jei jūrų ir vidaus vandenų laivyba bus įrašytos į skyrių su antrašte „Vandens transportas“, kaip jau padaryta *Europos transporto politikos baltosios knygos vidurio laikotarpio 2001–2010 m. įvertinime* arba Europos Komisijos 2007 m. teisės aktų leidybos ir darbo programoje, arba Vokietijos pirmininkavimo ES programoje, įskaitant 18 mėnesių Vokietijos, Portugalijos ir Slovėnijos pirmininkavimo programą, arba Europos Parlamente vykstančiuose debatuose dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl atsakomybės, įvykus nelaimingiems atsitikimams keleiviniuose laivuose. Vidaus vandenų keliams ir vidaus vandenų laivams taikytina visiškai kitokia teisinė bazė nei artimojo ir tolimojo susisiekimo jūrų transportui. Tačiau šiame pasiūlyme pateikiami teisingi vidaus transporto, apimančio geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transportą, ir šių transporto rūšių derinimo politikos, kuri praeityje buvo veiksmingai taikoma, pagrindai.

2007 m. kovo 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto  
pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS